

Koliko zbornic?

V Posavju ena ali več?

V Krškem se je v torek, 14. novembra, sestal sekretariat medobčinskega sveta ZKS Posavja.

Uvodni informaciji sekretarja Mirka Kambiča je sledila razprava o organizaciji občinskih gospodarskih zbornic, kakršne zahteva republiški zakon. Sekretariat je sprejel stališče, naj kmalje pripravijo program in statut ter kadrovske rešitve, da bo javna razprava pripeljala do temeljitejših zaključkov. Tej nalogi se bodo posvetili predvsem komunisti v sindikatu. Razprava naj bi zajela celotno združeno delo. Medobčinski svet ZKS se bo vključeval v kadrovske priprave za odgovorna mesta v zbornici. Sekretariat pa je poudaril tudi zahtevo, da je treba v prihodnje zagotoviti zbornici ustrezne delovne pogoje.

Večina mnenj v Posavju zagovarja ustanovitev ene zbornice v regiji, kar bi bilo najbolj racionalno. Ponemudno, kot na primer v Brežicah razmišljajo tudi o zbornici v občini, vendar le v primeru, če se sevniška in krška občina ne bi drugače odločili. Končno besedo bo tako ali tako imelo združeno delo. Več o tem prihodnjič.

J. TEPPEY

Načrti s Črmošnjicami

Bodo Črmošnjice le postale dolensko športno-rekreacijsko središče? – Velike možnosti

V Črnomlju se že dalj časa ukvarjajo z mislijo, da bi pri Črmošnjicah uredili osrednje dolensko turistično-športno-rekreacijsko središče, ki bi svojemu namenu služilo skozi vse leto. Seveda črnomaljska telesnokulturna skupnost tako velikemu načrtu ne bi bila kos.

Partizanska magistrala je nekdanj oddaljene Črmošnjice in celoten kompleks Roga približala tako Črnomlju kot Novemu mestu, to pa je že tako veliko zaledje, da so ti načrti postali zanimivi tudi za tiste, ki jim je veliko do tega, da bi se turizem na Dolenjskem čim bolj razvil. Med njimi je gotovo na prvem

mestu Krkin tozd Zdravilišča, ki je že do sedaj vložil znatna sredstva v komaj 10 kilometrov oddaljenih Dolenjskih Toplicah, ima pa v tem kraju še velike načrte.

Črnomaljska telesnokulturna skupnost je tamkajšnje občinsko skupščino zaprosila, naj naroči izdelavo prostorskega plana območja Črmošnjic.

Sedaj so v Črmošnjicah delno urejeni tereni za smučanje, AMD Bela krajina namerava tukaj pripraviti novo progo za motokros, kraj že ima telefon in vodovod, v načrtu pa so še razna športna igrišča, nove smučarske proge in žičnice, motel, bencinska črpalka itd.

Črmošnjice imajo nedvomno izjemno ugodno lego tik pod partizanskim Rogom, od Novega mesta so oddaljene 25 km, od Črnomlja 15. Gotovo pa bi bilo urejeno športno-rekreacijsko središče privlačno tudi za 80 km oddaljeno Ljubljano.

A. B.

NOVI RAVNATELJI

Na nedavni seji občinske skupščine so bili imenovani ravnatelji več šol v novomeški občini. Tako so bili ravnateljem Ekonomsko-administrativnega centra v Novem mestu – prof. Janezu Zafredu, Zavoda za izobraževanje in produktivnost dela – prof. Rudiju Piletiču in Osnovne šole Škocijan – Katarini Zupet, podaljšani mandati za naslednja štiri leta. V Osnovni šoli Vavta vas so dobili novo ravnateljico prof. Vido Stanojevič in v Osnovni šoli „Baza 20“ Dol. Toplice ravnateljja Pavla Kastelica, učitelja fizike in matematike.

ZK TUDI O STANARINAH

V ponedeljek, 20. novembra, bo v Brežicah seja občinske konference Zveze komunistov. Na dnevnem redu je najprej razprava o osnutku novega statutarnega sklepa o organiziranosti in delovanju občinske organizacije Zveze komunistov, nato pa bodo delegati spregovorili še o prehodu na ekonomske stanarine in zagotavljanju družbene pomoči posameznikom in družinam, ki ne bodo zmogli povečanega bremena za te namene.

ZA BOLJŠE OBVEŠČEVANJE

V petek, 10. novembra, se je v Črnomlju sestel svet za informiranje pri OK SZDL. Razpravljali so o delovnem programu sveta, glede na uresničevanje že sprejetih sklepov in stališč s področja informiranja v občini. Beseda se je dotaknila še programa ljubljanske RTV za prihodnje leto ter nameravane podružitve televizijske naročnine. Prav tako so se seznanili s prizadevanji za ustanovitev lokalne radijske postaje in občinskega INDOMI centra ter s težavami, s katerimi se v občini srečujejo pri teh prizadevanjih.

V PREDNOSTNI PANOJI – Razvoj Jugotanina je v mnogočem up sevniškega, pretirano delovno-intenzivno naravnega gospodarstva. Čast simboličnega prerezovanja traku te pomembne tovarne je pripadla kemiku po stroki, inž. Marku Bulcu. (Foto: Železnik)

Jugotanin nosilec posavske kemije

Ob prazniku sevniške občine dodelili kolektivu občinski grb – Pred novimi naložbami

Vrhunec prireditev ob prazniku sevniške občine je bil konec minulega tedna. V petek so med drugim izročili namenu asfaltirano cesto med Brezovim, Lončarjevim dolom in Sevnico ter novo železniško postajališče na Loki. V soboto je predsednik občinske skupščine Janko Rebernik podelil letošnje plakete heroja Dušana Kvedra Tomaža vaškemu odboru SZDL Vrh nad Boštanjem, Otonu Šketu in Valentinu Hribarju.

Na posebni slovesnosti v Jugotaninu je izročil predsedniku delavskega sveta te tovarne Vinku Zalezini najvišje občinsko priznanje –

grb sevniške občine. Zalezina je v pozdravnem govoru orisal pomen 130-milijonske naložbe v rekonstrukcijo tovarne. Občasno je bilo na gradbišču tudi po 400 monterjev, večino dela pri prenovi tovarne pa so opravili delavci sami. Med drugim so se odpovedali delu osebnih dohodkov, da so lahko asfaltirali tovarniško dvorišče. Samo v varstvo okolja je bilo vloženo nad 40 milijonov dinarjev.

Slavnostni govornik in pogosten gost Jugotanina, vodja slovenske delegacije v zboru republik in pokrajin zvezne skupščine inž. Marko Bulc je pohvalil napore delavcev Jugotanina. Po novem naj bi prišlo

iz tovarne vsako leto za 1.000 ton več tunina in celo 2.000 ton več furfurala. Tovariš Bulc je ugodno ocenil tudi prizadevanja kolektiva in občine za nadaljnje izkoriščanje sicer manjvredne lesne surovine. Tako je v zaključni fazi izdelava načrtov za naložbo dobrih 220 milijonov v furfurilni alkohol. Spregovoril je tudi o ciljnih uresničevanja srednjeročnih načrtov republike in države pred razpravami delegatov v skupščini.

V kulturnem delu sporeda je nastopila nova gasilska delavska godba, igravec Tine Oman in mešani pevski zbor sevniške Lisce.

ALFRED ŽELEZNIK

KISLI IN SKROMNI MARTIN – Tako potarna Lečičkova Micka iz Stopič, ki se letos kot mnogi dolenski vinogradniki ne more pohvaliti s polnimi sodi. „Pozeba nam je spila skoraj ves pridelek. Za nekaj brent smo čakali pozno v jesen. Prešli smo lovške šibre, zato je mošt kisel kot vrisk. Za kopače ga bo, če se bo do spomladi kaj omladil,“ se pošali. Tako kot v Mickini kleti v Hrušci še kipi v sodih, bo tudi nekatere druge vinogradnike Martin dokončno obiskal nekje sredi zime. Mimo pa je eden najbolj priljubljenih dolenskih patronov Martin z gosko, in če ni minil ob domačem vinu, je prav gotovo ob sosedovem, pa tudi v trgovini imajo starega še dovolj. (Foto: Janez Pavlin)

Posavje prehitevajo manj razviti

V Posavju podpirajo izhodišča republiške resolucije o gospodarjenju v prihodnjem letu in prizadevanja slovenskih delegatov do podobnega zveznega dokumenta

V okviru regijskih posvetov o izhodiščih resolucij za gospodarjenje v prihodnjem letu je pripravil poseben posvet tudi medobčinski svet SZDL v torek, 7. novembra, v Krškem. Uvodna pojasnila je podala delegatka v zveznem zboru republik in pokrajin Milena Rakčević, za republiški dokument pa pomočnik direktorja republiškega zavoda za planiranje Marko Selan.

Slovenska delegacija v zvezni skupščini uživa nesporno podporo Posavja pri svojih prizadevanjih. Delegat v zveznem zboru republik in pokrajin in direktor krške Celuloze Djuro Salaj Janez Roškar je izrekel nemalo opozoril, ki jih bo moralo pri svojem delu pretehtati tudi po-

vite o zaostajanju Posavja za uradno priznanimi manj razvitimi občinami v Sloveniji, zaostali gorjanski pas pa ni priznan niti med manj razvite krajevne skupnosti. Predsednik krške občinske skupščine in predsednik odbora slovenske skupščine za družbenoekonomske odnose Silvo Gorenc se je zavezal za takšno javno razpravo o teh dokumentih, ki bo dala delegatom kar najbolj otipljive podatke za nadaljnjo akcijo. Med drugim pogoša v prilogi k slovenski resoluciji vsaj obet, da bi se v prihodnjem letu lotili izdelave načrtov za savske elektrarne.

Na krškem posvetu so vsi prisotni soglašali, da bi morali obe resoluciji vsebovati tudi nedvomno določila o odgovornosti, če katerih od plansko zastavljenih dokumentov spet ne bi uresničili.

A. ŽELEZNIK

KLUBI OZN V LETU OTROKA

Prejšnji teden je bila v Črnomlju seja predsedstva konference klubov OZN, na kateri so sprejeli delovni program za prihodnje leto, ki je proglašeno za mednarodno leto otroka. V okviru tega bodo v vseh devetih klubih v črnomaljski občini ustvarjali na to temo: literarne prispevke, fotografije, risbe itd. Na seji so podprli tudi nadaljevanje akcije za gradnjo naselja miru na Vinici.

VREME

Suho vreme se bo nadaljevalo. Nočne temperature bodo malo pod 0 in dnevne malo nad 0 stopinj, po kotlinah se bo zadrževala megla.

IGLE ZE ZABADAJO

V zdravilišču Šmarješke Toplice je začela delati specialistična ambulanta za akupunkturo. Vodi jo nevro-pshiatr dr. Emil Lučev. Ambulanta je odprta v ponedeljek, torek, četrtek in soboto od 15. ure naprej. Sprejemajo predvsem bolnike, ki trpijo zaradi bolečin, išiasa, migren, glavobolov in astme. Vsi, ki menijo, da jim bo zabadanje igel v telo pomagalo, naj prinesejo s seboj zdravstveno dokumentacijo.

Dograjen muzej NOB

Na slovesno otvoritev zgradbe oddelka NOB in ljudske revolucije pri Dolenjskem muzeju, ki bo 25. novembra, vabljani borci, aktivisti, občani, mladina

V soboto, 25. novembra 1978, bo s pričetkom ob 11. uri slovesnost ob otvoritvi zgradbe oddelka NOB in ljudske revolucije pri Dolenjskem muzeju Novo mesto (z urejeno spominsko avlo, ki je spomenik žrtvam revolucije z območja novomeškega okrožja, in razstavo osmih kongresov ZK Slovenije).

Na slovesnost vabimo borce, aktiviste, občane, mladino in vse svoje padlih.

Odbor za izgradnjo muzeja NOB, Okrožni odbor aktivistov OF, Skupščina in družbenopolitične organizacije občine Novo mesto

ZUNANJEPOLITIČNI PREGLED

Opozicija proti iranskemu šahu Rezi Pahlaviju se krepi, Iran pa je na pragu svoje velike drame, katere konca ni mogoče predvideti. To postaja vse bolj jasno, zakaj šah ohranja oblast zgolj s pomočjo armade, ki je prevezela nadzor nad deželo.

Glavno mesto Teheran je zvečer prazno. Na ulicah so samo vojaške patrulje, tanki in oklepni avtomobili. Vojaški režim se je izognil novim spopadom s študenti le tako, da je ukazal, naj se vrata univerz ne odprejo ob napovedanem času. S tem so prepredili, da bi študentje znova izzvali nemire. Koliko časa bo mogoče s takimi ukrepi obdržati mir, je kajpak hudo težko reči.

Šah se seveda zaveda, da so korenine nezadovoljstva globoke. Najti jih je mogoče v korupciji, ki so ji sicer napovedali boj, in nepravilni delitvi nacionalnega dohodka. Dežela je za svojo nafto dobila veliko denarja, toda le manjši del tega je prišlo do ljudi.

Iranska drama

Vojska (ena najbolj sodobno oboroženih v Aziji) stane veliko, prav tako pa gre veliko tudi za ambiciozne razvojne načrte, od katerih pa za zdaj še ni bilo pričakovanih koristi tudi za širše sloje.

Združene države Amerike in druge zahodne države izražajo šahu vsu podporo, saj se dovolj dobro zavedajo, da bi njegov padec lahko odprl vrata sovjetskemu vplivu na to občutljivo področje.

Toda (in vsaj uradno) to svojo podporo povezujejo s pristankom šaha, naj zagotovi svobodne volitve v državi in uveljavi človekove pravice.

POMEMBNA SPODBUDA

Na predlog šestih neuvršenih držav (med njimi tudi

Jugoslavije) je generalna skupščina Združenih narodov sprejela resolucijo o Cipru, ki utegne pomeniti pomembno spodbudo za pravično rešitev otoškega problema.

Resolucija izhaja iz osnovnih določil že sprejetega podobnega dokumenta svetovne organizacije (iz leta 1974), vendar pa je ostrejša v zahtevi, naj se Grki in Turki čimprej razumno sporazumejo o pogojih za sožitje na Cipru.

KONEC NEPOTREBNE VOJNE?

Ugandski predsednik Idi Amin je ukazal, naj se del njegovih enot, ki so vdrle v sosednjo Tanzanijo, vrne domov. S tem naj bi pokazal dobro voljo za rešitev sporne in vsekakor nepotrebne „mini vojne“ s Tanzanijo, ki ga je obtožila agresije.

Kako in zakaj se je ta vojna sploh začela, ve pravzaprav le malokdo. Zanesljivo je res, da ne more prinesiti koristi nikomur in da prav tako nikomur ni potrebna. Tako Tanzanija kot Uganda sta nerazviti afriški državi, ki lahko svoje razmeroma skromne materialne vire pametno uporabita na tisoč koristnejših načinov.

Kaže, da imajo prav tisti, ki trdijo, da je Amin začel ta spopad zato, da bi odvrnil pozornost domače javnosti od nekaterih svojih notranjih problemov. Teh ni malo in izvirajo delno iz objektivne zaostalosti države, v precejšnji meri pa verjetno iz ne najboljši smotnega vodenja.

Za slednje ima največ „zaslug“ Idi Amin, ki je že v preteklosti presenečal svet z vrsto neverjetnih in večina nenanadnih odločitev, s katerimi si je pridobil dvomljivo sloves.

Tanzanija trdi, da so Amine čete zavzele okoli 1000 kvadratnih kilometrov njenega ozemlja in povzročile na njem veliko gmatno škodo, ter terjajo takojšen umik ugandskih enot.

JANEZ ČUČEK

V BEJRUTU SPET POKA — V zadnjih nekaj urah je v glavnem mestu Bejruta znova odjeknilo več eksplozij, slišati pa je bilo tudi streljanje. S tem se nadaljuje državljanska vojna, ki je ni uspelo končati kljub pozivu svetovne organizacije in nekaterih držav, ki so posredovale v tem smislu. Palestinska osvobodilna organizacija je sporočila, da so na njenega vojaškega predsednika izvedli poskus atentata. Med tem je v državo prišlo tudi več sto novih sirskih vojakov, ki naj bi pomagali vzdrževati red in mir. Na sliki: odsevi eksplozij v Bejrutu. (Telefoto UPI)

Zaostriti politično odgovornost

Ob pripravah na volitve v SZDL je treba predvsem kritično pretresti delovanje delegatskega sistema, ki marsikje še ne deluje, kot je bil zastavljen

Zagotovo ni naključje, da se je s prvimi začetki priprav na volitve v Socialistični zvezi zelo kritično in hkrati ustvarjalno pojavilo vprašanje delovanja delegatskega sistema. Določene je povedano: gre za odgovornost SZDL ne le v zvezi z volitvami, temveč za stalno dograjevanje organiziranosti in usklajevanje metod delovanja, ki naj bi prispevalo k vsebinskemu razvoju delegatskega sistema.

Ta kritična ost je še posebej namenjena občinskim konferencam Socialistične zveze, kjer naj bi sveti za družbenopolitični sistem oziroma druge ustrezne oblike morale prevzeti neposredno odgovornost za krepitve delegatskega sistema. Predsedstvo republiške skupščine je nedolgo tega opozorilo na vrsto slabosti in napak, ob tem pa posebej na nujno zaostritev politične odgovornosti. Pri tem ne gre le za problem sklepčnosti oziroma predčasne zapuščnosti sestankov, gre tudi za nepravilnost delegatov glede odločanja o posameznih zadevah, kar je posledica preblabe povezanosti z njihovimi delegacijami in tako imenovano delegatsko bazo. V vseh takih primerih delegati, ki ne želijo prevzemati stare odgovornosti ali poslanske odgovornosti, preprosto ne sodelujejo zlasti pri kočljivostih razpravah

ali pa se celo, ker nimajo jasnega stališča, glasovanja vzdržijo. Čeprav bi lahko še naštevali podobne slabosti, samo s temi ugotovitvami ali s sklicovanji na njihovo zavest ne bomo veliko dosegli. Bistveno je namreč, da mora prav Socialistična zveza na vseh ravneh zagotavljati možnosti za kar najboljše uveljavljanje in delovanje delegatskega sistema. Prav zato bi bilo dobro, da bi temeljito ocenili delo skupščin in samoupravnih interesnih skupnosti, usklajenost delovanja in akcij, povezanost delegatov z njihovimi okolji in na tej podlagi sprejeli ustrezna napolitila, ki bi pomenila obveznost za vse. Tu pa seveda ne gre samo za dolžnost, ki naj bi jo bile dolžne uresni-

čiti družbenopolitične organizacije v republikih in občinah, temveč tudi na ravneh krajevne samouprave, v organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih. Marsikatero slabost pa bi zagotovo lahko uspešno premagali, če bi pospešeno uvajali sekcijske oblike delovanja, saj bi tako zagotavljali neposreden stik delegatov z ljudmi in povezanost skupnih interesov, na višjih ravneh pa bi nedvomno kazalo še večjo pozornost posvetiti možnostim za dogovarjanje delegatov in za usklajevanje stališč pred vsemi pomembnimi odločitvami.

Ob tem nikakor ne gre samo za nekakšno „politično“ ugotovitve, temveč za dejstvo, da ljudje sami čutijo premajhno povezanost z delegati, ki jo kljub dobri volji sami po sebi ne morejo zagotoviti. Nasploh bi se morali zavedati, da ni pomembno samo, katere ljudi predlagamo za člane delegacij in delegate, temveč tudi koliko v resnici uresničujemo svojo delegatsko dolžnost.

JANEZ KOROŠEC

TELEGRAMI

NEW YORK — Izraelska vlada je sporočila, da odklanja egiptovsko zahtevo o „povezavi“ med mirovno pogodbo in pogajanj o prihodnosti zahodnega brega reke Jordan in Gaze. V Kairu pa je „Al Ahram“ ponovno zapisal, da egiptovska vlada glede tega ne bo popustila. Z druge strani trdi maroški kralj Hasan II. v intervjuju za „New York Times“, da je predsednik Carter zagotovil Sadatu vrnitev vzhodnega dela Jeruzalema in samostojnost Cisjordanije in Gaze po izteku prehodnega roka in da mu je to povedal Sadat sam.

COLOMBO — „Sri Lanka kot koordinatorka in celotno gibanje neuvršenih močno ceni skrb predsednika Tita za enotnost gibanja,“ je v Colombu izjavil srilanski minister za zunanje zadeve Hamid. Ob vrnitvi je Hamid na letališču povedal dopisniku Tanjuga, da je predsednik Tito, ko se je pogovarjal z njim, znova izpričal o skrb, ko je spregovoril o vlogi koordinatorka gibanja neuvršenih in o pomenu prihodnjih sestankov neuvršenih držav.

NEW YORK — Varnostni svet Združenih narodov je obsodil odločitev južnoafriške vlade, da bo decembra sama organizirala volitve v Namibiji. Varnostni svet je vnaprej razglasil izid teh volitev za neveljaven in zahteval, da nobena država članica Združenih narodov ne prizna nikakršnih predstavnikov in organov, ki bi jih na tak način izvolili.

BONN — Zahodnonemški minister za gospodarstvo Otto Lambsdorff je na kongresu svoje liberalne stranke (FDP) v Mainzu nepričakovano doživel poraz. Večina delegatov ga ni hotela izvoliti v predsedstvo. S tem so ga tako užalili, da je umaknil svojo kandidacijo za vodstvo. Položaj v predsedstvu FDP bo kot minister v zvezni vladi imel avtomatično.

tedenski mozaik

ALI IMA JUŽNA AFRIKA JEDRSKO OROŽJE? In če ga ima, kdo ji je največ pomagal pri proizvodnji? To sta le dve izmed mnogih vprašanj, ki si jih zastavlja svetovna javnost ob vse pogostejših namigih, da ima rasiistični režim na skrajnem koncu Afrike atomsko orožje. Neke institucija, ki se ukvarja s proučevanjem teh vprašanj (imenuje se „Kongres proti jedrskemu sodelovanju med ZR Nemčijo in Južno Afriko“ in deluje v ZR Nemčiji), je pripravila te dni več tehtnih dokazov, ki pričajo, da obstaja precej tesna povezava med jedrskimi napori Južne Afrike in sodelovanjem ZR Nemčije... Neprijetna spoznanja.

NEPRIJETNO PA JE BILO za nekatere tudi spoznanje, da so se iz nekdanjih velikih prijateljev in zaščitnikov nenadoma spremenili v velike izdajalce — tako jih vsaj označujejo v sosednji Albaniji. V tej deželi so imeli namreč minulo nedeljo volitve v ljudsko skupščino. To niti ne bi bilo tako zanimivo, če ne bi v predvolilni kampanji svoje velike nekdanje prijatelje, namreč LR Kitajsko, imenovali „kitajske izdajalske revizioniste“... Še pred nekaj leti so jim rekli drugače...

SICER PA IMA VSAKDO SVOJE SKRBI. Egipčane na primer, kot kaže, moti tudi vprašanje, če so pogajanja z Izraelci v skladu z nauki Korana in Mohamedovega izročila. In tako je kairski tehnik „Politika“ te dni objavil tolmačenje vršilca dolžnosti rektorja islamske univerze o tem vprašanju. Po verskem tolmačenju je vse v redu, mirovna pogodba med Izraelom in Egiptom je v skladu s Koranom... Ena (majhna sicer) skrb manj za predsednika Sadata...

TODA NEKATERIM SKRBE SE PREPROSTO ni mogoče odreči. Tako nekako je izvenel govor zveznega kanclerja Schmidta, ki je na obletnico tako imenovane „kristalne noči“ (ko so nacisti 9. novembra 1938 uprizorili silovit pogrom na Žide v tedanji nacistični Nemčiji) dejal, da je bila noč pred štiridesetimi leti „etapa na poti v pekel“. Kljub vsemu je „kristalna noč“ razlog za grenkobo in sramoto in je ne moremo pozabiti, kot to predlagajo nekateri. Če bi pozabili, je dejal kancler, tvegamo, da bodo prihodnje generacije morebiti ravnale enako... Pametno opozorilo...

NOTRANJEPOLITIČNI PREGLED

Minuli teden je bil v znamenju živahne družbenopolitične dejavnosti.

Nekaj jezljivih besed je bilo izrečenih na račun trenutnega pomanjkanja bencina v nekaterih krajih. Zasedale so delegatske skupščine. Najbrž smo samo v tem tednu postali bogatejši za kakšno izkušnjo, razrešili smo prenekatere problem in si naložili tudi nove naloge.

V ospredju pozornosti domače in tuje javnosti pa je bila zagotovo ena največjih ur zgodovine, ko se je k stotoisročlavi množici, prek televizije pa k milijonskemu avditoriju obrnil predsednik Tito in spregovoril v Jabla-

Velika ura zgodovine

nici, na velikem ljudskem zborovanju, posvečenem 35. obletnici bitke za ranjence na Neretvi.

V svoji izčrpani, skrbno pretehtani besedi je predsednik Tito med drugim poudaril:

„Hotel bi se, tovarišice in tovariši, dotakniti še ene stvari. Že med bitko pri Livnu smo ujeli skupino pripadnikov tako imenovane organizacije Todt, ki je ropala ekonomske resurse naše dežele. To niso bili vojaki, ampak civilisti. Na drugi strani pa je bilo v ustaških in nemških zaporih mnogo naših vodilnih komunistov, nekaj tistih, ki so jih ujeli med bitko, in nekaj onih, ki so partijsko delali v mestih. Eden iz skupine ujetih pripadnikov organizacije Todt nam je predlagal zamenjavo ujetnikov. Jaz sem takrat menil, da bi to bilo dobro, saj je šlo za civiliste, ki jih je sicer ščitila ženevska konvencija. Predlagal sem, naj nam za enega Nemca dajo pet naših ljudi, ki so životarili v

nemških in ustaških zaporih in taboriščih. To je bilo sprejeto. Tako smo uspeli osvoboditi večjo skupino naših tovarišev in tovarišic — komunistov ter jih rešiti iz rabeljskih rok“.

Čeprav so od tistih dni minila tri desetletja in pol, se veličina drame in pomen bitke v tem kraju nista prav nič zmanjšala. Nasprotno, ti dogodki živijo in bodo večno živeli v zavesti in občutjih prebivalcev naše svobodne socialistične jugoslovanske skupnosti, kajti pomenijo nam simbol neuničljivosti, narodnoosvobodilne vojske in moralne trdnosti in obstoja naših narodov.

Samo poudarjanje, kako potrebno je ohranjati bratstvo in enotnost, ne bi veliko pomenilo, če se ne bi stalno krepilo tudi tisto, na čemer temelji, če ne bi krepili solidarnosti in vzajemne pomoči v vsakem pogledu. Občutek naše skupnosti, občutek skupne odgovornosti za nedeljivo usodo mora tako danes kot v prihodnje globoko prevzemati vsakega našega človeka, vsakega državljana naše socialistične samoupravne skupnosti.

Gibanje neuvršenosti ima družbeno zgodovinsko vlogo v progressivnem spreminjanju mednarodnih političnih in gospodarskih odnosov v celoti. Brez njegovega deleža bi si danes na primer ne bilo mogoče niti zamisliti ogromnih uspehov v boju za mir.

Socialistična, neuvrščena Jugoslavija ostaja zvesta svojemu prepričanju, da ne more ohraniti miru in varnosti in ustvariti sreče svojim narodom, če se hkrati ne bori za to, da bi ti veliki cilji postali izročilo tudi vseh drugih narodov.

MILAN MEDEN

— Najprej naj vstopijo pacienti, ki so res bolni, kandidati za bolniško pa naj počakajo.

— Kmetje so res smešni: po eni plati tarnajo, ker jim mladi uha-jajo v mesta, po drugi se pa jezijo, če jim mi pomagamo pospravljati pridelke.

NOVA KODRANKA „BETI“ – Gradbena dela za največjo naložbo v metliški občini, novo kodranko oziroma obrat razteznega teksturiranja finih vlaken, bodo končana do konca leta. Investicija bo veljala več kot 225 milijonov dinarjev in je del programa Yulon – Jugotekstil (Foto: A. Bartelj)

PESNIŠKA BESEDA MLADIH V GABRJU – Kot povsod v naši domovini je bilo za dan mrtvih svečano tudi na pokopališču v Gabrju. Ljudje so ob pesniški besedi mladim v enominutnim molkom počastili spomin tudi na tiste, katerih grobovi izgubljeni ležijo po okoliških gozdovih. (Foto: Ivo Kuljaj)

PAPIR ZA DOM PIONIRJEV – Pretekli teden je v organizaciji OO RK v novomeški občini potekala že druga letošnja akcija zbiranja papirja. V njej so sodelovali pionirji in dijaki skoraj vseh osnovnih in srednjih šol, denar pa bodo namenili gradnji Doma slovenskih pionirjev v Dol. Toplicah (Foto: J. P.)

NAJDBE ŽE V SEVNICI – Arheologi so prekosili samega sebe: po mesecu dni so najdbe z letošnjih izkopavanj rimske cisterne na Ajdovskem gradcu že na ogled v sevnški galeriji na gradu. V pičlem tednu dni so spisali tudi poseben vodič po razstavi. Na sliki: dr. Petru med nagovorom. (Foto: Železnik)

80 LET

Kmetijski inštitut Slovenije praznuje letos 80-letnico delovanja, njegova dejavnost pa se je še zlasti razmahnila v zadnjih dveh desetletjih, ko se je usmeril v znanstveno-raziskovalno, pospeševalno in strokovno-tehnično delo. Osrednja proslava ob obletnici inštituta je bila v petek v Ljubljani, glavni govornik Zvone Dragan, podpredsednik republiškega izvršnega sveta, je dejal: „Le kmetijstvo z višjo stopnjo produktivnosti dela postane tudi večji izvoznik hrane, le tako kmetijstvo lahko bistveno vpliva na zmanjšanje stroškov prehrane prebivalstva.“ Da bi naše kmetijstvo res bilo tako, si prizadeva tudi Kmetijski inštitut; kar 65 odst. dejavnosti slednjega obsega raziskovalno delo, uspehi pa so že vidni.

Sejmišča

NOVO MESTO: Kljub mrazu je bil ponedeljkov sejem še kar živahen, saj je bilo naprodaj 423 prašičev, od tega 397 starih od šest do dvanajst tednov. Prodali so jih skupno 253. Pujski so veljali 600 do 840 din, od tri do pet mesecev stari prašiči pa 850 do 1.300 din.

BREŽICE: Na sobotnem sejmu je bil bolj slab promet: rejci so pripeljali le 403 prašiče, prodali pa so jih 283. Pujski so bili po 32 do 33 din, nad tri mesece stari prašiči pa po 23 do 24 din kilogram žive teže.

Kmetijski nasveti

Da ne bo drevo stradalo /II./

Da sadno drevje ne bo stradalo, je treba poskrbeti že z založnim gnojenjem ob saditvi, kar pomeni spraviti izdatne količine zlasti fosforja in kalija nekako 40 do 60 cm v zemljo, torej tja, kjer bodo korenine sadnega drevja. Toda tudi s tem ni delo opravljeno enkrat za vselej; ko rastline začno roditi, jim je treba hranila dodajati.

Sadnemu drevju, ki raste na težjih tleh – in takih je pri nas največ – je priporočljivo gnojiti prav zdaj, v pozni jeseni, ali pa vsaj v zgodnji pomladi, potem bo prišlo gnojilo do pravega učinka. To je tako imenovano osnovno gnojenje, spomladi pa bo sledilo še dopolnilno gnojenje z dušikom, v času rasti pa korekturno gnojenje s tistimi hranili, ki jih rastlini primanjkuje.

V ta namen se lahko poslužimo vse bolj priporočanega foliarnega gnojenja, to je gnojenja z raztopljenimi rastlinskimi hranili prek listov. Razen pri foliarnem gnojenju pa vedno nastane vprašanje, na kak način bi najlažje spravili gnojilo k tankim, lasastim koreninam, ki hranilo črpajo in se v sadovnjaku nahajajo 20 do 40 cm pod površino zemlje. Možnosti za to je več: od površinskega gnojenja ter hkratne uporabe kultivatorja, krožne ali klinaste brazde do gnojenja v brazde in v luknje ter do vbrizgavanja tekočega hranila v zemljo s posebnimi napravami, injektorji.

Kateri način bi bil najprimernejši, je odvisno od več okolnosti. V plantažnih sadovnjakih je primerno zadelati gnojilo v zemljo s kultivatorjem ali krožno brano, prav tako pa tudi gnojenje v brazde. Sadjar ljubitelj pa ima čas gnojiti v luknje. Z lesenim, še bolje pa z železnim drogom ali svedrom na obodu krožne navrta v zemljo luknje in vanje vliva do 10-odstotno raztopino umetnih gnojil, seveda takih, ki so topna. Težave so s fosfornimi gnojili, ki se bolj nerada topijo (še najmanj se upira superfosfat). Uporabna je tudi gnojilnica ali gnojilka, zlasti če ji dodamo na 100 litrov 2 kg superfosfata. Injektor sadjarju delo zelo olajša, saj pod pritiskom vbrizgava raztopljena umetna gnojila tja, kjer jih drevo potrebuje – h koreninam.

Inž. M. L.

Spet obljube ali resno zagotovilo?

Predstavniki IMV zatrli, da bodo nov obrat začeli graditi za praznik KS Adlešiči

Lepih besed, obetajočih obljub in sončnih napovedi so v nekdanjem Labodovem in sedanjem obratu mirenškega tozda IMV v Adlešičih slišali že toliko, da nobenim zagotovilom o lepši prihodnosti ne morejo več verjeti, dokler ne bodo na lastne oči videli, da se zadeva,

Bodo delavke obrata IMV v Adlešičih dočakale nove prostore?

ki je že leta „tik pred tem, da se uresniči“, ni vsaj začela.

Pred kratkim je bil v Adlešičih v okviru akcije centralnega komiteja ZKS glede organiziranja delovnih enot v temeljne organizacije združenega dela sestane, ki so se ga udeležili predsednik komisije za samoupravljanje pri predsedstvu CK ZKS Peter Toš, predstavniki mirenškega tozda IMV, skupnih služb te

delovne organizacije, črnomaljskih družbenopolitičnih organizacij, krajevne skupnosti Adlešiči in tamkajšnje delovne enote.

Pred tem sestankom je bilo celo slišati, da bi adleški obrat kar takoj postal tozd, vendar so to neodgovorno misel takoj zavrgli, saj se v črnomaljski občini dobro zavedajo, da bi tak korak dokončno pokopal edini obrat v tej krajevni skupnosti. V sedanjih razmerah bi tozd v Adlešičih propadel, še preden bi zaživel.

Po sedanjih dogovorih naj bi na Mirni do konca leta po samoupravni poti sprejeli odločitev, da v prihodnjem letu izvršijo investicijo v Adlešičih, ki je tudi v srednjeročnem načrtu IMV. Po tem programu bodo v Adlešičih še naprej šivali zavesice za prikolice, prav tako pa naj bi sem prenesli z Mirne tudi šivanje prevlek za blazine. To delo opravlja sedaj na Mirni 65 delavcev, v obratu v Adlešičih jih je zaposlenih 40, torej naj bi v novem obratu delalo okoli sto delavk.

V IMV zagotavljajo, da je tehnološki projekt za novo proizvodno dvorano v Adlešičih narejen, izdelati pa je treba še ekonomskega. S tem pa je treba pohiteti, če hočejo pri banki priti na vrsto za prihodnje leto. V grobem je celotna investicija ocenjena na 20 milijonov dinarjev. Za pridobitev zemljišča, ki je v zasebni lasti, so dolžni poskrbeti črnomaljska občina, izvršni svet in adleška krajevna skupnost. Prav tako je potrebno začeti usposabljati kolektiv za prevzem vseh obveznosti in pravic, ki jih zahteva nova samoupravna organiziranost.

Predstavniki skupnih služb IMV so na sestanku zatrli, da bodo novi obrat začeli graditi za krajevni praznik Adlešičev, se pravi marca prihodnje leto. Prenos proizvodnje z Mirne naj bi trajal tri do šest mesecev. Če bi res vse teklo po teh lepših napovedih, bi se konce prihodnjega leta lahko začela proizvodnja v novih prostorih, s tem pa bi bili izpolnjeni tudi pogoji, da sedanji obrat postane tozd.

Tako obljube in napovedi. V celotnem sestanku prevladuje pogojnik, da ne bi prizadeti, če iz obljube ne bo nič, kvečjemu morda nove obljube, upravičeno pokazali tudi

na časopis in nam očitali, da jih tudi mi vodimo na tenak led. To se je že zgodilo v primeru črnomaljskega tozda IMV, ko smo, prav tako na podlagi obljub in napovedi, zapisali, da bo kmalu konec nevzdržnih delovnih razmer, saj bo zrasla nova proizvodna dvorana. Od takrat je minil že lep čas, o kakšni novogradnji pa še danes ni ne duha ne sluha.

A. BARTEJL

Mali „rezervati“

Pomanjkanje stanovanj za samske delavce je v novomeški občini pereče že dlje časa, vendar je bilo doslej zelo malo naporov in sredstev vložnih v urejanje dostojnih bivališč za delavce iz drugih republik. Ti še na več koncih mesta bivajo v opuščeni železniški vagonih, v barakah ali pa v plažnih in neprimernih sobah.

„Gradnja samskih blokov je nujna,“ so glede tega sklenili v marsikaterem kolektivu, pri tem pa so upoštevali le en vidik rešitve tovrstne stanovanjske problematike. Ni namreč dovolj dati samskemu delavcu lepo sobo, marveč je treba poskrbeti tudi za njegovo počutje v prostem času.

Kako naj se na primer delavec od drugod počuti krajana v našem mestu, če preživi ves prosti čas s sebi enakimi v isti stavbi? Pri Pionirju v Bršljinu so pred leti tako gradili, kar je bilo za takratne razmere zadovoljivo, ugotovljajajo pa, da se v tistem samskem bloku večkrat dogajajo nepravilnosti. Mar ne bi bilo boljše graditi manjše garsonjere ali sobe v običajnih blokih, kjer žive krajani, s katerimi delavci iz drugih republik tudi sicer skupaj delajo?

O tem predlogu je pred kratkim razpravljala tudi družbenopolitični zbor novomeške občinske skupščine in ga priporočil delovnim organizacijam.

Za odločitev najbž še ni prepričano, ker v večini večjih delovnih organizacij tako šele načrtujejo tovrstno gradnjo.

R. BACER

EN HRIBČEK BOM KUPIL...

Ureja: Tit Doberšek

Lepo jesensko vreme, s kakršnim letošnja jesen ne varčuje, je mogoče izkoristiti za gnojenje in oranje vinogradov, pa tudi za obnovo in rigolanje. Po možnosti in potrebi gnojimo jeseni vinograd s hlevskim gnojem, v vsakem primeru pa z mineralnimi gnojili. Na 1 ha vinograda enakomerno raztrosimo 200 do 400 centov gnojla.

Če želimo vinograd razumno gnojiti, je zelo priporočljivo, da damo najprej zemljo v analizo.

Jesenska dela

Analiza zemlje stane vinogradnika manj kot ena vreča umetnega gnojila, koristi pa lahko nepriemerljivo več. Za analizo je treba najprej vzeti vzorec zemlje, pri čemer je treba zlasti paziti, da bo povprečen, kar pomeni, da bo kazal razmerje hranil v tleh z vse vinogradniške parcele. Vzorec je treba vzeti pred gnojenjem na več mestih v dvakratni globini (25 cm in od 25 do 45 cm). Vzorce iz te globine, vzete na več mestih, temeljito pomešamo in dobimo povprečni vzorec.

Podatki, ki jih želimo vedeti, so naslednji: vsebina humusa v tleh, reakcija tal, vsebnost fosforja in kalija, po možnosti pa tudi kalcija. V posebnih primerih je treba v analizi ugotoviti tudi, kako je z zalogo magnezija, bora in železa v tleh. Z ugotovitvami analize zemlje si najlažje pomagamo tako, da povprašamo za nasvet strokovnjaka oziroma pospeševalca pri kmetijski zadruzi, ki bi dal nadaljnja navodila, s katerimi gnojili in v kolikšni količini je potrebno vinograd pognojiti. Poudarimo naj le, da pri gnojenju ne smemo pretiravati z dušikom, zlasti ne pri mladih vinogradih, ki sicer zadovoljivo uspevajo, ker bi preveč pospešili rast in bi bili trsi premalo odporne in trdoživi.

Ob rigolanju in ob obnovi vinograda seveda ne smemo pozabiti na založno gnojenje s fosforjevimi in kalijevimi gnojili. Priporočljivo je raztrositi sorazmerno velike količine teh gnojil (okoli 500 centov na 1 ha), ki jih je treba skupno z gnojem raztrositi enakomerno po vse površini ali ploskvi terase, neposredno pred prekopavanjem. Poudariti je tudi treba, da ne smemo začeti vinograda na parcelah, kjer smo letos posekali vinograd in se zemlja ni vsaj eno leto spočila. O obnovi pa kdaj drugič. INŽ. JOŽE MALJEVIČ

GLOBOKO ZIMSKO OBDELOVANJE VIINOGRADOV

To delo opravimo od novembra do aprila, to je v zim-

skem razdobju minimalnih padavin. Če zemljo v vinogradu obdelujemo v glavnih deževnih mesecih (april, maj, junij), nam jo voda premočno izpere.

Zimsko kop vinogradov začnemo po trgatvi, po delnem odpadu listja s trti. Orjemo ali kopljeno 15 do 30 cm globoko. Zemljo pustimo neporavnano v brazdah oziroma v kepah. Ko taka neporavnana zemlja zaradi večje zmožljivosti vpijanja padavinske vode zamrzne, se drobi in postane bolj rahla. Zato je globoka kop nujna za vse težke, ilovnate zemlje. Poleg rahljanja predvsem težke zemlje ima globoka zimska kop še druge ugodne učinke.

V jeseni globoko obdelane zemlje v vinogradu ni potrebno na pomlad ponovno globoko obdelati, ker trti v času vegetacije zadošča enkratna globoka obdelava. V sodobnejših vinogradih opuščamo ročno orodje za globoko obdelavo zemlje v vinogradih, to je motiko ali dvooglat kramp. V novih vinogradih opravljajo to delo orodja z vprečno ali strojno vleko.

PLUG

med vsemi orodji najbolj ustreza globoki obdelavi vinograda. Plug rahlja zemljo z dviganjem brazde in z lomljenjem in odmetavanjem brazde. Čim ožja je brazda, tem bolj jo plug drobi. Razmerje med širino in globino brazde naj bo: za težko zemljo 1:1 do 1:1,2; za srednje težko zemljo 1:1,2 do 1:1,4; za rahlo zemljo 1:1,4 do 1:1,5.

Plugi so različni glede delovnega učinka. Pri vprežni vleki uporabljamo navaden vinogradniški plug brez črtala, ki ima namesto kolc spredaj eno prekmakljivo kolo, s katerim rebuliramo globoko brazde. Pri strojni vleki uporabljamo eno- do dvo- brazdni plug, ker nam medvrstne razdalje trt po večini ne dopuščajo uporabe večbrazdnih plugov. Pri zimskem oranju vinogradov zemljo pripravamo k trtam. Ker naše običajne razdalje vrst na terasah (2 do 2,30 m vrsta od vrste na 2 vrstnih terasah) dajejo povprečno le 4 brazde, je uporaba več kot dvo- brazdnih plugov v vinogradih

LOPATNIK (ROTASPA)

je rotacijski plug za globoko obdelavo zemlje v vinogradih. Zemljo obdela boljše kot navaden plug oziroma traktorski plug. Delovna širina lopatnika je navadno prilagajena širini teras tako, da ponavadi z eno vleko lopati (orje) celo širino terase. Tako odpade vzvratna vožnja.

KARIKATURA (Iz Kmečkega glasa)

KRUTA USODA

TELIČEK: „Šlišal sem, da se bodo cene v poljedelstvu povečale za 9,06 odstotka, v živinoreji pa le za 3,13 odstotka. Tega pa ne razumem?“

KRAVA: „Saj tudi nikoli ne boš razumel. Ko boš zrastlel in ko boš začel razumevati kmetijsko politiko, te bodo pa zaklali!“

Nadomestiti 9. decembra

Priporočilo sindikatov glede delovnih dni ob dnevu republike

Z namenom, da bi zagotovili čim smotnejšo izrabo razpoložljivega delovnega časa, daje republiški svet Zveze sindikatov Slovenije v skladu z zakonom o delovnih razmerjih naslednje priporočilo organizacijam združenega dela in pristojnim organom družbenopolitične skupnosti:

Petek, 1. decembra 1978, je redni delovni dan, ko so dolžne organizacije združenega dela in delovne skupnosti delati normalno. Glede na to, da je ta dan med dela prostimi dnevi ob dnevu republike, 29. novembra, se mnoge organizacije odločajo, da bodo ta dan nadomestile z delom na dan v naslednjem ali predhodnem tednu. Priporočamo, naj bo to sobota, 9. decembra letos. Da bi bilo morebitno prenašanje delovnega dne čim bolj usklajeno, priporočamo izvršnim svetom skupščin občin, da zagotovijo usklajenost pri nadomeščanju 1. decembra z delom na dan 9. decembra 1978. Pri tem morajo organizacije združenega dela upoštevati svoje že ustaljene obveznosti do občanov in drugih delavcev v združenem delu.

Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije

ZA VAREN PROMET

Zaradi hitrega naraščanja prometnih nesreč z zelo težkimi posledicami tudi v ribniški občini pripravljajo ustanovitev sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, ki bo skrbel za uveljavljanje družbene samozaščite na tem območju. V svetu bodo predstavniki vseh krajevnih skupnosti, šol, OZD, občinskih organizacij in še nekateri. Po sedanjem predlogu naj bi svet štel kar 26 članov. I. P.

ZVITA NIT

Učenci poklicne šole „Beti“ se pripravljajo na izdajo svojega glasila „Zvita nit“. Pod vodstvom mentorice Marije Roglič, učiteljice slovenskega jezika, bodo pisali o šolskem življenju, seznanjali sošolce z razvojem delovne organizacije, o delu krožkov in drugih izvenšolskih dejavnostih. Seveda pa bo v vsaki številki prostor tudi za pesniške in pisateljske poskuse bodočih tekstilnih delavcev.

Moja knjiga je naša

V črnomaljski občini je stekla akcija organizirane preskrbe z učbeniki - Velik prispevek učencev

V osnovnih šolah v črnomaljski občini so letos uspešno izvedli akcijo organizirane preskrbe z učbeniki, nalogo, ki so jo slovenski sindikati zastavili že na 8. kongresu pred štirimi leti.

V posebni osnovni šoli v Črnomlju je ta akcija potekala že prejšnja leta, v ostalih osnovnih šolah pa so se letos prvič lotili in jo uspešno izpeljali. Še več, učenci so v šoli dobili tudi drug potreben didaktični material, delovne zvezke, risalne liste, zvezke in drugo. Akcije so bili še posebno veseli starši, saj so rešili skrbi za nabavo učbenikov in ostalih šolskih potrebščin.

Seveda je vsa zadeva zahtevala veliko denarja. Največ so prispevali

učenci sami, s tem da so konec prejšnjega šolskega leta v šolski sklad dali svoje učbenike. Kljub temu pa je bilo treba precej učbenikov kupiti, ker so bili nekateri dotrajani ali so medtem prišli novi, izpolnjeni. Občinska izobraževalna skupnost je šolam namenila za to 237.000 din, nekatere delovne in druge organizacije iz črnomaljske občine pa so prispevale enajst tisočakov. Tako je na enega učenca prišlo 110 dinarjev, razliko pa so doplačali starši.

V ta sklad so prispevali denar, ki so ga dobili z zbiranjem starega papirja in drugimi delovnimi akcijami, še učenci črnomaljske osnovne šole in tako s svojim delom prispevali k družbenemu standardu. Tudi vnaprej bi učenci vseh šol v črnomaljski občini radi opravljali svoji starosti primerna dela v delovnih organizacijah ali krajevnih skupnostih, tako zasluženi denar pa bodo prispevali za obogatitev knjižnice učbenikov, saj to ni enkratna, marveč stalna akcija, ki temelji na solidarnosti in pomoči.

A. B.

V TOREK PRED SKUPŠČINO

Zbori občinske skupščine v Krškem se bodo v torek, 21. novembra, sestali na ločenih sejah. Obravnavali bodo osnutek resolucije o izvajanju družbenih planov v zvezi in republiki ter spremembe in dopolnitve k temeljem srednjeročnega družbenega plana Slovenije za leto 1979. Vsi zbori bodo sklepali o ustanovitvi samoupravne interesne skupnosti za kmetijstvo v občini, zbor združenega dela in zbor KS pa imata na dnevnem redu še odlok o ureditvi cestnega prometa v naseljih na območju občine ter odlok, ki bo določil rok o nakupu pripomočkov za osebno in kolektivno radiološko, kemično in biološko zaščito. Sledil bo sprejem odloka o zatemnjevanju v času neposredne vojne nevarnosti.

UKREPI ZA OZDRAVITEV

Salonit Anhovo je konec oktobra pripravil sanacijski program kratkoročnih ukrepov za izboljšanje poslovanja v brežiškem tozdu, v Opekarni. Program vsebuje predloge za izboljšanje tehnologije proizvodnje in kakovosti izdelkov, ukrepe na področju prodaje in nujne kadrovske rešitve. Opekarna dela z izgubo in kolektiv ni kos odplačevanju posojil, ki so jih najeli za zgraditev tovarne.

CESTA JE NAJLEPŠI SPOMENIK

Stara in mlada, gostje in krajan, vseh se je trlo v Soteski, ko so konec oktobra svečano odpirali Partizansko magistralo. Za ljudi vse od Soteske do Adlešič pomeni asfaltna in sodobno izpeljana cesta okno v svet, možnost zaposlitve in hitrejši napredek krajev ob magistrali. S posebnim navdušenjem, skrbno pripravljenim govorom Stanega Goršiča in prijetnim kulturnim programom se je nepozabni 29. oktober začel v Soteski, nadaljeval pa, kot smo izčrpnije že poročali, na belokranjski strani v Kotu pri Semicu. Vez med novomeško in črnomeljsko občino je postala še trdnješa, pot mimo teh krajev pa bo poslej označena z obeležji iz NOB. Partizanska magistrala pomeni tudi za Ljubljance in Gorenjce najkrajšo in najmanj prometno pot na Reko ali v južnejše obmorske kraje.

Fotografija zgoraj: predstavniki družbenopolitičnega življenja republike in občine med programom v Soteski. Fotografije spodaj: od blizu in daleč so na otvoritvi magistrale prišli krajanji Topliške doline - Več kot sto avtomobilov se je ob otvoritveni vožnji popeljalo na belokranjsko stran - Franc Košir, podpredsednik gradbenega odbora in belokranjski prvoborec, odhaja z odra v Kotu: bitka za cesto je dobljena!

V Krškem se rojeva INDOK center

V vseh samoupravnih okoljih v Krškem poteka ta čas javna razprava o ustanovitvenih dokumentih za informacijsko-dokumentacijski center (INDOK center) v občini.

Stališča in predloge k osnutku dogovora o ustanovitvi in nalogah INDOK centra naj bi bodoči ustanovitelji poslali avtorjem dokumenta do 20. novembra letos. Tako bi na decembrski skupščinski seji delegati lahko prečisti družbeni dogovor potrdili in bi do konca leta bodoči ustanovitelji že poslali pristopne izjave k temu dokumentu.

Med ustanovitelji so občinska skupščina, družbenopolitične organizacije, SIS in KS ter organizacije združenega dela. Obveznosti, ki jih bomo s podpisom dogovora sprejeli, so zlasti: kritje materialnih stroškov, potrebnih za delo centra in posredovanje vseh dokumentov, potrebnih za delegatsko odločanje v dokumentacijsko zbirko centra. Obseg dokumentov, ki nastajajo pri delu ustanoviteljev in ki naj bi jih pošljali centru, bo nujno določiti z dogovarjanjem, zlasti ko gre za organizacije združenega dela. S tem se bomo ogledali pretriranemu kopičenju dokumentov, ki niso nikomur potrebni, močno pa bi z delom obremenili take vire informacij (ustanovitve), kot tudi strokovne sodelavce INDOK centra. Center bo namreč v svoji osnovni dejavnosti zbiral in po enotnem merilu urejal vse dokumente ter posredoval kratke in jedrate informacije, potrebne za odločanje. Ključ za razdelitev obsega pokrivanja stroškov, potrebnih za delo centra, pa naj bi sestavil upravni organ te ustanove. Vanj so delegirani člani posameznih ustanoviteljev, ki so obenem viri in uporabniki zbranih informacij.

Informacijska dejavnost INDOK centra v občini Krško bo, ko bo delo v njem povsem steklo, obsegala objavljane delegatskih informacij s

kratкими povzetki skupščinskih gradiv in drugih jedratih informacij, pregled napovedanih sej in sestankov z njihovimi programi dela in referalne informacije o gradivih, zbranih v dokumentacijski zbirki centra. Na podlagi teh bosta lahko vsak posameznik in organizacija zahtevala določene podatke ali informacije in mu jim bomo strokovni sodelavci centra takoj sporočili. Vse te informacije, vključno s povzetki, pošljajo centru njegovi ustanovitelji.

Na začetni stopnji razvoja bo INDOK center uporabljal že obstoječa množična občila (lokalni radio in regionalni list), postopoma pa naj bi prešel na lastno publikacijo.

ZAKAJ NOVA SKUPNOST?

Interesno skupnost za pospeševanje kmetijstva nameravajo v krški občini ustanoviti s samoupravnim sporazumom. Ta naj bi nadomestila vlogo bivšega sklada za pospeševanje kmetijstva ter se vključila v dolgoročni in kratkoročni razvoj kmetijstva. S preusmerjanjem kmetij naj bi preprečila nadaljnje odseljevanje kmečkega prebivalstva in skrbelo za večjo produktivnost v zasebnem kmetijstvu, kar bo pripomoglo k višji življenjski ravni na vasih. To torej pomeni zagotovitev socialne varnosti in omogoča učinkovitejši splošni ljudski odpor zlasti v hribovskih predelih.

Glavni vir za delovanje skupnosti bodo sredstva, ki jih bodo združevali delavci v združenem delu. To naj bi bilo 0,50 odst. od bruto osebnih dohodkov.

PAPIR JE DENAR

Občinski odbor Rdečega križa je v sodelovanju s pionirsko organizacijo Osnovne šole bratov Riharjev v Brežicah organiziral zbiranje papirja v ponedeljek, 13. novembra. Pionirji po vsej Sloveniji se namreč pridružujejo gradnji pionirskega doma v Dolenjskih Toplicah s prispevkom tisoč dinarjev. Za to vsoto naj bi vsakdo zbral starega papirja. V Brežicah jim to ne bo težko, saj so občani že vajeni dajati časopise, zvezke, revije, knjige in papirno embalažo za te namene. Zbiranje papirja je hkrati del akcije za čistočo okolja.

I. K.

CENTER ZA IZOBRAŽEVANJE IN KULTURO TREBNJE

razpisuje delo in opravila

VODJE ČITALNICE in splošnega izobraževanja

Pogoji:

- višja izobrazba
- organizacijske sposobnosti za delo v čitalnici

OD po pravilniku.

Prijave pošljite v 15 dneh na naslov: Center za izobraževanje in kulturo Trebnje

SOP KRŠKO TOZD OPREMA, Cesta krških žrtev 140

razpisuje JAVNO LICITACIJO ZA PRODAJO TOVORNEGA AVTOMOBILA, ZNAMKE IMV,

1600 super B, leto izdelave 1973. Začetna cena znaša 25.000 din. Licitacija bo 1. 12. 1978, ob 10. uri v prostorih SOP Krško TOZD OPREMA, CKŽ 140.

Prednost pri nakupu imajo interesenti družbenega sektorja.

KAMERA ODKRIVA - Prejšnji torek je neznan voznik na cesti čez Gorjance nad Jugorjem zadel smijačka. Namesto da bi poginulo žival odpeljal do najbližje lovske družine ali nesrečo vsaj prijavil na postaji milice, je smijačka zavlekel v grmovje ob bližnjem parkirišču. Nekateri pa gredo še dlje: povozena divjad konča v prtljajniku in loncu. (Foto: A. B.)

OSNOVNE ŠOLE NOVO MESTO Delovna skupnost skupnih služb

razpisuje prosta dela in naloge

- VODJE ŠOLSKIH KUHINJ
- SOCIALNEGA DELAVCA S SEDEŽEM V STOPIČAH

Pogoj za zasedbo delovnega mesta:

- pod a) višja izobrazba gospodinjinske smeri ali hotelska šola in najmanj 3 leta delovnih izkušenj,
- pod b) višja šola za socialne delavce.

Dela in naloge se razpisujejo za nedoločen čas. Prijave na razpis pošljite v 15 dneh po objavi.

novomontaža

gradbene instalacije n. sol. o.

KOMISIJA ZA DELOVNA RAZMERJA „NOVOMONTAŽA“ – GRADBENE INSTALACIJE DSSS NOVO MESTO – ADAMIČEVA 2

objavlja
prosta dela in naloge

OBRACUNAVANJE OSEBNIH DOHODKOV

Pogoji:
ekonomski ali administrativni tehnik z 2 letoma delovnih izkušenj na podobnih opravilih.

KOMISIJA ZA DELOVNA RAZMERJA „NOVOMONTAŽA“ – GRADBENE INSTALACIJE TOZD STROJNE INSTALACIJE

objavlja
prosta dela in naloge

VODENJE PROIZVODNJE IN IZVAJANJE NAJZAHTEVNEJSIH DEL V DELAVNICI

Pogoji:
strojni tehnik s 3 leti delovnih izkušenj na podobnih delovnih opravilih.

Za obe deli in naloge pa morajo kandidati poleg navedenih pogojev izpolnjevati še:

da so moralno-politično neoporečni, da imajo pravilen odnos do samoupravljanja in da niso bili kaznovani za dejanja zoper družbeno premoženje.

Pismene prijave z dokazili o strokovni izobrazbi in delovnih izkušnjah pošljite na naslov NOVOMONTAŽA, gradbene instalacije, Adamičeva 2, Novo mesto v 15 dneh po dnevu objave.

SLOVIN – DO BIZELJSKO-BREŽICE

objavlja
javno licitacijo
za prodajo naslednjega osnovnega sredstva:

Tovorni avto TAM 2001, reg. št. CE 389-01, letnik 1971, izključna cena 35.000,00 din

Licitacija bo na upravi DO v Brežicah, Cesta prvih borcev 5, v sredo, 22. 11. 1978, ob 7. uri. Na licitaciji lahko sodelujejo vsi, ki bodo pred licitacijo položili 20-odst. polog od vrednosti osnovnega sredstva. Osnovno sredstvo, ki je predmet licitacije, bo na ogled v Brežicah za upravno zgradbo (na dvorišču) vsak dan od 7. – 10. ure. Prometni davki in morebitni stroški prenosa lastništva niso zajeti v izključni in izlicitirani ceni.

HOTEL METROPOL

vas vabi,
da obiščete

- sauno
- kozmetični salon in pedikuro

v prostorih
novega hotela
v Novem mestu

REZERVACIJE:

☎ 22 226, 21 447

MLADI DOPIŠNIK

SAMOPRAVLJANJE TUDI NA KVIZU

3. novembra je bilo kviz tekmovalje dijakov gimnazije Črnomelj, posvečeno samoupravljanju v Jugoslaviji. V znanju sta se pomerili dve ekipi: prvo so sestavljali učenci I. letnika, drugo pa učenci II. in III. letnika. Obe skupini sta bili sestavljeni tudi iz pripadnikov garnizije Črnomelj. Druga ekipa je pokazala več znanja ter je zasluženo zmagala. Na kvizu smo sodelovali učenci Osnovne šole Mirana Jarca, in sicer s pevskim zborom ter recitatorskim krožkom, ki se nam je predstavil z brožuro „Atomskimi vekom“. Za zabavni del pa so poskrbeli pripadniki garnizije.

ALMA GRANIC
Novinarski krožek OŠ Črnomelj

„SAMOTNI HRAST“ NA IZLETU

V soboto, 4. novembra, smo taborniki odreda Samotni hrast iz Senterneje imeli izlet na Prežek. Najmlajši taborniki so se seznanili z orientacijo v naravi ter s kurjenjem ognja. Ob ognju smo zapeli taborniško himno in nekaj drugih pesmi.

MATEJA CEKUTA
Senterneje

UČENCI O UŠEH

Na naši šoli smo začeli s posebnimi oblikami razredne ure. Posamezne razredne skupnosti pripravijo poučna predavanja za ostale učence. Učenci višje stopnje so tako ury izkoristili za predavanje o ušeh, pripravila pa ga je razredna skupnost 8. b razreda.

MATEJA CEKUTA
OŠ Senterneje

POGOZDOVALI SMO

Prvo novembrsko soboto smo učenci sedmih razredov odšli na pogozdovanje. Zbrali smo se pred šolo in z motikami krenili na poseko pri Čegelnici. Čeprav je bil teren slab, nam je šlo delo dobro od rok in pod nadzorstvom gozdarja smo zasadih 4.000 smrečic. Denar bomo namenili za zaključni izlet.

SLAVKA PAPEŽ
OŠ Žužemberk

DENAR ZA PIONIRSKI DOM

Podmladkarji RK z žužemberške osnovne šole se vsako leto pridružimo akciji zbiranja odpadnega papirja. Tudi pred nedavnim smo obvestili občane, naj pripravijo papir, s samokolnico smo ga zvozili na zbirno mesto, od tam pa ga je šolski kombi odpeljal pred šolo. Denar, ki ga bomo dobili za papir, bomo prispevali za gradnjo pionirskega doma v Dolenjskih Toplicah.

NADA RUS

DOL. TOPLICE: ZBIRALI PAPIR

Na osnovni šoli „Baza 20“ v Dolenjskih Toplicah smo mladi člani Rdečega križa prvi teden v novembru zbirali star papir. Zbrali smo ga 2.124 kg. Del denarja bomo prispevali za gradnjo pionirskega doma. Z akcijo smo zelo zadovoljni.

KOMISIJA ZA DELO Z MLADIMI ČLANI RK OŠ Dolenjske Toplice

NA IZLETU

Minuli četrtak smo učenci tretjih razredov osnovne šole Leskovec pri Krškem krenili na izlet. Obiskali smo atelje akademskega kiparja Vladimirja Stovička. Umetnik nas je prijazno sprejel in nam razkazal kipe, plakete in medalje ter nam zaupal, kako ustvarja. Kiparju Stovičku smo zaželeli še mnogo zdravih in uspešnih let.

UČENCI 3. a in 3. b
OŠ Leskovec

PROSTORI ZA MLADE

Mladinci si v krajevnih skupnostih prizadevajo, da bi dobili potrebne prostore za svoje delo. Tako si mladi na Sinjem vrhu urejajo prostore v stari šoli, v Adlešičih mladina pomaga pri gradnji večnamenskega doma, v katerem bo prostor tudi za njihove potrebe. Po preselitvi centra srednjih šol bodo črnomajski mladinci skušali dobiti dva ali tri prostore.

PREMALO REJNIKOV

V ribniški občini je malo družin, ki bi bile pripravljene sprejeti otroke v rejo, potrebe pa so velike. Najbolj potrebni so take nege otroci, katerih starša sta v tolikšni meri podvržena alkoholu, da sta potrebna zdravljenja. Letos so v vsej občini dali lahko v rejo le dva otroka in še ta dva k sorodnikom.

Ena vas – dva vodovoda

Sest dni brez vode za tiste, ki so se že prej sami pobrigali za vodovod – Zakaj starega povezati z novim?

Vaščani Papežev smo si leta 1972 zgradili vodovod, ki ga uporabljajo šest hiš, poleg tega pa še dve gospodinjstvi v sosednji vasi Belice. Od KS Osilnica smo dobili 9.000 din, vse ostalo pa smo prispevali sami z delom in znanjem vred. V vasi so le tri gospodinjstva brez vodovodnega priključka. Oktobra letos so za te in gospodinjstva v Belicah začeli koptati nov vodovod. Ta gradnja nam je prinesla kup nepotrebnih težav.

Vaščani smo KS Osilnico opozorili, naj ne kopljejo novega jarka ob stari vodovodni napeljavi, da bi ne ostali brez vode dlje časa. Naših opozoril niso poslušali. Pri gradnji so na več mestih presekali vodovodno cev. Če prvi dan gradnje je bila vas brez vode, kaj to pomeni za vaščane, niso pomislili, saj nas niso obvestili in si nismo mogli pripraviti zaloge vode. Po vodo smo bili prisiljeni hoditi k potoku, do katerega je od najbolj oddaljene hiše pol kilometra. Organizator dela se ni zmenil za vaščane. Tudi za težave 75-letne ženske ne, čeprav ga je prosila, naj da zakrpati poškodovano cev. Šele tretji dan so cev pokrpali, vendar ne

dobro in vode še vedno ni bilo. Šesti dan smo sami morali popraviti vodovod.

Organizator del je bil podpredsednik KS Nikolčič. Pri komunalnem urejanju naše skupnosti je dosegel že lepe uspehe. Cenimo njegovo aktivnost, vendar pa ne bi smel pozabiti na človeka. Ob gradnji vodovoda so bili ljudje prizadeti, prizadeti so bili krajanji, ki so vodovod zgradili z lastnim znojem in niso čakali, da bi jim ga zgradil kdo drug.

Zdaj se obeta še en poseg v staro vodovodno napeljavo. Ob starem zbiralniku gradijo novega. Kljub našim prošnjam, naj starega pustijo, so sklenili, da oba zbiralnika povežejo. To pomeni, da bo ob okviri prekinitveni dotok vode tako po starem kot novem vodovodu. Ali je to res umestno? Zakaj je tako? Gre za samovoljo enega?

STANE KALČIČ
Papeži

ZGLEDNA DEJAVNOST VOJAKOV

Na konferenci OO ZSM v brežiški enoti Rada Japundžiča so sprejeli delovni program za prihodnje leto in izvolili novo vodstvo. Za predsednika je bil izbran starešina Budimir Tomić. Med pregledom opravljenega dela so vojaki ugotovili, da je bila njihova dejavnost največja pri obvladovanju borbenih veščin, krepitevi pripravljenosti in samozaščite, idejno-političnem izobraževanju in sodelovanju z mladimi iz Brežic, Krškega in Sevnice. Velike uspehe so imeli tudi pri širjenju bratstva in enotnosti med vojaki, starešinami in srednješolsko mladino. Nad polovico vojakov pa je končalo mladinsko politično šolo „Borbe“.

D. MARAŠ

POLJAKOVA NAJBOLJŠA

Konec minulega tedna je bila v Novem mestu kegljaška revija najboljših tekmovalk. Rezultati: 1. Poljak 404 podrte kegle, 2. Dalmacija 401, 3. Baškovič 390, 4. Šoško (vse Krka) 374, 5. Mežgoc (Mercator) 374, 6. Stipančič 371, 7. Teropišič (obe Brežice) 371, 8. Bukovec (Mercator) 367, 9. Jurman (Brežice) 365, 10. Tratar (Krka) 360 itd.

N. G.

10. srečanje dopisnikov

V Ljubljani tudi 15 mladih sodelavcev DL

Od 17. do 19. novembra bo v Ljubljani 10. srečanje pionirjev dopisnikov. Pripravlja ga slovenska Zveza prijateljev mladine v sodelovanju s številnimi revijami, časniki in RTV, ki objavljajo prispevke mladih dopisnikov.

Pionirji iz vseh koncev Slovenije bodo gostje ljubljanskih vrstnikov, v glavnem mestu pa si bodo ogledali tiskarne, odpri razstavo šolskih glasil, sprejeli pravilnik o osvajanju nazivov „mladi dopisnik“, „pionir dopisnik“ in „mladi novinar“, se pogovorili z uredniki revij in časopisov, ki objavljajo njihove prispevke, se srečali z znanimi novinarji in literati, prisostvovali koncertu in gledališki predstavi in podobno.

Ob tej priložnosti bo tudi strokovni posvet mentorjev; na zaključni prireditvi, ko bodo podelili nagrade in priznanja najboljšim glasilom, pa bo govoril Franc Šetinc, sekretar predsedstva CK ZKS.

Kot na vsa prejšnja, bo tudi na tokratno srečanje uredništvo Dolenjskega lista povabilo nekaj svojih mladih sodelavcev. To bodo Barbara Bulc, Alma Granic, Jelka Gregorčič, Dejan Klančičar, Bojan Klavžar, Andreja Kocjančič, Darja Kreso, Mimi Lamovšek, Anamarija Merala, Sonja Nemanjčič, Natalija Petakovič, Suzana Potočar, Stanka Radič, Slavka Sadar in Damjana Zupan.

pisma in odmevi

Pavle Mali ni več

4. novembra smo se na novomeškem pokopališču poslovili od Pavle Mali, rojene Gabrovec. Njena prezgodnja smrt je vse, ki smo jo poznali, iznenadila. Ni prenesla težke bolezni. Mnogo prezgodaj je odšla, dočkala je kratkih 54 let življenja.

Pokojna Pavla je ves čas, to je še izpred zadnje vojne, živela in stanovala v Kandiji. Bila je Novomeščanka. Izhajala je iz številne družine, ki se je težko preživljala in se borila za vsakdanji kruh. Med narodnoosvobodilno vojno je izgubila brata Alojza, katerega so kot partizana Nemci leta 1943 ujeli in ga na Glavnem trgu v Novem mestu obesili. To je bil hud udarec zanjo in za vsa družino.

Po osvoboditvi je Pavla dobila redno zaposlitev. Delala je v raznih podjetjih, pred upokojitvijo pa je bila zaposlena pri časopisnem podjetju Delo kot raznašalka. Prav iz te njene službe je občani Novega mesta najbolj poznajo. Na nič koliko vrat je bilo potrebno vsak dan potrkati in pri tem imeti vedno dobro voljo in prijazno besedo.

Pavle ni več. Zapustila je moža in sina Borisa, ki jo bo najbolj pogrešal. Te besede naj bodo pokojni Pavli v slovo in spomin, ker se tega pri njenem odprtem grobu nihče ni spomnil.

V. MURN

»Dolenjski list«
v vsako družino

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE „PIONIR“ NOVO MESTO, DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB

objavlja naslednja prosta dela in opravila:

1. PREVAJALCA iz slovenskega v srbohrvatski jezik
2. REFERENT ZA REKREACIJO
3. VODJA LABORATORIJA
4. TEHNOLOG

POGOJI za sprejem:
pod 1: predmetni učitelj ali profesor srbohrvatskega jezika s štirimi oz. dvema letoma delovnih izkušenj
pod 2: visoka šola za telesno kulturo in 1 leto delovnih izkušenj oz. višja šola za telesno kulturo in 4 leta delovnih izkušenj

pod 3: dokončana gradbena ali kemijska fakulteta
pod 4: dokončana srednja, višja ali visoka šola gradbene stroke s 7 in pol oz. 4 leti delovnih izkušenj ter strokovni izpit.

Kandidati bodo pridobili lastnost delavca v združenem delu s polnim delovnim časom, za nedoločen čas in s pogojem trimesečnega poizkusnega dela.

Ponudbe z opisom dosejanega dela, življenjepisom in dokazili o izobrazbi s predana 15 dni po objavi SGP „PIONIR“, kadrovski oddelek, Kettejev drevored 37, Novo mesto.

Kandidati bodo o rezultatih razpisa obveščeni v 30 dneh po zaključku oglasa.

samske sobe

V Novem mestu ali bližnji okolici vzamemo v najem, pogodbeno za določen čas, več garsonjer in sob, po možnosti opremljenih.

partizanska magistrala

NOVO OKNO V SVET

Partizanska magistrala, ali kot jo popularno imenujemo „Partizanka“, je povezala kraje od Adlešičev v Beli krajini do Soteske pri Novem mestu za asfaltno cesto, prebivalcem ob njej pa omogočila hitrejši dostop do krajev zaposlitve in Beli krajini omogočila boljšo zvezo z Dolenjsko in ostalo Slovenijo. Partizanka torej pomeni novo okno v svet in možnost za vsestranski razvoj na gospodarskem in turističnem področju. Obiskovalcem se je odprla prelepa dolina, bogata z naravnimi lepotami in znana iz narodnoosvobodilne borbe. In prav zato ta cesta tudi nosi ime Partizanska magistrala, saj poteka v bližini ali gre celo skozi kraje, ki so v narodnoosvobodilnem boju odigrali pomembno vlogo. Naj omenimo le partizanske delavnice VII. korpusa na Novi gori in Srednji vasi v Starih Žagah, Občice, kjer je bilo vodstvo slovenskih partizanskih kurirjev, Bazo 20 kot center NOV in POS, Črnomelj in Adlešiče, preko katerih so potekale poti sodelovanja med slovenskimi in hrvaškimi partizani. Partizanska magistrala je pomnik revolucionarnih tradicij. Nova naloga pa je, da se bodo tega zavedali vsi tisti, ki se bodo po njej vozili.

Del Partizanske magistrale v Podturnu

Ideja za gradnjo Partizanke je prišla iz vrst bivših partizanov, ki so želeli, da bi se najsvetlejši kraji iz naše revolucije približali čim večjemu številu ljudi. Ustanovili so odbor za gradnjo, ki ga je vodil bivši prvi komandant Glavnega štaba slovenskih partizanskih čet Franc Leskošek — Luka.

Trasa Partizanske magistrale poteka od Soteske preko Podturna, Črmošnjic, Kota pri Semicu in Črnomelja do Adlešičev.

Investitor je bila Republiška skupnost za ceste iz Ljubljane. Del sredstev pa so prispevale tudi slovenske delovne organizacije.

Dolžina celotne trase od Soteske do Adlešičev je 42 kilometrov; od teh jo je zgradilo Cestno podjetje iz Novega mesta dobrih 37 kilometrov. Pri gradnji Partizanke so jim pomagale izkušnje pri gradnji krške in novomeške obvoznice. Nekatere nove izkušnje, ki so jih pridobili pri gradnji Partizanke, pa bodo s pridom uporabili pri nadaljnjih gradnjah.

Gradnja Partizanke je bila zahtevna zaradi konfiguracije tal in očitovanja spomenikov iz časov narodnoosvobodilne borbe, posebno na območju Starih Žag. Z lastno najsodobnejšo mehanizacijo in sposobnimi delavci je novomeško Cestno podjetje uspešno premagalo vse naravne ovire. Partizanka je imela pri gradnji prednost tako, da so večino svojih zmogljivosti preusmerili prav nanjo. Vremenske razmere, posebno letošnjo pomlad, so bile zelo neugodne.

Kljub temu so dano nalogo uspešno opravili.

Zadnji odsek Podturn — Brezovica (v dolžini približno 13 kilometrov) so dogradili v oktobru 1978. Na tem odseku so izkopali raznih kategorij zemlje 150.357 kubičnih metrov, v nasipe so vgradili 88.200 kubičnih metrov različnih materialov in položili preko 80.000 kvadratnih metrov asfalta, kar znese, preračunano v tone, 22.275 ton. Te številke same dovolj zgovorno govorijo, kako zahtevna in obsežna je bila gradnja.

Celotno cesto je svečano izročil prometu 29. oktobra Franc Leskošek—Luka, ki je z varilnim aparatom v Soteski simbolično prežgal jekleno vrvco. S tem dogodkom so prebivalci novomeške občine pro-

slavili svoj občinski praznik, krajani Semic pa krajevni praznik.

Dela na Partizanski magistrali pa še niso povsem končana. V teku so zaključna dela, kot so urejanje bankin, okolice in še vsa druga dela, ki prispevajo k lepši podobi okolice ceste.

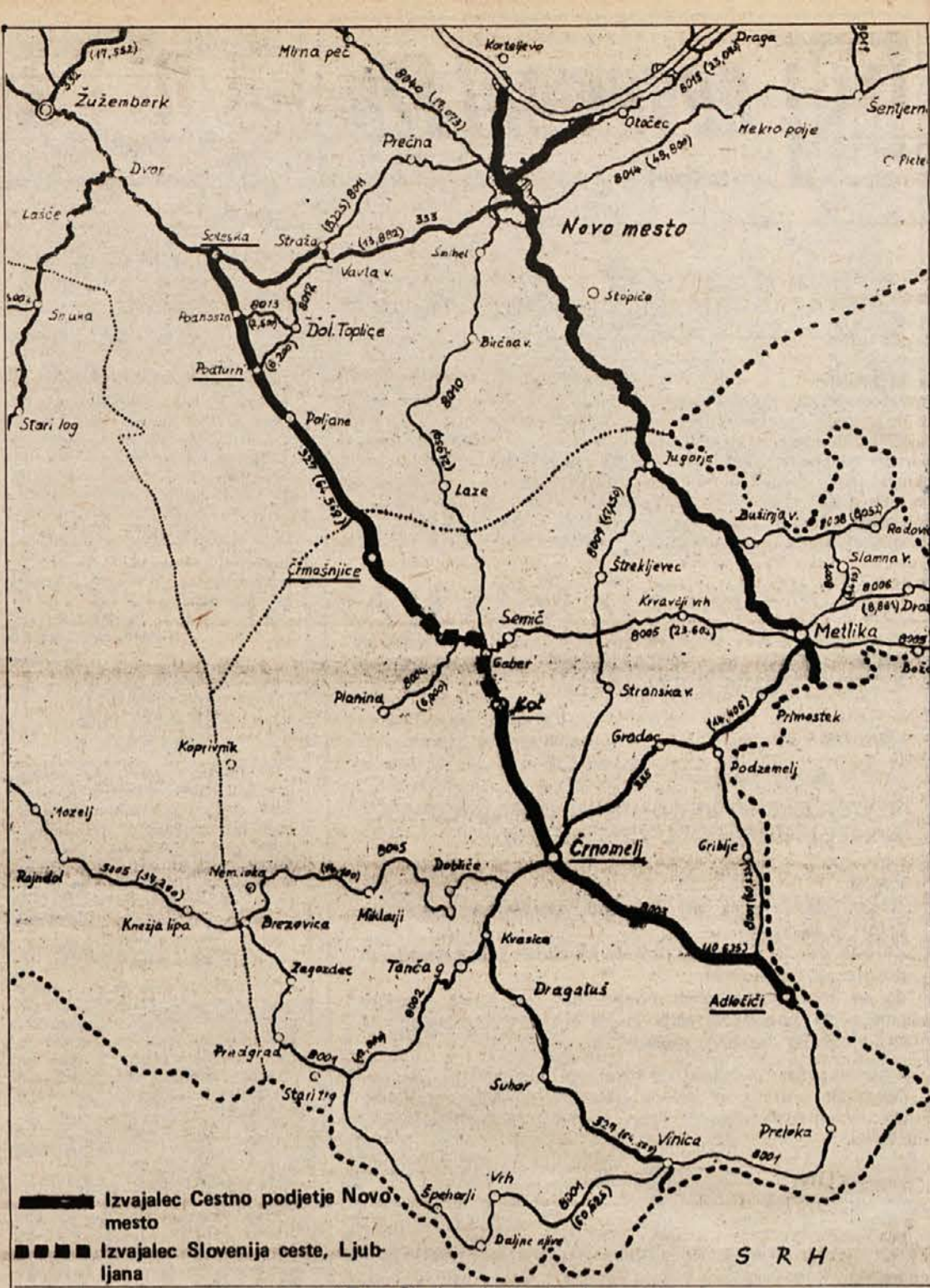
Cestno podjetje Novo mesto je z izgradnjo Partizanske magistrale dokazalo, da je sposobno prevzeti in kvalitetno ter v roku opraviti zaupana mu dela.

S tem delovnim uspehom se Cestno podjetje Novo mesto pridružuje čestitkam občanom Dolenjske ob dnevu republike 29. novembra. Njihova čestitka ni samo beseda, ampak tudi dejanje, ki prispeva k boljšemu jutrišnjemu dnevu.

EP DL

Stare žage — vhod v sotesko

Trasa Partizanske magistrale

Na gradbišču odseka Stare žage

Iskali gobe, našli malega Edina

Po treh, za starše neskončno dolgih dneh so našli dveletnega Edina Huremoviča iz Velenja. — Kako je izginil in kako je mogel (čudežno) preživeti te hladne novembrske noči še ni pojasnjeno

Po treh dneh, ki so bili neskončno dolgi, je konec negotovosti, kje je mali Edin Huremovič, ki je izginil v torek, 31. oktobra. Tri dni zatem sta fantka po naključju našli Štefka Hojan iz Kidričeve in Jožefa Gruber iz Kersnikove, obe iz Velenja, ko sta nabirali gobe.

Dečka sta našli le kakšnih 15 minut hoda od Jevšvarjeve domačije v Pušnikovem gozdu.

Edinova starša Cvetka in Nezir živita v Velenju na Tomšičevi cesti. Oče je zaposlen v rudniku, mati pa kot delavka v TGO Gorenje. Njun sinček je bil že od osmega meseca starosti v varstvu pri Cvetkinih starših v Škalah. Tako je bilo tudi zadnji dan oktobra. Mamica Cvetka je brezskrbno odšla na delo v tovarno Gorenje, oče Nezir pa je imel službo popoldne. Edo (tako ga kličejo doma), ki je 5. julija letos dopolnil drugo leto, je bil skupaj z dedkom pred hišo v Škalah.

KAKO JE IZGINIL

„Bilo je okrog desete ure,“ pripoveduje stari oče. Urejeval

ni, s katero je pokrita apnena jama, se je igrala naša mačka. Tedaj je vnuček dejal: „Muco bom prijel, muco!“ „Ne boš je,“ sem odvrnil, je dejal stari oče.

„Bom,“ je spet dejal Edin. Stekel je proti muči, jaz pa sem odšel v hišo, da naložim drva v štedilnik. Ko sem se čez kakšnih pet minut vrnil, dečka ni bilo nikjer. Najprej sem pomislil na vodo.”

Med cesto in hišo teče namreč potok Lepena, ki pa je v tem suhem jesenskem času zelo plitek.

„Edina ni bilo v njem. Tedaj je pritekla sosedova punčka Darja in stekla po stezi, ki vodi v strmi Odraž. Zaman. Potem sem odšel v Velenje in na postaji milice prijavil, da ga pogrešamo.”

Pri hiši blizu kupa prsti, na kateri se je mali Edin igral, sta v travo sedela njegova starša Cvetka in Nezir. Bilo je v sredo popoldne, dan po izginutvi otroka.

„Da je Edin izginil, sem zvedel popoldne, ko sem prišel na

gledala nekam v daljavo in imel sem občutek, da najinega pogovora sploh ni slišala. „Tako sem odšel v Škale. Ta teden delam popoldne. Jutri najbrž ne bom šel na ših, saj ne morem delati,“ je nadaljeval dečkov oče.

Izgubljenega Edina so v torek iskali domačini in seveda tudi delavci postaje milice. Kot je povedal stari oče, so ga v torek iskali do 23. ure. Naslednji dan, v sredo, je postaja milice Velenje organizirala veliko akcijo, v kateri so sodelovali še gasilci Velenja in Škal, krajanji Škal ter Hrastovca oziroma narodna zaščita. V akciji je sodelovalo okrog 50 ljudi. Iskali so vse dopoldne, temeljito pregledali širše območje domačije, vendar brez uspeha.

Enako hudo je bilo ob izginotju malega Edina seveda njegovim starim staršem. „Morali so ga odpeljati“, je nekajkrat dejala stara mati. „Bolje je tako“, je pristavil stari oče, „je vsaj nekje na toplem. Samo da je živ...“

„OBE SVA JOKALI...“

V petek, 3. novembra okrog

začela pripovedovati v Jevšvarjevi hiši Štefka Hojan. „Okrog pol ene sva se s Pepco Gruber odpravili po gobe. Med potjo sva srečali Slavka Jevšvarja

NJEGOVO DRUGO ROJSTVO — Edinova mama Cvetka je spet srečna, kolikor je lahko srečna le mati, ki po čudežnem naključju najde svojega izgubljenega otroka.

(brata starega očeta) in ga vprašali, če so že našli fantka. Odvrnil je, da ga ni nikjer, pa čeprav so vse preiskali.”

„Štefki sem dejala,“ je pristavila Jožefa, „da bi šli raje v Turnski gozd, saj so med iskanjem gotovo poteptali vse gobe.”

Kot stara gobarka pa Štefka ve za dve mesti v Gorjakoškovi hosti. Na njeno „gobarsko mesto“ sta prišli okrog 14. ure. Tedaj je Pepca le nekaj metrov stran zagledala nekaj modrega. Sprva je mislila, da je polivinilasta vreča. Ko je zaklicala Jožefa, ki je bila kakšnih trideset metrov višje proti vrhu, se je „vrečka“ premaknila.

„Tako sem pomislila in si seveda na vso moč zaželela, da je izgubljeni deček. Stekla sem bliže in res videla, da je fantek.

Najbrž je spal, ob mojih klicih pa se je prebudil in dvignil glavico. Ko sem ga prišla, se je nekoliko branil, ni pa jokal. Bil

je čisto trd od mraza, v ustih je imel polno prsti, ustnice razpokane, obraz pa razpraskan. Bila sem vsa iz sebe. Presrečna. Odnemala sem ga proti vrhu gozda, kjer je bila Jožefa. S sabo sem imela grozde. Nekaj jagod sem ponudila fantku. Takoj je začel segati po njih. Šele nato sem ga vprašala, kako mu je ime. Odvrnil mi je: „Edo“. Takrat sva obe od sreče začeli jokati”.

Pri Jevšvarjevih so bili vsi zbrani doma, ko je prišla zanje

gozdu, in to v času, ko so noči izredno mrzle. Pa še brez hrane.

Zanimivo je tudi to, da ni imel kape na glavi, ko sta ga našli Hojanova in Grubarjeva. Kapa mu je visela na vratu. Poleg tega je bila čisto suha, enako bunda, v katero je bil oblečen, le hlačke je imel mokre, škornje pa nekoliko vlažne.

Veseli, sreča in velika hvaležnost je sedaj pri Jevšvarjevih doma. „Prosim vas, da zapiše-

Le kakšnih sto metrov nad cesto in dvesto do tristo metrov v stran od Gorjakoškove domačije sta v gozdu Štefka in Jožefa našli izgubljenega dečka

sem pot k hiši, vnuček pa se je poleg igral z ročnim vozičkom. Nekaj metrov stran na pločevici

ših,“ je začel pripovedovati Edinov oče Nezir, mama pa je ves čas nemo s solznimi očmi

14. ure, je bilo negotovosti konec. „Zelo rada nabiram gobe“, je

najlepša novica v njihovem življenju. Ko sta se Pepca in Jožefa približali k hiši in povedali, da sta našli dečka, je le stari oče zmogel toliko poguma, da je vprašal: „Ali je še živ...“ Veselja potem ni bilo konec...

Edina so takoj nato odpeljali v bolnišnico, kjer se je izkazalo, da poškodbe niso hude. Ko sem bil v sredo zvečer spet pri Jevšvarjevih v kuhinji, stara mati Cilka od veselja skorajda ni mogla govoriti. Le počasi so ji še besede iz ust: „Nikoli si nisem mislila, da se bo to zgodilo. Pa toliko časa smo ga skrbno euvili.”

Za čas je obmolnila, da je obrisala solze, in spet dejala: „Ne gre mi v glavo, da je bil lahko toliko časa v hosti. Brez hrane v tem mrazu! Se zmerom ne morem premagati misli, da ga je morda kdo pripeljal nazaj...”

Podobno mislijo mnogi drugi občani. Skoraj neverjetno se jim zdi, da je bil vse tri dni v

te,” je dejal Ivan Jevšvar, „da se iz vsega srca zahvaljujem miličnikom, krajanom, gasilcem

— skratka vsem, ki so tri dni iskali našega Edija. Še posebej pa se zahvaljujem Štefki Hojanovi in Jožefi Grubarjevi, ki sta ga našli. Ne vem, s čim naj jim vse to povrnemo.”

STANE VOVK

Strupena zgodba „rodiškega cianida“

V opučenem rudniku, le kilometer iz Rodika, je že več let vskladiščenih 3000 kg cianidnih odpadkov — Zakaj tovarna Avtoelektričnih delov iz Nove Gorice ne odstrani te grozeče nevarnosti?

Le dober kilometer iz Rodika, naselja v sežanski občini, je opučen rudnik. Rudnik, ki sam na sebi ne bi bil nič posebnega, če ne bi bili v njem že osem let uskladiščeni cianidni odpadki. (O cianidu bi vedeli več povedati kemiki, a za nas zadostuje to, da je smrtno nevarno, izredno strupen in — kot zanimivost — morda še, da diši po mandeljnih.) Ne vemo sicer, če v Rodiku diši po mandeljnih, vemo pa, da je rudnik zagrajen z železnimi vrati in opremljen s svarilnim napisom. Očitno otroci tam niso preveč radovedni in jih stari opuščeni rudnik ne mika preveč. Še sreča, kajti predolgo zadrževanje pri železnih vratih, vdihavanje mandeljnovega vonja bi bilo zanje lahko smrtno nevarno.

Zgodba rodiškega cianida (ki sicer sploh ni rodiški, temveč novogoriški) je kar dvakrat strupena: zaradi uskladiščenega strupa in kot zgodba neke odločitve, ki za prebivalce Rodika in vsega Krasa pomeni izredno (za zdaj resda še potencialno)

nevarnost, ki bi lahko povzročila pravo katastrofo.

Poslušajmo jo od začetka, od 1970. leta, ko se je sprva (vsaj na videz) povsem nedolžno začela, do danes, ko bi nekateri nenedolžni radi povsem pozabili nanjo. Maks Pavšič, sanitarni inšpektor oddelka za inšpekcijske službe pri sežanski občinski skupščini, takole pripoveduje:

„Tovarna Avtoelektričnih izdelkov Iskra Nova Gorica je 1970 zaposlila republiški sanitarni inšpektorat, da jim odobri skladiščenje cianidnih odpadkov v opučenem rudniku v Rodiku, in tudi dobila dovoljenje. Pri izbiri lokacije sta tedaj razen republiškega inšpektorja sodelovala tudi dva prebivalca iz Rodika.

Ko je tovarna Avtoelektričnih izdelkov izpolnila pogoje, ki jim jih je dal republiški inšpektorat, je že isto leto začela dovažati v Rodik cianidne odpadke. (Ti so „stranski produkt“ pri galvanskem postopku) pri galvanskem postopku so predstavniki Iskre ob ogledu odlagališča izjavili republiškeemu inšpektorju, da bodo sprememili tehnični postopek, tako da ne bodo več „dobivali“ cianidnih odpadkov. (V tem času je namreč tehnologija toliko napredovala, da bi bilo to možno). Vendar tega še do danes niso naredili.

Cianidni odpadki v rodiškem rudniku vsebujejo 5 do 20 odstotkov aktivnega cianida, ki bi ob morebitnem razkroju lahko povzročil pravo katastrofo. Če bi se namreč rov preveč razmočil in bi embalažo dovolj razjedel zob časa, bi prišlo do kemičnega procesa. Strup bi začel pronicati v zemljo. Kaj bi to pomenilo za podzemne vode, verjetno ni treba poudarjati, še posebej ker vemo, kako pro-

pusten je kraški teren, koliko vodnih tokov je v podzemlju, ki služijo za oskrbo s pitno vodo v ožji in širši okolici, pa tudi sosednji Italiji. Tudi izhlapevanje je nevarno, saj je že zdaj zadrževanje v bližini odlagališča smrtno nevarno.

Seveda so se prebivalci Rodika ves čas razburjali, ko so se jim v neposredni bližini kopičile velike količine strupa. Delegatska vprašanja so bila stalno na dnevnem redu občinskih skupščin. Zato je oddelek za inšpekcijske službe sežanske občine 1975 prepovedal nadaljnje skladiščenje teh strupov v Rodiku. Zavedali smo se namreč resnosti takega odlagališča na kraškem terenu, po drugi strani pa vemo, da je po novi tehnologiji mogoč postopek razstrupitve. Od tedaj Iskra ne dovaž več cianidnih odpadkov. Toda še vedno ostaja odprto, kaj s 3000 kg cianidnih odpadkov, ki so že uskladiščeni v rudniku. Prebivalci Rodika že vsa leta vztrajno zahtevajo, da je treba to pretečo nevarnost čimprej

odstraniti, da ne pride do nesreče. Moram povedati, da smo že 1975, tedaj, ko smo prepovedali nadaljnje dovažanje strupenih odpadkov, zahtevali, naj odstranijo ali kako drugače „razrešijo“ deponirani strup. Kljub večkratnim urgemcem smo dobili odgovor šele letos avgusta, to je po skoraj treh letih. V odgovoru Iskra sicer pravi, da je pripravljena odstraniti strup, a hkrati navaja, da je tretjina odpadnih snovi, deponiranih v rudniku, last Tomosa iz Kopra, kar je za nas novo, saj smo to uradno prvič zvedeli iz tega odgovora. Ker se zavedamo, da bo postopek dolgotrajen in ker pomeni strup v Rodiku izredno nevarnost, smo vso zadevo predali republiški sanitarnemu inšpektoratu, ki je tudi izdal dovoljenje. Septembra sta si republiška in naša inšpekcija skupaj ogledali odlagališče v Rodiku. Tedaj se je dr. Ravnikar osebno zavzel in obljubil, da bodo deponijo v najkrajšem času odstranili iz tako delikatnega kraškega območja.”

Upajmo torej, da bodo prebivalci Rodika in tudi širše okolice tako končno le kmalu rešeni hude nevarnosti, ki jim grozi zastupiti vode. Čeprav je res, kot pravi republiški sanitarni inšpektorat, da je prelom odpadnih strupenih snovi preč po vsej Sloveniji in da bi se ga morali lotiti z vso resnostjo, ali pa morda prav zato, ob koncu ne moremo mimo (ne tako nepomembnega) vprašanja. Če sta Tovarna avtoelektričnih izdelkov iz Nove Gorice, in kot smo zvedeli, tudi Tomos že pred tremi leti nehala voziti te strupene odpadke v Rodik, in ker še vedno uporabljata enako tehnologijo (torej „proizvajata“ tudi strupene cianidne snovi), sta si morala najti novo odlagališče. Zanimivo bi bilo zvedeti, kje je to! Prav bi bilo, da bi javno povedala, kje zdaj vse leto (ne le spomladi) diši po mandeljnih?!

Zadeva je preveč shrhljiva, da bi jo lahko jemali le kot stvar dveh delovnih organizacij in ljudi, ki vedo za to grozečo nevarnost. Treba je ne le javno spregovoriti o tem, temveč ugotoviti, kdo je odgovoren, da postavljamo na kocko čistost okolja na tako drastičen način.

CVETKA GUZEJ-SABADIN

Domovina jih ne pozablja

350 vsebinsko bogatih strani „Slovenskega koledarja“ za izseljence — O kočevskem rudniku, izseljevanju, izvoru imen, „obrazih“, pa tudi „Tujec“ Toneta Jakšeta

Med knjigami, ki jih more izseljencem široko po svetu, je „Slovenski koledar“. To priročno knjigo (nedavno tega je izšla že šestindvajseta) enkrat na leto izda Slovenska izseljenska matica.

Poleg uvodnega koledarskega dela, ki je tokrat z besedami in barvnimi slikami ubran na temo slovenskih ljudskih plesov, prinaša pričujoča knjiga na 350 straneh toliko raznovrstnih besedil, dopoljenih s slikovnim gradivom, da se v tem skopem prikazu „Slovenskega koledarja“ lahko ustavimo le ob tistih, ki se snovno ali kako drugače navezujejo na širše področje Dolenjske.

Tako piše Janez Zrnec o ukinjivosti kočevskega rudnika v februarju letos, na kratko prikazuje pehanje in nehanje kočevskih rudarjev in vzroke za shiranje rudnika, ki jim je dajal

domovina ponuditi slovenskim izseljencem gotovo najbolj pester. „Slovenski koledar“.

Malokdaj se nam nudi prilžnost, da bi kje brali o poreku slovenskih imen in priimkov. O izvoru nekaterih, zvečine koledarskih, piše Franc Jakopin, ki je v svojem prispevku na kratko podal tudi zgodovinsko ozadje prehoda s poganskih na imena hebrejskega, grškega, latinskega in deloma nemškega izvora.

Dolenjski rojak Ladislav Lesar je tokrat prispeval za „Slovenski koledar“ zapis o Antonu Ingoliču, letošnjem Prešernovem nagrajencu, med tremi „clevelandskimi obrabi“ pa je Janez Kajzer predstavil tudi Louisa Kafeleta, doma iz Sel pri

Mirni, in Florence Unetich, katera oče se je rodil v Račji vasi ob Krki, mati pa v Loškem potoku.

„Slovenski koledar“ za 1979 prinaša vrsto prispevkov o življenju in delu slovenskih izseljencev pa zapise, ki bodo našim ljudem po svetu približali kulturne, gospodarske in politične razsežnosti tukajšnje domovine. Za zaključek naj omenimo še zanimivo poročilo Janeza Stanonika o prispevku Slovencev k ameriški kulturi (posebno je omenjen delež Friderika Barage), Otona Zupančiča besedilo o Louisu Adamu kot „pisatelju svetovne mere“ ter to, da v literarnem delu „Slovenskega koledarja“ sodelujeta tudi Miha Mate iz Ribnice s črtico „Široka usta“ in Tone Jakše iz Škranj pri Novem mestu, ki že dokaj let živi na Švedskem, s pesnjico „Tujec“; slednja je bila objavljena že v „Dolenjskih razgledih“.

D. R.

JE KRIVA LE TRINAJSTICA?

Zdi se, da je številka trinajst kdaj pa kdaj le usodna za kakšno stvar. Tako jo je ta mesec zagodla kakovosti filmov, ki jih bodo predvajali v krškem Delavskem domu. Domala vseh trinajst filmov, kolikor se jih bo vrstilo, je namreč daleč od pojma sedma umetnost. Dasi bi radi verjeli, da je temu kriva zgolj nesrečna trinajstica, se ne moremo znebiti drugega občutka, da ima vmes prste tudi dokaj zgrešena programska politika krških kinematografikov, ki hote ali ne strežejo slabemu estetskemu čutu gledalcev. Sicer pa ni samo v Krškem tako!

NAJBOLJŠI Z RADIA V NOVEM MESTU

V soboto, 18. novembra, bo ob 19. uri v novomeškem Domu JLA koncert pevskih zborov, ki so bili najboljše ocenjeni za nastope na ljubljanskem radiu v sezoni 1977/78. Tako bodo Novomeščani lahko poslušali komorni moški zbor z Brezovice, ženski zbor Solidarnost iz Kamnika, APZ Tone Tomšič, UPZ Emil Adamič, vokalni kvintet Gorenjci iz Naklega in študentski oktet iz Ljubljane. Podobno srečanje zborov je bilo v Novem mestu že lani, pri radiu pa se zavzemajo, da bi prireditve postale tradicionalne.

KOČEVSKA LIKOVNIKA V POSTOJNI

Kočevska likovnika Rado Meglič in Matija Glad bosta razstavljala svoja dela v Domu JLA v Postojni. Pokrovitelj razstave bo Zveza kulturnih organizacij Postojna. Na otvoritvi razstave 18. novembra ob 18. uri bodo sodelovali tudi člani Kulturnega kluba iz Kočevja s svojimi najnovjšimi deli. Razstavo bo pripravil kočevski oblikovalec Dušan Dežman.

Nov muzejski oddelek

V metliškem Belokranjskem muzeju bodo odprli še peti oddelek — O belokranjskem naprednem gibanju in NOB

Za praznik metliške občine 28. november bodo v Belokranjskem muzeju odprli nov oddelek, zbirko belokranjskega revolucionarnega gibanja in NOB. Za to zbirko so uredili tri sobe, tako da ima sedaj Belokranjski muzej 17 sob in pet oddelkov: geografska podoba Bele krajine, arheološka zbirka, kulturno-zgodovinska, galerijska, etnološka zbirka ter napredno gibanje in NOB.

V zadnji zbirki so s pomočjo raznih dokumentov in fotografij prikazali socialne in politične razmere konec prejšnjega stoletja, ko je bilo za Belo krajino značilno močno izseljevanje. Sledijo odmevi oktobrske revolucije v Beli krajini: viniška republika, delo komunistov v predvojni Jugoslaviji, ustanavljanje prvih partijskih celic ter Društve kmečkih fantov in deklet, procesi proti komunistom, belokranjski revolucionarji v koncentracijskem taborišču v Medjuresju itd.

Prikazan je razpad Jugoslavije aprila 1941 in sovrážna zasedba, prve sabotažne akcije domačinov, osnovanje prve belokranjske čete in njen tragični boj na Gornjih Lazah. Obiskovalci so na vpogled vsi pomembni dogodki iz NOB v Beli krajini do dokončnega zloma sovrážnika.

V posebni sobi je prikazan razvoj ljudske oblasti na osvobodjenem ozemlju ter med drugim tudi delovanje takratnega zdravstva, socialnega skrbstva, sodstva, gospodarstva in kmetijstva.

Zadnja soba pa je namenjena partizanskemu šolstvu, delu osrednjih strokovnih ustanov, kulturni dejavnosti med NOB. Zanimiv je prikaz partizanskega tiska, sodelovanje s hrvaškimi partizani, pomoč zavezniškim itd.

A. B.

PELA JE PORTRETIRANKA — Na otvoritvi razstave fotografij v Dolenjski galeriji je nastopila tudi Marjetka Falk — Neca, Stojkov fotografski model. (Foto: M. Markelj)

KAKOVOSTNA BERA

Nedavno delovno srečanje posavskih gledališčnikov je postreglo mnogim skupinam tudi z repertoarnimi nasveti, številne od njih pa so medtem že pričele vaditi nova dela. Poleg Amaterskega odra Brežice, ki obnavlja svojo lansko uspešno „Večna lovišča“, študirajo mladi iz Sromelje Džukičeve drame „Bog je umrl zaman“, Boštanjčani so se odločili za Novakov „Guganik“, mladi iz Sevnice za Torkarjevo „Pisano žogo“, dramska skupina DPD Senovo pa za Kleistov „Razbiti vrč“. Za delo so poprijele tudi nekatere mladinske skupine, tako da se letos v Posavju obeta raznolika in kakovostna gledališka dejavnost.

Doma „neznani“

Brežiški gledališčniki potrebujejo nove prostore

Prav letos poteka 10 let, odkar je v Brežicah znova oživela gledališka govorica domače amaterske skupine.

V okviru nekdanjega PD Stanko Čermelč se je zbrala skupina ljubiteljev, ki so že v prvi sezoni doživeli izreden uspeh z uvrstitvijo na zaključno republiško prireditev, nato so nekaj let zapored bili tik pod vrhom slovenskega gledališkega gibanja, pa so se spet uvrstili med sedem najboljših skupin in na XXI. srečanje gledaliških skupin Slovenije.

S Stefančev komedijo „Večna lovišča“, ki jo pravkar obnavljajo, bodo novembra in decembra imeli še nekaj gostovanj, med drugim v Trstu, nato pa se bodo lotili študija novega besedila.

Medtem ko so se v širšem slovenskem prostoru že dobro uveljavili, so v domači občini vse preveč „neznani“, zlasti pa jih pesti pomanjkanje prostorov. V jubilejnim letu žele vse brežiške dejavnike posebej opozoriti na ta problem in doseči normalno vadbno v ustreznih in po možnosti v lastnih prostorih. Če ne poprej, bo to mogoče, ko bo v prosvetnem domu v Brežicah izprazen del prostorov občinske matične knjižnice, ki se bo preselila v novi dijaški dom.

V. P.

Kulturi ne pristriči peruti

Skupščina Kulturne skupnosti Novo mesto predlaga združenemu delu nespremenjeno prispevno stopnjo — Gradnja šentjernejskega kulturnega doma odložena

Združeno delo naj bi za potrebe kulturne dejavnosti v novomeški občini tudi za preostalo polovico srednjoročnega obdobja združevalo sredstva po nespremenjeni prispevni stopnji 1,14 odst. Tak predlog so pri sprejemanju aneksa k samoupravnemu sporazumu o temeljnih plana Kulturne skupnosti Novo mesto in Kulturne skupnosti SR Slovenije za leti 1979 in 1980 sprejeli delegati obeh zborov skupščine na seji, ki je bila 8. novembra v Novem mestu.

S tem naj bi zagotovili sredstva za naloge, ki so jih zastavili v planu. Vendar je že sedaj jasno, da nekatere investicije za gradnjo kulturnega prostora v novomeški občini ne bo mogoče izpeljati, ker je priliv sredstev, namenjenih za investicije iz posebne prispevne stopnje, manjši od načrtovanega. Vse od tega so začasno opustili gradnjo kulturnega doma v Šentjerneju. V programu ostaja adaptacija Doma kulture Novo mesto, katerega centralno ogrevanje je tik pred koncem, ter adaptacija prostorov Študijske knjižnice, ki je prenovitve in dodatnih prostorov zares hudo potrebna. V Šentjerneju bodo morali za potrebe kulturne dejavnosti v nekaj naslednjih letih upombljati večnamensko dvorano pri osnovni šoli, zato bo kulturna skupnost pomagala pri gradnji tega prostora, kar pa ne pomeni, da se gradnja kulturnega doma v bodočnosti odrekta.

Združevanje sredstev z republiško kulturno skupnostjo ostaja v enakem obsegu, jasno pa je že sedaj, da bo treba v prihodnjem srednjoroč-

Najprej v Gabrje

Potujoča knjižnica gre na pot 27. novembra

Prejšnji teden smo pročali, da bo potujoča knjižnica v novomeški občini kmalu nared, tokrat pa lahko že zapišemo, da bo slovesna otvoritev v pone-deljek, 27. novembra. Kombi, opremljen s knjižnimi policami, na katerih bo nad dva tisoč knjig, se bo tega dne ob 11. uri prvič ustavil pred poslopjem bivše šole v Gabrju. Po krajšem kulturnem spredu, ki ga bodo pripravili učenci brusniške osnovne šole, si bodo Gabrčani in prebivalci okoliških vasi lahko sposodili knjige, do katerih doslej običajno niso prišli zlahka.

Sicer pa bo potujoča knjižnica začela redno poslovati 4. decembra. Avto s knjigami (večina od 2486, kolikor jih je že na voljo, je darovanih, delavci Študijske knjižnice Mirana Jarca pa so za izposajo pripravili skoraj vse) bo vozil po štirinajstih progah in imel kar 38 postajališč. Knjige si bo moč izposoditi v vseh krajevnih skupnostih in številnih delovnih organizacijah (tudi pri GG v Črmošnjicah, ki so v črnomaljski občini), krajani in delavci pa bodo povsod pravočasno obveščeni, kdaj bo prišla k njim knjižnica.

Prve tri mesece bo potujoča knjižnica poslovala preizkusno, nato se bo njeno delo prilagodilo potrebam in željam posameznih krajev. Če bo za knjige zanimanje, se bo ustavljala tudi v krajih, ki jih bo sprva obšla.

Za to veliko kulturno pridobitev novomeške občine je 39 delovnih organizacij že prispevalo nad 480.000 din, več ko 500.000 dinarjev pa je še ob ljubljenih. Največ (150.000 din) je prispevala IMV z naročilnico za nakup knjig, ker pa je izposajo v tako veliki tovarni težko izvesti, si bodo delavci IMV lahko izposojali knjige v domačih krajevnih skupnostih, seveda le v novomeški občini.

Naj zapišemo še, da je v tisku priložnostna publikacija z naslovom „Potujoča knjižnica“, v kateri bodo med drugim objavljeni prispevki o pomenu knjižničarstva, o poteku akcije za skorajšnjo potujočo knjižnico, o njeni knjižni zalogi, naštetje pa bodo tudi proge in poslovnik potujoče knjižnice.

D. R.

Filmski teden

Sedem slovenskih filmov v Semiču od 27. novembra do 3. decembra

Med kinematografe v manjših krajih, ki zadnja leta vztrajno izgubljajo obiskovalce, sodi tudi semiški kino. Da je zanimanje za filme tako upadlo, je več vzrokov, med glavnimi najbrž (pod)poprečna kakovost filmskih stvaritev in privlačna moč televizije, ki ne skopari s predvajanjem filmov.

Semiški kino, ki praznuje letos 25-letnico delovanja, si prizadeva spet pridobiti gledalce. Tako bo na pobudo Prosvetnega društva Jože Mihelič ter ob podpori občinske kulturne skupnosti, semiške Iskre in ljubljanskega podjetja Vesna film od 27. novembra do 3. decembra v Semiču teden slovenskega filma.

Uvodoma bodo predvajali „Vdovstvo Karoline Zasler“, semiški ljubitelji sedme umetnosti pa si bodo lahko ogledali tudi filme „Pomladni veter“, „Med strahom in dolžnostjo“, „Vesna“, „Let mrtve ptice“, „To so gadi“ in „Ko zorijo jagode“.

Dalavci semiškega kina upajo, da bo dvorana polna gledalcev vsaj ob vrtenju omenjenih filmov.

F. DERGANČ

JEZIKOVNI NASVETI

Krjavelj, hudič in „cirka“ ...

Poslušal sem radijsko oddajo o tem, kako so si krajani nekje na Slovenskem asfaltirali cesto. Poročilo je bilo prijetno narečno obarvano, njegov avtor očitno ni bil šolan človek. Zato me je toliko bolj presenetilo, da poročevalec stalno uporablja besedo „cirka“, na primer:

„Ta cesta bo stala cirka 90 milijonov. Krajani so sami zbrali cirka 50 milijonov. Dobili so podporo tudi od drugod in zdaj manjka še cirka 10 milijonov dinarjev.“

Kazalo je torej, da se možakarju zdi tujka cirka neizbežno potrebna ali pa morda sploh ne ve, da imamo zanj kar veliko lepih domačih, vsakomer razumljivih izrazov in bi jo lahko brez posebnega napora nadomestil vsaj z naslednjimi: okoli, okrog, približno, nekako. Najbrž se mu je zdelo, kakor se pogosto zdi ekonomistom, tehnikom in podobnim, ki se premalo zavedajo dolžnosti do domače govorice, da je imenitnejši, če uporablja tujko namesto preproste slovenske besede. Naj mimogrede povem, da pomeni circa v latinščini, od koder je vzeta, nič drugega kot okrog, okoli, okrog in okrog. Sorodne besede so še cirkulariti (krožiti), cirkular (okrožnica), cirkularka (okrogla žaga), cirkus (krog, okrogel prostor) itd.. Tem besedam naš jezik ni ustvaril ustreznih domačih izrazov, zato tu pač nimamo na razpolago drugega kot tujko.

Poskusimo še, kako bi jo zakrožil Krjavelj, ko bi živel v današnjem času:

„Cirka ob enajstih je bilo, to še dobro vem. Sam sem stal, meglja je bila in tema kakor v rogu. Zeblo me je pa sabljo sem imel. Kar gori v jamboru nekaj pravi cirka takole: vrr, vrr, vrr! Sveta mamka božja sedem križev in težav — sem jaz dejal — pa sem zavzdignil bridko sabljo pa sem zamahnil cirka dvakrat pa sem čez glavo ubral — pa sem ga presekal, samega hudica sem presekal, na cirka dva kosa!“

Če ta pripoved ni bolj imenitna kot Jurčičeva, pa tudi nič nočem!

B-r

kultura in izobraževanje

M. MARKELJ

BANKA JUGOBANKA

V JUGOBANKI
Novo mesto
ulica komandanta Staneta 38
opravite denarne posle
ob delavnikih med 7⁰⁰ - 18⁰⁰ uro.
ter sobotah od 7⁰⁰ - 11⁰⁰ ure
DOBRODOŠLI!

PETROL LJUBLJANA
 TOZD Trgovina na drobno
 PE BREŽICE

RAZGLAŠA PROSTA DELA IN NALOGE

PRODAJALCA

izmenoma na bencinski črpalki Novo mesto I, Cesta herojev 1 in na bencinski črpalki Dvor pri Žbrk.

Pogoji:

- KV ali PK delavec
- odlužen vojaški rok

Dela in naloge se združujejo za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Poskusno delo traja tri mesece.

Lastnoročno napisane ponudbe s kratkim življenjepisom je treba poslati v 15 dneh po objavi oglasa na upravo PE Brežice, Gor. Lenart 1. Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 15 dneh po izteku razpisnega roka.

Tovarna celuloze in papirja „DJURO SALAJ“ Krško – TOZD TRANSPORT objavlja prosta dela oziroma naloga za:

8 DELAVCEV PRI PREMOGU

Pogoji:

- nekvalificiran delavec
- triizmensko delo

Pismene prijave sprejema kadrovska služba delovne organizacije 15 dni po objavi.

Kandidati bodo pismeno obveščeni o izidu izbire najkasneje v 30 dneh po izteku roka za sprejemanje prijav.

VSako SOBOTO DO KONCA LETA
ODPRTO VES DAN od 7.30 do 20. ure

trgovska hiša maximarket LJUBLJANA, Trg revolucije 1

ISKRA, INDUSTRIJA ZA AVTOMATIKO
 TOZD TOVARNA NAPAJALNIH NAPRAV
 NOVO MESTO, Bršljin 63

razpisuje

JAVNO LICITACIJO

za prodajo naslednjih osnovnih sredstev

1. TOVORNI AVTOMOBIL IMV 1600 SUPER B

letnik 1972, v voznem stanju, začetna cena 18.000,00 din

2. EL. DVIGALO VEDA 3 t/8

začetna cena 25.393,00 din

3. EL. VOZIČEK EMA 2 t/6 od dvigala VEDA

začetna cena 9.120,00 din

4. NAVADNO DVIGALO – ROČNI ŠKRIPEC, 3 t, z nosilno konstrukcijo

začetna cena 4.800,00 din

Licitacija bo v sredo, 22. 11. 1978 v prostorih Iskre, Avtomatike, TOZD Tovarna napajalnih naprav Novo mesto, Bršljin 63 ob 13,30.

Ogled je možen pol ure pred pričetkom licitacije – od 13. ure do 13,30.

Interesenti morajo položiti 10% polog.

KRKA, FARMACEVTIKA, KEMIJA, KOZMETIKA, ZDRAVILIŠČA IN GOSTINSTVO NOVO MESTO – KOMISIJA ZA CENITEV IN ODPRODAJO SREDSTEV IZVEN UPORABE RAZPISUJE

JAVNO LICITACIJO

za prodajo odvečnega rabljenega gostinskega inventarja.

Licitacija bo v petek, 17. 11. 1978, v prostorih ekonomije, poslovne enote Zdravilišča Dolenjske Toplice v Dolenjskih Toplicah ob 8. uri za družbeni sektor in ob 9. uri za zasebni sektor.

OBVESTILO

Obveščamo, da je javno razgrnjen osnutek VODNO-GOSPODARSKIH ODNOSOV, ki prikazuje danosti in daje izhodišča in možnosti bodočega vodnogospodarskega razvoja v SR Sloveniji. Osnutek vodnogospodarskih osnov je izdelala strokovna služba Zveze vodnih skupnosti Slovenije v sodelovanju z vodnogospodarskimi podjetji.

Osnutek vodnogospodarskih osnov je javno razgrnjen na sedežu Vodnogospodarskega podjetja, Novo mesto, Trdinova 23, od 15. oktobra do 15. decembra 1978 vsak delavnik od 7. do 14. ure in v prostorih oddelka za urbanizem, gradbene in komunalne zadeve SOB Novo mesto, Ljubljanska cesta 2/1, v času od 15. novembra do 15. decembra 1978 ob delavnikih od 7. do 14. ure.

V času razgrnitve lahko dobite potrebna pojasnila (na sedežu Vodnogospodarskega podjetja), morebitne pripombe in predloge pa vpišete v knjigi pripomb na obeh razgrnitvenih mestih.

Oddelek za urbanizem, gradbene in komunalne zadeve

ZIV TAM MARIBOR
 DO BELT ČRNOMELJ
 Ulica heroja Starihe 17

Delavski svet DSSS BELT Črnomelj razpisuje naslednja prosta dela in naloge:

1. VODENJE KADROVSKO-ŠPLOSNE SLUŽBE
 2. VODENJE PRAVNE SLUŽBE

Pod 1:

visoka ali višja strokovna izobrazba pravne ali upravne smeri in najmanj 5 let delovnih izkušenj, od tega 3 leta na podobnem področju.

Pod 2:

visoka ali višja strokovna izobrazba pravne smeri in najmanj 5 let delovnih izkušenj in vsaj 1 leto na podobnem delovnem področju.

Za navedena dela in naloge morajo imeti kandidati organizacijske in vodstvene sposobnosti ter ustvarjalen odnos do samoupravljanja in socialistične družbene ureditve.

Prijave sprejemamo 15 dni po objavi tega razpisa. O izbiri bodo kandidati obveščeni v 30 dneh po izteku prijavljenega roka.

BELOKRANJSKA TRIKOTAŽNA INDUSTRIJA
 „BETI“
 METLIKA

Komisija za medsebojna razmerja TOZD Barvarna objavlja proste delovne naloge

LABORANTA

Pogoji: srednja strokovna izobrazba tekstilno-kmetijske smeri s 3-letno prakso.
 Razpis velja 15 dni.

Delo se združuje za nedoločen čas.

INTEREUROPA KOPER z n.sol.o.
 TOZD KONTINENTALNA ŠPEDICIJA
 filiala LJUBLJANA

razglša

za poslovalnico v Novem mestu
 prosta dela in naloge:

REFERENTA V ŠPEDICIJI
 (2 delovni mesti)

Pogoji:

- srednja šola ekonomske, upravno-administrativne, pomorske, prometne smeri in znanje strojepisja;
- eno leto delovnih izkušenj v stroki;
- dvomesečno poskusno delo.

Pismene ponudbe pošljite na naslov: INTEREUROPA, Šmartinska 134/b, Ljubljana, in sicer najkasneje v desetih dneh po objavi oglasa.

NUDIMO VAM KOMPLETEN PROGRAM:

- VHODNA VRATA
- GARAŽNA VRATA
- SOBNA VRATA
- OBLOGE
- ISO – SPAN
- OPAŽNE PLOŠČE
- POHIŠTVO

lip bled
lesna industrija

64260 bled, ljubljanska c.32

telefon: 064-77384,

telegram: lip bled

telex: 34525 yu lipex

OBIŠČITE POSLOVALNICE:

- LIP Bled na Zagrebškem velesejmu Bulevar Borisa Kidriča 2 telefon: (041) 523-066

- LIP Bled na Rečici – Bled telefon: (064) 77-944

- LIP Bled v Murski Soboti Cvetkova 1 a telefon: (069) 22-941 telefon: (069) 22-942

Uspehi na teži stezi

Tudi letošnja tekmovalna sezona so mladi vozniki motokrosa Avto-moto društva Bela krajina iz Črnomlja končali z velikim uspehom. V letošnjem državnem prvenstvu sta Božo Štukelj in Aljoša Satošek, ki sta že nekaj let v samem vrhu v svojem razredu, osvojila prvo in drugo mesto v kategoriji 50 kubičnih centimetrov, ekipa AMD Bela krajina pa je z velikim naskokom prav tako najboljša v državi.

Poleg teh dveh izrednih tekmovalcev sta se letos uveljavila še dva mlada belokranjska dirkača: Anton Henigsmann je zasedel drugo mesto v republiškem in osmo v državnem prvenstvu, Jože Potočnik pa je osvojil v republiškem prvenstvu peto mesto.

Ti uspehi so plod načrtnega dela belokranjskega društva, ki je dokazalo, da je moč tudi v krajih, ki v določenem športu nimajo nobene tradicije, ko je treba začeti tako rekoč iz nič, doseči velike tekmovalne uspe-

he in si pridobiti tudi mednarodni ugled solidnega pridelatelja. In to brez velikih sredstev, ki jih za svoje delovanje zahtevajo nekateri klubi in društva, češ da so nepogrešljiv pogoj za uspehe. Marsikdaj je ravno obratno: kjer se vse vrte okoli denarja, je prave zavzetosti in predanosti kaj kmalu konec, borba za prevlado v uprvah, za prvo besedo, častihlepeje gotovo slabo vplivajo na mlade sportnike, s tem pa tudi na razvoj pango in, ne nazadnje, na njeno priljubljenost.

Danes je motokros v Beli krajini najpopularnejši šport, ki privablja ob stezo v Dragovanji vasi na tisoče gledalcev. In ni ga športnega ali družbenega delavca, ki ne bi bil pripravljen pomagati pri organizaciji tekmovalij. Vse to gotovo prispeva svoj del k srčnosti mladih tekmovalcev, saj vedo, da je Bela krajina z njimi tudi takrat, kadar ne vozijo na domači progi.

A. BARTELJ

Pospešeno do „super finala“

V slovenskih košarkarskih ligah odigrali 3. kolo — Tekme igrajo tudi ob sredah — Včeraj bila Beti prosta, Novomeščani igrali z Zlatorogom, Kočevje z Lesonitom

Prvenstvene tekme v slovenskih košarkarskih ligah igrajo ekipe „pospešeno“, kajti organizatorji bi radi kar najhitreje začeli s takomenovano superligo. Zato potekajo srečanja tudi ob sredah. Minulo sobotno kolo je za ekipe z Dolenjskega prineslo pričakovane rezultate: dve zmagi in poraz, in že zanesljivo je, da bosta iz skupine A z boji v finalu nadaljevala Novo mesto in „Beti“.

„BETI“ — NOVO MESTO 85:99 (37:50)

Derbi slovenske košarkarske lige A sta vrsti odigrali sredi prejšnjega tedna. V sredo se je v novi metliški telovadnici zbralo okoli 300 prijateljev metliške košarke, precej pa je bilo tudi navijačev iz Novega mesta. Gostje so že v prvih minutah dokazali, da Metličani v derbiju nimajo možnosti za presenečenje. Najboljša novomeška peterka je hitro povedla, pa tudi ostali novomeški igralci so dokazali, da imajo precej več moči kot igralci Beti. Gostje so zmagali zasluženost, z zmago v Metliki pa so si še po 2. kolu zagotovili prvo mesto v skupini A in nastop v finalu.

Beti: Gršič 2, Medek 20, Grbec 18, Vergot 10, Einsidler 4, Svinger 23, Nemanič 8.

Novo mesto: Bajt 2, Cerkovnik 18, Munih 31, S. Kovačevič 10, S. Seničar 24 in Platan 14.

NOVO MESTO — TRNOVO 88:71 (48:40)

Srečanje med Novim mestom in Trnovim si je ogledalo okoli 200

ljubiteljev košarke. Ker so v zadnjem času v športni dvorani videli vrsto kakovostnih bojev, so bili v soboto razočarani. Novomeščani so igrali nezainteresirano in s polovično močjo premagali ljubljancane. Z novo zmago so se Novomeščani na prvem mestu utrdili, saj so edini, ki še niso bili poraženi.

Novo mesto: Bajt 2, Cerkovnik 9, Munih 16, P. Seničar 12, Kovačevič 12, S. Seničar 12, Beg 4, Zupevc 13, Platan 8.

KONUS — „BETI“ 89:93 (78:78, 41:38)

V Slovenskih Konjicah bi kmalu prišlo do presenečenja. Metličani, ki so si ogledali prvenstveno tekmo med Novim mestom in Konusom, so bili prepričani, da bodo brez težav zmagali, pričakali pa so jih izredno razpoloženi domači igralci, ki so, navzlic temu da so bili precej manjši, brez težav ustavljali napade gostov, v odmor pa so odšli celo s prednostjo. V nadaljevanju je bilo srečanje ponovno izenačeno, gostom pa je uspelo zmagati šele v podaljšku.

KOČEVJE — DOMŽALE 82:116 (45:60)

Kočevci so tudi po 3. kolu slovenske košarkarske lige B brez točk. Tokrat so se pomerili z oslABLJENIMI nekdanjimi drugoligaši. Izkušenim gostom so se upirali, vendar niso mogli preprečiti hudega poraza. Po treh tnehah so na četrtem, predzadnjem mestu.

Kočevje: Smola 19, Popovič 7, Gašparac 1, J. Papež 8, Bončina 10, Buranašič 4, Grgorič 33.

ŠPORT OD TU IN TAM

SEVNICA — Na tradicionalnem moštenem hitropoteznem turnirju je zmagala Koptama iz Sevnice. Njeni šahisti so zbrali 22,5 točke. Sledijo: Metalna (Krmelj) 21,5, Invalid (Sevnica) 17,5, Lisca in Beton 14 itd. Tekmovanje je potekalo v okviru sindikalnih športnih iger sevnške občine (B. D.)

NOVO MESTO — BSK Pionir je minul teden pripravil balinarski turnir, s katerim so počastili spomin Jožeta Sajevice. Zmagala je ljubljanska Svoboda, ki se je v finalu pomerila z igralci domače „Krke“. Rezultat je bil 13:3. Za tretje mesto sta se pomerili vrsti domačega Pionirja iz zagrebške TEP. Rezultat je bil 13:7 za domačine. (R. M.)

NOVO MESTO — V šahovskem klubu so se prejšnji teden začeli kategorijski turnirji: turnir brezkatégornikov, četrtkatégornikov ter tretjekatégornikov. Udeleženci so odigrali 1. kolo. (F. A.)

INLES — PARTIZAN TUS 34:19 (12:7)

Inlesovi rokometaši so zadnje kolo jesenskega dela II. zvezne rokometne lige — zahod odigrali že med tednom, in sicer zaradi nastopa nekaterih mladih igralcev na mednarodnem turnirju Alpe-Adria. Domači igralci in okoli 500 gledalcev so pričakovali, da bo srečanje med ekipama zanimivejšo. Gostje so v Ribnici igrali slabo, tako da domači igralci z njimi niso imeli veliko dela in so poskrbeli za novo zanesljivo zmago. Za domače so nastopili vsi in skoraj vsi so bili tudi uspešni.

Inles: I. Kersnič, Križman, D. Ile 5, J. Ile 14, S. Kersnič 1, Karpov 2, Arko 1, Ambrožič 7, Tanko 2, Buts 2 in Gelze.

M. G.

LEP USPEH KOČEVARJEVE

Konec prejšnjega tedna je bilo v Novem Sadu dvodneвно izbirno tekmovalje jugoslovanskih telovadcev in telovadk, in sicer za sestavo najboljših gimnastične vrste, ki bo nastopila na mednarodnih igrah v Splitu in balkanskih igrah v Ljubljani. V soboto in nedeljo so nastopile tudi tri Novomeščanke. Najboljša je bila Kočevarjeva (34,55 točke), ki se je uvrstila na osmo mesto in tudi v izbrano mladinsko državno vrsto. Kavčkova, ki je bila med favoritkami, je imela v Novem Sadu veliko smole: bila je 17., zbrala pa je 32,90 točke. Požarjeva se je uvrstila na 14. mesto (33,00).

JAKAC IN LAMUT MED PINKPONKARJI

V mali dvorani novomeške športne dvorane igralcem namiznega tenisa že lep čas delajo družbo tri umetniška platna. Dve je ustvaril Božidar Jakac, tretje pa Vlado Lamut. Slike so nad zelenimi mizicami obesili organizatorji konferencie jugoslovanskih mest.

Člani novomeškega namiznoteniškega kluba so prepričani, da odgovorni, čeravno je od konferencie preteklo že precej Krke, nikakor niso pozabili na dela. Najbrž želijo le ugotoviti, v kolikšnem času jih bo prekril prah, ki ga dvigajo pred umetninami poskakajoči igralci in igralke. Predlagajo jim, naj platna, ki so že lepo zaprašena, po možnosti zamenjajo, in sicer z deli, ki obravnavajo narodnoosvobodilno vojno. Morda bodo ob novi mali razstavi novomeški vrsti, ki nastopata v slovenskih namiznoteniških ligah, igrali bolj borbeno in dosegli sem pa tja tudi kakšno zmago.

Trebanjski strah pred zmago

V minulih odbojarskih kolih izgubile vse vrste z Dolenjskega — Trebanjci igrali v Mokronogu in v odločujočem setu popustili — Nov poraz Novomeščank

Peto kolo v odbojarskih ligah lahko za ekipe iz Dolenjske poimenujemo črno. Prvenstvena srečanja so namreč izgubile prav vse naše ekipe, razen Kočevark, ki pa se konec tedna zaradi neraznosti sodniškega para s Kopro niso pomerile za prvenstvene točke.

MERKUR — KRKA 3:1 (6, -7, 4, 14)

Tudi po 5. kolu v II. zvezni odbojarski ligi so novomeške igralke brez prvenstvenih točk. Konec tedna so gostovale pri novinkah v ligi, pri igralkah novogoriškega Merkurga. Povprečna tekma je trajala komaj šestdeset minut. Okoli 100 gledalcev je videlo slabo odbojko. Še najbolj zanimivo je bilo v četrtem setu, ko bi Dolenjke lahko z malo več športne sreče niz tudi dobile.

Krka: Rajer, Bon, Urbančič, Suša, Adamič, Zevnik, Vidljinič.

ZUZEMBERK — IZOLA 0:3 (-9, -13, -5)

Prvenstveno srečanje 5. kola slovenske odbojarske lige — zahod sta

ekipi odigrali v neprimerni telovadnici OS Grm. Gostje, ki so med najboljšimi ekipami v ligi, so imeli z obetavno žuzemberško vrsto precej dela, zlasti v dugem nizu, ko so Žuzemberčani tudi vodili. Vendar so izkušeni Izolani igro umirili, dobili drugi niz, v tretjem pa samo potrdili svojo premoč.

Žuzemberk: Šzor, Kosmina, M. Plut, Z. Plut, Brulec, Škrbe, Kolarič, Muihič, Cemač, Smrke.

TREBNJE — ZELEZAR 2:3 (013, 8, -11, 6, -9)

Železarjeva vrsta je pričakovala, da bo v Mokronogu prišla do nove zmage v slabih urah, vendar so jo Trebanjci presenetili. Čeravno so prvi set izgubili, se niso predali, pač pa so zaigrali povsem drugače kot v dosežanih tekmah: dobro v polju in odlično na mreži. Izkazali so se zlasti v bloku in spravljali gostujoče tolkače v obup. V odločilnem nizu so „domači“, ki jih je podpiralo okoli 100 gledalcev, lep čas vodili, nato pa je bila podoba, da so se ustrelili zmage, začeli so delati začetniške napake in lepaa priložnost za prvo zmago je splavala po vodi.

Trebnje: Slak, Pavlin, Sila, Zlapah, Zupančič, Novak, Hrovat.

KAMNIK — NOVO MESTO 3:2 (-13, 12, -13, 10, 9)

V pomembni tekmi 5. kola so Dolenjci poskrbeli za izredno izenačeno in zanimivo prvenstveno srečanje. Domačini, ki so veljali v srečanju za favorite, so se morali pošteno potruditi, da so ugnali Novomeščane. Prvi niz so dobili gostje, drugega domači, tretji set pa je ponovno pripadel Novomeščanom. Tudi v nadaljevanju je bilo srečanje

šah

SVOBODA — DVZ PONIŠKE 6:4

V 6. kolu slovenske šahovske lige so Poniškočani gostovali pri sestavljeni vrsti Svobode in Stožic. Dolenjci so favorite dobro namučili in dosegli dokaj ugoden izid. Z malo več sreče bi se srečanje lahko končalo tudi neodločeno.

Posamični izidi: Plesec — Ivič 0:1, Bizjak — Cimer remi, T. Širer — Ofak remi, Mejak — Zupančič 1:0, Semrl — Mestek 1:0, Krumpak — Podkornik 1:0, Novak — Vehovec 1:0, M. Širer — Grben 1:0, Križ — Kisarič 0:1, Čepon — Žilavski 0:1. Po 6. kolu je ekipa DVZ Poniške z 21 točkami na zadnjem mestu.

STOKANOVIČ PRVI

Na novomeškem finalnem hitropoteznem šahovskem prvenstvu za november je zmagal Marjan Stokanovič, zaradi boljšega uspeha proti zmagovalcem turnirja. Vrstni red: 1. Stokanovič 9 točk, 2. Pucelj 9, 3. Milič 9, 4. T. Škerlj 8, 5. Poredoš 8, 6. Golobič 6,5 itd.

KOČEVJE — KOPER, neodigrano

V kočevski telovadnici se je zbralo precej navijačev, kajti derbi lige je obetalo zanimiv boj. Ob napovedanem času, ko bi se ekipi morali pomeriti, na prizorišče ni bilo sodnikov. Vrsti sta čakali določeno čas, nato pa sta odigrali prijateljsko tekmo. Do ponovnega srečanja bo prišlo po 1. delu jesenskega dela prvenstva.

USPEH PINKPONKARJEV

Moška in ženska namiznoteniška vrsta Novega mesta se je udeležila tradicionalnih iger v okviru zleta bratstva in enotnosti. V Karlovcu so za moško ekipo nastopili Kapš, Zabkar, Guštin, Švent in Kočevar, za žensko pa J. Glavan, Jeglič, Zafred in Zajc. Vrsti sta dosegli lep uspeh. Fantje so bili drugi in so prehiteli celo ekipo Banjaluke in Siska, dekleta pa tretja.

Vrstni red — moški: 1. Karlovec, 2. Novo mesto, 3. Banjaluka, 4. Prijedor itd; ženske: 1. Karlovec, 2. Banjaluka, 3. Novo mesto, 4. Prijedor, 5. Sisak itd.

MNOŽIČEN TEK — Tokratni tek po ulicah Sevnice minuli četrtek zvečer je ugodno presenetil po množičnosti in moči številnih tekačev, zlasti je bila dobra udeležba atletskih klubov iz Zasavja. Šentjanžanka Hilda Šinkovec (na sliki) je z veliko prednostjo zmagala med mladinkami. Sploh postaja Šentjanž pomembno atletsko središče sevnške občine. (Foto: Železnik)

Zmaguje tovarištvo

Marina Jerić je članica rokometne ekipe Kočevje, vrste, ki je v minulom jesenskem delu prvenstva slovenske rokometne lige — zahod pokazala največ znanja in zasluženosti vodi. Mlada Kočevka je tipičen predstavnik današnje mladine, povrhu vsega pa je med najboljšimi slovenskimi igralkami. Zatorej ni čudno, če se zelo rada pogovarja o rokometu:

„Rokomet igram četrto leto, z njim pa sem se dobobra spoznala v sedmem razredu osnovne šole,“ pove simpatična Marina. „V začetku nismo vodili najbolj resno in menda ni bilo človeka, ki bi mislil, da bi naša generacija lahko kdaj tudi zmagovala. 1976 pa smo nastopile na zimskem republiškem prvenstvu in osvojile prvo mesto. Takrat so v Kočevju ugotovili, da imajo obetavne pionirke, in delo z nami so povsem spreminili...“

Nato so prišle še boljše igre, ki so dokazale, da so Kočevke zelo nadarjene. Pionirsko zimsko prvenstvo je bilo nekakšna prelomnica. Telovadnica je bila polje pogosteje zasedena, k treninjom je prihajalo več deklet in nastajala je nova ekipa. Dekleta so nastopile v conski ligi. V začetku so v Kočevju več pričakovali od nove vrste, vendar so bila dekleta premlade, neizkušene in so se uvrstile v drugo polovico prvenstvene tabele. Navzlic začetnemu neuspehu je vrsta delala in se kalila.

„Ko smo začele nastopati v republiški ligi, se nam je, kot

dosti osvojila v svoji skupini prvo mesto in se bo tudi v tako imenovanem superfinalu zagotovo potegovala za vrh.

Nadarjena rokometašica Marina nerada govori o sebi. Če pa že mora, najraje pove, da igra tako dobro zavojo svojih soigralk, in dodaja, da njihova ekipa najpogosteje zmaguje ravno zaradi izrednega tovarištva. Najboljša kočevska strelka Marina šteje šele šestnajst pomlad. Pred njo je prav gotovo obetavna športna kariera, ki jo bo, kot sama trdi, zagotovo končala v domačem klubu: „Želim, da bi vrsta ostala skupaj, da se naprej treniramo, igramo in seveda zmagujemo. Igralke in jaz povrhu vsega želimo, da bi nas še naprej tako uspešno vodil trener Ivan Žerjav. Z njim smo začele, z njim že računamo, čeravno prav po njih, tudi na višjo ligo.“

M. GLAVONJIC

Marina Jerić, ena najboljših kočevskih igralk rokometa, ki je že nastopila v mladinski reprezentanci Slovenije.

Neuspeh za zeleno mizo

Igralci in igralke namiznega tenisa v zadnjem kolu igrali pod svojimi zmoglostmi — Zmaga Novega mesta

V minulem kolu slovenskih namiznoteniških lig Dolenjci niso imeli veliko sreče. Novomeščanke so doživele tretji poraz, Kočevci so na Ptujju močno

izgubili, novomeška vrsta pa je dosegla polovičen uspeh: z Logatcem je doma dobila, z vrsto Obale pa izgubila.

NOVO MESTO — LJUBLJANA 2:6

V 3. kolu slovenske namiznoteniške enotne lige so Novomeščanke igrale doma proti sestavljeni vrsti Ljubljane in Kajuha. Za domačinke so nastopile J. in B. Glavan ter Jegličeva. V dokaj z nimitven dvoboju so bile gostje boljše in so zaslužen visoko zmagale. Po enkrat sta zmagali J. Glavanova in Jegličeva.

PTUJ — KOČEVJE 5:2

V minulem kolu I. B slovenske namiznoteniške lige je kočevska vrsta gostovala na Ptujju. Kočevci so pričakovali ugodnejši izid, vendar jih je zapustila športna sreča in so tekmo izgubili z 2:5. Z malo več sreče bi lahko dvakrat zmagal Osterman, kar bi najbrž zadostovalo za končno zmago. Na Ptujju so nastopili Lapajne, Osterman in Samo Pogorelec, zmagala pa sta Lapajne in Pogorelec.

OBALA — NOVO MESTO 5:2

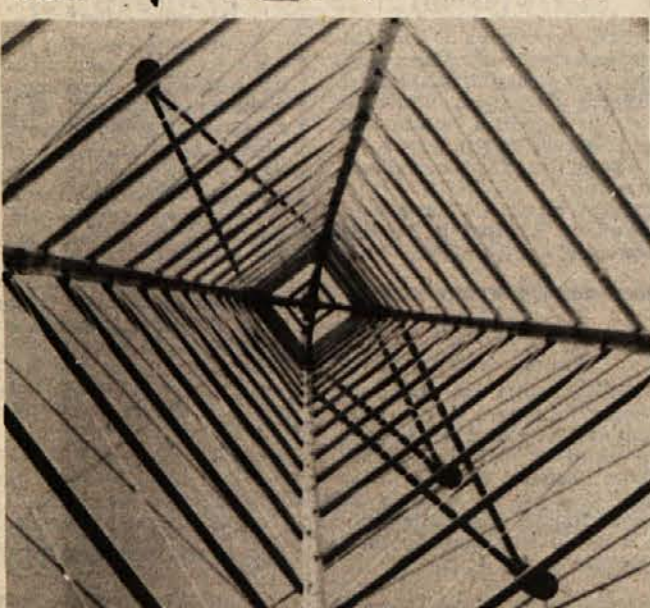
V prvenstveni tekmi slovenske I. B lige so Novomeščani igrali z Obalo. Za vrsto z Dolenjskega so nastopili Somrak, Guštin in Žigante. Gostje so dobili dve igri.

NOVO MESTO — LOGATEC 5:0

Novomeščani so se v zadnjem kolu namiznoteniške lige pomerili z vrsto Logatac. Gostje so bili za domačo vrsto pre slab nasprotnik in so srečanje izgubili gladko s 5:0. Za domačo ekipo so igrali Žigante, Guštin in Somrak.

tisti hip

LINJE - Fotografija Jožeta Božiča iz Ivandola pri Leskovcu res ni kdo ve kako izvima. Podobnih posnetkov ni malo med fotografiji, ki se naborajo v predalih šolskih fotokrožkov ali v predalih fotoamaterev. Prej ali slej se mladi fotografji navdušene zave, da fotografija ni omejena zgolj na družinske člane in pokrajino, ampak da je s kamero mogoče posneti zanimive abstraktne vzorce v svetu, ki nas obdaja. In tako je Jože Božič zalezel pod steber električnega daljnovidja in pritisnil na sprožilno. Z dobjenim posnetkom je bil očito zadovoljen, dovolj zanimiv pa se je zdel tudi naši komisiji, zato je objavljamo v rubriki TISTI HIP mlademu avtorju in priznanje, drugim pa v spodbudo, da bi se lotili podobnega iskanja. Namignimo še, da pri takih posnetkih h grafičnemu učinku lahko veliko pripomore uporaba barvnega filtra, naj bo to rumen, oranžen ali rdeč.

Dolenjski list pred 20 leti

TV prvič iz Novega mesta

V MINULEM TEDNU smo opazili na Glavnem trgu v Novem mestu velik zaprt avtomobil s televizijsko anteno in napisom RTV Zagreb. Ker bo prireditev ob otvoritvi avto ceste 23. novembra prenašala zagrebška RTV postaja, je njena ekipa pretekli teden prišla preizkušati možnosti prenosa iz Novega mesta. Vsi poskusi so dobro uspeli. Pohvaliti je treba domselnost in prizadevnost hotela Kandija, ki je iz svojih sredstev kupil prvi javni televizijski oddajnik in mestu in tako ustregel številnim gostom, ki zdaj še naje posedajo v prijetno urejenem velikem salonu hotela. Večer za večerom se zbirajo ljudje in ob kozarčku dobrega cvička kramljajo, dokler se ne pojavijo na zaslonu televizorja prenosi ljubljane oz. Zagreba.

ZE V STARI Jugoslaviji so Artičani razmišljali, kako bi rešili vprašanje zdrave in pitne vode, posebno še, ker je bilo več primerov epidemije tifusa. Kmalu po osvojenju se je sprožila zamisel, da bi se ponovno poskrbilo za pitno vodo in pa da bi Artiči dobile toliko vode, da bi je ne zmanjkalo v primeru požara. Po vojni sta bila namreč dva požara, vaščani pa ju niso imeli s čim pogasiti.

UKREPI, KI JIH je novomeška občina podzvela za ustalitev cen na živilskem trgu, so nedvomno prinesli precejšen uspeh. Kontrola, obveščanje preko zvočnikov, izobesen cenik - vse to je doseglo namen. Kljub temu je občutiti, da je kontrola še vedno prešibka. Novomeške gospodinjše naj ne uničujejo naporov občine in naj ne kupujejo živila v Zabji vasi, ker s preplačevanjem škodijo le same sebi.

DEKLETA, ki ste zdrava in krepka v cvetju mladih let, morda se ne veste, kaj je zdravje! Zdravje pomeni zadovoljnost, srečo, osebnostno blaginjo in blaginjo vseh bližnjih in naroda. Pa kaj je še zdravje? To je lepota, veselje do življenja. V tečajih Rdečega križa boste spoznale, kako je treba živeti, da si ohranite zdravje.

(Iz DOLENJSKEGA LISTA 13. novembra 1958)

Kaj so pred 80 leti pisale Dolenjske Novice.

Sladka kava Ivana Jebračina

(Izšla je) Družbe sv. Cirila in Metoda sladka kava. Zavitkom v narodnih barvah je napis: „Sladka kava družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. Kava je najboljša. Založnik te kave je gospod Ivan Jebračin, trgovec v Ljubljani“. Sedaj imamo Slovenci poleg izborne družbine kave (cikorije) tudi sladno kavo. Tem načinom je vstrezno mnogim željam po domači kavi. Rojakinje in rojak! Segajte po tem domačem izdelku ter potem razširjate slovensko ime!

(U m o r.) Dne 6. oktobra umorila je 43 let stara udova Ana Modic iz Zajeonce pri Mirni svojega otroka. Vtila mu je v usta nekaj kapljic hudičevega olja ter mu tudi prsi pretla - zgovarja se, da jo je revščina do zločinstva privedla. Izročili so jo trebanjski sodniji.

(K m e t i j s k a) podružnica novomeška namerava osnovati za svoj okoliš zavarovalnico, ki naj bi odkodovala skrbne Zivonorec za izgube, katere imajo pri goveji živilni, ako jim ta pogine.

PO SVETU OKOLI

DODATKE K SLADKI REKLAMI - Otroci imajo strašno radi sladkarije, in ker nihče ne želi bodočega rodu brez zob, so se Nizozemci domislili, da bi bilo prav, če bi mladež ves čas marljivo vzgajali in jo učili čiščenja zob po vsaki slaščici. Tako so izdelovali zakon, ki mu ni primere na svetu. Zakon prepoveduje vsako reklamo za sladkarje, če je ne spremlja slička zobne krtače. Na Nizozemskem bo torej najbolj gledana stvar na svetu zobna krtača, nekakšen negativ ni Kojak, če žehočete.

TEŽAK KRUH - Britanski gledališki igralec Brian Stimen v bodoče odločno odklanja vsako ponudbo, da bi igral romantičnega in nežnega ljubimca Romena. Ko se je namreč nadzadnje spopadel s tem odskim likom, mu je nasprotnik v sceni z dvobojem iztaknil oči. Meči sicer niso bili pravi, vendar je bila rana čisto zaresna.

NAŠ PUŠČAVNIK - Celih 19 let je Stojan Latinčič živel kot puščavnik v neki jami blizu vasi Mužlja nedaleč od Zrenjanina. Preživljal se je s priložnostnim delom, kot plačilo je jemat le kruh in drugo hrano. Za skoraj dve desetletja dolgo samotarnost je v svojo revščino se je odločil zaradi silke. Pred 19 leti je namreč dobil negativno oceno, ker je med poukom šepetal. Majhne stvari lahko globoko učinkujejo.

NA TLA Z NJIMI! - Na Malti je prepovedano pisati parole po zidovih. Če hočete na vsak način ovekovečiti svoje misli ali slaviti kakšnega politika, morate z njimi na tla. Po tleh namreč ni prepovedano pisati.

ČLOVEK - PES - Larry Wagner iz Columbusa je bil nekaj časa nezaposlen in je jemal podporo za nezaposlene. Ko je dobil službo, je hudo pogrešal „nezaposlene“ fičnike, zato je kot nezaposleno osebo prijavil nekoga Russla Lorda. Po nekaj mesecih so odgovorni ugotovili, kdo je ta Russel Lord. Nezaposlena oseba je bil domači Wagnerjev pes enakega imena. Sodišče je presodilo, da psi podpor ne potrebujejo, domselnega gospodarja pa je primerno kaznovalo.

Lepa imena za strupeno snov

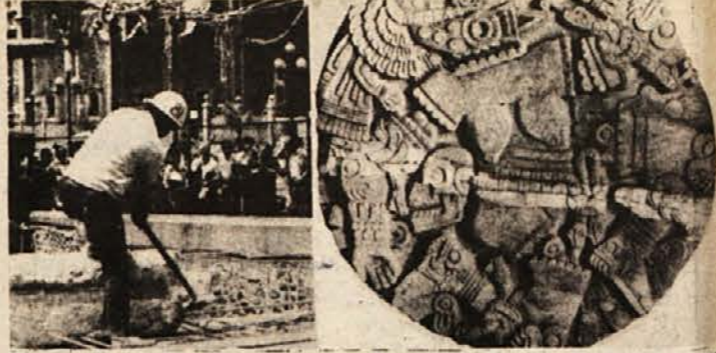
Nevarno mamilo osvaja svet

Na ulici ga imenujejo angelski prah, raketo grivo, super veselje, seme miru, kemiki pa mu s suhoparno učestnostjo pravijo le fenciklindihidroklorid ali na kratko PCP. Gre za novo mamilo, psihotropno kemikalijo, ki jo je vse pogosteje moč dobiti na mednarodnih trgih z mamilu, poleg tega pa je mamilo v primerjavi z drugimi zelo poceni. Strokovnjaki opozarjajo, da je novo mamilo lahko izredno nevarno.

Poglejmo, kaj se je pripetilo enemu od mnogih uživalcev novega mamila. 25-letni študent iz Baltimora si je z lastnimi rokami iztaknil oči, ker ni mogel prenesti pogleda na nekaj, česar ni znal razložiti, ko se je v bolnišnici zavedel. Neki drug mladenič se je od groze obesil na garažna vrata, 26-letna uslužbenka pa je umorila svojo mater, ne da bi se kasneje vsaj malo spominjala strašnega dogodka.

PCP je „užit“ na različne načine: lahko se je, kadi, njuha, vbrizga. Povzroča popačne predstave o prostoru, lahko pa tudi dvije halucinacije in celo smrti. Zaradi novega mamila je lani v ZDA pomrlo okoli 100 ljudi, preko 4000 pa jih je resno zbolelo. Strokovnjaki za boj proti narkomaniji pravijo, da se poraba PCP silovito širi in da ga občasno uživa že okoli 7 milijonov Američanov, vse močnejše pa prodira tudi v zahodno Evropo.

PCP so začeli uporabljati že leta 1950 kot anestetik pri kirurških operacijah. 1965. leta so ga morali umakniti iz uporabe zaradi škodljivih stranskih učinkov, le dve leti kasneje pa je snov odkrila ulica. Začela se je počasna, a nezadržna pot nazgor. V letosnjem letu je mamilo postalo naravnost zmagovito. Primerno razrešeno in pomešan s prahom je dobilo pesniško ime „angelski prah“ ter še druga lepa imena, ki prikrivajo žalostno resnico, da gre za najbolj nevarno mamilo, kar jih kroži po svetu.

Beton se umika starodavnemu kamenju. Na desni strani je lik azteške mesečne boginje - najpomembnejša najdba na mehiškem tleh.

Staro mesto odriva novo

Sredi glavnega mehiškega mesta odkopavajo največjo piramido nekdanje carske prestolnice - Muzej na prostem

Le anonimnemu telefonskemu klicu se mehiški arheologi lahko zahvalijo, da jim ni ušla rok edinstvena priložnost. Ko so namreč v središču mehiškega glavnega mesta kopali temelje za novo stavbo, so delavci naleteli na star rezan kamen. O najdbi so sklenili molčati, da bi arheologi ne prekiniti gradbenih del. Na srečo se je neznan delavec le premislil in tajno obvestil arheologe. Dežurno skupina je ponoči prišla na najdišče, vso noč izkopavala in ob jutrarnji svetlobi je pred njimi ležala čudovita najdba, v kamen vrezan lik azteške mesečne boginje Coyolxauhqui. Po letu 1790 je bilo to najpomembnejše odkritje na tleh Srednje Amerike.

Le anonimnemu telefonskemu klicu se mehiški arheologi lahko zahvalijo, da jim ni ušla rok edinstvena priložnost. Ko so namreč v središču mehiškega glavnega mesta kopali temelje za novo stavbo, so delavci naleteli na star rezan kamen. O najdbi so sklenili molčati, da bi arheologi ne prekiniti gradbenih del. Na srečo se je neznan delavec le premislil in tajno obvestil arheologe. Dežurno skupina je ponoči prišla na najdišče, vso noč izkopavala in ob jutrarnji svetlobi je pred njimi ležala čudovita najdba, v kamen vrezan lik azteške mesečne boginje Coyolxauhqui. Po letu 1790 je bilo to najpomembnejše odkritje na tleh Srednje Amerike.

Drugi o glasbi

Rastline in živali so za resnejšo glasbo

Nihče še ni poskusil narediti ankete, ki bi pokazala, ali so večini ljubitelji moderne zabave ne glasbe ali ljubitelji umirjenj, klasične in lahke glasbe. Nekaterih podatkih je mogoče sklepati, da moderna zabavna glasba čvrsto vodi pri mlajših prebivalcih našega planeta in da se za manj hrupne zvokove navdušuje starejši del prebivalstva. Ob strani stojata ogromna množica tistih, ki goje in poslušajo ljube glasbo. Za čuda pa ni nobena nega dvoma o tem, kako je s ostalimi bitji. Rastlinam in živalim je bolj všeč resna glasba.

Zgodbe o bajeslovnih glasbenikih, ki so znali očarati živali in rastline, niso čisto brez zrn soli. Raziskave so pokazale, se številne rastline ugodno odzivajo na harmonične zvokove Redkiva, vzemimo jo za primer, navdve „uživa“ v glasbi. J.S. Bacha, ne prenese pa rock Špinača je ob Mozartovih zvokih kazala bujnijo rast kot ob zvokih jazza.

Nedolgo tega so v Sovjetski zvezi pastirji ujeli volka, ki ni nikakor niso zmogli s puškami in pastmi, a ga je premagal zvo starškega tanga.

Zanimivo so poskuski z delfici o katerih krožijo govorice, so najpametjša bitja na svetu. Strokovnjaki so ugotovili, jim izredno prija komoma glaba. Ko so jim dali na voljo izbirati med beatom in komo no glasbo, so se igrive živali odločile za pesnetke resnej glasbe.

Rešitev prejšnje križanke

Najmodrejši je tisti, ki je spoznal, da je njegova modrost le votel nič.

Clovek je bitje, ki želi iz vsega izvleči korist, ne da bi računal na posledice.

Lažje je biti heroj kot gentleman.

L. PIRANDELLO

d	l	razklenjen	dežnik	brkat	o če	d	i	nerodnost	še nedora	bel nosu	sinjska
				moški				šel	človek		vit igra

Ko bi ljudje živeli kot svinje

O svinjah govore ljudje najslabše in veliko laži - Teknejo jim tudi strupene kače - Z ljudmi delijo premočno nagnenje do alkoholnih pijač - Poskusne živali

Svinja ni prav nič lepo zapisana med ljudmi, če bi sodili samo po tem, za kaj vse uporabljajo to besedo, odmislili pa splošno priljubljenost svinj, predelanih v domače prekajene kobase, krvavice, zarebmice, šunice, pečenice ipd. S svinjami se ljudje zmerno, svinjarije so nekaj grozno slabega, svinjsko življenje pa je takšno, da papir zardeva. Sama žival, svinja namreč, pa nima s temi človekovimi predodskot prav nič skupnega. Znanstveniki, ki se ukvarjajo z raziskovanjem psihologije teh zanimivih živali, celo trdijo, da so svinje po naravni bistrosti enakovredne psu. Lahko se nauče opravljati prav tako zapletene naloge kot psi, le učenje jim gre hitreje v glavo.

Vzemimo samo znano reko „umazan kot svinja“. Svinje res nade rijejo po zemlji in blatu, vendar ne zato, ker bi umazano ljubile, ampak da se očistijo ali pa da si kožo očistijo od mrčesa. Zares umazane so le domače svinje, predvsem zato, ker jim človek ne omogoči čistejšega življenja.

SVOBODNA POTOMKA LADIJSKE POTNICE

Svinje prebivajo na svetu že okroglih 36 milijonov let, torej skoraj desetkrat dlje kot človeški rod. Biologi ločijo danes družino svinj na prave svinje in ameriške pekarije. Najbližji sorodnik svinj je nilski konj.

Zanimivo je, da svinje pozna le evrazijski prostor. Na zahodno poloblo so svinje prišle še s človekom. Na tihomorske otoke, kjer so bile dolgo najbolj spoštovane.

njenem salu, odlika ljudi pa v vrtnah. Danes je veliko ljudi brez vni. Svinj reze sala pa ni. Salo igra pomembno vlogo v življenju svinje. Ščiti jo pred hujšimi poškodbami, ko se vlaži skozi gošča-ve, navdve prav pa ji pride tudi, kadar se loti svoje specialitete - kače. Strokovnjaki so bili močno presenečeni, ko so odkrili, da svinje rade love kače in jih sevada tudi jedi. Pri nevni pojodini se rado pripeti, da kača kčtenjarja piči, vendar žival strupeni prečižvi brez škode. Salo preprečuje, da bi se strup razširil v krvi.

Ce je kdo požrešen in hlasta kar počez po hrani, pravimo, da žre kot svinja. Kako grda laži! Ako bi ljudje res jedli kot žre svinje, bi bili bolj zdravi in človeški rod bi krotivočilo manj bolezi zaradi nepravilne prehrane. Svinje res rade jedo, vendar se v nasprotju s psom, konjem in celo ljudmi nikoli ne prenajedajo. Pri hranjenju so zelo natančne. Vsak zalog dobro prevečijo in presnitijo, preden ga počez. In če je rade rijejo po hrani, delajo to le zato, da se iz hrane sprosti vonj. Kako pomembna stvar je pri hrani vonj, ve vsak prvi sladokusec. Svinja pa, kaže, se napolj.

Ni res, da svinja požre vse, kar ji vržejo pred rillec. Pri nekem poskusu so dali svinji na izbro 243 vrst različnih jedi. Z nezmojljivim

So pa TUDI PIJANCI

Ze od starih dni se ljudje čudijo, kako si moreta biti prašič in človek v notranji razporeditvi organov tako podobna. Podobnost gre v konak se pri neki dabi razvadi - pijtu alkohola. Svinje se odini od sesalcev, razne človeka, sevada, privedo stalnemu uživanju alkoholnih pijač. Nekaterje med njimi so postali pravi kronični pijanci. Prav zaradi tega nagjenjja so navdve koristne poskusne živali za proučevanje alkoholizma. Raziskovalci upajo, da jim bodo prašiči odkrili veliko skrivnost, zakaj nekateri ljudje zapadejo v alkoholizem, drugi pa ob stalnem, a zmernem uživanju alkohola ne.

Za laboratorijske poskuse so vzgojili posebno vrsto manjših svinj. Iz leta v leto so te živali s svojimi življenji pomagale pri številnih odkritjih, preizkuših in raziskovanjih, katerih cilj je večja človekova sposobnost v borbi z boleznimi.

V zalhalo pa jih vsak dan zmerjamo, ko jim pripisujemo nekatere človeške lastnosti.

STEZOSLEDEC

»Nočem vas plašiti rekeln na to Stezosledec, moram, da sva z Veliko Kačo preiskal da je tod in tam pol...«

Nazaj tako ni mogoče in stari pomorščak, ki je bil v resnici odločen mož, se je vdal v usodo. Zdad so imeli dva čolna in porazdelili so se tako, da sta bila Kap in njegova nečakinja z mladim Jasperom v enem, Stezosledec in Puščica ter njegova žena pa v drugem. Mohikanec je ostal na bregu in peš spremljal ladjici, da jih ne bi Mingi nepritrakovano zalezli.

Niso se še dolgo vozili, ko je nedvoumno zamolkel šum naznanil, da se približujejo slapu. Tedaj je stari pomorščak prestrašeno vprašal Stezosledca, zakaj vendar ne zakrvari k bregu. Natty pa mu je mirno odgovoril: »O oceanu sicer nič ne vemo, naše slapove in brzičje pa dobro poznamo. Le glejte, kako bomo peljali čeznje.« — »Kaj čeznje? V tej lupini?«

VAŠA ZGODBA

NEODPOSILANO PISMO

Ze takrat, ko sem te nosila pod srcem, sem vedela, da boš najboljši fantek v vsej fari, da te bom ljubila bolj kot luč sonca, bolj kot ves svet. Bil si razposajen, še preden si se rodil. Med možo, delom na polju, pri opravljenih v kuhinji sem od časa do časa začutila, kako kobacaš v meni.

Na svet si prišel neko lepo majniško jutro v preprosti kmečki hiši. Sredi vrtoz so cvetele jabolne in hruške, pice so veselo prepevale med vejami. Tvoj prvi jok se je pomešal s cvrkvanjem ptic. Položili so te v moje naročje. Nepozaben trenutek.

Potem si ležal v kočarici poleg moje poselje. Dihal si tako tiho, da sem se v nočeh sklanjala nad teboj in vsa v skrbeh poslušala, ali si še živ. Od skrbi in prevlelike sreče nisem mogla mirno spati. Kadar sem te vzela k prsim in te podojila, sva bila kot eno bitje.

Minevali so dnevi, meseci, leta. Rasel si prepoln življenja in veselja. Prišel je tvoj prvi šolski dan. Za roko sem te popeljala v solo. Bila sva polna upanja in svetlih misli na bodočnost. Kot solarček si bil neugnan. Dostikrat si prišel domov raztrgan in umazan, sem in tja si prinesel tudi kakšno slabo oceno. Prala in šivala sem ti, medtem ko si tekal po travnikih, lovil metulje, plezal po vrhah, rezal svoje prve piščalke.

Prišel je čas, ko sem te ponovno prišla za roko in te odpeljala stran od doma. Solanje si nadaljeval v mestu. Jokala sem, ko sem se sama vračala domov. V internetu se nisi najbolje počutil. Piči, vajar svobode, ne ljubi kletke. Slišala sem, da si večkrat razragal. Kadar sem te obiskala, sem te počakala v avli šole, da se je pouk končal. Pritekel si iz razreda, stekel k meni in me tesno objel. Nisi se me smaroval kot Cankar svoje matere, čeprav sem bila vsa kmečka, s cekarjem in veliko ruto na glavo.

Prišel si do poklica, nato si moral k vojakom. Ze drugič sem jokala za teboj, že drugič sem občutila hudo bolečino slovesa. A meseci so minili; vrnil si se zdrav, močan in prijeten fant. Doroželi si.

Tretič pa sem zajokala, ko si mi povedal, da ljubiš deklo. Cutila sem, da bo to slovo najhujše in najdaljše. Ko si mi prinesel darilo, ki mi ga je pripravilo tvoje deklo, sem ga zavrnila. Vpila sem, da se ne dam podkupovati. In rože so ovenele v temi predala. Ubogi moj otrok, kako hudo ti je moralo biti!

Kmalu sem zvedela, da boš oče. Prav nič veselja nisem občutila. Postala sem odjudna, jokala sem. Nisem se mogla znebiti vrtaloče misli, da si me grdo prevaral. Tvoje deklo se mi je zdajlo grdo, ne dovolj dobro, revno. Odšel si od doma.

Dobila sem tvoje pismo, v katerem si mi pisal, da se boš kljub mojim pomislekom poročil z izbranko. Globoko sem se zamislila. Sama sebi sem se zazdelo grda in umazana, majhna. Na lepem se mi je odkrilo, kako strašno sem sebična in slepa, da ne vidim, da se sinova ljubezen do mene ni prav nič zmanjšala. Zjasnilo se mi je, da vendar ne moreš pustiti mlade mamice same, da vendar ne moreš pustiti otroka svoje krvi. Tako malo, tako neznansko malo razsodnosti sem imela prav v trenutkih, ko si mi potreboval, v trenutkih, ko bi ti lahko pametno svetovala in ti pomagala narediti važni življenjski korak. Mislija sem, da sem najboljša mati na svetu, a kako strašno sem se motila. Ze takrat, ko si mi privrkat rekel: »Mama!« bi morala vedeti, da te ne bom mogla za vedno obdržati pri sebi.

Tri mesece po poroki sem postala babica. Stisnila sem malo „štručko“ na srce in iz dna srca zazelela, da bi vnuk imel bolj pametno mater, kot si jo imel ti, dragi sin. Bil si tako ponosen, da imaš sina.

Zdaj je vse drugače. Delim srečo, ki sije iz vaše družine. Vedno, kadar pridete na obisk, je kot da bi v hiši posijalo sonce. Ob pogledu na vnučka obujam spomine na čase, ko si ti, dragi sin, korcal po hiši. A tudi tedi se včasih stoži po minulih letih. Rad pogledaš v hlev, pobožaš psa, jemlješ v roke reči iz nekdanjih let. Vse te zanima, kar te lahko spomni na otroštvo. Tudi sosedje greš pozdravit.

Kadar ste pri meni, mi je tako lepo. Upam, da ste mi odpustili grdo sebičnost.

MAMA FANI

Življenjska tovariša. (Foto: M. Markelj)

Blagajničarki nista dremali

Janezu Švalju 20, Alojzu Mrgoletu pa 22 mesecev zapora - Siva in zelena volnena jopica - Potovanje tuje hranilne knjižice - Čuieče Belokranjke

Okrožno novomeško sodišče v senatu pod predsedstvom Janeza Kramariča je pred dnevi obsodilo 26-letnega Janeza Švalja na eno leto in 8 mesecev zapora, 25-letnega Alojza Mrgoleta pa na eno leto in 10 mesecev zapora. Švalj je doma iz Orehovec, po poklicu je sofer, Mrgole pa je delavec v Iskri Šentjemej. V tem kraju tudi živi.

Sodišče je Švalju in Mrgoletu dokazalo, da sta 19. maja letos v večernih urah na parkirišču pri motelu Čatež vdrla v ami Staneta Žarna in vzela zavitek prve pomoči ter Žarnovo hranilno knjižico, na kateri je bilo okoli 46.000 din, obenem pa tudi Žarnovo osebno in zdravstveno izkaznico.

Cetrtega junija letos sta Švalj in Mrgole na parkirišču pri vese-

ličnem prostoru na Mokrem polju vdrla tudi v wartburg in odnesla plastično kaseto, univerzalni merilni inštrument, orodje in potrebščine za popravilo pralnih strojev ter fotoaparata. Vse skupaj je bilo vredno okoli 7.700 din. Zatem sta na veselici prostoru vdrla še v reault, iz katerega sta vzela sivo volneno jopico, iz drugega renaulta, v katerega sta tudi prišla s silo, pa zeleno volneno jopico.

Dan kasneje, 5. junija letos, je Janez Švalj zapeljal Alojza Mrgoleta v Metliko. Na tamkajšnji pošti je Mrgole izpolnil nalogo za izplačilo 3.500 din. Z ukradenega knjižice Staneta Žarna, Predtem je seveda na ukradeno izkaznico na ime Staneta Žarna spretno namestil svojo sliko. Blagajničarka je zahtevali denar izplačala, Švalj in Mrgole sta si „plen“ razdelila.

Dan kasneje se je Mrgole v Švaljevem spremstvu oglašil na viniški pošti. Z Žarnove hranilne knjižice in s pomočjo njegove osebne izkaznice je hotel

dviginiti 40.000 din. Blagajničarka Katica Strmec je nagonsko zaslutila, da je zadeva vroča, lažnega Staneta Žarna je prijazen in diplomatsko napolnila na bližnje podružnico Ljubljanske banke. Tam pa je bila na srečo nezaupljiva še Marjana Mihelič, telefonirala je v podružnico Ljubljanske banke v Krško. Tam je zvedela, da je Žarnova hranilna knjižica ukradena. Krog je bil sklenjen.

V OBCESTNO DREVO

V petek zvečer je vozil Anton Strgar iz Brežic z osebnim avtomobilom proti Pohancem. Zaradi neprimerne hitrosti je v Zdolah zapeljal s ceste in trčil v drevo. Avto je odbilo v jarek, kjer je obstal na strehi. Hudo ranjenega Strgarja so odpeljali v brežiško bolnišnico.

PREČKANJE CESTE

Ko je v nedeljo zvečer Vojko Pavlovič iz Brežic z osebnim avtomobilom peljal iz Cerklj proti Brežicam, je v Krški vasi zbil Marijo Zagorc iz Ljubljane, ki je nameravala nepravilno čez cesto. Pavlovič je vozil precej hitro. Hudo ranjeno Zagorčevno so odpeljali v brežiško bolnišnico.

NESREČA, KI SMO JE LAHKO VESELI - Minuli teden je novomeški Rdeči križ organiziral redno zbiranje starega papirja v humanitarne namene. Akcija je tekla po ustaljeni poti, zvezani papir zberali in ga odpeljali na odpad, v blagajno Rdečega križa pa kane nekaj dinarjev. Pa se je zgodilo, da je imel eden od tovornjakov, ki so peljali papir v predelavo, smolo. Papir, na tisoče koščkov takih ali drugačnih papirčkov, se je razsul po ulici. Otroci, ki so zbirali papir, pa so se strmili v šetico in kot en mož list za listom pobrali v vetru kotalečo se administracijo in ostala zavržena pisanja, jih znova povezali in poslali, kamor spadajo. „Zlata mladina“ ni papirnata fraza. (Foto: J. Pavlin)

Manj mladih prestopnikov

V metliški občini je število prestopkov močno naraslo - Sorazmerno svetla luč so le mladoletniki

Metliški sodnik za prekrške ugotavlja, da tudi v letošnjem prvem polletju število raznih prestopkov narasča. Še posebej je zaskrbljujoče, ker se večja prestopka števila hudih prekrškov na cestnoprometnem področju in pri kršenju javnega reda in miru.

Tako so v letošnjih prvih šestih mesecih zabeležili kar 52 primerov vožnje brez izpita, kar je več kot v celem lanskem letu. V tem času so metliški miličniki zasačili 31 voznikov, ki so sedli v avto ali na motorno kolo pod vplivom alkohola; tudi to je približno toliko kot v vsem lanskem letu. Bilo je tudi nekaj hujših primerov, ki jih obravnava redna sodišča. Prometne nesreče so se namreč končale s smrtno ali hujšimi telesnimi poškodbami. Na območju metliške občine sta v prvem letošnjem polletju v prometnih nesrečah dve osebi izgubili življenje.

šnjih let je rešil blizu 450 zadev. Razveseljivo pa je, da se število mladoletnih kršiteljev v primerjavi z istim lanskim obdobjem ni povečalo, pa tudi teža njihovih prekrškov ne.

V Metliki poudarjajo, da gre zgoraj za naključje, če spričo neurejenosti in gostote prometa v sami Metliki prebivalci tega mesta, predvsem pa šolarji in predšolski otroci niso pogosteje žrtve prometnih nesreč.

USODNE POŠKODBE

Slavko Nadu iz Vel. Bučne vasi se je v ponedeljek, 6. novembra, okoli 18. ure peljal na kolesu z motorjem od Bršljina proti Novemu mestu. Na Ljubljanski cesti je zadel ob rob pločnika in padel. Poškodbe k zdravniku. Naslednjega dne so ga nezavestnega odpeljali v novomeško bolnišnico, kjer je v sredo, 8. novembra, umrl.

IZ SVETA KRIMINALISTIKE ★ IZ SVETA KRIMINALISTIKE ★ IZ SVETA KRIMINALISTIKE

Prstni odtis pregnal duhove

Ivan Vučetič s Hvara je v policijski sistem prvi uvedel japonsko znanje, da na svetu ni dveh ljudi z enakimi popilarami

Juan Vučetič, uslužbenec pokrajinske policije v Buenos Airesu, je imel 33 let, ko je 1891 postal načelnik policijske direkcije v La Plati. Njegov predstojnik mu je rekel, da stalno poslušaj govorice o nekem identifikacijskem sistemu, ki da so ga izumili v Parizu. Velja torej poskusiti, ali se ne bi dalo s francosko metodo narediti reda tudi med argentinskimi klateži, potepuhi, zločinci in ne nazadnje med „političnimi kriminalci“.

Juan Vučetič (po naše Ivan Vučetič) je bil že zelo mlad „Argentinec“. Rodil se je na Hvaru, n. argentinsko obljubljeno zemljo je kot mnogi njegovi rojaki stopil 1884. S seboj je prinesel, kar se je naučil v vaški osnovni šoli, imel pa je priložen smisel za statistiko in matematiko ter gorečo navdušenje za vse novo. Prav nič težko mu ni bilo posneti francoskega sistema identifikacije nepridipravov. Metoda se je po njenem izumitelju imenovala „bertillonaža“ in osvajala je svet. Temeljila je na telesnih merah človeka in predpostavki, da je neskončno malo verjetno, da bi imela dva človeka na svetu enako telesno višino, enak razpon rok, enak obseg prsi, enak dolžino in širino glave, enako dolžino levega stopala, levega sredinca, levega ušesa in enako barvo zenice. K temu so dodali še posebne znake. Metoda je bila uspešna, vendar zamudna, terjala je (kljub obilici faktorjev) veliko natančnosti pri merjenju ljudi, ki so zašli v policijske kartoteke.

SREČA DVAKRAT OBRNE JADRA

Sreča je obrnila jadra. Policijska direkcija je dobila novega šefa, ki je Vučetiču dovolil nadaljevati delo, provinca Buenos Aires je celo izplačala 5000 zlatih pesosov odkodnine. Pokrajinska vlada je leta 1896 uradno uvedla daktiloskopijsko! To je bila epohalna odločitev, Argentina je bila prva država v svetu, v kateri je policija ugotavljala istovetnost ljudi edino na podlagi prstnega odtisa. „Argentinec“ s Hvara je bleščeče nastopal na dveh policijskih kongresih južnoameriških držav. Rezultat: njegov sistem so v policijske aparate uvedli še Brazilija, Čile, Bolivija, Peru, Paragvaj in Urugvaj.

Juan Vučetič je ovesen z odklovanji odšel na pot po svetu, presrečen je lahko videl, da poznajo njegovo ime na Kitajskem. V zanosu uspeha si je drznil celo pred vrata nedotakljivega Alphonse Bertillona, moža, katerega nerodni identifikacijski sistem je zasenčil Francoz mu je pred nosom zaloputnil vrata. Kolo sreče pa se je še enkrat obrnilo. Argentinska vlada je vladi pokrajine Buenos Aires, v kateri je veljal daktiloskopijski sistem, prepovedala uvedbo zakona o generalnem prstnem registru prebivalstva. Nasprotniki so namreč spraševali: „Prebivalci Buenos Airesa, ali se hočete dati registrirati kakor zločinci?“ Nazadnjaški zvezni uradnik je Vučetiču prepovedal nadaljevati delo, z beraško plačo so ga izgnali v rojstno mesto njegove žene, ki se je imenovala Dolores (Bolečina). Zagrenjen je ambiciozni fant s Hvara leta 1925 za vedno zatislil oči. Danes se po Ivanu Vučetiču imenuje argentinski kriminološki inštitut, za nekega Juana Vučetiča pa mora v učni dobi vedeti tudi prav vsak mož postave, ki vas ustavi zaradi prehitre vožnje ali podobnega. Naj vam bo vsaj to v zadoščanje, učenje je včasih zapletena zadeva.

PO DOLENJSKI DEŽELI

• Pred dnevi je belokranjski možak na viniškem sejmu udaril v roke in za 10.000 din je šla krava v drug hlev. Z denarico v zadnjem hlačnem žepu je zadovoljni gospodar sedel v avto. Ko se je v domači vasi potipal po žepu, je lahko samo še ugotovil, da je prazen. Zgodbo so nekako obnovili. Med vožnjo je moral nekdo možaku, čigar denarica v zadnjem hlačnem žepu je kazala ministrsko življenjsko raven, odrezati gumb. Naprej je šlo zlahka. Ni pa znano, če je spretni nebodigatreba vzel s seboj tudi gumb.

• Z oblaci ima zvezo tudi zgodba, kako sta bila ob suknišč dva Novomeščka. Prvemu je usnjeno oblačilo pobralo šila in kopita iz restavracije „Pri vodnjaku“, ki se ponaša s kar štirimi gostinskimi zvezdicami, drugi usnjeni suknišč pa je izgubil iz Novoteksove garderobe. Se bo Novoteks po tem konjunktur-nem dogodku lotil še izdelave usnjene konfekcije?

• Dijaku prvga letnika strojne šole so med uro telodavbe v novomeški športni dvorani iz garderobe ukradli denarico z natanko 3.820 dinarji. Ve se, da to ni prva tatvina v tem objektu, katera nedavna veličastna preureditev je stala več kot dva nova milijona. Kar solidna ključavnica stane okoli 200 din, da o dijaku, ki kosila ali večerje ne more plačati z naročilnico, niti ne govorimo.

JANEZ KMET

VOLI SO SE USTAVILI V BRČICAH

V petek popoldne je Dako Tončič iz Pilatovcev vodil volovsko vprego od Metlike proti Trnovcu. Bil je mrak, voz pa neosvetljen. Za njim je pripeljal z osebnim avtomobilom Anton Hočevar iz Novega mesta in trčil v zadnji del voza. Voli so se splašili in zbežljali nazaj proti Metliki, Tončiča in njegovo ženo Barico pa so odpeljali v novomeško bolnišnico. Mož je ostal na zdravljenju, Barico pa so napotili v domačo nego. Voli so se ustavili šele v Brčicah.

KRONIKA NESREČ

OBLEŽAL V JARKU - 7. novembra popoldne je 47-letni Alojz Grm s Sel pri Mimi peljal z motornim kolesom proti Trebnjemu. V ostrem ovinku pri Gomili pa je zaradi neprimerne hitrosti zaneslo čez bankino v jarek, trčil je v betonski jašek, od tam ga je vrglo več metrov naprej v jarek. Po glavi hudo ranjenega Grma so odpeljali v novomeško bolnišnico.

OB RAVNOTEŽJE - Minuli četrtek zvečer se je 24-letni Jože Femc iz Male Loke peljal na kolesu z motorjem od Grmovškovega gostišča v Trebnjem proti domu. Po dobrih 500 metrih vožnje je zgubil ravnotežje in padel. Zdravijo ga v novomeški bolnišnici.

AVTO V STRUGO - V nedeljo zjutraj je Boris Zupančič iz Dragom-

lje vasi vozil z osebnim avtomobilom od Metlike proti Novemu mestu. Pri Trnovcu je zaradi neprimerne hitrosti v ostrem ovinku zapeljal v levo, trčil v betonsko mostno ograjo in je podrl, tako da je avto pristal na strehi in strugi potoka Sušice. Zupančiča in sopotnika ter sovaščana Ivana Žuglja so morali odpeljati v novomeško bolnišnico. Škode je za 25.000 din.

ZAVRLO DREVO - V nedeljo je Anton Špelko z Jame pri Dvoru vozil osebni avto od Zagradca proti Žužemberku. Pri Poljanah je zapeljal na bankino, podrl smernik, nato drsel in se prevrčal po strmini proti Krki. Avto je zadržalo drevo. Sopotnika Mirko Vidmar z Jame in Stane Mihič iz Podgozda sta bila laže ranjena.

MED MUMIJAMI IN MRLIČI

Naš Juan Vučetič je Francozovo metodo brez težav „prepisal“, osem dni po sprejemu ukaza je na njegovem policijskem območju že deloval

FORMULA ZA 10 PRSTOV

Po šestih tednih vročičnega dela je imel Juan Vučetič pred seboj obrise „praktične klasifikacije in registracije prstnih odtisov.“ Vučetič se je dokopal do štirih osnovnih

SONCE OSVETLI RJAV MADEŽ

Za zadevo je zvedel nadrejeni inšpektor v duha spremenjenega komisarja. Naključje je hotelo, da je ta nekaj vedel o Vučetičevih poskusih s prstnimi odtisi. Med preiskavo v koči, kjer se je zgodil zločin, je sončni žarek osvetlil sivkasto rjav madež na lesenih vratih. Inšpektor, ki je že nekaj ur zaman brskal za uporabnimi sledovi, se je v trenutku spomnil Vučetičevega „igranja“ s prstnimi odtisi. Pred seboj je namreč imel razločen odtis okrvavljene človeškega palca! Mož postave je kratko in malo velel prinesiti žago, nato pa je prstni odtis na vratih z lastno roko izžagal. V duha verujoči krajevni komisar je osupnil, ko je inšpektor ukazal prinesiti tudi blazinico in poklicati vročo Francisco. Njena palca je pritisnil na blazinico z barvo, nato pa na list papirja. S povečevalnim steklom se je lotil primerjave odtisov na papirju in kosu izžaganega lesa. Ugotovil je, da izvira kravi odtis od demega palca Francisco.

Tam, kjer niso mogli pomagati duhovi in udarci, je pomagalo povečevalno steklo. Ko je inšpektor Francisci ponudil, naj si sama ogleda popolno sličnost odtisov, je ženska izgubila glavo. Da, ubila je svoja otroka, ker sta bila napoti njeni možiti v mladim ljubčkom. Kamen je vrgla v vodnjak in si skrbno umila krvave roke. Pred tem se je mimo grede dotaknila vrat spalnice.

BOSI ŽENA IN OTROCI

Primer „Francisca“ je bil majhna in čisto povprečna drama med tisočimi drugih, ki so se v tistih

„Drugje že tako delajo“

Aneks, ki ga letos novomeška stanovanjska skupnost predlaga združenemu delu v potrditev, utegne nalleti na odpor, če ga kdo nepravilno razume in tako tolmači. Sploh pa delovni ljudje še premalo poznajo tovrstno samoupravno prakso in se posledic na hitro sprejetih aneksov zavedo šele takrat, ko jih udarijo po žepu. Kaj je bistvo letošnjega aneksa stanovanjske skupnosti, ki pomeni precejšnjo spremembo, je povedal Julij Štern, sekretar skupnosti stanovanjskega in komunalnega gospodarstva in najboljši poznavalec te problematike:

Julij Štern: „Mi se za združevanje sredstev pri komunalnem opremljanju zemljišč šele odločamo, drugod to prakso že poznajo in lahko hitreje napredujejo.“

„Najprej bi rad poudaril, da predlagani aneks ne povečuje obveznosti združenega dela, pač pa gre za prerez-podelitev stanovanjskih sredstev. Še vedno bodo delovne organizacije namenile 6 odst. od bruto osebnih dohodkov za stanovanjsko izgradnjo, le da smo doslej ta sredstva delili v štiri namene, zdaj pa jih bomo za enega več. Doslej smo po sporazumu tako zbrana stanovanjska sredstva namenjali za izgradnjo dijaških domov (po zakonu določen del), za kreditiranje stanovanjske izgradnje pri interesni skupnosti, za sklad za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu, medtem ko je en del teh sredstev ostal združenemu delu. Kolektiv je ta del v skladu s svojimi samoupravnimi akti razporejal za nakup družbenih stanovanj in za posojila pri gradnji zasebnih hiš.

Ker v zadnjih dveh letih ni bilo mogoče veliko vlagati v nakup družbenih stanovanj, ker jih ni bilo dobilo, so v delovnih organizacijah precej tega denarja porabili

za kreditiranje zasebne stanovanjske izgradnje. Po novem aneksu pa naj bi del stanovanjskih sredstev v prihodnjih dveh letih namenili za komunalno opremljanje zemljišč, „na katerih se bo razvijala družbeno usmerjena gradnja.“

– To pomeni, da se sredstva za ostale namene stanovanjske izgradnje zmanjšajo za toliko, kolikor naj bi po novem namenili komunalni opremi. Zakaj je to potrebno?

– S takim, načrtnim zbiranjem sredstev za komunalno opremljanje zemljišč: za gradnjo vodovoda, kanalizacije, elektrike, itd., bi odpravili enega od poglavitnih vzrokov, da v novomeški občini tako počasi gradimo. Razen tega tudi republiški družbeni dogovor ne dovoljuje, da bi komunalna ureditev bremenila ceno stanovanj, kar je bila pri nas doslej praksa. Tak način zbiranja sredstev za komunalno ureditev zemljišč imajo že v veliki večini vseh slovenskih občin, le da imajo marsikje veliko višjo stopnjo.“

– Ali pomeni s skupnimi sredstvi urejeno zemljišče tudi nižjo ceno pri kvadratnem metru stanovanja?

„Vsekakor se bo v ceni stanovanja poznalo, kar bo za delovne organizacije in zasebne graditelje ugodnost več. Komunalno opremljena bodo namreč večja zazidalna zemljišča, na katerih se bo razvijala družbeno usmerjena gradnja od številnih blokov do spremljajočih objektov, kot so vrtci, šole, trgovine, in zasebnih hiš, ki se tudi gradijo v vsaki večji soseski.“

– Na katerem koncu mesta bo v prihodnje zrastle take soseske in v kakšnem času?

„Medtem ko sta soseski Cesta herojev in Žibertov hrib končno v gradnji in je tik pred začetkom tudi gradnja v Bršljini, je potrebno takoj pripravljati površine, kjer bomo družbeno usmerjeno gradnjo nadaljevali. To naj bi bil predel Drska – Regerča vas, imenovan v strokovnih krogih Novo mesto–Jug, kjer bi zgradili okrog 2.000 stanovanj s potrebnimi spremljajočimi objekti. To bi zadostovalo za približno pet let.“

R. BAČER

Še enkrat v pretres

Več delegacij iz tozdov je na seji občinske skupščine nastopilo proti predlaganemu aneksu stanovanjske skupnosti

9. novembra sta zbor združenega dela in zbor krajevnih skupnosti novomeške občinske skupščine zasedala skupno z delegati skupščine stanovanjske skupnosti, ker so obravnavali uresničitev programov iz tega področja in aneks o namenskem izločanju sredstev za naslednji dve leti.

Kot je bilo pričakovati, so v združenem delu v prvem hipu nastopili proti predlaganemu aneksu, v katerem je predviden ob sicer neizpremenjenih dajatvah za kolektive del stanovanjskih sredstev za komunalno ureditev zemljišč. Svoje ugovore na tak predlog so podali delegati tovarne „Krka“, PTT Novo mesto, SGP Pionir, delegacija srednjih šol, Novoteksa, Gozdnega gospodarstva. Vsi navedeni so menili, da bi jim ostajal premajhen del sredstev za reševanje stanovanjske problematike v kolektivih.

Delegat Gozdnega gospodarstva je predlagal, naj bi sredstev

PO 40 LETIH SO DOČAKALI – Urejanje Cankarjeve ulice v Novem mestu, pred vojno znane kot Kolonija, je bilo zamišljeno že leta 1939 da so kanalizacijo šele te dni dokončali. Zdaj je asfaltiranje z razširitvijo ceste zares blizu. Krajani so k tem delom prispevali precejšen delež: po 6.000 din za priključek na kanalizacijo in po 10.000 din za asfalt. Urejanje ceste pa stane toliko, da zbrani dinar občanov predstavlja le petino vseh stroškov. (Foto: R. Bačer)

Lepe stavbe še niso dovolj

Skupnost otroškega varstva ima polletno zamudo pri uresničevanju družbenega plana, sicer pa je med vsemi SIS najbliže temu, kar je zapisano

Ko bo decembra letos odprt novi bršljinški vrtec, v katerem bo okrog 100 mest za predšolske otroke, bo uresničeno, kar je do konca leta 1978 predvideno v srednjeročnem razvojnem programu. Doslej smo glede varstvenih zmogljivosti kasnili za pol leta, vendar kaže, da bodo predvidevanja v naslednjih dveh letih povsem uresničena.

Tako informacijo so dobili delegati na nedavnem zasedanju otroškovarstvene skupščine, ko so obravnavali aneks k sporazumu za leti 1979 in 1980, ki bo šel nemudoma v razpravo po kolektivih. Aneks, na tej skupščini sprejet kot predlog za javno razpravo, določa, da bomo imeli leta 1980 2.000 otrok v varstvenih ustanovah in v organiziranem varstvu, kar je skladno s srednjeročnim razvojnim programom.

Nič kaj razveseljiva pa ni bila ugotovitev, da delež sredstev za investicije v celotnih sredstvih,

DELI NA ENEM MESTU

„Dobiti prave dele za kmetijske stroje je težje, kot bi šivanko iskal v kopici sena“, menijo kmetje iz novomeške občine. Doslej so rezervne dele prodajali v več majhnih trgovnicah v raznih krajih, kot dodatno blago v lokalno, po novem pa kmetijska zadruga pripravlja servis v Žabji vasi, kjer bodo na razpolago tudi rezervni deli. Potrošnik bo lahko na enem mestu dobil, kar je zdaj iskal naokrog po trgih in vaseh.

namenjenih otroškemu varstvu, dokaj hitro upada. V zadnjih dveh letih se to očitno pozna,

Veseli ritem za upokojujence

Družabni večer za upokojujence novomeške občine, stare več kot 78 let, je uspel

V okviru minulega občinskega praznika je novomeško Društvo upokojujencev pripravilo družabni večer s kulturnim programom, govorom in pogostitvijo s plesom. Lani so prvič organizirali tako prireditev za svoje člane, stare nad 78 let, letos so srečanje ponovili v splošno zadovoljstvo in ga bodo poslej vsako leto. Vabljenih je bilo 158 starostnikov, na družabni večer v klubskih prostorih pa jih je prišlo 58.

Med udeleženci prireditve je bil marsikateri upokojujencev oz. upokojujenka, ki sicer malo hodi v javnost, tokrat pa so se vsi razživeli in zaplesali, da je bilo veselje. Glede na smernice republiškega združenja upokojujencev bo potrebno v prihodnje še več načrtnega dela z upokojujenimi člani upoštevaje njihovo minulo delo. Po nekaterih drugih občinah že imajo tedne upokojujencev ali pa dneve upokojujencev, v katerih se zvrsti več prireditev, v novomeški občini pa so tako srečanja prvi zametek širših in raznovrstnih srečanj za članstvo.

Sportno in kulturno življenje je v novomeškem upokojujenskem društvu zelo dobro razvito. Na celotnem terenu, ki vključuje upokojujence od škocjanskega konca do Mirne peči in Uršnih sel, je 1700 članov.

V novomeški občini deluje sicer 5 društev upokojujencev z 2700 člani, medtem ko prejema pokojnino nad 4.000 občanov. Zanimiva je ugotovitev, da krajani z visoko pokojnino navadno niso člani društva.

SE VALJA PO KOTIH...

Delegatska gradiva so bila glede vsebine in obsežnosti že večkrat kritizirana, enkrat tako, drugič drugače, nikoli pa nihče ne ugotavlja, kje konča tisoče in tisoče potiskanih pol papirja, v katerih navadno mrgoli številka. Nedavno tega je eden od delegatov morda zadel žebelj na glavo, ko je javno povedal: „Delegatska gradiva nekaterih interesnih skupnosti prihaja v delovne organizacije, ni pa na kuverti imenskega naslova, marveč piše samo „Delegacija številka ta in ta“. Kdor razdeljuje pošto, ne ve, kam dostaviti debele kuverte, pa jo porine v kot. Tam dostikrat ostane, dokler se je ne usmili snažilka...“

ZDAJ HITRO RASTE

Novi zdravstveni dom, ki ga pri bolnišnicah v Kandiji gradi Pionir, delajo pospešeno, zato je vsak dan viden napredek. Medtem ko sprva radovedneži niso imeli kaj videti, so zdaj potešeni. Gradbinci delajo vse do večernih ur. Stavba bo imela ob komplotni dograditvi čez 8.000 m² površine, trakt A, v katerem bo glavni vhod z dvigali in informativnim centrom, pa bo imel 4 nadstropja. Potrebno bi bilo pravočasno pomisliti tudi na kadre, ki bodo v novi stavbi delali, sicer bo najmodernejša stavba le gomila iz betona. Pred kratkim je namreč delegat bolnišnice na seji občinske skupščine opozarjal, da tej ustanovi že zdaj manjka 30 odst. kadra, podoben primer pa je tudi v ostalih zdravstvenih organizacijah.

NE VEČ POSEBNA ŠOLA

Dosedanja Posebna šola Šmihel je ob preselitvi v novo stavbo dobila tudi novo ime, in sicer Osnovna šola Dragotina Ketteja Šmihel. Tak predlog, ki ga je dala šola, je bil na zasedanju občinske skupščine tudi potrjen.

Malo počakajte...

Črpalkar Franci Berus te dni ne izpusti cevi iz rok

Da se bo bencin podražil in kurilno olje ter sploh vse, kar prodajajo na črpalkah, so govorice, ki jih mnogi prodajajo naprej že kot izvršeno dejstvo. Tako je zadnjih deset dni na črpalkah ves dan veliko večji promet, kot sicer ob tem času.

Franci Berus, zaposlen na bencinski črpalki pri pokopališču v Novem mestu je povedal: „Stranke prihajajo in večina jih vpraša: se je že podražilo? Če že ne vpraša, vsak pogleda na ceno, zapisano na merilcu. Jaz vsakomur rečem: boste že dočakali, zaenkrat je še po starem...“

Ljudje pa nosijo domov tudi bencin in goriva ter olja v kantikah, toda na črpalki ne dovolijo, da bi kdo v sodih ali v večjih količinah odnašal ali prevahal tako nevarno snov.

Franci Berus: „Promet je za polovico večji...“

„Prodamo vsega več, kot bi sicer,“ je povedal črpalkar Berus, ki je že 16 let v tej službi. Za polovico večji promet imamo ta mesec, kupujejo pa vse, od raznih goriv do olj za motor in drugega blaga, ki je prej stalo na policah. Ker je tak naval, sproti prodamo, medtem ko dobave goriv niso več tako redne kot so bile.“

R.B.

NAJVEČ ZA PLESKANJE

V letošnjih osmih mesecih je bilo za investicijsko-vzdrževalna dela na stanovanjskih hišah in stanovanjih v novomeški občini porabljenih preko 4 milijone dinarjev sredstev, ki se v ta namen zbirajo pri stanovanjski skupnosti. Hišni sveti so vložili 305 zahtevkov za razna popravila, medtem pa je bilo v 299 primerih prošnjam ugodeno. Med doslej opravljenimi vzdrževalnimi deli je šlo največ za pleskanje zunanjih oken in balkonskih ograj, za namestitve ali zamenjavo skupnih televizijskih anten, za popravila streh in dimnikov itd. Glavna težava pri teh popravilih pa ni toliko pomanjkanje sredstev, pač pa zmogljivost izvajalcev. Ni obrtnikov za vodno instalcijska, zidarska, pečarska, krovska in kleparska dela, ki bi lahko hitro popravili, kjer se dela škoda.

Novomeška kronika

ČEZ NOČ JE ZMANJKALO – Marsikdo je letos ugotovil, da so po dnevu mrtvih z groba njegovega svojca na ločenskem pokopališču izginile sveče ali pa vaze. Kajpak je bilo največ takih primerov tam, kjer so bili predmeti več vredni.

SAMO BRLJIVKE – Zdaj, ko je ob 17. uri že tema, po 18. uri, ko se zapro trgovine, pa sploh zopna pustota v mestu, bi lahko izlozbe boljše razsvetlili. V večini trgovin imajo zvečer tako malosvečne žarnice, da nič ne vidiš, kaj ponujajo v izlozbi. Verjetno močnejša žarnica ni tak strošek, da ga trgovina ne bi zmogla.

O KUCHARICAH PA NIČ... – Znano je, da je v novomeški obratih družbene prehrane po delovnih organizacijah zelo različna kvaliteta jedi, da o ceni ne govorimo. Ugotovitve kažejo, da je dobra kuhinja največ odvisna od sposobnosti kuharice. Pa so se že kje samoupravno vprašali, če kuharica ustreza in opravlja svoje delo kvalitetno? Slabega delavca ali pisarniškega službenca bi namreč hitro kritizirali.

TEDEN DEKLIC – Prejšnji teden so bile v novomeški porodnišnici rojene 4 deklice, pa en sam deček. Rodile so: Marija Brin z Drske 46 – Jano; Danica Čerček iz Segove 8 – Karolino; Marija Jakša iz Kristove

24 – Jožeta; Antonija Kastrevc iz Šukljotove 8 – dekllico in Marija Platinovšek z Zagrebške 11 – Mojco.

TUDI TOKRAT MALO – Kot prejšnji teden tudi minuli ponedeljek novomeška tržnica ni bila dobro založena. Malo je bilo domačih kmetov s svojim blagom, medtem ko je bila na stanih stojnicah z zelenjavo precejšnja izbira. Cene: solata ajserica 20 din, česen 45 din, čebula 8 din, limone 21,50 din, karfijola 18 din, paradiznik 16 din, hruške 20 din, mandarine 31,50 din, jabolka 14 din in grozdje 17 din kilogram.

Ena gospa je rekla, da je prav, da v novomeški restavraciji pri vodnjaku napišejo jedilnik na papir. Se gostje lahko na hrbtni strani, medtem ko čakajo na kosilo, gredo „ladjice poplajl“.

KAJ PA ŠOLANJE? V Novolesu so pred kratkim spet razpisali možnosti za študij ob delu, vendar se za izobraževanje naploh odločajo predvsem moski. Ženske – tudi z nedokončano osnovno šolo – ostajajo pri strojih. Po težakem delu v službi in drugem „sihtu“ doma se ne čutijo več sposobne za učenje. (Foto: R. Bačer)

DEDEK MRAZ SE DOGOVARJA

Komaj se je iztekel oktober, že so delovni kolektivi prejeli „pozdrave“ občinske Zveze prijateljev mladine v Brežicah, da ne bi pozabili na prispevek za novoletno obdaritev otrok. Samoupravni sporazum je bil podpisan lani in občinska zveza je z njim sprejela vse dolžnosti pridelatelja novoletnega praznovanja. Delovni kolektivi in obrtniki so tedaj prispevali za te namene po 80 dinarjev na zaposlenega. Prav tolikšen znesek naj bi nakazali tudi letos ter tako omogočili etnotno obdaritev vseh otrok. Prijatelji mladine upajo, da odziv združenega dela ne bo slabši od lanskega, ampak da se bo pripravljenost za solidarnost še razširila.

VELIKO VOZACEV

V Brežiški občini se vsak dan vozi v šolo tisoč osnovnošolskih učencev. S šolskimi vozili jih prevažajo 430, z avtobusi podjetja SAP pa 570. Stroški za prevoz učencev v šolo in domov močno naraščajo, zlasti za tiste, ki jih prevažajo SAP. To je delovna organizacija, ki posluje po ekonomskih cenah in ima zanj tudi pristanek pristojnih organov.

V NOVI ŠOLI BO LEPŠE. — Učenci kostanjeviške osnovne šole, ki obiskujejo zdaj pouk v dveh izmenah, se že veselijo lepih, svetlih učilnic, do katerih jim bo utrl pot samoprispevek občanov te krajevske skupnosti. Potem bodo končno imeli priložnost za razvijanje interesnih dejavnosti, saj bo v novi šoli tudi za krožke dovolj prostora. (Foto: Jožica Teppey)

S trdim delom do uspehov

Poldrugo desetletje obstoja Osnovne šole dr. Mihajla Rostoharja v Krškem

V torek, 7. novembra, so na Osnovni šoli dr. Mihajla Rostoharja v Krškem praznovali 15-letnico obstoja in delovanja. Ob tej priložnosti so izvedli učenci bogat kulturni program, kateremu so prisostvovali tudi predstavniki družbenopolitičnega življenja v občini in Zavoda za prosvetno-pedagoško službo v Novem mestu, člani delovnih organizacij in drugi občani.

Za jubilej so na šoli izdali tiskano, likovno bogato opremljeno šolsko glasilo Plamenčki, ki je že deseto po vrsti. Sedanja ravnateljica je v uvodni besedi pojasnila, da je posebni oddelek pri osnovni šoli začelo obiskovati osem učencev. Zbrala jih je Lucija Jankovič. Začetek je bil zelo skromen. Prostor so dobili v vrtcu v Krškem, učil in ponažoril pa niso imeli skoraj nobenih. V naslednjih letih je število učencev naraščalo in hkrati se je večalo število učiteljev. Potem so ustanovili Društvo za pomoč duševno prizadetim osebam v krški občini, da bi pomagalo pri razvoju posebne šole. Njene oddelke so preselili v samski blok na Videm, kjer pa učilnice še vedno niso ustrezale potrebam. Težave so imeli tudi pri vključevanju učencev v šolo, ker so starši neradi poslali otroke v „pomožno“ šolo.

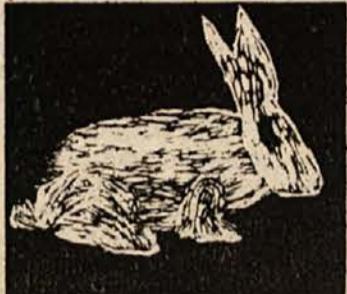
Šolo smo postopoma obnovili in preuredili ter nakupili najpotrebnejša učila. Tudi kadrovske smo jo okrepili. V tem šolskem letu imamo že 13 pedagoških in strokovnih delavcev za 97 učencev v devetih oddelkih. Z njimi delamo po prilagojenem programu.

Osnovni cilj naše šole je usposobiti učence za življenje in poklic. S poklicnim usposabljanjem začnemo v 6. razredu. Učenci 7. in 8. razreda imajo v času pouka tudi obvezno prakso v delovnih organizacijah. Pri tem nimamo nobenih težav. Sodelovanje z združenim delom in SIS je uspešno, prav tako pa tudi sodelovanje med šolo in starši. Smisel šole je, da imajo otroci z manjšo duševno razvitostjo možnost, da doživijo uspehe, da so kdaj prvi, da se osebno pozitivno razvijajo. Ko starši spoznajo, kaj pomeni taka šola za njihovega otroka, so veseli, da so se kljub pomislekom pravilno odločili.

Za vse, ki se ukvarjamo s temi otroki, je največje priznanje to, da se po končanem šolanju radi vračajo nazaj: fant-

je, kadar opravijo vozniški izpit, pred odhodom k vojakom ali ob kakem drugem, zanje pomembnem dogodku, dekleta pa, če ne gre vse gladko v delovni organizaciji ali kar tako, ko grejo mimo šole, je zapisala Hilda Božičeva v Plamenčkih.

SLAVKO SMERDEL

ZAJČEK. Glasilo Plamenčke so učenci popestrili s prikupnimi likovnimi prispevki.

LE NEKAJ DNEVNI „ODLOG“ ...

Dan republike se nam hitro bliža, zato smo se spomnili na obljubo, da bodo v okviru prazničnih prireditvev odprli tudi osrednjo šolsko kuhinjo v krški šoli „Jurij Dalmatin“. Ravnatelj ustanove Niko Zibret nam je povedal, da so njeni graditelji nekoliko v zamudi, ki pa ne bo predolga. Tako naj bi za vse šole v Krškem pa tudi vzgojno varstvene ustanove pomembni objekt izročili namenu 8. decembra, ko bodo v ustanovi gostili posavske šolnike, na njihovem vsakoletnem tovariškem in strokovnem srečanju. Spodbudno novico dopolnjuje še druga, namreč o skorajšnjem pričetku gradnje zadnjega objekta v okviru vzgojno varstvene ustanove, v mestnem delu na levem savskem bregu. Naložbo bodo po vsej verjetnosti prijavili že do konca leta, zato upajo, da bo dokončana še pred koledarskim pričetkom prihodnje jeseni.

Z. ŠEBEK

Konec je zavlačevanja

Krško: nujno je pospešiti samoupravno preobrazbo

Če je Zveza komunistov doslej morda še „čakala“, da si delavci sami zagotovijo vse samoupravne pravice, ki jim jih prinaša zakon o združenem delu, in ob tem seveda na pozabijo na svoje dolžnosti, pa poslednje bo več dopustila, da samoupravno preobrazbo nekaterih členov združenega dela v krški občini le preveč zavlačujejo.

Akcija, ki jo vodita ta čas komite občinske konference in komisija za družbenoekonomske odnose, daje pod povečevalno steklo predvsem tiste kolektive, katerih matična podjetja domujejo izven občine in bi morebiti imeli prav vse pogoje, da postanejo temeljne organizacije združenega dela.

V tem okviru so doslej že obravnavali ravenski obrat novomeškega „Kremana“, na drugo obravnavo pa so povabili predstavnike kopskega „Istra-benza“, celjskega „Merxa“, mariborske „Metalne“ in krškega „Specializiranega podjetja za industrijsko opremo“. Pri slednjem naj bi šla prizadevanja za preobrazbo samoupravne organiziranosti v nasprotni smeri kot v drugih doslej obravnavanih primerih.

Trije inženirski biroji, dva v Ljubljani in eden v Zagrebu, ki so poslovne enote dveh temeljnih organizacij združenega dela v krškem SOP, naj bi povežali v eno temeljno organizacijo, ki bi bila že četrta v njegovem okviru. O tem so sicer v podjetju razmišljali že lani, ko so načrtovali TOZD posebnega pomena, vendar dlje niso prišli. Četudi bi morda nova TOZD zaposlila še nekaj dodatne administracije, bi bila njena ustanovitev prav gotovo potrebna. Na posvetu so pobudniki zanj poudarjali njen poseben pomen, ki bi bil še večji, če bi bili vsi strokovni delavci birojev pod eno streho. To bi nedvomno zagotovilo še boljše

uvečanje njihove strokovnosti, notranjo specializacijo dela, tesnejšo povezanost z drugimi TOZD, za katere izdelujejo projekte in jih prodajajo — po dohodkovnih odnosih (te so sicer že v veljavi), ko ne enim ne drugim ne bo vseeno, kako gospodarijo.

To pa so osnove, na katerih bodo akcijo za „novo tozdiranje“ hitreje nadaljevali tam, kjer so pred časom odnehali.

KRŠKE NOVICE

SEDAJ O ŠOLSTVU — Po problemski konferenci o telesni kulturi se obeta v okviru občinske konference Socialistične zveze delovnih ljudi do konca leta še ena. Tokrat je bodo posvetili aktualnim problemom in načrtom šolstva. Tudi zanj je pobudnik komisija za šolstvo, kulturo in telesno kulturo pri OK SZDL.

ŠE V VODI — Skupina starejših pionirjev, mladincev in članov krškega plavalnega kluba „Celulozar“ še vedno vadi v odprtem bazenu pri Tovarni celuloze in papirja Djuro Salaj. Voda je primerno topla, uredili pa so tudi primeren dostop v bazen, ki vodi neposredno iz ogrevalne slačilnice. Sicer pa je minuli teden pričela vaditi še skupina mlajših pionirjev v pokritem šolskem bazenu v Leskovcu.

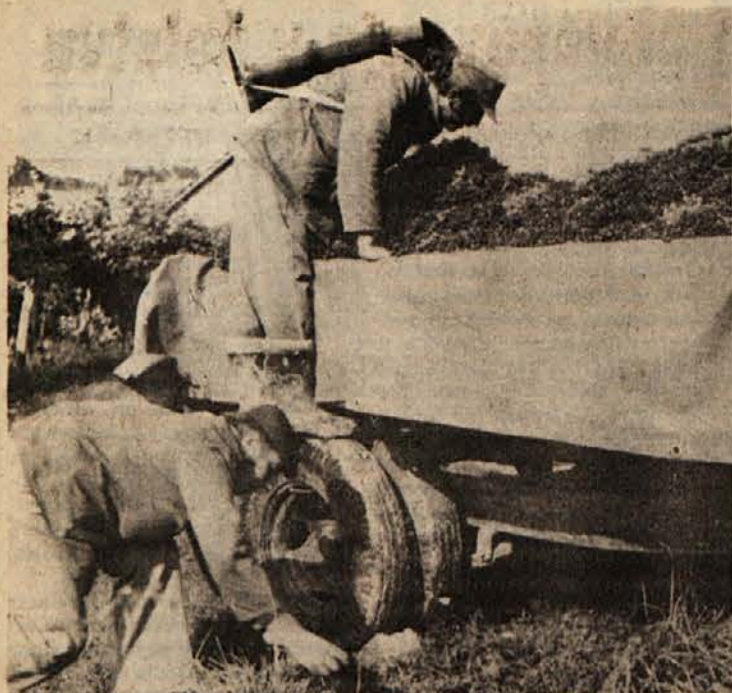
SENOVSKA „NOVOST“ — Nove proizvodne prostore senovske temeljne organizacije združenega dela sevniške „Lisce“ bodo slovesno odprli še pred dnevom Republike. Otvoritev so napovedali za 25. no-

vember, povežali pa jo bodo z že tradicionalnim vsakoletnim srečanjem vseh upokojencev matičnega kolektiva in njegovih TOZD.

„REKLAMA“ POMAGA — Obisk v novem lokalu krškega hotela „Sretnič“, v krški „Pizzeriji“, je v času po otvoritvi, ki je bila 2. novembra, res dober. V kolektivu pravijo, da smo k temu pripomogli tudi na naših straneh, kjer smo se pred časom spotalnik ob napis, ki je bolj ali manj sprt s slovenščino. Ali je res to povečalo zanimanje za novi lokal, je seveda vprašanje.

DVAKRAT „DA“ — Izvršni odbor občinske kulturne skupnosti je na zadnji seji sklenil denarno pomagati dvema amaterskima kulturnima skupinama. Mešanemu pevskemu zboru „Viktor Parma“ je dodelil nekaj sredstev za izvedbo koncerta ob 5. obletnici delovanja, z nekaj večjo vsoto pa bo priskočil na pomoč godbi na pihala v Tovarni celuloze in papirja Djuro Salaj, ki potrebuje nove instrumente.

KRŠKI TEDNIK

KISLA LETINA. — Letos so morali skoraj povsod dosladkati mošt do normalne sladkorne stopnje, ki je pri različnih sortah različna. Poněkod so bile količine grozdja idealne, manjkal mu je le sladkor. Za Martinovo so vinogradniki že ocenili kakovost novega vina. Posnetek je s trgatve v Šlovinovih vinogradih na Bizeljskem. (Foto: Jožica Teppey)

Nič pretiranega v planih SIS

O presežkih tekočega leta bo odločalo združeno delo — Za leto 1979 dodatne naloge

Samoupravnim interesnim skupnostim otroškega varstva, izobraževanja, socialnega skrbstva, kulture in telesne kulture v Brežicah se letos obetajo presežki. O njihovi porabi bodo sklepali delavci v združenem delu. Na predlog izvršnega sveta občinske skupščine naj bi se zaposleni odločili za poračun, kar pomeni zmanjšanje prispevne stopnje za leto 1979.

V javni razpravi je ta čas gradivo SIS o dodatnih zneskih k samoupravnim sporazumom za leti 1979 in 1980 ter prispevna stopnja za leto 1979. Samoupravne interesne skupnosti z dodatki ne presegajo vrednosti programov za ti dve leti. Izvršni svet občinske skupščine je ocenil, da so njihovi plani realni. Vsote so manjše, kot bi jih interesne skupnosti smele porabiti po določilih samoupravnih sporazumov. S takim planiranjem so po mnenju izvršnega sveta razbremenile združeno delo, ob enem pa upoštevale tudi nekatere nove naloge.

S področja otroškega varstva sodijo mednje nova varstvena oddelka v Skopicah in Kapelah ter celoletna dejavnost dobovskega otroškega vrtca pod novo streho.

Izdatki socialnega skrbstva se bodo povečali zaradi naraščajočega števila ogroženih ostarelih občanov. Razen tega bodo

morali iz teh virov doplačevati oskrbnino v domu upokojencev vsem tistim stanovalcem doma, ki s svojo pokojnino ne bodo mogli kriti oskrbnih stroškov. Skupnost uvaja tudi novo službo predzakonskega in zakonskega svetovanja, zato mora pravočasno poskrbeti za kadrovske usposabljanje.

Izdatki kulturne skupnosti se bodo povečali predvsem na račun obveznosti do skupnega programa kulturne skupnosti Slovenije, in sicer kar za 809.000 din. Dodatni znesek, precej manjši seveda, pa je predviden tudi za pihalno godbo iz Kapel, ki bo prihodnje leto slavila 130-letnico obstoja.

Telesnokulturna skupnost je sprejela med nove naloge pomnožitev osnovnih organizacij telesne kulture, skrb za razvoj množične telesne kulture v krajevnih skupnostih in boljše vzdrževanje igrišč.

V izobraževalni skupnosti se bodo povečali izdatki za en oddelek osnovne šole, za dva oddelka podaljšane bivanja, za en kombinirani oddelek ter za dva oddelka glasbene šole pri osnovnih šolah.

Interesne skupnosti ne predvidevajo nobene investicije iz prispevne stopnje zaposlenih, ampak jih vključujejo v referendumski program.

J. TEPPEY

Boljši časi za „Gorjance“

Obeta jih nova skupnost

Spominsko območje Žumberak-Gorjanci bo kmalu zaživelo po novem. Predlog družbenega dogovora, ki ga sprejemajo občinske skupščine na slovenski in hrvaški strani Gorjančev, obeta tem predelom hitrejši gospodarski razvoj. Prinesla ga bo boljša prometna povezava in gradnja manjših industrijskih obratov, ki bodo ljudem dajali kruh in jih tako zadržali v hribovskih vaseh.

Zbori brežiške občinske skupščine bodo glasovali za podpis dogovora o ustanovitvi skupnosti spominskega območja Žumberak-Gorjanci še ta mesec. V okviru tega območja sodijo krajevne skupnosti Cerklje ob Krki, Mrzlava vas, Čatež ob Savi, Velika Dolina in Jesenice na Dolenjskem. Iz sosedsne krške občine sta vključeni vanj krajevni skupnosti Kostanjevica in Podbočje. Območje obsega na slovenski strani še nekatere KS v občinah Črnomelj, Novo mesto in Metlika, na Hrvaškem pa KS v občinah Jastrebarsko, Ozalj in Samobor. Sedež skupnosti bo v Jastrebarskem.

SPREHOD SKOZI NOV RASTLINJAK. — Pod steklom desete tople grede na Čatežu bo kmalu zacvetelo. (Foto: J. T.)

KAPELSKA GODBA, nepogrešljiva na prireditvah širom po občini. Letos je dobil oktobrsko nagrado njen kapelnik Jože Stanič. Godba bo prihodnje leto slavila 130. obletnico obstoja in dela. (Foto: J. Teppey)

NOVO V BREŽICAH

NOVE CENE. — Povprečna gradbena cena za kvadratni meter koristne stanovajske površine je letos v brežiški občini 4.800 dinarjev, prihodnje leto pa naj bi se zvišala na 5.700 dinarjev. V dosedanji ceni je bilo upoštevanih 30 odst. stroškov za komunalno urejanje zemljišč v mestu in 40 odst. v okolici. Glede na to, da je ta delež očitno prevelik, vsebuje nova predlagana cena le 15 oziroma 20 odst. tovrstnih stroškov. O tem bo odločala še skupščina. Sprejeti odlok bo osnova za določanje odškodnine za razlašena zemljišča.

KAVA IZGINILA. — Kupci so v zadnjem tednu zaman spraševali za nekatere najbolj iskane mešanice prave kave. Najprej je zmanjkalo

zavitkov, ki jih pošilja na trg Droga iz Portoroža pod imenom „Barcaffé“, potem pa so postopoma razprodali še „Zlato kavo“ in druge mešanice. Trgovci pravijo, da niso oni tisti, ki se igrajo skrivalnice pred podražitvijo, ampak da so bili gluh njihovi dobavitelji, saj kljub večkratnim intervencijam niso poslali zaželenega blaga.

PRAZNO ŠOLO ISKRI? — Iskra—tozd Ela iz Novega mesta je zaprosila brežiško občino za dodelitev poslopja osnovne šole na Bojsnem, da bi v njej uredila sortirnico in pakirnico spojnih elementov. V tem obratu bi prihodnje leto zaposlila 10 delavcev. Šolska zgradba na Bojsnem je namreč že dlje časa prazna.

BREŽIŠKE VESTI

Premor za temeljite priprave

Izvršni svet odložil sklep o razpisu referendumu v KS Sevnica in Boštanj

Nobena skrivnost ni, da že vse od poletja sem potekajo v vrsti samoupravnih interesnih skupnosti v občini, predvsem v sevniški in boštanjski krajevni skupnosti, priprave na razpis posebnega samopriskpeva za gradnjo večnamenske dvorane v Sevnici in bazena v Boštanju.

Zadnji razgovori so navrgli nekaj upoštevanja vrednih novih predlogov. Na nedavnem posvetu v Boštanju so namreč prišli do tega, da bi potrebovali denar še za marsikaj drugega. Predvsem so imeli v mislih prepotrebno ureditev dvorane v boštanjskem domu TVD Partizan. Boštanjčani predlagajo v tem primeru razpis samopriskpeva na celotnem območju krajevne skupnosti, ne le v delu naselij.

Člani izvršnega sveta so pozorno obravnavali predloge za odložitve in proti odložitvi predvidene akcije. Že večkrat je bilo namreč rečeno, naj bi šli na volišča sredi decembra. Izvršni svet je bil mnenja, da je treba poprej še nekatera stališča uskladiti.

OTVORITVE IN PODELITVE — To je lahko tudi skupni imenovalec številnih prireditev v počastitev občinskega praznika in praznika sevniške krajevne skupnosti konec minulega tedna. V petek je prizadevni predsednik vaškega odbora SZDL Lončarjev dol Karl Košar prerezal trak na novih kilometrih asfaltirane ceste med Sevnico, Lončarjevim dolom in Brezovim (prva slika). Predsednik občinske skupščine Janko Rebernik je na slavnostnem zasedanju delegatov vseh treh zborov skupščine v soboto podelil troje letošnjih plaket heroja Dušana Kvedra — Tomaža. Med drugim jo je prejel tudi prizadevni vaški odbor SZDL z Vrha nad Boštanjem (druga slika). Vse pohvale vredni so številni nastopi nove gasilske delavske godbe. Kapelnik Mirko Hrovatič jo je usposobil v pičlega pol leta. V mrzlem nedeljskem jutru so po Sevnici in Boštanju že navsezgodaj igrali budnico. (Foto: Železnik)

SEVNIŠKI PABERKI

RES LE POZDRAVLJENI Vseh, ki so letos napovedovali prireditev za praznik, se je nemalokrat držala smola. Najprej so napovedali nogometno tekmo, ki je seveda sploh ni bilo. V petek je bilo toliko prireditev v presledku ene ure, da bi bil potreben helikopter, če bi se hotel na vsaki izmed njih človek samo pokazati. Za novo presenečenje je spet poskrbel Zavod za kulturo. Namesto napovedane „Križe“ so na oder postavili „Pozdravljeni in zbogom“. Se jih drži smola ali še kaj drugega? Na predzadnji otvoritvi razstave Muzeja revolucije iz Ljubljane ravno tako ni bilo napovedanega koncerta radeškega pihalnega orkestra. Pa pravijo nekateri, da je težko napovedovati le vreme!

KEGLJAČI PA TAKI! — V nedeljo ob pol dveh zjutraj je Maurerjeve presenetil močan pok na hišnem vogalu. Podnevi so ugotovili, da je bil nočni obiskovalec fičko Ivana Levicarja, ki je na Martinovo peljal nekaj nadobudnih sevniških kegljačev s turnirja v Radečah. Ali so nameravali svoje športne uspehe res

NOGOMETNI PLES — Mladinski organizaciji iz Boštanja in Loga pripravila v soboto v prostorih TVD Partizan v Boštanju nogometni ples ob zaključku občinske nogometne lige. Liga se je pričela marca letos, v njej je merilo svoje sile 14 ekip. Za urne pete bo poskrbel ansambel Jožeta Rusa.

tako bučno predstaviti občasnemu dopisniku Športskih novosti, ni povsem znano. Jasno je, da so vsakršenega kegljanja večji. Kako naj bi jim sicer uspelo s tako hitrostjo zadeti dva betonska stebra, ju dobesedno zbrisati s cestnega tlaka in zadeti še wata šrambe za premog?

DVE PLATI — Čeprav so Ločani znani kot kraj, ki živi z železnico, nekateri domačini, posebno starejši, niso bili posebno veseli novega postajališča. Zgradba je sicer lepa, a kaj, ko so tiri na postajališču še vedno brez perona. Odgovorni pravijo, da bodo v doglednem času prišli tudi do tega. Pred tem bo namreč na postajnem območju še precej novega glede signalovarnostnih naprav. Poprejšnja gradnja perona bi bila zato delo brez posebnega haska.

spevkom za gradnjo šolskih, otroškovarstvenih objektov in avtobusnih postajališč. V izvršnem svetu je bilo rečeno, da je ob pričakovanem razumevanju Ljubljanske banke — temeljne banke za Posavje tudi za program izgradnje šol mogoče pričakovati celo sočasen pričetek gradnje vseh treh šol: v Sevnici (preureditve in dozidave pri osnovni šoli „Savo Kladnič“), Krmelju in Tržišču. Akciji torej druga druge ne izključujeta. Razpis samopriskpeva ločeno, posebej v naseljih sevniške KS in KS Boštanj, je lahko po zgledu samopriskpeva po vseh treh krajevnih skupnostih Mirenske doline še uspešnejša oblika.

A. ŽELEZNIK

PRITOŽBA ZAVRNJENA

Republiška urbanistična inšpekcija je zavrnila pritožbo Draga Pompe za zoper odločitev posavskega urbanističnega in gradbenega inšpektorja glede črne gradnje pri Sv. Ani v Smarju. Pravkar se izteka enomesečni pritožbeni rok. Na republiko odločbo pravzaprav ni več pritožbe, Pompe lahko sproži edino spor pred slovenskim vrhovnim sodiščem. Po temeljitosti dosedanjega postopka sodeč je verjetnost, da bi se ta črna gradnja legalizirala, zelo majhna.

Radio nas vseh

Priljubljen samoupradni sporazum o sofinanciranju

Sevniška lokalna radijska postaja deluje vse od ustanovitve pravzaprav z istimi skromnimi osnovnimi sredstvi. Študijska tehnika je bila znesena skupaj iz vseh vetrov. V času obratovanja je dotrajal tudi skromni oddajnik.

Radio je pred časom pripravil načrt za posodobitve, toda kaj novega lahko pričakujejo šele okrog maja prihodnjega leta. Koordinacijskemu odboru za obveščanje pri občinski konferenci SZDL je bil predložen program oddajanja v prihodnjem letu. Urednik radia Pavel Perc je navedel vrsto težav pri delu in nevarnost, da postaja umolkne.

Kako bodo prebrodili obilico težav, je v mnogem odvisno od uspešnega podpisovanja pripravljene samoupravnega sporazuma o financiranju sevniškega radia. Poudariti velja, da še naprej traja mačehovski odnos osrednje slovenske radijske hiše do lokalnih postaj. V teku so javne razprave med delovnimi ljudmi o tako imenovanih aneksih samoupravnih interesnih skupnosti za financiranje v prihodnjem letu. Zazeleno bi bilo, da bi delegati podprli prizadevanje sevniškega radia v svojih interesnih skupnostih. Predvidene oddaja so odprte vsem, boljše obveščanje pa je navsezadnje tudi dolžnost teh skupnosti.

A. Ž.

lisjak lisjaku

— Veliko si upajo tile komunalci. Najprej so kar z macolami tolkli po stenah postaje milice, da bi odpadel stari omet, sedaj pa je tu že zima pa še vedno niso pokrili strehe.

— Kaj bi tisto. Najhuje je to, ker so jim v notranjosti razbili tudi WC, da morajo sedaj vsi skupaj moledovati pri sosedih!

Samoupravno povezovanje v šolstvu

Poglavitna naloga trebanjskega Centra za izobraževanje in kulturo — integracije

Kot smo že poročali, opravlja od začetka tega meseca dela in naloge trebanjskega Centra za izobraževanje in kulturo prof. Vladimir Silvester z Mirne, ki je v občini, posebno pa na Mirni znan kot izredno učinkovit organizator.

Te izkušnje mu bodo nedvomno prišle prav. V resnici niti ne gre za posebno novo področje, saj je s trebanjskim centrom tesno povezan že mnogo let. „Tu sem predvsem zaradi nujnosti izpeljave integracijskih procesov v šolstvu,“ je uvodoma poudaril ob obisku in ta pojasnila podprl s shemo bodoče organiziranosti celotnega izobraževalnega področja v občini. Zadeva bo seveda morala prestati vrsto razprav. „Pove-

zati nameravamo vse iz tako imenovanega vzgojno-izobraževalnega procesa.“ „Cilj naših prizadevanj je, da nikomur nič ne vzamemo, temveč samo izboljšamo delo.“

Glede drugih dejavnosti zavoda meni, da morajo kot organizacije bolje prisluhniti terenu. „Šolati moramo za take kadre, ki jih primanjkuje nam samim ali bližnjim sosedom, zakaj za marsikaj smo lahko sicer prešibki,“ pojasni to zahtevno področje.

Prof. Vladimir Silvester: „Pri procesih povezovanja delamo s poslušnostjo tudi za podrobnosti, ki bi sicer lahko koga odvrčale.“

je dela. Ob tem ne pozabi še posebej poudariti vlogo kadrovskega načrtovanja v samem združenem delu tudi na dolgi rok, tesno povezanem s politiko štipendiranja.

Korenita akcija za integracijo šolstva na novih osnovah je lahko tudi pomembno jamstvo zato, da bodo prosvetni delavci lahko s kar najboljšo samoupravno organiziranostjo upravičili zaupanje ljudi, ki jim ga bodo navsezadnje le-ti tudi izrekli ob bližnjem glasovanju za podaljšanje samopriskpeva v občini.

A. ŽELEZNIK

Servis se uveljavlja

V nekdanjih prostorih Baze AMZS, ki se je preselila v nove prostore na Otočcu, že nekaj let uspešno dela servis novomeške Novotehne. Predvsem se ukvarja jo z avtomobili iz programa kragujevske Zastave. „Leta 1975 je servis imel le za 340 tisočakov prometa, minuli mesec smo izpolnili letošnji plan — dva milijona dinarjev,“ je nazorno ilustriral razvoj vodja servisa Rajko Rokvič. Kdor koli ima svoj pločevinasti štirikolesnik iz programa Zastave v občini in domala vse do Ljubljane, se obrača sem. Zanje skrbi pet mehanikov, avto-klar in še en pomožni delavec. Svoje čase so premerili le tri mehanike, od katerih je vsak mislil še na svoj posel doma. Ze lep čas je drugače.

Največja ovira je pomanjkanje rezervnih delov. „Na voljo ni najosnovnejših delov. Izredno iskane so na primer „roke“ za stoenke, ležaji za fička. Ljudje se jezijo na nas, ker nemalokrat z vozilom zaradi malenkostnih pomanjklivosti ne morejo na tehnični pregled,“ pravi vodja servisa. V servisu se ukvarjajo tudi s prodajo avtomobilov. Letos so jih do minulega tedna spravili med kupce le borih 40. Iz kože ne morejo, politika naših avtomobilskih tovarn je neznanca marsikom, tudi mehanikom. Le-ti so seveda najbližje uporabnikom, zato požirajo dan za dnem prenekatero pikro, ki pa bi se morala glasiti na drug račun.

A. Ž.

MLADI V AKCIJI

Pri predsedstvu občinske konference ZSMS v Trebnjem so se odločili tematsko zaokroževati pokon-gresno razpravo po terenu. Tako izvajajo ločene razprave po mladinskih organizacijah v delovnih kolektivih in na vasi. Poglavitno vlogo pojasnjevanja gradiv imajo delegati, ki so se udeležili kongresa v Novi Gorici: Dušan Skerbiš, Janez Dulc, Anka Ostanek, Vanja Gole, Siavi Jurčič, Violeta Bunc, Majda Miklič in Brane Kirm. V pripravi na bližnji referendum za šolstvo in komunalo so izdali tudi posebno številko glasila Mi mladi.

ŠOLA NA JELŠEVCU BO

Na zadnjem zasedanju občinske skupščine je delegat z Trebljanskega postavil v skupščini delegatsko vprašanje, zakaj še vedno ni odprta šola na Jelševcu, kot je bilo predvideno. Vodstvo šole v Mokronogu si prizadeva ponovno organizirati pouk v tej opuščeni šoli. Pregled šolske stavbe je pokazal, da je strela poškodovala električno napeljavo tudi pri centralnem gretju. Ob požaru na bližnjem gospodarskem posloju v bližini šole sredi minulega tedna so pri gašenju za nameček še izpraznili šolski vodni zbiralnik. Skratka, same sitnosti na kupu. Brž, ko bodo vse uredili, se bo začel pouk.

PRIBITEK ZA KROMPIR

Znano je, da kmetje z letošnjo ceno krompirja za Kolinsko niso ravno zadovoljni. Kmetijska zadruga je v pogodbi s Kolinsko dosegla, da se pri prevzemu pridelka v kasnejših mesecih priznava deset par pribitka za kilogram krompirja, saj imajo s skladiščenjem in prebiranjem nemalo dela.

OB ŽIVLJENJE NA POTI V TUJINO

V ponedeljek zvečer je Ahmed Hamzić iz Tuzle, ki je delal v Avstriji, vozil s volkswagenom proti Ljubljani. V strnjeni koloni je začel v Podgračnem prehitovati, takrat mu je nasproti s kombijem pripeljal Ivan Nejak iz Zagreba. Čeprav je Nejak močno zaviral in se umikal na desno, sta avtomobila trčila. Ahmed Hamzić je bil takoj mrtev, njegov sopotnik Jus Salihović iz Zvornika je umrl v brežiški bolnišnici, za življenje tretjega sopotnika, Rasima Karabegovića iz Zvornika, pa se bore zagrebški zdravniki. Voznik kombija Nejak je bil laže ranjen.

DROBOVJE — „Solidna usluga stranki!“ je vodilo vsakega dobrega servisa. V trebanjski Novotehni se zaradi bližine avtomobilske ceste srečujejo še z nešteto pozivi za prvo pomoč omaganem na tej cesti. (Foto: Železnik)

IZ KRAJA V KRAJ

NAJBOLJŠI TREBANJCI — Ob zadnji krvodajalski akciji je bilo v Trebnjem kar 300 odvzemov krvi. Tudi na Mirni je bil lep odziv, kri je darovalo 246 krvodajalcev. V Mokronogu je bilo tokrat slabše — le 63 odvzemov. Predstavniki republiškega Zavoda za transfuzijo krvi so imeli tudi plodne razgovore s KPD Dob, ki se nasploh gledno vključuje v to človekoljubno akcijo.

VSE ZA DENAR — Konec tedna je bolj glasen zvočnik kot ne na avtomobilu magikov „Zvezda“ vabil vire Trebanjce in tudi okoličane na „kulturna prireditve“. Če se takšne skupine s takšnim obveščanjem že potrudijo celo do hrbovskih vasi, bi morda lahko žrtvovali še toliko, da bi na trak posneli nekoga, ki bi vabilo prebral v vsaj kolikor toliko pravilni slovensčini.

NAJBOLJŠI V MOKRONOGU — V soboto ob 18. uri se Mokronožanom in okoličanom obeta zanimiva prireditve v Domu kulture. Zmagovalne ekipe mladinskih občinskih konferenc iz vse Dolenjske se bodo namreč pomerile v kvizu znanja. Podobno kot pred nedavnim na občinskem tekmovanju v Trebnjem, bodo mladi v premorih med tekmovanjem poskrbeli za domisejni kulturni spored.

NISO SE IZKLOPILI — Minuli teden ni manjkalo jeznih voznikov, ki so se po telefonu zaradi tega ali onega obračali na pomoč v trebanjski Novotehni servis. Servisa ni bilo mogoče priklicati po telefonu, ker je bilo z zvezo nekaj narobe. Vsa moledovanja pri PTT so bila kot bob ob steno. Kdor se je obrnil na trgovino, ki je sicer precej oddaljena od servisa, temu so širokogrudno griskali na pomoč.

SEVNIŠKI VESTNIK

TREBANJSKE NOVICE

Novi prostori za lepšo starost

Z več kot polletno zamudo bodo v Metliki odprli prizidek doma počitka — 50 novih postelj, sodobna jedilnica, kuhinja in drugi prostori — Spomladi nadaljevanje sanacije?

Ko so aprila lani začeli dela za gradnjo prizidka metliškega doma počitka, je bilo rečeno, da bo prizidek — v njem bo 50 postelj, sodobna jedilnica, kuhinja, ambulanta in drugi potrebni prostori — pripravljen za vselitev v letošnjem maju. Zaradi težav pri kopanju temeljev, za gradnjo neprimerne vremenca, pa tudi drugih, bolj subjektivnih vzrokov se je gradnja zelo zavlekla, tako da ni gotovo niti to, če bodo prizidek lahko odprli za bližnji praznik metliške občine.

„Seveda je ta zakasnitev vplivala tudi na stroške gradnje,“ je povedal direktor doma Viktor Bartolj. „Dela v sami stavbi sicer dobro napredujejo, spopadamo pa se z drugimi težavami. Postaviti bo treba novo transformatorsko postajo, rešeno še ni vprašanje kanalizacije, sedaj bi že morala delati centralna kurjava, da bi se stavba hitreje sušila.“

Oprema za novi prizidek že prihaja, dobili so tudi še eno višjo medicinsko sestro, razpisali so več drugih novih delovnih mest. Kako potreben je ta prizidek, pove tudi podatek, da je sedaj v domu počitka okoli 120 oskrbovancev, kar je 25 več, kot dovoljujejo minimalni standardi. „Če bi imeli prostor, bi

takoj sedaj lahko spejeli 15 novih oskrbovancev, pa ne moremo niti enega.“

Ko bo zgrajen prizidek, bo končana prva faza sanacije doma. Prizidek z opremo vred bo veljal okoli 17 milijonov dinarjev. Sredstva so zagotovljena, dom pa je pri banki najel za 800 tisočakov posojila. „Če bi se le dalo, bi drugo fazo sanacije radi začeli spomladi, prihodnje leto. Obe sedanji stavbi nameravamo funkcionalno povezati, sedanjo nadzirati, da bosta v isti višini. Tako bi pridobili novih 16 postelj, potrebno pa bo s pokritim mostom povezati stari grad z novim delom. Načrti za drugo fazo sanacije so že narejeni, dela pa bi veljala okoli 3,50 milijona din,“ pravi Bartolj.

A. B.

NOVA PODOBA MLADINSKEGA KLUBA

Prostori metliškega mladinskega kluba dobivajo novo, svežo in izvirno podobo. Slikar Božo Flajšman se je s čopičem in barvami spravi nad zidove. Tako bo nastalo nekaj novega, kar bo mladim gotovo všeč, da se bodo v teh prostorih še bolj počutili.

DELOVNI OBISK V PARIZU

Kreatorke „Beti“ so pred kratkim obiskale Pariz. Pa ne zato, da bi se sprehajale po ulicah tega vznemirljivega mesta, ampak so si ogledale ssem ženske mode. Gotovo bodo kaj pametnega, modnega, praktičnega in koristnega prenesle tudi na domače tržišče. Seveda ne gre za slepo posnemanje, marveč za pridobivanje izkušenj in širjenje kreatorskega obzorja.

TEŽKO PRIČAKOVAN DOM — Dela za preureditev starega doma Partizana v Metliki so v polnem teku. Kot kaže, slavnostne otvoritve se ne bo za občinski praznik, vendar to Metličanom ne skrbi preveč. Če so potrpežljivo čakali trideset in več let, bodo zdržali še mesec ali dva.

SPREHOD PO METLIKI

POLEG VEZILA IZDAJAJO V delovni organizaciji „Beti“ dnevne novice včeraj, danes, jutri. Najzanimivejša je bila v zadnjem času vest, da se sprehajajo med delovnim časom po Metliki nekatere skupine režijskih delavcev. Kolegij se je zavzel za strogot, za dosledno vrnarsko kontrolo pa še celo za odtegljaje od osebnih dohodkov. Kaže, da bodo zaveli novi disciplinski vetrovi, brž ko bodo izdane nove propustnice.

DRUŠTVO ZA ŠPORTNO REKREACIJO in telesno vzgojo Partizan je imelo prejšnji teden v sejni sobi občinske skupščine občni zbor. Pregledali so delo v preteklosti ter si zastavili nove naloge za prihajajoči čas. Volja do dela je potisnila v zadnji plan celo kronično pomanjkanje denarja.

ČE BODO HOTELI DOSEČI v delovni organizaciji BETI zastavljeni plan, bodo morali na nekaterih ozkih grih delati nadure. November mesec je primeren za takšno delo tudi za tiste, ki se ukvarjajo s

kmetijstvom, saj posebnih opravil doma v tem času nimajo. Tisti, ki jih je doletelo prekomerno delo, so sprejeli nujnost z razumevanjem in posebno glasnega kričanja ni bilo slišati od nikoder.

SE PA ZATO GLASNO GOVORI o praznovanju desetletnice metliške košarke. Pripravljeni odbor dela, da se vse kreše, tovariš Tone Zlogar se hoče dobesedno razčesniti od nalog. Trenutno je v pripravi brošura, ki bo prikazala razvoj metliške košarke. V njej bodo zapisani igralci, tehnično vodstvo, uspehi, spodsrljaji in tako naprej. Zanimivo čtivo za marsikoga.

KDOR JE POSLUŠAL PREJŠNJI TOREK ljubljanski radijski val 202, je lahko zvedel marsikaj zanimivega o delovni organizaciji „Beti“. Neposredno so namreč prenašali pogovore o tem delovnem kolektivu, ki so ga predstavili Nikola Podrebarac, Anica Čej, Breda Radman, Martina Jakovčič, Nada Jaklič in voditeljica Tanja Zrnčič. Radijski glas seže v deveto vas.

Garanje polproletarca

Mladi na vasi nimajo prostega časa — Za dopust je največ dela

Rakovec, vas v krajevni skupnosti Božakovo, ima vsega skupaj deset hiš, okoli deset pa je tudi članov mladinske organizacije. Življenje mladih na vasi je precej drugačno od tistega, ki ga žive njihovi vrstniki po mestih. Čez teden so bodisi v šolah, bodisi v službi, pa tudi ob sobotah, nedeljah in praznikih jih doma na kmetiji vedno čaka dovolj dela, ki ga starejši ljudje ne morejo sami opraviti. Le kakšen sobotni ali nedeljski večer se zberejo rakovski mladinci ponavadi na Božakovem, kjer je tudi njihova osnovna organizacija.

Jože Malešič, 22-letni kvalificirani varilec, se vsak dan vozi na delo v novomeško IMV, kjer dela tudi njegov mlajši brat. „Če imava dopoldansko izmeno, morava že ob pol petih od doma, da prideva na delavski avtobus v Kamanje; kadar pa delava popoldne, prideva domov po enajsti zvečer,“ je povedal Jože. Poleg službe je tu še vsakdanje delo na kmetiji in prostega časa skoraj ni. Dopust pa tako in tako ves porabi za delo. „Takrat je pri nas največ dela in mi na morje nimamo čas niti pomisliti. Še dobro, da je Kolpa blizu, kjer se osvežimo in sprostim v uri odmora in v največji vročini.“

Kljub službi in delu na kmetiji pa se tudi mladinci iz Rakovca udeležujejo raznih akcij, ki jih organizira njihova osnovna organizacija na Božakovem. Tako so letos pomagali pri napeljavi elektrike, popravljali so vaške ceste in poti, sodelovali v akciji čiščenja okolja in še kaj.

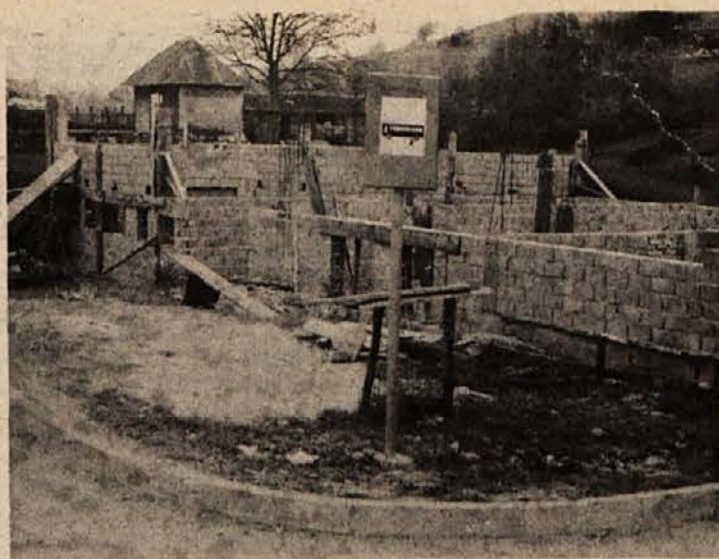
„Vsi vaščani si najbolj želimo, da bi imeli lepšo cesto do Božakovega pa tudi do Kamanja, kjer imamo avtobusno in železniško postajo. Pripravljeni smo prispevati za to denar in delali bi, pomagati pa bi nam morala tudi občina, saj je kilometer in pol ceste za nas le preveč. Za posodobitev te ceste se zavzema tudi naša krajevna skupnost,“ je dejal Malešič, tako imenovani polproletarec, industrijski delavec in kmet, fant, ki ga delo priganja od noči do noči, veder, nasmejan in odkrit mladenič. A. B.

KORISTNI OBISKI V DELOVNIH ORGANIZACIJAH

Prejšnji teden so predstavniki OK ZKS in drugih družbenopolitičnih organizacij končali obiske v delovnih organizacijah. Na teh obiskih je beseda tekla o uresničevanju zakona o združenem delu, predvsem o nagrajevanju po delu, hkrati pa so se zanimali za kup drugih vprašanj. Izkazalo se je, da so taki obiski zelo koristni. Sedaj pripravljajo o tem temeljito poročilo, ki bo predmet obravnave na naslednji seji občinske konference ZKS.

JAVNA RAZPRAVA V VINSKI KLETI

V Vinski kleti, tozdu metliške kmetijske zadruge, je te dni v razpravi osnutek pravilnika o delovnih razmerjih, ki govori o pogojih za sklenitev delovnega razmerja, o razporejanju delavcev, delovnem času, počitku, dopustih, izobraževanju, varstvu pravic delavcev in drugih pomembnih zadevah s tega področja. Javna razprava bo trajala do 20. novembra.

POMEMBNA GRADNJA V ADLEŠIČI — Večnamenski dom, ki ga gradijo v Adlešičih bo v tej krajevni skupnosti poživil kulturno in družbenopolitično življenje. Vse, kar so do sedaj naredili, so napravili z delom svojih rok, pri gradnji pa sodelujejo gasilci, mladina in drugi krajani.

Ena trgovina na tristo ljudi

Trgovine v črnomaljski občini prodajo največ živil in tekstila — Premajhna ponudba

Črnomaljski občani vedno pogosteje hodijo nakupovat v druge kraje, odziv kupne moči pa slabi rentabilnost trgovine v občini, manj je prometnega davka od maloprodaje, ki je glavni vir sredstev za pokrivanje potreb splošne porabe. To je nekakšen začaran krog: do tega prihaja zato, ker je premalo prodajnih prostorov, preslaba izbira, veliko lokalov je zastarelih; ljudje zato kupujejo drugje, trgovina v občini pa peša.

Eden glavnih vzrokov za to so premajhna vlaganja za razvoj

Gozdar nekdan in danes

Ivan Gorican že trideset let dela v gozdu

Tako kot veliko drugih fantov in mož iz teh krajev se je tudi Ivan Gorican iz Srednje vasi pri Črnomaljskem kmalu po vojni odločil, da si bo služil kruh kot gozdni delavec. Takrat ti ljudje tudi niso imeli kaj prida izbere, saj so bili od Črnomolja in Novega mesta skoraj odrezani.

„Drugdo leto bo trideset let, kar delam v hosti,“ je povedal Gorican. Sedaj je to dober poklic: urejen je prevoz na delo in nazaj, v hosto nam pripeljejo toplo hrano, imamo delovno obleko, sodobne žage in druge pripomočke, zaščitna sredstva. Tudi zaslužiti se da, če človek dobro poprime.“

Kako drugače je bilo v prvih letih Goricanovega gozdarjenja! „V ponedeljek zjutraj smo si oprtali nahrbtnike s hrano in šli za cel teden v hosto, peš seveda. Kakšen prevoz, topla malica! Spali smo v barakah, hlevih, tudi kar v hosti; iz lubja in smrečja smo si naredili šotore. Delo je bilo naporno, vse z navadnimi ročnimi žagami in sekirami. Cel dan smo trdo delali, ponoči pa zaradi bolh, stenec in uši nismo mogli spati. Koliko jih je takrat obupalo in odšlo, ker takega življenja niso mogli prenesti,“ se spominja Gorican.

Danes je med gozdnimi delavci v GG Črnomoljke že več fantov iz Bosne kot domačinov. „Nekateri so pri nas več kot 15 let in bodo tu dočakali pokojnino.“ Težko življenje prejšnjih let je načelo zdravlje Ivana Gorican. „Sedaj, ko so delovne razmere v primerjavi s prejšnjimi odlične, mi pa zdravje nagaja. Še dva meseca sem na bolniški, srce me daje, imam sladkorno. Vse, kar sem hudega preživel, je zdaj prišlo na dan. Če bi bil zdrav, bi bilo življenje sedaj zelo dobro. Z ženo sva sama doma, tudi ona je zaposlena, imava hektar zemlje in nekaj pridelava. Lačna nisva, željna tudi ne, živimo v miru in svobodi. Da bi le tako bilo še naprej.“

A. B.

O delu sindikata

Prejšnji teden je bil v Črnomlju sestanek s predsedniki osnovnih organizacij sindikata, na katerem je tekla beseda o organiziranosti sindikata v krajevnih konferencah SZDL. Razpravljali so še o skupni porabi za prihodnje leto; črnomaljske družbenopolitične organizacije se zavzemajo, da prispevna stopnja ne sme biti višja od letošnje, samoupravne interesne skupnosti pa predlagajo za 0,51 odst. višjo. Govor je bil tudi o vaji „Zmaga 78“ v delovnih organizacijah.

S tem v zvezi so spregovorili tudi o nadaljnji aktivnosti vseh družbenopolitičnih organizacij za podružljanje ljudske obrambe in družbene samozaščite. Na sestanku so podprli tudi prizadevanja za ustanovitev občinske območne SIS za PTT promet, katere zbor uporabnikov naj bi štel 19 delegatov, zbor izvajalcev pa pet. V zboru uporabnikov naj bi tudi vsaka krajevna skupnost imela po enega delegata.

v črnomaljski občini komaj 3,5; v občini pride ena trgovina na 300 prebivalcev, v Sloveniji na 263. V trgovinah so črnomaljski občani bolj na tesnem, saj pride na vsakega komaj 23 kvadratnih centimetrov.

Od ustvarjenega prometa odpade več kot polovica na promet z živili, sledijo tekstilni izdelki, električni material, gradbeni material itd.

Po vojni se je Črnomelj z ožjo okolico povečal za štirikrat. Rastejo nova stanovanjska naselja, trgovska mreža pa caplja zadaj. Nujna bi bila gradnja novih trgovin v naseljih Čardak in Loka, kjer so lokacije rezervirane. „Dolenjka“ namerava do 1982 postaviti skladišče za gradbeni material, ki bo merilo 1000 kv. metrov, in zgraditi novo samopostrežno trgovino. V načrtu ima tudi preureditev nekaterih prodajal, izboljšali bodo njihovo uporabnost in namestili sodobno opremo.

A. B.

KRVODAJALSKA AKCIJA

Občinski odbor Rdečega križa Črnomelj pripravlja za 5. december krvodajalsko akcijo za potrebe novomeške bolnišnice. Tokrat bodo kri dali krvodajalci iz krajevnih odborov RK Rožni dol, Kot pri Semiču, Vinica, Novotek Vinica, Dragatuš, Adlešiči, Butoraj, Tribuče, Griblje in Črnomelj. Krvodajalci iz Rožnega dola in Kota se bodo v Novo mesto odpeljali z vlakom, ostale pa bo odpeljal posebni avtobus, odhod pa bo ob 6.30 izpred črnomaljskega gradu.

STALNI STIKI Z MLADIMI

Na zadnji seji predsedstva OK ZSMS Črnomelj — bila je 9. novembra — so sprejeli delovni program za naslednje obdobje. Beseda je tekla še o izobraževanju, o vlogi mladih v krajevni skupnosti. Dogovorili so se, da bodo nadaljevali prakso stalnih stikov članov predsedstva z vsemi osnovnimi organizacijami, saj se je pokazalo, da se ti neposredni stiki zelo plodni. V osnovnih šolah in poklicni šoli že teče izobraževanje mladih za sprejem v mladinsko organizacijo. Izkazalo se je, da je bila v prejšnjih letih ta priprava na sprejem pomanjkljiva, saj v dveh predavanjih mladih niso mogli seznaniti z vsemi dejavnostmi ZSMS.

ČRNOMALJSKI DROBIR

RAZTEZNOSTNI KOEFICIENT BUHTELJNOV — Tako šolarjem kot učiteljem v Črnomlju ne gre v glavo, da so tisti buhtelniki, ki jih včasih v šoli dobijo za malico, manjši od tistih, ki jih prodajajo v trgovinah. Cena je seveda enaka. Kot nalašč, da se s tem vprašanjem spopadejo pri pouku fizike, kemije in še kakšne eksaktne vede. Morda bodo odkrili posebni razteznostni koeficient črnomaljskih buhteljnov in se tako z zlatimi črkami zapisali v zgodovino znanosti.

NEGOSPODARSKI ŽELODCI — V gospodarstvu v občini lahko regetes za malico znaša do 360 dinarjev na mesec, seveda pa je lahko tudi manjši, odvisno od poslovanja posamezne delovne organizacije. V gospodarstvu pa po dogovoru ne sme biti višji kot 280 dinarjev. V gospodarstvu, ki se prevečkrat tudi obnaša negospodarno, pa tega dogovora ne spoštujejo vsi. Je že tako, v razširjeni želodec gre več hrane...

MESARSKI RAČUNALNIKI — Črnomaljske gospodinjice se ne morejo načuditi svojim mesarjem. Marsikateri bi se po hitrosti računskih operacij lahko pomerili z računalnikom, vsi po vrsti pa bi bili lahko glede na svoje sposobnosti vsaj računovodje v srednje veliki delovni organizaciji. Meso vržejo na tehtnico, kot zidar malto s kelo, in v istem trenutku, še preden se kazalec na tehtnici umiri, že povedo ceno. Vse na okroglo, brez par.

SAMO ZA SUH DENAR — Graditelj se že lep čas pritožuje, da črnomaljski trgovci prodajajo cement pod pultom. Da bi bila vsaj na zunan stvar demokratična, objavijo, kdaj bodo imeli cement. Seveda se tisti dan pred trgovino tare ljudi. Potem pa pride trgovec in pove, da so ves cement prodali že prejšnji dan. Vsak se kdaj pa kdaj zmoti v datum! Če pa graditelj že ima srečo in naletli na cement, je najbolje, da ima s seboj suh denar, kajti ček posojila za gradbeni material iz nepojasnjenih razlogov naredi trgovec neprijaznega.

Črnomaljski poročevalec

metliški tednik

Z investicijo na zeleno vejo

Sanacijski program LIK bo začel dejati sadove prihodnje leto — Za 100 milijonov investicij — Preveč bolniške — Dohodkovni odnosi z nekaterimi že zaživele, z drugimi še ne

Pri delovni organizaciji Lesna industrija Kočevje so leta 1977 pri obračunu za leto 1976 prvič ugotovili izgubo. Še isto leto so izdelali sanacijsko-investicijski program za odpravo trajnih motenj v proizvodnji in začeli pridobivati posojila. Letos so začeli z investicijami, ki bodo zaključene v prvem četrtletju prihodnje leto.

Zdaj je ves LIK veliko gradbišče. Gradijo kurilnico s transformatorsko in kompresorsko postajo. Slaba preskrba z energijo je bila namreč tudi eden izmed vzrokov izgube. Nadalje grade kar štiri skladišča. Največje meri 1.400 kv. m. Z izgradnjo skladišč bodo sproščeni sedanji skladiščni prostori in v enem izmed njih bodo uredili svoje delavnice za vzdrževanje strojev, orodja in naprav. Hkrati s skladišči grade še razstavni prostor za svoje izdelke, pisarne in jedilnico.

Predračunska vrednost vseh teh investicij znaša 72,6 milijonov.

NEKAJ ŠTEVILK O LIK

V devetih mesecih letos je 742 zaposlenih (ali 6 odstotkov več kot lani) v tozdih LIK Kočevje (brez tozda Inkop) ustvarilo 263 milijonov dinarjev celotnega prihodka (ali 34 odst. več kot v istem obdobju lani), 61,5 milijona dohodka (29 odst. več), 50,5 milijona dinarjev čistega dohodka (35 odst. več), za osebne dohodeke so izplačali 42,9 milijona dinarjev (30 odst. več), povprečni čisti dohodek pa je znašal 4.518 (18 odst. več). Izvozili so za 36,6 milijona dinarjev (35 odst. več), največ v ZDA.

na dinarjev, skupno z zagotovitvijo večjih obratnih sredstev in drugimi stroški pa okoli 100 milijonov. Večino tega predstavljajo posojila. LIK bo vložil lastnih sredstev le 5 do 8 odstotkov. Več denarja namreč

nima, ker se je od leta 1976 dalje otepal z izgubami.

Tudi v prvem polletju letos je tozdi Pohoštvo imel kar 4.180.000 din izgube, ob triletnem letu pa so izgubo odpravili in ustvarili celo 1.550.000 din ostanka čistega dohodka. Vzrok za to ni bilo le boljše gospodarjenje (to se bo pokazalo šele po investiciji), ampak predvsem dejstvo, da so z zavarovalnico obračunali škodo, ki je nastala zaradi požara in manjšega dohodka zaradi požara. Razen tega se je povečala še prodaja.

Največ težav imajo zaradi prevelike odsotnosti z dela, zaradi bolniške, ki znaša za 9 mesecev letos v povprečju kar 10,6 odstotka. Največja (13 odst.) je bila prav v tozdu Pohoštvo, ki je največji izvoznik in kjer se je najpogosteje pojavljala izguba. Le nekoliko manjša je v tozdu Žaga, kjer je znašala 12,4 odst. V tozdu Iveral je bilo povprečno 8,8 odst. zaposlenih na bolniški, v tozdu v podpreski

8,4 odst., najmanj (8 odst.) pa v delovni skupnosti skupnih služb.

Delovna organizacija LIK Kočevje je vključena v SOZD Slovenijales. Preko trgovine Slovenijales prodajo nad polovico proizvodnje. Prav zdaj urejajo s to trgovino tudi dohodkovne odnose, kar so dolžni po veljavnih predpisih storiti že do konca leta

LIK pa sodeluje tudi z drugimi: pri avtomatski obdelavi podatkov z Združenim KGP Kočevje in drugimi investitorji računalniškega centra, pri raziskovanju izkoriščanja odpadnega lesa za proizvodnjo ivernih plošč z Godznim gospodarstvom Kočevje in kemično tovarno Melamin Kočevje. Pomembna je njihova dohodkovna povezanost z gozdarstvom, pa tudi z Melaminom in ZKGP pri Iverki, katere gradnjo so skupno financirali. Sporov pri delitvi dohodka ni, ker poteka obračun stroškov po družbeno priznanih merilih. J. PRIMC

VELIKE INVESTICIJE — LIK Kočevje uspešno uresničuje obsežen investicijski program, s katerim bodo odpravili tudi glavne vzroke za izgube, ki so se pojavljale v zadnjih letih. V prvih mesecih prihodnjega leta bodo dokončana kar štiri velika skladišča (na sliki gradnja enega izmed njih), energetski objekt in več drugih prostorov. (Foto: Primc)

Letos še dve skupščinski seji

Na dnevnem redu vse od načrtov razvoja občine do davkov, pa tudi študije in kadri

Po programu občinske skupščine Kočevje sta za letošnje predvideni še dve seji občinske skupščine Kočevje oz. njenih zborov, in sicer 24. novembra in 26. decembra.

Na dnevnem redu novembrske seje bo med drugim poročilo o izvajanju študentske politike v šolskem letu 1977/78, poročilo o izvajanju programa SIS družbenih dejavnosti za prvo letošnje polletje, obravnavanje osnutka programa

družbenoekonomskega razvoja občine za prihodnje leto in poročilo o izvajanju kadrovske politike v občini. Sam zbor združenega dela pa bo razpravjal še o analizi devetmesečnega poslovanja OZD.

Tudi na dnevnem redu decembrske seje bo več pomembnih točk: sprejem programa razvoja občine za prihodnje leto, poročilo o izvajanju skrbi za borce in invalide NOV, rebalans letošnjega proračuna, osnutek proračuna za prihodnje leto ter osnutek odloka o davkih občanov in odloka o davku na promet proizvodov.

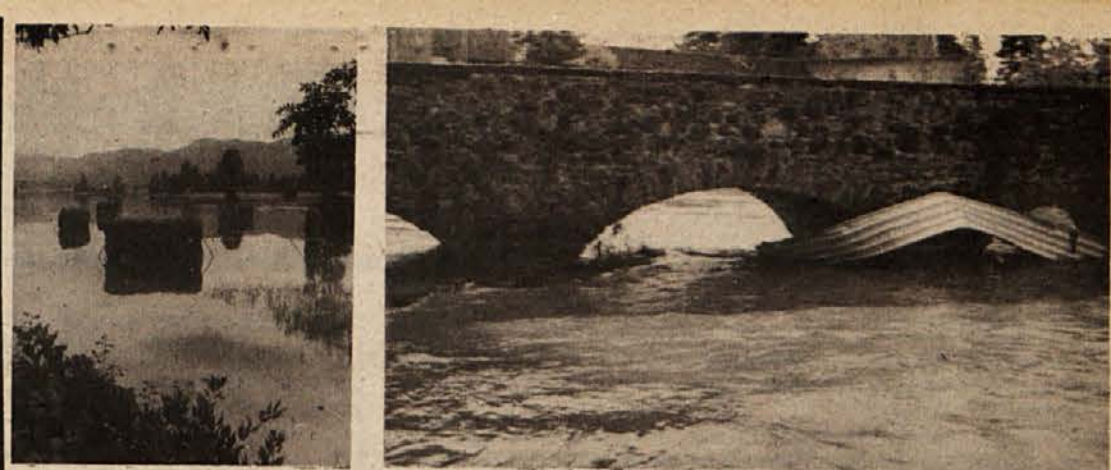
Iz KS Draga

TELEFON KOTARJEM — Vasi Stari in Novi Kot bosta še letos dobili telefon. Zdaj so 6 do 8 km oddaljeni od najbližjega telefona v Dragi. To pa je dolga pot zlasti pozimi, ko je cesta zaprta za vsak promet, a je nujno treba kaj sporočiti kamorkoli. Napeljava telefona bo veljala nad 400.000 din. Polovico so zbrali vaščani in KS Draga, polovico pa bo prispevalo podjetje PTT promet Ljubljana. Nova telefonska linija bo povezovala tudi naselje Tuški na hrvaški strani s pošto Draga. Da bodo dela hitro končana, se je treba zahvaliti predvsem pomoči pripadnikov JLA iz Postojne, ki so izkopali 250 jam, tozdu Gozdarstvo Draga za hitro izvršena minerska dela in tozdu PTT Kočevje, ki je postavilo drogeve.

KMALU NOVA POŠTA — V Dragi mora biti vseljiva nova pošta centrala (po pogodbi) že do 15. decembra. Dela izvaja Zidar Kočevje — tozdi Ljubljana, ki gradi hkrati tudi bencinsko črpalko gozdarjem v Dragi.

SREČANJE POD KLANČKOM — 7. novembra jutraj sta na klančku med Gašparjevo in Grajšovo hišo na Lazcu krepko trčila fičko LJ 163-067 in kombi LJ 153-184. Poškodovanev ni bilo, pač pa je bila na fičku večja škoda. Na tem klančku se je zgodilo že več podobnih nesreč. Cesta bi se dala z malenkostnimi stroški razširiti in tako bi odpravili našo „črno točko“.

FRANC KALIČ

POPLAVE UNIČUJEJO — Redne vsakoletne poplave narede v ribniški občini manjšo škodo, in še to le na kmetijskih površinah (slika levo: poplavljeni Dolenjevaško polje). Vsakih nekaj let pa pride do večjih poplav, ki hudo ogrozijo ne le kmetijske površine, ampak tudi stanovanjske in druge stavbe (tudi v Ribnici), delovne organizacije, ceste, mostove in drugo (slika desno: narasla Bistrica je odnesla cisterno in precej pločevine iz obrata Žičnica v Ribnici in vse to odložila v strugi, na mostovih in na obali). (Foto: J. Primc)

„Jezero“ naj prepreči poplave

Kmalu javna razprava o „Zadrževalniku Prigorica“ — Vodo, ki bi sicer poplavljal Ribnico, bodo odvajali po posebnem kanalu v jezero

Poplave povzročajo vsako leto na območjih krajevnih skupnosti Ribnica in Dolenja vas precejšno škodo, največjo pa občasne hude poplave, ki so v zadnjih letih že nekajkrat močno prizadejale tudi Ribnico in druga naselja.

Več strokovnjakov si je že razbijalo glavo, kako preprečiti poplave. Ugotovitve vseh so bile enotne: poplava se da ukrotiti. Potrebno je le zgraditi pregrado pod sotočjem Ribnice in Sajeveca. V ta prostor bi ujeli vse visoke vode Ribnice, Sajeveca in Bistrice. Poplave naselja Ribnica bi preprečili tako, da bi s posebnim kanalom speljali previsoke vode v ta prostor, ki ga študija območne Vodne skupnosti Ljubljana-Sava in inženirskega biroja Elektroprojekt Ljubljana imenuje „Zadrževalnik Prigorica“, občani pa mu pravijo kar „Jezero“.

Najnovejša študija, o kateri se bo v kratkem začela javna razprava v

KS Ribnica in Dolenja vas, predvideva tri inačice.

Prva inačica predvideva, da bi bil zadrževalni prostor vedno suh. Napolnil bi se samo takrat, ko bi grozile poplave. Jez bi bil visok 5,50 m, največja globina vode bi znašala 4,30 m, največja potopljena površina pa 200 ha. Odkupiti bi bilo treba le zemljo, kjer so jez in drugi objekti. Za vsako potopitev zemlje posebej pa bi dobili lastniki vnaprej dogovorjeno denarno odškodnino.

Druga inačica predvideva, da bi bilo v zadrževalniku oz. jezenu vedno vode do največje globine 3 m. Ta del bi zato lahko uporabljali za rekreacijo, ribolov itd. Stalno jezero bi obsegalo 140 ha in te površine bi

bilo treba odkupiti. V primeru poplav bi voda v jezenu porasla za največ 1,8 m in takrat bi bilo pod vodo še nadaljnjih 85 ha. Lastniki zemljišč bi dobili občasno odškodnino (le ob poplavah). Po poplavi bi spustili iz jezera le odvečno vodo, se pravi do največje globine 3 m.

Tretja inačica predvideva razen stalnega jezera še posebni del akumulacije. Posebni del akumulacije (jezera) bi uporabljali v sušnem obdobju za to, da bi lahko spuščali vodo iz jezera in tako izboljšali pretok tekočih vod pod pregrado oz. jezerom. V tem primeru bi odkupili 280 ha zemlje, lastniki 40 ha pa bi dobivali le vnaprej dogovorjene odškodnine samo ob poplavih.

Ureditev zadrževalnika oz. jezera bi veljala od 215 (prva inačica) do 338 milijonov dinarjev (tretja inačica). Vendar bi od tega denarja šlo najmanj za pregrado (od 50 do 70 milijonov), največ pa za odkupe zemlje in drugega, in sicer od 134 (prva inačica) do 187,6 milijonov (tretja inačica). Preostali denar bi bil porabljen za razna druga namembnostila.

Občinska skupščina Ribnica in njen izvršni svet pričakuje, da bodo občani tvorno sodelovali pri razpravi o tej investiciji območne Vodne skupnosti. Upoštevalo naj vse prednosti in slabosti. V dosedanjih razpravah, ki potekajo že nekaj let, se je izkazalo, da je prednosti, ki govore v prid jezera, veliko več kot slabih strani. Res pa so se pojavila tudi razna nestrokovna mnenja in tolmachenja. Sedanje študijo so ocenili odgovorni občinski organi za dobro, vendar so hkrati poudarili, da je treba zagotoviti še dodatna pojasnila in podatke, če bodo občani to zahtevali. Poudarimo naj še, da v tej študiji niso prikazane koristi, ki bi jo zaradi oskrbe s tehnološko vodo iz stalnega jezera lahko imela v bodočnosti ribniška industrija.

J. PRIMC

POZORNOST MLADIM — V ribniški občini, predvsem pa v Gasilskem društvu Ribnica, posvečajo posebno pozornost mladim. V okviru GD Ribnica uspešno deluje mladinska desetica, ki jo sestavljajo učenci osnovne šole. Ta desetica je sodelovala tudi na republiškem pionirskem prvenstvu v Brežicah. (Foto: M. Glavonjič)

Preusmerili kulturni dinar

Izvršni odbor Kulturne skupnosti Ribnica je na zadnji seji ugotovil, da so nastale upravičene potrebe za financiranje nekaterih dejavnosti, ki niso bile zajete v finančni načrt za leto. Spremenili so letošnji načrt tako, da so nekaterim dejavnostim odvzeli skupno 174.500 din in jih namenili drugim.

Tako so za sofinanciranje spomenikov v „Parku kulturnikov“ namenili 50.000 din, KUD „Slemena“ pri sv. Gregorju 30.500 din, Kinu Sodražica 50.000 din, za vzdrževanje DC 16 (za leto 1977) 24.000 din in za nabavo fotokopirnega stroja (sofinanciranje) 20.000 din.

Ta denar so pridobili tako, da so znižali postavke tam, kjer so doslej porabili manj, kot je bilo načrtovano. Iz sredstev za nakup knjig za knjižnico (80.000 din) so odtegnili 25.000 din, iz sredstev za likovne razstave (15.000 din) so preusmerili 10.000 din, iz sredstev za gostovanja gledaliških in glasbenih skupin (45.000 din) so vzeli 20.000 din, iz sredstev za splošne stroške delovanja skupnosti (25.000 din) so na-

menili 10.000 din, iz lanskega salda (175.905 din) pa so dodali 109.500 din.

J. P.

RIBNIŠKI ZOBOTEREBCI

GREMO V KINO — V kinu doma JLA v Ribnici bodo ta teden naslednji filmi: danes, 16. novembra, „Duh po ženski“; 18. in 19. novembra „Dvanajst žigosanih“ (matinea „Prosto“); 22. in 23. novembra „Vohun, ki je uničil vse zveze“.

POBRATENI NOVOPOROČENCI PRIHAJAJO — V pobrateni italijanski občini Arcevia se vedno bolj uveljavlja običaj, da se mladoporocena odpravita na poročno potovanje v pobrateno ribniško občino. Vsi se žele slikati vsaj s predsednikom občine, če ne še s kom. Tudi vlogo vodilcev morajo hoče nočeš prevzeti najpogosteje kar predstavniki političnih organizacij. Ker pa je obiskov vedno več, bi kazalo, da bi mladoporocencem razkazali občino in zanimivosti vodiči Turističnega društva.

ZADRUŽNI DOM GOREL — V Zapotoku je 6. novembra po polnoči začelo goreti v leseni garaži, ki je bila zbita iz desk, premazana z oljem in pokrita z opeko. Ogenj je opazil okoli 2. ure Lado Pertot, ki je imel v garaži avto. Škualet je gasiti, a mu ni uspelo, pač pa se je ogenj razširil še na zadružni dom, pri katerem je bila ta garaža, in sicer v skladišče trgovine in na streho doma. Na kraj požara so prihiteli gasilci iz Ribnice, Zapotoka, Sušnja in Bukovice, ki so do 4.30 požar razširili, oz. pogasili. Ker je daleč do

vode, jim je zelo prav prišla cisterna. Vzrok požara še ni ugotovljen, škoda pa tudi še ni ocenjena, bo pa precejšnja, saj sta zgorela tudi dva osebna avtomobila. V domu je bila tudi plesna šola.

DOMISELNI KAZIPOT — Na križišču pri občinski skupščini v Ribnici je tudi „doma izdelani“ kazipot, ki pove, v katero smer je še 100 m do avtomehanika.

RAZOČARANI POLHARJI — Dolenjevaški polharji so lani uplenili precej polhov, zato so letos z veseljem vse leto izdelovali nove pasti: obšli so deščice, izdelovali vznemli, vžigali svoje znake na pasti itd. Kljub temu pa so uplenili le malo polhov, ker jih ni bilo, saj je žir slabo obrodil.

— Zakaj se medvedje grizete med seboj?
— Zgledujemo se po „medvedih“ v vodovodnih sferah.

DROBNE IZ KOČEVJA

TOPOLI SO PADLI — Občani se sprašujejo, zakaj so posekali topole ob osnovni šoli v Gaju. Bili so stari že več ko 20 let. Imeli so visoko in nelepo rast, bili so krhki, zato so se jim pri vsakem malo večjem vetru lomili vrhovi in veje. Vse to je padalo na asfaltno sprehajališče, kar je bilo nevarno, posebno za šolarje. Krajevna skupnost Kočevje-mesto ima že pripravljen načrt, kako bo sedaj zasadila ta del mesta. V njem je delno upoštevana tudi okolica novega centra za usmerjeno izobra-

— Po čem sklepaš, da televizijski program ni posebno pričačen?

— Ker lastniki televizorjev puste popravnene aparate kar po tedne in tedne v servisu Zdravka Ivančiča.

ZEŽAVJE S SERVISI — Gospodinjstva imajo v Kočevju veliko težav in nevspečnosti zaradi raznih popravil. Skratka, servisna služba vseh vrst je za hitro razvijajoče se mesto skrajno pomanjkljiva, za nekatere obrtniške zvrsti pa je sploh ni. Razen tega nimajo vsi servisi urejenega poslovanja. Strankam obljubljajo, da pridejo popravljat jutri, a ta jutri se raztegne tudi na ves teden ali še več. Zamujajo službo in zaman čakaš obljubljene obrtnike. Nekdaj je obrtnik držal besedo, nosenen je bil na točnost in na solidno opravljeno delo. To bi moralo še bolj veljati v sedanji družbi, a žal, ni tako.

KOČEVJSKE NOVICE

REŠETO

M. G.

Ko se rojeva novo življenje

Žena kot bodoča mati in mati ter gospodinja, običajna negovalka otroka že v najnežnejši dobi, je še posebej primorana skrbeti za higieno, prvo pomočnico pri ohranitvi zdravlja.

V nosečnosti priporočamo enkrat na dan umivanje do pasu z milom in vodo. Važno je umivanje in utrjevanje dojk, ki se morajo pripraviti na novo nalogo, to je dojenje. Če prsni bradavici nista odporni, po porodu zaradi pogostega močenja z novorojenčkovo slino ter sesanja razpokata; nastanejo drobne ranice (ragade), ki so zelo boleče in predstavljajo vstopna vrata za okužbo. Nastanejo pri vsaki tretji otročnici; svetlo laske so za to bolj občutljive. Če je le mogoče, naj si pred jedjo umije roke. Priporočljivo je enkrat do dvakrat na teden kopanje v topli vodi. Tudi kopanje v toplem morju ali sladki vodi je priporočljivo, posebno plavanje, če je le nosečnica zdrava. Potrebno pa je več pozornosti pri preoblačenju mokrih kopalok (pri turistih ta neprijetnost odpade). Kopanje v zaprtih bazenih, če je preveč kopalcev in zato ni mogoče, da bi bila voda dovolj čista, nosečnicam odsvetujemo.

Zadnji mesec nosečnosti je dovoljeno le tuširanje, kopanje v kadi je prepovedano, prav tako tudi ni dovoljeno občevanje. Nevarnost je, da pride do okužbe ali prezgodnjega poroda.

Ne moremo dovolj poudariti nujnost, da so nohti na kratko postriženi in negovani, ker se sicer za njimi nabira umazanija. Posebno dojenčka negovalka lahko z ostrimi nohti opraska in rani.

Po iztrebljanju si žena obriše zadnjik v smeri od spredaj navzad. Zaradi večjega izločanja sluzi je potrebno umiti spolovilo večkrat na dan z mlačno vodo; milo navadno ni potrebno. Splakovanje nožnice ni dovoljeno. Vsak dan mora menjavati perilo, predvsem hlačice. Perilo naj bo iz pralnega blaga (npr. mako), da se lahko prekuha (v pralnem stroju) in zlika z vročim likalnikom. S takim postopkom postane perilo brezkužno in najbolj primerno za nego nosečnice in otročnice.

Da bi omilili nastajanje nosečnostnih lis, je priporočljiva masaža kože trebuha s kakšno indiferentno kremo. Posebno pri temnolaskah in če so na soncu, se pojavijo temne pege po obrazu, večkrat v obliki metulja, katerega središče je na nosnem korenu. Žena naj zato uživa več C vitamina in v kožo na obrazu naj si vtira limonin sok. Ker tudi sončenje pospešuje nastanek lis, nosečnicam ne priporočamo pretiranega sončenja, posebno ne obraza in glave sploh. Ravno tako ni priporočljivo celodnevno močno sončenje, ker obremenjuje že tako obremenjeni krvni obtok in ženi kmalu postane slabo, zato naj bo tudi pri tem zmerna. V času dopustov in prostih dni ljudje vedno več potujejo. Tudi bodoče mamice sprašujejo, ali je potovanje zanje priporočljivo. Priporoča se jim ne, prepovedano pa tudi ni. Bolje je, da ostanejo kje bližje doma, da ne sedijo ure dolgo v avtomobilu ali se celo vozijo po makadamskih cestah. Marsikateri splav ali pa nedonošenček je nastal zaradi naporega potovanja in ogledovanja mest in muzejev, pri kmečkih ženah pa zaradi naporega dela na polju ali vinogradu.

S primerno telovadbo v nosečnosti skrbi žena za mišičje in sklepe. Ne sme pa pretiravati. Če živi v zaprtih prostorih, naj se vsak dan spreha eno uro na svežem zraku.

Da se še enkrat povzemo k obleki. Telesno perilo mora biti prostorno, tudi obleka ne sme tiščati, vendar naj bo estetska, ker nemalokrat je nosečnica posebno v moderni dobi, ko je nosečnost zaželena, družini in okolici v okras. Nogavice naj bodo pritrjene s posebnimi pasovi za nosečnice, še boljše so hlačne nogavice (holahopke), ki so izdelane posebej za bodoče mamice.

Žena, ki ima krčne žile ali ji zatekata nogi, naj si zjutraj, preden vstane, povije še v postelji nogi z elastičnimi povoji od prstov na nogah navzgor. Boljši so povoji kot elastične nogavice. Sicer pa se naj posvetuje z zdravnikom, ki ji bo po potrebi predpisal še mazilo in tablete.

Cevlji naj bodo prostorni, pete visoke največ do 5 cm, ker sicer neugodno uplívajo na držo telesa. Obutev brez pet pa tudi ni priporočljiva, zato naj nosi doma copate s peto, visoko do 2 cm.

Nosečnica naj ne opravlja težjega fizičnega dela, posebno dviganje in premikanje težjih bremen ni priporočljivo. Tudi nočno delo škoduje.

Nosečnica naj obiskuje tečaj za nosečnice v zdravstveni ustanovi, kjer jo bodo naučili pravilnih dihalnih vaj, sprostitve, telovadnih vaj za nosečnice in za potek poroda ter za čas po njem. Tako bo z zaupanjem in vedrino pričakala svoj dan.

PREHRANA V NOSEČNOSTI

V prvih mesecih nosečnosti, če nimate apetita in bruhate, jejte večkrat na dan, na dve uri in po malem. Izbirajte si hrano, ki jo prenesete. Če so težave hujše, se posvetujte z zdravnikom. Kasneje ni potrebno, da uživate drugo hrano kot ostala družina, tudi količina hrane naj ne bo večja kot sicer.

Nosečnici priporočamo, naj užije na dan po en liter mleka ali mlečnih izdelkov, kot so jogurt, skuta, sir, maslo. Le redke žene ne prenesajo mleka; če pa ga ne, se jim ni treba siliti z njim. Enkrat na dan naj imajo na jedilniku meso in drobovino. Priporočljive so ribe, predvsem morske, vendar ne iz konzerv. Nadalje naj uživajo vsak dan po eno do dve jajci, čimveč zelenjave in sadja, predvsem surovega.

Manj pa naj jedo krulica, krompirja, riža in makaronov ter slaščic. Bolj je priporočljivi črni kruh. S tem preprečujemo debeljenje. V nosečnosti naj se žena ne zredi več kot za 12 kg. V nasprotnem primeru postane preveč okorna, krvni obtok je preveč obremenjen, rade zatekajo noge in bolijo. Od maščob se priporočata maslo in olje. Čim manj naj jedo svinjine, tako suhe kot sveže. Včasih je potrebno svinjino in svinjsko maščobo popolnoma prepovedati, ker lahko povzročijo nosečnostno zastrupitev; to je težko obolenje, smrtno nevarno za otroka, pa tudi za mater. Zato se je

potrebno točno držati zdravnikovih navodil tudi glede prehrane, kajti pravilna dieta lahko bolj koristi kakor zdravila.

Hrana naj bo malo slana in malo začinjena. Pri prej navedenem zapletljaju pa je potrebna sploh neslana dieta.

Ne priporočajo se alkoholne pijače, pretiravanje z mineralnimi vodami, prava kava in kajenje.

POTREBNA OPREMA ZA ROJENČKA

Da bi bodočim staršem odgovorili na vprašanje, kaj naj pripravijo za pričakovanega rojenčka, bomo našli najnujnejše: osebna garderoba, ležišče in pripomočki za nego.

Kupovati začnite že v drugi polovici nosečnosti. Zgodnje nakupovanje ima tele prednosti: možnost izbire je večja, izdatek je postopen, oprema je pravočasno pripravljena, če tudi porod prehití.

Kupite samo najnujnejše, ker še ne veste za težo in velikost otroka.

Za osebno garderobo kupite: 30 - 40 plenik iz tetra blaga (velikosti 80 x 80 cm), 3 tetra srajčke, 3 mako majice, 2 tetra kapi, 3 mako in eno volneno za zimski čas, najmanj 6 parov hlačk za široko povijanje, eno volneno garnituro, troje hlačk - žab, dve odeji.

Za ležišče pripravite posteljico, košaro ali zibelko. Važna je trda podlaga. Nadalje dve rjuhi, eno do dve odeji. Blazina ni potrebna!

Za nego so potrebni: kopalna kad, kopalna brisača, otroško (plavajoče) milo, gaza za umivanje, vata, mandljevo olje, prožne vatirane palčice „bebi“, stekleničke in dude.

Našteli smo le najnujnejše, kajti vsaki starši, posebno mamice, po svoji zamisli še kaj dodajo ali pa spremenijo pri nakupu.

DOJENJE - NARAVNA PREHRANA DOJENČKA

Naravna, najboljša in najenostavnejša prehrana za dojenčka zlasti v prvih mesecih življenja je dojenje. Bodoča mamica se mora nanj pripravljati. Dojenje je priporočljivo tudi zaradi tesnega osebnega stika matere z otrokom. V toplem naročju in obdan z materino nežnostjo se počuti varnega, kar mu je potrebno za vse življenje.

Že v nosečnosti je potrebna pravilna nega dojk in s tem tudi prsnih bradavic. Pri vsakodnevnem umivanju naj si žena nežno umiva bradavici tako, da se utrdita. Če bradavici nista utrjeni, radi v času dojenja razpokata, nastanejo drobne ranice (ragade), ki so boleče, tako da je potrebno dojenje za kakšen dan prekiniti; takrat žena ročno izbrizgava mleko ter po zlički hrani otroka. Nevarne so ranice tudi zaradi možnosti okužbe. Kmalu po rojstvu se v ustecih otroka naselijo klice, tako, kot jih ima vsak odrasli. Ko otroček prime za usteci za dojko in prične sesati, pridejo klice skozi ranice v dojko in povzročijo vnetje. Žena dobi visoko temperaturo in bolečino v eni dojki, trese jo mrzlca. Tedaj je nujno, da dobi takoj ustrezna zdravila (antibiotike), ki vnetje pozdravijo. Samo tablete proti vročini in bolečini ter

dražljaj za uspešno dojenje, mora dojko izprazniti mati s stiskanjem. Posamezno dojenje naj ne traja več kot 20 minut. Če mati nima dovolj mleka, otrok joka, je nemiren, ne napreduje, ker je pač lačen. V tem primeru se je potrebno čimprej posvetovati z zdravnikom ali z babico.

V prvem mesecu življenja ima otrok šest do sedem obrokov na dan. Po dojenju naj otrok „podre kupček“, spravi mora zrak iz želodčka, ki ga pri sesanju požira. V ta namen držite dojenčka nekaj časa pokoncu in slišali boste, kako mu skozi usteca uhaja zrak.

Čeprav je dojenje najnaravnejši način prehrane, ne morejo dobiti vse matere (nedonošenčki in dr.). Ne smemo vztrajati pri dojenju za vsako ceno, marveč se čimprej posvetujemo v posvetovalnici za otroke.

POROD

Porod sledi po nosečnosti, ki traja običajno 280 dni.

Nekaj besed o razvoju priprav na porod

Leta 1924 so v Sovjetski zvezi pričeli prirejati sestanke za bodoče mamice z namenom, da jih pripravijo na porod. Prve tečaje so vodili, kar je zanimivo, zdravniki za živčne in duševne bolezni, ne pa porodničarji. Opazili so, da če nosečnice poučijo o porodu, jih nanj pripravijo, poteka porod bolj enostavno in veliko manj je zapletljajev. Kmalu za nevropsihiatri so te tečaje prevzeli zdravniki, ki se posebej ukvarjajo z nasečo ženo, porodom in ženo po porodu.

Leta 1933 je s podobnimi sestanki začel v Angliji ginekolog dr. Read. Tudi on je opazil blagodejni učinek priprave nosečnice na porod. Tako se ti tečajji imenujejo po njem Readova šola. Misli je, da imajo težave pri porodih samo žene civiliziranih narodov, medtem ko žene primitivnih plemen rode enostavno in hitro. Kmalu so dokazali, da ta domneva ne drži, kljub temu pa je bistvo njegove šole ostalo.

Iz obeh teh središč, na eni strani iz Sovjetske zveze, na drugi pa iz Anglije, sta se šoli za bodoče mamice širili po vsej Evropi in v Parizu je prišlo do združitve obeh smeri. Zato imenujemo to smer francoska šola ali pa po francoskem zdravniku ginekologu dr. Lamazu.

Že pred dvajsetimi leti so se taki tečajji pričeli uveljavljati tudi pri nas v Sloveniji.

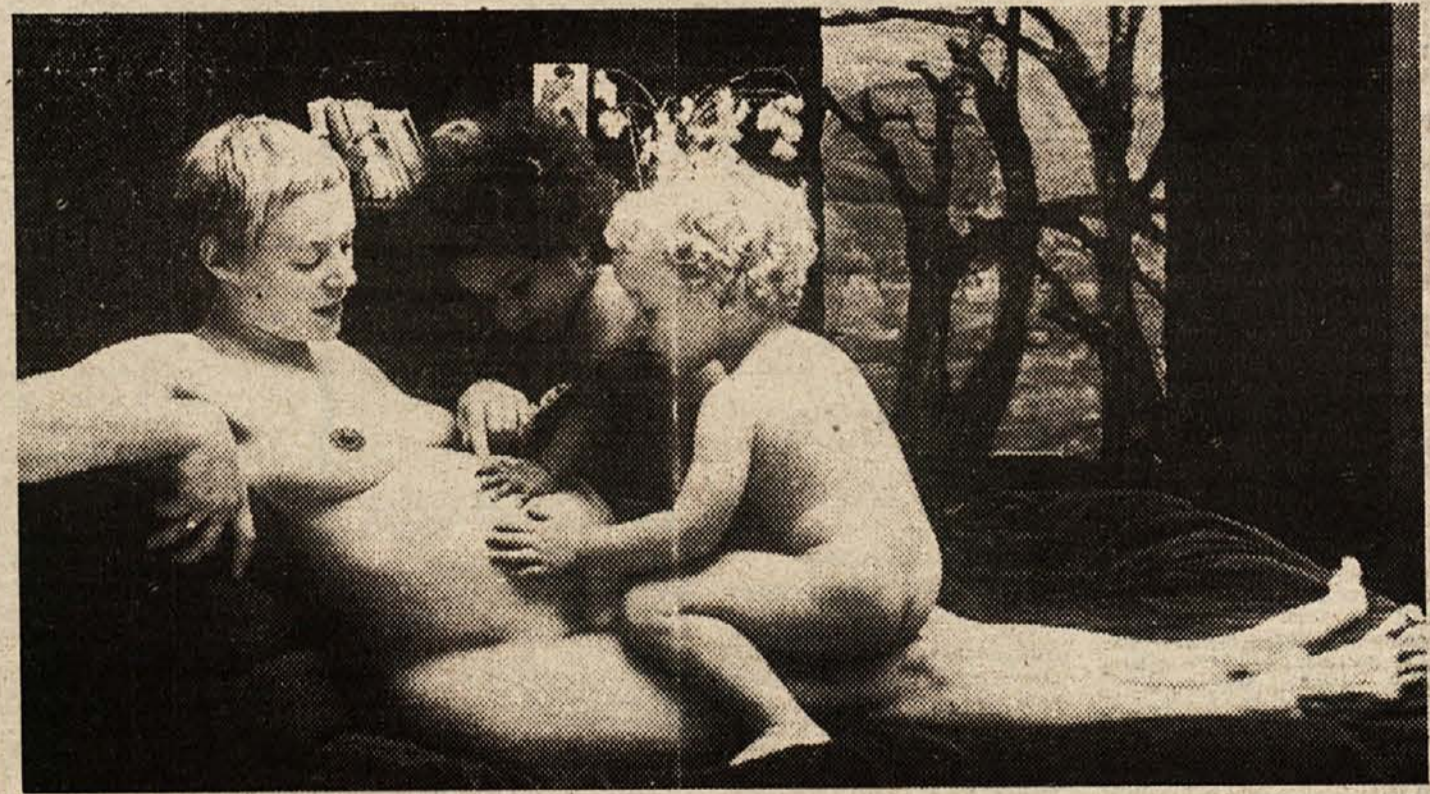
Pomoč pri porodu in način poroda samega sta se v preteklosti spreminjala. Tako beremo v grških heksametrih o prošnjah Ejletiji, boginji poroda. Medtem ko pri nas žene rode, ležeč na hrbtu, so v stari Grčiji rodile kleče.

Tudi danes je v različnih deželah potek poroda drugačen. Večinoma si morajo žene pomagati kar same. Kot primer navedimo osamljene predele Kampučije, kjer porodnico pošljejo samo v gozd, džunglo, od koder se vrne z zdravim novorojenčkom ali pa tudi ne.

Začetek poroda

Kako žena spozna, da gre za začetek poroda? Izračunani termin je samo okvirno pomagalo. V križu in spodnjem delu trebuha začuti rahlo stezanje in krče. Nato ti občutki prenehajo in se v presledkih približno na četrte ure ponavljajo. Žena naj samo pogleda na uro, in ko opazi, da se popadki, torej krčenje maternice, v rednih presledkih nekajkrat ponovijo, ve, da je potrebno iti v porodnišnico.

Drugi znak za začetek poroda je, da se iz nožnice izloči krvavkasta sluz, kar opazi žena na spodnjem perilu. Če pa prične krvaveti, je to zelo nevaren znak in je potreben takojšen prevoz v porodnišnico. Včasih prične ženi odtekat plodna voda iz nožnice. Sama dobro čuti, da to ni seč:

MATI KAŽE SVOJEMU ŠINU IN POSVOJENCU GIBE NEROJENEGA OTROKA (MAX JACOBY, ZRN)

obkladki na dojko so premalo, kajti kužne klice se razmnožujejo dalje. Sledijo ponovni napadi visoke vročine in mrzlice, v tkivu dojke pa se napravi ognjok, ki ga je potrebno na oddelku prerezati in gnoj izpustiti. To je zelo neprijeten zapletljaj, vendar ga je s pravilno in skrbno nego mogoče preprečiti.

Za uspešno dojenje so važni že prvi dnevi po otrokovem rojstvu. Ti dnevi so večkrat prav težavni, zato je potrebno, da mati ne izgubi poguma in da vztraja pri dojenju. Doječa mati uživa enako hrano kot v nosečnosti, brez škode za dojenčka. Neugodno vplivajo na dojenje duševna ali telesna preuutriženost, skrbi, nezadovoljstvo. Tudi pri nas, kot na primer v zapadnih državah, postaja dojenje krajše in redkeje ter ga zamenjujejo z umetno prehrano.

Za vsako dojenje naj se mati pripravi: udobno naj se usede in oprè nogo na pručico; otroka naj trži tako, da leži njegova glava na notranji strani njenega komolca, z drugo roko pa naj drži dojko in pazi, da ima dojenček prost nos in da ne izpušča bradavice, ker bo sicer požiral preveč zraka. Mati doji otroka takrat, ko je lačen, to je približno na tri do pet ur, in sicer enkrat samo na eni dojki, nato na drugi. Če dojenček dojke ne izprazni popolnoma, kar je najboljši

plodna voda odteka sama od sebe in ima nekaj pust vonj. Tudi v tem primeru je potreben takojšen prevoz v porodnišnico, četudi žena še sploh nima popadkov. Ko prične odtekat plodna voda, pomeni, da je počil plodov mehur in obstaja večja možnost okužbe otroka in matere. Po pravilih se mora porod izvršiti v 48 urah. V bolnišnici dobi porodnica sredstva, ki povzročijo popadke, če pa še to ne pomaga, napravijo carski rez. Pri prezgodaj počenem plodovem mehuru mora žena ležati, ker se bojimo, da izpade popkavnica ali otrokova ročica, kar so pa že neprijetni zapletljaji.

Pravilna lega ploda je, kadar leži z glavico navzdol v mali medenici nosečnice. Potem je porod po naravni poti mogoč, to je skozi nožnico in zunanje splovilo navzven. Če je otrok obrnjen s svojo medenico navzdol, je porod po naravni poti tudi mogoč, samo traja kakšno uro do uro in pol dlje in babica mora pri takem porodu vedno poklicati porodničarja, da pomaga z določenim prijemom pri rojstvu otroka. Če pa je otrok v materi obrnjen posevno ali prečno, porod po naravni poti ni mogoč. Tedaj moramo takega otroka obrniti na glavico ali na nožice in potem sledi običajen porod.

(Nadaljevanje prihodnjič)

DR.

TELEVIZIJSKI SPORED

PETEK, 17. XI.

1
9.00 TV V ŠOLI: Slovenščina, Ruščina, Od petka do petka, Ročna in strojna obdelava
10.00 TV V ŠOLI: Angleščina, Risanka, Zgodovina
14.55 TV V ŠOLI, ponovitev
17.05 POROČILA
17.10 ZVERNICE IZ REZIJE: VOLK BRANIL KOKOŠI PRED LISICO
17.30 VOJNE ZGODBE: ISLANDIJA

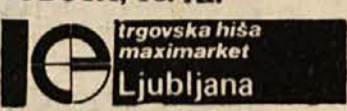
Na sporedu bo prva iz nanizanke skandinavskih oddaj do dogodkih leta 1944. Junak tokratne zgodbe bo fant, ki je izgubil očeta, mati pa se hoče znova poročiti, toda ne z domačinom, ampak z ameriškim vo-

jakom. To je odločilnega pomena za fantovo življenjsko pot, še zlasti zato, ker tuji vojak ni osvoboditelj, pač pa okupator njegove dežele, ki je strateško zelo pomembna za ameriško vojsko.
18.00 OBZORNIK
18.10 SREČANJE OKTETOV

18.40 IZBIRA ŠTUDIJA IN POKLIC: ARHITEKTURA

Arhitekti nenehno vidno posegajo v vsakdanjik, bodisi kot načrtovalci ali oblikovalci naselij, notranjosti prostorov, industrijskih izdelkov ipd. Dober arhitekt mora imeti velik smisel za lepoto, skiciranje in tehnično risanje pa sta njegovi temeljni opravili. Kako se je moč izsolati za arhitekta in kaj pomeni arhitektura v današnjem času, bo govorila oddaja, ki je namenjena vsem bodočim študentom arhitekture, ene od oblik umetnosti.
19.10 RISANKA
19.30 TV DNEVNIK
20.00 ODRSKE LUČI, zabavnoglasbena oddaja

SOBOTA, 18. XI.

1
8.00 POROČILA
8.05 STARE JAPONSKE PRAVLJICE
8.20 ČAROBNA ŽOGA
8.30 Z BESEDO IN SLIKO
TONE PAVČEK: ČENČARIJA
8.45 TRINAJSTLETNIKI
9.15 DALNOGLED
9.45 TRENUTEK VESOLSKE ZNANOSTI
10.35 IZBIRA ŠTUDIJA IN POKLIC: SLAVISTIKA
11.05 M. Dombrowska: NOČI IN DNEVI
12.00 TRIMSKA TELEVIZIJA
12.30 IN 14.30 POROČILA
14.35 TISOČ IN ENA ARABSKA NOC, risani film

Tisoč in ena noč, zbirka znamenitih orientalskih pravljic, še zmeraj ni poslovenjena v celoti, zato se morajo Slovenci že stoletje in več zadovoljevati s krajšimi izvlečki ali pa takšnimi risanimi filmi, kot bo na sporedu tokrat. Veliko to res ni, zato bo ameriška risanka gotovo pritegnila širok krog gledalcev, saj ni namenjena le otrokom.
15.50 SLOBODA: PARTIZAN, prenos nogometne tekme
17.35 OBZORNIK
17.45 BORAC: BOŠNA, prenos košarkarske tekme

19.10 RISANKA
19.30 TV DNEVNIK
20.00 J. Mortimer: WILL SHAKESPEARE

O življenju in osebnosti Williama Shakespeara (1564 - 1616), angleškega dramatika in pesnika, enega največjih mojstrov literature vseh časov, je znanega bore malo. Literarni zgodovini je uspelo izbrskati le nekaj skopih podatkov, ki govorijo, da je bil Shakespeare sprva igralec, nato je sodeloval pri prirejanju gledaliških del, sam pa je začel pisati okrog 1590. Do 1611, ko je odločil pero, je ustvaril osemnajst t. i. historij, dram z zgodovinsko tematiko, deset tragedij, sedemnajst komedij, pravi literarni biser pa so njegovi soneti. Nadaljevanko o Shakespeareovem življenju in delu so posneli angleški televizijski. Prva od šestih oddaj posega v leto 1590, ko je Will iz rodnega Stratforda prišel v London in se začel preživljati tako, da je gosposki, ki je hodila v gledališče, pazil konje. Scenarij je napisal John Mortimer, režiserske posle so opravili Peter Knight, Mark Cunningham in Robert Knights, glavne vloge pa igrajo Tim Curry, Nicholas s Clay, Mag Wynn Owen, Patience Collier, Ian McShane in Keith Baxter.

20.50 MODA ZA VAS
21.00 MUPPET SHOW

21.30 HIŠA, film
Direktor izvoznouvoznega podjetja se zaplete v ljubezensko razmerje z dekletom, kateremu more vzdrževati hišo. Tudi direktorska plača postane sčasoma premajhna.

21.05 RAZGLEDI: KRAS IN NJE-
GOVI OBIČAJI

Da bi ohranili delček stoletnih ljudskih izročil Slovencev v Italiji, so pred desetimi leti obnovili staro domačijo v Repnu na tržaškem Krašu, če se le da, pa enkrat na leto pripravijo tudi poročni obred po starih šegah in navadah.
21.40 TV DNEVNIK
21.55 BARETTA
22.45 POROČILA

2
15.55 Test - 16.10 TV dnevnik v madžarščini - 16.30 TV dnevnik - 17.00 Aktualna oddaja - 17.30 TV dnevnik - 17.45 Magnet (otroška oddaja) - 18.15 Obramba in zaščita - 18.45 Prijatelji glasbe - 19.30 TV dnevnik - 20.00 V ospredju (kulturna oddaja) - 21.00 Včeraj, danes, jutri - 21.20 Človek in čas - 21.50 Elektronski studio Koeln - 22.45 Cribbins

ostareli direktor zabrede v poslovne nepravilnosti, in ko ga razkrijejo, skuša pobeigniti v tujino. Tak je vsebinski okvir filmskega prevenc Bogdana Žižiča. Film je bil na polj-

skem festivalu 1975 proglašen za najboljšo stvaritev, zlato areno je dobila tudi igralca Jagoda Kaloper, vloga Fabijana a Sovagovića pa je bila isto leto proglašena za najboljšo na festivalu v Nišu. V vidnejših vlogah nastopata še Rade Marković in Ana Karić.

23.55 625

2
17.50 Narodna glasba - 18.20 TV novice - 18.35 Apokalipsa živali - 19.30 TV dnevnik - 20.00 Tretja simfonija (baletna oddaja z glasbo Gustava Mahlerja) - 21.10 24 ur - 21.20 Umestost in narava

19.30 TV DNEVNIK
20.00 A. Marodić: POTI IN STRANPOTI

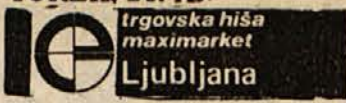
20.55 PLITVICE, 2. del
21.30 TV DNEVNIK
21.40 VELEŽ : HAJDUK, reportaža o nogometni tekmi
22.15 ŠPORTNI PREGLED
22.45 POROČILA

2
1.10 Nedeljsko popoldne - 19.30 TV dnevnik - 20.00 Dokumentarna oddaja - 20.50 Včeraj, danes, jutri - 21.10 Celovečerni film

Andrej Wajda. Kantor, čigar gledališče sega v čas zadnje vojne, po njej pa je bilo obnovljeno, govori o človeških stiskah, o življenju in smrti. V obliki šolskega pouka gre za prikaz zgodovine, kakor so jo dojemali napredni poljski ustvarjalci zadnjih sto let. Napredni, a mrtvi razred obsoja katolicizem in vsakršno oblast, ki se postavlja nad ljudi.
21.15 KULTURNE DIAGONALE
21.55 TV DNEVNIK

2
17.10 TV dnevnik v madžarščini - 17.30 TV dnevnik - 17.45 Deček Skok - 18.00 Pravljica - 18.15 Izobraževalna oddaja - 18.45 Mladi za mlade - 19.30 TV dnevnik - 20.00 Športna oddaja - 20.30 Dokumentarna oddaja - 21.00 24 ur - 21.10 Celovečerni film.

TOREK, 21. XI.

1
8.45 TV V ŠOLI: Pionir sem, Ali ste vedeli?, Violončelo, TV vrtec, Dnevnik 10
10.00 TV V ŠOLI: Prirodoslovje, Risanka, Glasbeni pouk
14.45 TV V ŠOLI, ponovitev
16.20 ŠOLSKA TV: Keramika, Skupnost enakopravnih narodov, Mine in eksploziv v boju proti tankom
17.20 POROČILA
17.25 RADENCI 78, 3. del
Videli bomo posnetek nastopa sarajevskega plesnega orkestra.

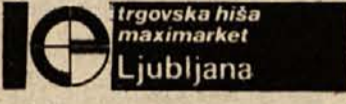
SREDA, 22. XI.

1
8.30 in 10.00 TV V ŠOLI
17.15 POROČILA
17.20 Z BESEDO IN SLIKO - TONE PAVČEK: ČENČARIJA, 2. del
17.35 POSKOČNA DOMIŠLIJKA
18.00 OBZORNIK
18.10 MOSTOVI, oddaja v madžarščini
18.30 SPEKTER: MALARIJA

Dokumentarni film, ki so ga posneli strokovnjaki svetovne zdravstvene organizacije, bo govoril o vzrokih in posledicah malarije, v nekaterih predelih sveta zelo razšir-

ČETRTEK, 23. XI.

1
8.55 TV V ŠOLI: Geometrija, M. Križič: Pismo iz Koprivnice, Japonška
10.00 TV V ŠOLI: Francoščina
10.30 TV V ŠOLI: Umetnost, Risanka, Kemija
14.55 TV V ŠOLI, ponovitev
15.50 ŠOLSKA TV: Keramika, Skupnost enakopravnih narodov, Mine in eksploziv v boju proti tankom
16.55 POROČILA
17.00 KRONIKA KONGRESA ZVEZE SINDIKATOV JUGOSLAVIJE
17.30 TRINAJSTLETNIKI
17.55 OBZORNIK

PRVI RADIIJSKI PROGRAM

PETEK, 17. XI.

8.08 Glasbena matineja. 9.05 Radijska šola za nižjo stopnjo (Domovini za rojstni dan). 9.30 Iz glasbene tradicije jugoslovanskih narodov in narodnosti. 11.03 Znano in priljubljeno. 12.10 Z orkestri in solisti. 12.30 Kmetijski nasveti (inž. Matija Kovačič: Načela kooperacijskih proizvodnih odnosov). 12.40 Pihalne godbe. 13.50 Človek in zdravje. 14.05 Glasbena pravljica (B. Pretnar - P. Šivic: Vrbova Piščal). 14.16 Naši umetniki mladim poslušalcem. 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.30 Napotki za turiste. 15.35 Glasbeni intermezzo. 15.45 Naš gost. 18.05 Moment musical. 19.45 Minute z ansambлом Janeza Jeršinovca s planšarji. 20.00 Stop pops 20. 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih. 22.20 Besede in zvoki iz logov domačih. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Jazz pred polnočjo. 0.05-4.30 Nočni program.

SOBOTA, 18. XI.

8.08 Glasbena matineja. 9.05 Pionirski tednik. 9.35 Mladina poje. 11.03 Iz klavirskega opusa Antonina Dvoraka (Humoreske in mazurke). 11.20 Po republikah in pokrajinah. 11.40 Mi pojemo. 12.10 Godala v ritmu. 12.30 Kmetijski nasveti (dr. Jože Korosec: Pozno spravilo krmnih krmičnic). 12.40 Veseli domači napevi. 14.05 Gremo v kino. 14.45 S pevcom... 15.30 Glasbeni intermezzo. 15.45 S inžinja trga. 17.00 Znanjepolitični magazin. 18.05 Od arje do arje. 18.30 Glasbena abeceda. 19.45 Minute z ansambлом Atija Sossa. 20.00 Kako se zabavamo Slovenci. 21.00 Za prijetno razvedrilo. 21.30 Oddaja za naše izseljence. 23.05 Popularnih dvajset. 0.05-4.30 Nočni program

NEDELJA, 19. XI.

7.30 Zdravo, tovariš vojaki! 8.07 Radijska igra za otroke (Marjan Marinc: Zebliček Spiček). 8.42 Skladbe za mladino. 9.05 Se pomni-te, tovariši? 10.05 Nedeljska pano-

17.55 OBZORNIK
18.05 PISANI SVET
18.40 ČAS, KI ŽIVI: OBISK V BENEČIJI
Oddaja bo govorila o srečanju slovenskih in italijanskih borcev proti fašizmu, ki so se poleti zbrali v benečijskem Topolovem ob odkritju spomenika osim partizanom.
19.10 RISANKA
19.30 TV DNEVNIK
20.00 DOMAČI FILM MED GLEDALCEM IN USTVARJALCEM
21.05 Stendhal: LUCIEN LEUWEN
22.00 TV DNEVNIK
22.15 RAZVOJ POPULARNE GLASBE
Tokrat bomo spoznali pomemben del popularne glasbe, ki je imel pred desetletji velik vpliv na razvoj zabavnoglasbe. Gre za music-hall, vaudeville, variete in burlesko, katerih

jene bolezni.
18.40 OD VSAKEGA JUTRA
RASTE DAN: GLASBENA ŠOLA
FRANC ŠTURM
19.10 RISANKA
19.30 TV DNEVNIK
20.00 FILM TEDNA: KAKO UBITI UČITELJA
Zaradi nemogočih življenjskih in delovnih razmer učitelj zapusti šolo v kanadskem podeželskem mestecu, zamenja pa ga mlad fant. Šolsko poslojje ima eno samo učilnico, učenci so nemogoči, zima je dolga in mrzla. Ko pride pomlad, bi mladi učitelj najraje pobral svoje stvari in odšel, čeprav je uspešno prestal številne težave. Taka je zgodba filma, ki ga je pred dvema letoma posnel kanadski režiser Silvio Narizzano po literarni predlozi Maxa Braithwaita. Ne gre za sentimentalno delo, pač pa za dokaj stvaren oris človeških odnosov in junakov spopad z neraz-

18.05 STARE JAPONSKE PRAVLJICE
18.20 ŠERPE MONT EVERESTA
19.10 RISANKA
19.30 TV DNEVNIK
20.00 OČI KRITIKE
20.45 RETROSPEKTIVA SLOVENSKE DRAME - S. Vuga: BALADA O TEMI
Zadnja vojna je končana, v opuščenem skladiščnem rovu pa gestapovski hudodelec še naprej skriva in pozivljeno terorizira jetnika iz taborišča smrti, Primoža in Vasjo. Slednja se trdovratno, čeprav na robu obupa, upirata smrti, ne da bi vedela, da zunaj njune ječe že kraljuje svoboda. Zato je toliko bolj groteskno usodno naključje, ki ju po prestanih nepopisnih mukah uniči tako rekoč v naročju prostosti. Taka je vsebinska zasnova drame, za katero je Saša Vuga 1966 prejel prvo nagrado na natečaju. Na televiziji so jo prvič predvajali leto kasneje in tedaj je Vuga dejal tudi: „Ideja za dramo se mi je porodila ob

sestavni del so vojaške in domoljubne pesmi pa vsaj na pijaci in ne nazadnje tudi pesmi z odkritimi prostostskimi namigi, do skrajnosti osladne ljubezenske pesmi in pesmi za vsako priložnost. Slišali bomo peti Edith Piaf, Marlene Dietrich, Judy Garland in Mauricea Chevalierja.
23.05 POROČILA

2
17.10 TV dnevnik v madžarščini - 17.30 TV dnevnik - 17.45 Otroška oddaja - 18.15 Knjižica in misli - 18.45 Glasbeni pejzaži Srbije - 19.30 TV dnevnik - 20.00 V središču - 20.50 Akcije - 21.20 24 ur - 21.20 Znanost

2
17.10 TV dnevnik v madžarščini - 17.30 TV dnevnik - 17.45 Otroška oddaja - 18.15 Izobraževalna oddaja - 18.45 Glasbena oddaja - 19.30 TV dnevnik - 20.00 Športna sredo - 22.30 TV dnevnik - 22.45 Kronika kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije

2
16.40 TV dnevnik v madžarščini - 17.00 Kronika kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije - 17.30 TV dnevnik - 17.45 Tehnica za natančno tehtanje - 18.15 Izobraževalna oddaja - 18.45 Humoristični klub - 19.30 TV dnevnik - 20.00 3-2-1... gremo! - 23.30 Poročila

2
16.40 TV dnevnik v madžarščini - 17.00 Kronika kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije - 17.30 TV dnevnik - 17.45 Tehnica za natančno tehtanje - 18.15 Izobraževalna oddaja - 18.45 Humoristični klub - 19.30 TV dnevnik - 20.00 3-2-1... gremo! - 23.30 Poročila

PONEDELJEK, 20. XI.

1
9.00 TV V ŠOLI: Pri telefonu, Voda, Za prosti čas, Molekule
10.00 TV V ŠOLI: Materinščina, Risanka, Zemljepis
11.10 TV V ŠOLI: Za najmlajše
15.00 TV V ŠOLI, ponovitev
16.10 KMETIJSKA ODDAJA
17.10 POROČILA
17.15 VRTEC NA OBISKU: ZELEZNIŠKA POSTAJA
17.30 KRATEK FILM
17.55 OBZORNIK
18.05 OTROCI IN PROMET
18.15 SPEKTER: NOVE GRADNJE

Prikazan bo nov način gradnje visokih zgradb. Gre za to, da posemno nadstropje sestavijo že na tleh in ga nato dvignejo na določeno mesto. Taka gradnja pomeni velik prihranek delovnega časa, materiala pa tudi delovne sile.

18.30 ŠOLA SMUČANJA
Tokratna oddaja bo smučarjem pokazala več podrobnosti, ki jim bodo prišle prav med vijuganjem po zasneženih strminah. Na primer: kako je najlažje vstati, če padeš, večšina vzpenjanja, uporaba žičnice, vlečnice ali sežežnice ipd.
18.45 MLADI ZA MLADE
19.15 RISANKA
19.30 TV DNEVNIK
20.00 T. Kantor: MRTVI RAZRED
Gledali bomo zanimivo predstavo avtorja, režiserja in glavnega igralca Tadeusza Kantora, ki jo je na filmski trak posnel znani poljski režiser

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

TEDENSKI KOLEDAR

Četrtek, 16. novembra – Jerica Petek, 17. novembra – Gregor Sobota, 18. novembra – Milko Nedelja, 19. novembra – Elizabeta Ponedeljek, 20. novembra – Srečko Torek, 21. novembra – Marija Sreda, 22. novembra – Cilka Četrtek, 23. novembra – Klemen

LUNINE MENE

22. novembra ob 22.24 – zadnji krajec

KRIZIO

BREŽICE: 17. in 18. 11. angleški barvni film Kleopatra. 19. 20. 11. ameriški barvni film King-Kong. 21. in 22. 11. italijanski barvni film Jaz sem bog oče.
CRNOMELJ: 19. 11. ameriški barvni film Železna pest. 21. 11. nemški barvni film Prijatelj iz Amerike. 23. 11. ameriški barvni film Fantje 3 čete. 16. 11. danski film

Hopla v posteljo. 18. in 19. 11. italijanski film Gneča v Hongkongu. 21. 11. Festival revolucije in glasbe. 22. 11. ameriški film Bobnar maščevanja. 23. 11. ameriški film Buster je ljubil Billy.
MIRNA: 18. 11. film Dva detektiva.

MOKRONOG: 18. 11. film Zanka za inšpektorja Kalagane.
NOVO MESTO – KINO KRKA: Od 17. do 19. 11. ameriški barvni film Noč, ko se je rodil striptiz. 20. in 21. 11. nemški barvni film Skupni portret z gospo. 22. 11. koncert sovjetskega pianista. 23. 11. ameriški barvni film Kje sta Tom in Jerry?

NOVO MESTO – KINO JLA: Od 17. do 19. 11. ameriška komedija Pocestnica. 19. 11. matineja Neustrašivi Popaj. Od 20. do 22. ameriški film Pokaži pravi obraz. Od 23. do 26. 11. ameriški film King-Kong.

RIBNICA: 18. in 19. 11. ameriški barvni film Šerif iz države Tenesi.
SEVNICA: 18. in 19. 11. ameriški film Dakteri. 22. in 23. 11. slovenski film Vdovstvo Karolone Zašler.

in kombinirano omaro. Informacije vsak dan od 14. do 16. ure po telefonu 21-714.
ENOOSNO prikolico, prirejeno za traktor (ni kiper) nosilnosti cca 2,5 t, kason 1,8 m3, zadaj dvojna kolesa, prodam za 9500. Janez Merčun, Ljudevita Stiansyja 8, 61240 Kamnik.

PROJAM motorni invalidski voziček, še dobro ohranjen. Franc Lahnar, Ržišče št. 5, 68311 Kostanjevica.

PROJAM dobro ohranjeno dnevno sobo. Ogled vsak dan od 17. do 19. ure, v soboto in nedeljo ves dan. Ante Martinović, Zagrebska c. 8 a, Novo mesto.

PROJAMJAM kostonjeve stebričke za vinograd. Naslov v upravi lista (3972/78).

PROJAM dve lončni sobni peč. Amalija Rozman, Kristanova 1, Novo mesto.

PROJAM kombiniran otroški voziček za dvojčka in film, kamero super 8, znamke Porst. Zorko. Krško, Zdolska 32.

UGODNO prodam ženski zimski plašč. Marija Bučar, Krško, Rozmanova 28, tel. 71-659.

KINO SVOBODA KRŠKO prodaja pod ugodnimi pogoji 257 kinofoteljev, netapaciranih, bukovih, luženih na oreh, 15 priklopnikov, bukovih, luženih na oreh in 52 tapaciranih kinofoteljev. Dobava je možna takoj.

UGODNO prodam raztegljiv kavč, omaro, fotelje in mizo. Matičević, Ratež 10.

PROJAM dobro ohranjeno pohištvo za dnevno sobo. Ogled vsak dan ali po telefonu 76-495. Latemer, Crnomelj, Prešernova 4.

UGODNO prodam gramofon Tosca 10. Informacije po telefonu (068) 22-490.

PENZION PUTNIK, TREBNJE, prodam expres aparat 3 grupe. Izključna cena 4.000,00 din. Licitacija bo v petek, 17. novembra 1978, ob 7. uri v Penzionu Putnik, Trebnje.

ga po naročilu ali izbiri pri zlatarju v Ljubljani. Gosposka 5 (poleg univerze). Z izrezkom tega oglasa dobite 10 odst. popusta!

OBVESTILA

KVALITETNO izdelujem vse vrste rolet in jih montiram v kratkem roku. Oglasite se pisмено na naslov Anton Škufca, Škofljica 17 ali na telefon 87-215 Prigorica, Ribnica.

PREKLICI

ODGOVOR FRANCU GOLOBU iz Sentjerneja. Po vozni poti na njegovi parceli na Golobinku sem ne glede na širino poti od 1946. leta nemoteno vozila, parkirala in obračala vsa vozila in priposestvala služnostno pravico. Tudi on enako vozi po poti preko sosednjih parcel. Obenem mu prepo-vedujem morebitno napeljavo vode ali elektrike preko moje parcele. MARIJA TRATNIK, Sentjerneja 103.
JOZE FINK, Obrh 15, Dol. Toplice, prepovedujem pašo kokoši po moji njivi pri Suhorju.
KARLINA ŽAGRAJSEK, Boštanj 50, prepovedujem sosedom voznjo po moji paši kokoši in hojo ter zverinsko napadanje. Če tega ne bodo upoštevali, jih bom sodno preganjala.

IZ BREŽIŠKE PORODNIŠNICE

V času od 4. 11. 1978 do 11. 11. 1978 so v Brežiški porodnišnici rodile: Djurdjica Šikac iz Strmca – Sebastijana, Irena Hrandek iz Trnja – Tomislava, Terezija Stupar iz Medsave – deklico, Anka Snelc iz Nedelje – Magdalena, Nada Grlic iz Selc – deklico, Zdenka Crnokrak iz Samobora – dečka, Marija Ajster iz Račje vasi – deklico, Višnja Vrbancič iz Klokočevca – Maria, Terezija Retelj iz Krškega – deklico, Stjepica Burič iz Samobora – Dado, Zdenka Mikolič iz Male Gorice – Dalibora, Terezija Glogovšek iz Crna – Sandro, Božica Budna iz Krajnjih brd – dečka, Marija Žarn iz Cerklj – dečka, Stjepica Kuščič iz Kraljevca – dečka, Brigitte Ložnjak iz Male Gorice – dečka, Anka Jambrečič iz Kačavca – Kristijana, Pavla Lisec iz Gor. Impolj – deklico, Danica Krošelj iz Zupelevc – Boštjana, Martina Vukič iz Brežice – dečka, Vilma Kresnik iz Krškega – Roberta, Jadranka Jakovlič iz Rakovega Potoka – dečka, Marija Komar iz Brežice – deklico, Đurda Mahovič iz Vrhovčaka – dečka. Čestitamo!

V istem času pa so v Brežiški bolnišnici umrli: Ivan Sevnik, kmetovalec iz Zupelevc, star 80 let; Anton Balon, kmetovalec iz Stare vasi, star 53 let; Anton Maluz, kmetovalec iz Nove vasi, star 66 let; Miloš Golubič iz Golubičev, star 67 let.

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNICE

V času od 2. do 8. novembra so v novomeški porodnišnici rodile: Jelka Zagorac iz Gornjega Vrhpolja – Dejana, Martina Longo iz Malega Mraševega – Matejo, Marinka Škufca iz Mirne – Zdenko, Jožefa Šobak iz Krškega – Tomaža, Marija Skorjanc iz Gradenca – Martino, Marija Hajšen iz Črneče vasi – Jožeta, Ana Vidervolj iz Zaluke – Nena, Stanka Marn iz Dolnje Dobrave – Damjano, Pavla Matikosa iz Krškega – Saša, Breda Avbar iz Gornje Straže – Tino, Danica Zupan iz Brestanice – Tanjo in Niko, Ana Vovk iz Zbur – Branka, Biserka Pavlek iz Brežice – Saša, Justina Miklič iz Trebnjega – Betko, Martina Boromisa iz Vidošičev – Anico, Marija Lamovešek iz Mirne vasi – dečka, Stjepka Makšič iz Dolenje vasi – deklico, Marija Štemberger iz Sentjerneja – dečka, Anica Pprar iz Mirne peči – deklico, Jožefa Kukar s Sodnjega vrha – deklico, Majda Bevc z Gornjega Kartelevjega – dečka in Dušana Vovko z Rateža – deklico.

maliglasia

SLUŽBO DOBI

FRIZERSKI SALON „MILKA“, Novo mesto, Partizanska 3, sprejme frizersko pomočnico.
TAKOJ zaposlimo kuhinjsko pomočnico ali kmečko dekle, ki ima veselje do kuhinje. Soba in hrana v hiši. Gostilna za Gradom, Kraljeva 10, Koper.
VARSTVO za 8 mesecev staro deklico na našem domu iščem z decembrom od 6. do 14. ure. Segova 16, stanovanje 27.
SLUŽBO dobi nekvalificirano dekle, ki ima veselje do dela v gostinstvu, za pomoč v kuhinji in pospravljanje gostinskih prostorov. Osebnih dohodov za 8-urno delo okrog 4.500 din. Hrana in stanovanje v hiši. Javite se osebno. Gostilna Vigred. Reteče 59, Škofja Loka.
TAKOJ potrebujemo varstvo za predšolskega fantka na našem domu v Ljubljani, najrajši mlajše dekle, ki ima veselje do otrok. Ponudbe na naslov: Jožica Smodiš, Krakovska 27, Ljubljana.
KV DIMNIKAR dobi takoj zaposlitev. Možna je tudi pričitev za poklic dimnikar. Dimnikarstvo Osovnikar, Sevnica.

ure. Boro Erak, Segova 8, Novo mesto.
HSGVARNO za motokros, letnik 1978, skoraj novo, ugodno prodam. Jože Krištof, Sentvid pri Stični 138, telefon (061) 785-078.
PROJAM dobro ohranjeno Lado special, letnik 75. Milan Drenik, Bršljin 29, Novo mesto (gostilna).
PROJAM BMW 1802 1972/73. Milana Majcna 11, Novo mesto.
SKODO 100 S, brezhibno, ugodno prodam. Ogled vsak dan od 15. ure dalje. Gostilna Cugelj, Trebnje.

PROJAM AUDI 60 L ali zamenjam za manjšega. Polde Virc, Hudo 5, 68000 Novo mesto.
POCENI prodam R 8, registriran in v vnozem stanju. Bojan Pavlič, Gotna vas 26 a.
PROJAM traktor Deutz v brezhibnem stanju, s priključki. Vrhovšek, Malo Mraševo 6, Podbočje.
PROJAM zlasto 1100, letnik 1978. Volčičeva 35.
PROJAM avto Škoda, letnik 1970, registriran do junija 1979. Miškovič, Segova 6, Novo mesto.
PROJAM ŠPACKA, letnik 1974, zelo ugodno. Dragovič, Nad mlino 43, Novo mesto.
PROJAM NSU 1000 po delih. Ivan Jordan, Draga 1, Smarješke Toplice, tel. 84-923.
PROJAM rezervne dele za Citroen DS 20. Macedoni, Otočec 19.
PROJAM R 4 – kartico po delih. Drska 48, Novo mesto ali telefon 22-758.
PROJAM volkswagen kombi, letnik 1967, po delih ali skupaj. Jože Svalj, Dol. Brezovica 5, Sentjerneja.

KUPIM

KUPIM tri navadne brane za živinsko vprego, plug ali samo lemez za izoravanje krompirja za živinsko vprego. Lojze Rogelj, Srednja vas 16, Semič.
KUPIM 2 m3 (5 cm) suhih hrastovih plohov. Kašnik, Mestne njive 9, tel. 22-194.
Z 101, letnik 1975, kupim. Naslov v upravi lista (3975/78).

POSEST

PROJAM dve parceli (1500 m²), zelo primerni za gradnjo vikenda na starih temeljih. Voda, elektrika, dostop možen tudi s tovarnjakom. Ponudbe pod široko „SONCNA LEGA“.
PROJAM enodružinsko stanovanjsko hišo z vrtno na Planinski cesti 20 v Sevnici (ob asfaltni cesti). Ogled mogoče ob sobotah v mesecu novembru od 10. do 15. ure. Franc Sušin, Zagreb, Nohajska 48/IV.
PROJAM hišo v Črnomlju, takoj vseljivo, enodružinsko. Naslov v upravi lista (3985/78).

STANOVANJA

DEKLETU nudim malo sobo za pomoč eni osebi. Medved, V Ragov log 4, Novo mesto.
ODDAM ogrevano sobo. Ogled v petek od 16. do 18. ure. Naslov v upravi lista (3979/78).
NUJNO potrebujem sobo v Novem mestu. Anica Petric, Trnovec 16, Metlika.
MATI S 15-LETNIM sinom išče samostojno stanovanje. Možen dogovor za popoldansko pomoč. Telefon 21-486.
STANOVANJE nujno potrebuje 4-članska družina. Plačamo tudi vnapej. Naslov v upravi lista (3909/78).
ODDAM opremljeno sobo dvema fantorna. Naslov v upravi lista (3963/78).

PROJAM

AGREGAT (1 KW) prodam. Slavko Bogovič, Gotna vas 72, Novo mesto.
PROJAM trajno žarečo peč Emo. Mervar, Segova 14, Novo mesto.
PROJAM malo rabljeno motorno žago Huszvarna 1100 in prikolico za prevoz živine. Dol. Kamence 27, Novo mesto.
PROJAM malo rabljeno kuhinjsko mizo, 6 stolov in 3 karnise, dolžine 2,5 m. Oglasite se pri Dragušu, Kristanova 8, ali po telefonu 22-527.
MEŠALEC za beton (nov) ter nekaj vreč cementa takoj prodam. Naslov v upravi lista (3916/78).
PROJAM konje, komate, 16-colski gumi voz in vinograd z zidanico v Smavru. Ogled v soboto in nedeljo. Strajnjar, Dečja vas 4, Trebnje.
PROJAM peč EMO na trdo gorivo. Volčičeva 29.
PROJAM 130 kg težkega prašiča in 200 kosov kostonjevega kolja. Franc Rupan, Goriska vas 12, Škocjan.
PROJAM novo peč za centralno TAM Stadler 35000. Ogled v soboto in nedeljo. Vinko Vrabec, Martinja vas 19, 68230 Mokronog.

ZAHVALA

V 85. letu starosti nas je za vedno zapustila naša dobra in skrbna mama, babica in prababica

MARIJA PRAH

Jelše, Leskovec
Iskreno se zahvaljujemo sorodnikom, prijateljem in vaščanom, posebno Celulozi Krško, trgovskemu podjetju „Dolenjka“, Novo mesto, in vsem, ki ste pokojnici darovali vence in cvetje, nam pa izrazili sožalje ter spremlili pokojnico na zadnji poti. Hvala duhovniku za obred.
Žaljujoci: sin France, hčerke Anica, Stanka z družino, Marija, vnuki Lojze, Cirilka z družino, Milan, Stanko, Irena, Zdenka in pravnuki Slavko, Ivan, Tomaž in Marko

Motorna vozila

PROJAM FIAT 1100 (neregistriran, vozen) in dele za motor za Renault C-10. Branko Uhernik, Otočec 48.
PROJAM AMI 6, letnik 67, neregistriran, tudi po delih. Martin Bedek, Regerca vas 170, Novo mesto.
PROJAM škodo coupe 1977. Telefon 78-375.
PROJAM dobro ohranjeno zastavo 101/73, 80.000 km, nove gume. Domitrovič, Kristanova 22/1, tel. 23-645.
PROJAM fiat 850. Poizve se pri Jožetu Šušteršiču, Smolenja vas 11 B, Novo mesto.
UGODNO prodam avto 1100 R. Jože Staniša, Crmošnjice 9, Stopiče.
PROJAM tovornjak MAN 850. Gazdova, Resljeva 4, Novo mesto.
R 4 METALIK april 78, 14.000 km, prodam za 80.000. Ponudbe na upravi lista (3974/78).
PROJAM kadett standard za 50.000. Boris Slapšak, Boštanj 27, Boštanj. Telefon dopoldne (068) 81-130.
PROJAM zastavo 101, letnik 1975, odlično ohranjeno, dodatno opremljeno. Ogled od 15. do 18.

RAZNO

POGREŠATE psičko črne barve z belo liso na vratu? Javite se na naslov Melita Flis, Dol. Boštanj 27 ali po telefonu (068) 81-141 od 6. do 14. ure.
ODDAM lokal za mirno obrt ali pisarno. Partizanska 19.
ZAMENJAM stavbno zemljišče v Novem mestu za zemljišče v okolici Ljubljane. Informacije na tel. (061) 317-776 dopoldan.
POROČNI PRSTANI! – K moderni obleki – sodoben nakit! Dobite

ZAHVALA

Po zahrbtni boleznj nas je v 69. letu starosti za vedno zapustila naša draga mama, teta in sestra

ROZALIJA PETEH

roj. HUSIČ
iz Bednja

Iskreno se zahvaljujemo sorodnikom, znancem in vaščanom za vsestransko pomoč in izraženo sožalje, za podarjene vence in cvetje in za spremstvo na zadnji poti. Lepa hvala tudi Kooperaciji Kočevje in sodelavcem podjetja Oprema, Kočevje. Lepa hvala pevkom iz Adlešičev in posebna hvala tov. Cvitkoviču za poslovilne besede pri odprtem grobu. Še enkrat vsem iskrena hvala!

Žaljujoci: sin Lojze, nečak Tone z družinama in drugo sorodstvo

ZAHVALA

V 84. letu starosti nas je po huđi boleznj za vedno zapustila naša draga mama, stara mama in babica

FRANCKA BARIČ

s Stražnega vrha 10 pri Črnomlju

Zahvaljujemo se vsem znancem, sosedom, prijateljem in vaščanom, ki ste našo pokojnico spremlili na zadnji poti, ji darovali toliko cvetja in vencev. Hvala kolektivu in starešinam. VP Črnomelj, „Česti“ Karlovac. Hvala župniku za prelepo opravljeni obred. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žaljujoci: vsi njeni

ZAHVALA

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi naše drage mame, babice in prababice

IVANKE VELKAVRH

iz Šentruperta

se iskreno zahvaljujemo vsem prijateljem in znancem, ki so počastili njen spomin in jo pospremlili na njeni zadnji poti. Prisrčna hvala za podarjene vence, cvetje in izrečeno sožalje. Zahvaljujemo se duhovščini, članom Društva upokojevcem ter članom ZB za poslovilne besede ob odprtem grobu. Še posebna zahvala dr. Jakliču in sosedom iz Šentruperta za vsjo pomoč v času njenega slabega zdravja.

Vsi njeni!
Novo mesto, Pula, Žiri

OSMR TNICA

Sporočamo žalostno vest, da nas je v 78. letu starosti nenadoma zapustil naš dragi mož, oče, stari oče

FELIKS ČRNE

strojnik v pokoju

Od njega smo se poslovili 9. novembra 1978 na domžalskem pokopališču.
Žaljujoci: žena Karlinca s hčerko Anico, hčerki Minka z družino in Fanika, sin Marjan ter drugo sorodstvo

Domžale, Ljubljana, Tržišče, Dolenjske Toplice

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: Časopisno založniško podjetje DOLENJSKI LIST, Novo mesto – USTANOVITELJ LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Crnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.
IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Slavko Lupšna.
UREDNIŠKI ODBOR: Marjan Legan (glavni in odgovorni urednik), Milan Markelj (namestnik), Ria Bačar, Andrej Bartelj, Marjan Bauer, Janez Pezcel, Jože Primc, Drago Rustja, Jožica Tepepy, Ivan Zoran in Alfred Zeleznik. Tehnični urednik Priloge: Dušan Lazar. Ekonomska propaganda: Janko Saje, Marko Klinc.
IZHAJA vsak četrtek – Posamezna številka 5 din – Letna naročnina 198 dinarjev, polletna naročnina 99 din, plačljiva vnapej – Za inozemstvo 400 din ali 25 ameriških dolarjev oz 50 DM (oz. ustrezna druga valuta v tej vrednosti) – Devizni račun: 52100-620-107-32000-009-8-9.
OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu 125 din, 1 cm na določeni strani 155 din, 1 cm na srednji ali zadnji strani 200 din, 1 cm na prvi strani 250 din.) Vsak mali oglas do 10 besed 45 din, vsaka nadaljna beseda 4 din. – Za vse druge oglase in oglase v barvi velja do preklica cenik št. 9 od 15. 10. 1977 – Na podlagi mnenja sekretariata za informacije IS SRS (št. 421-1/72 od 28. 3. 1974) se za Dolenjski list plačuje temeljni davek od prometa proizvodov.
TEKOČI RAČUN pri podružnici SDK v Novem mestu: 52100-603-30624 – Naslov uredništva: 68001 Novo mesto, Ulica talcev 2, p. p. 33, telefon (068) 23-606 – Naslov uprave: 68001 Novo mesto, Glavni trg 3, p. p. 33, telefon (068) 2) 23-611. Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo – Časopisni stavek, filmi in prelom ČZP Dolenjski list, Novo mesto – Časopisni filmi in tisk: Ljudska pravica, Ljubljana.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage žene

MARIJE CIMERMANČIČ

iz Dolenjega Mraševega 8

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, vaščanom in znan-
cem za vsestransko pomoč in darovano cvetje. Nadalje
smo dolžni zahvalo dr. Živkoviču ter interni bolnici za
lajšanje bolečin v letih bolezni. Zahvaljujemo se podjetju
Gorjanci za venec ter župnikoma iz Šmihela in Vavte vasi
za opravljeni obred.

Žalujoči: mož Tone, sestre Kristina, Jožefa, Vera, Anica
z družino ter Cita, brat Stanko z ženo in drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob tragični izgubi moža, očeta,
starega očeta, brata in strica

JOŽETA PAVLINA

iz Soteske 49

se iskreno zahvaljujemo podjetju Novoles Soteska, kolektivu
„Gorjanci“, godbi Novoles, tov. Šobarju, župniku za opravljeni
obred, ZŠ Novo mesto, OŠ Dol. Toplice, družini Fifolt in vsem
ostalim sosedom in znancom za pomoč v najtežjih trenutkih.
Hvala lepa tudi govornikom tov. Bukovcu in tov. Virantu za
poslovilne besede in vsem, ki so našega dragega očeta in moža
spremili na zadnji poti ter darovali vence in cvetje.

Žalujoči: žena, sin Marjan, Jože z družino, Boris, Darko
ter drugo sorodstvo

ZAHVALA

V 81. letu starosti smo izgubili
našega dragega očeta in starega
očeta

FRANCA KRAMARJA

iz Zabrdja pri Mimi

Iskreno se zahvaljujemo sorodnikom, vaščanom, znan-
cem, prijateljem in vaščanom s Cvibelj, ki ste mu darovali
toliko lepega cvetja in vencev ter nam izrekli sožalje.
Posebno se zahvaljujemo pevcem, duhovniku za lepo
opravljeni obred, kolektivu Kolinske, organizaciji ZB, dr.
Marjeti Pavlin, ki mu je lajšala bolečine, ter vsem, ki ste
ga v tolikšnem številu pospremili na njegovi zadnji poti.

Žalujoči: vsi njegovi!

ZAHVALA

Nepričakovano nas je zapustil naš
ljubljeni mož, ata, sin, brat, zet,
svak in stric

STANE LEVSTIK

iz Ribnice

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in znancom,
ki so nam kakorkoli pomagali, izrazili sožalje, darovali cvetje in
nam v najtežjih trenutkih stali ob strani. Posebna zahvala sosedu
Albini Mihelič, podjetjema ITPP in Riko, II. letniku Pedagoške
gimnazije Kočevje, pevcem Lončarja pogrebcom in g. dekanu za
opravljeni obred.

Žalujoči: žena Anika, otroci Anica, Stanko in Damjana,
mama, bratje, sestre in drugo sorodstvo

Sporočamo žalostno vest, da nas je v 81. letu starosti za vedno
zapustil naš dragi oče in stari oče

ZAHVALA

IVAN KLEVIŠAR

Maistrov borec in udeleženec NOV od leta
1942

iz Zagrada pri Škocjanu

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znan-
cem, ki ste ga spremili na njegovi zadnji poti. Posebno se
zahvaljujemo organizaciji Zveze združenj borcev Škocjan in
njemu predsedniku tov. Jožetu Tomažiču za tople poslovilne
besede in cvetje. Hvala tudi pevskega društva Novo mesto,
podjetju ELA, KZ Krka Agroservis in VGP Novo mesto za
darovane vence. Prisrčna hvala tov. Viktorju Bartolu, upravniku
Doma počitka v Metliki in strežnemu osebju za nego in skrb, ki je
je bil vsestransko deležen. Še enkrat vsem iskrena hvala!

Žalujoči: Vsi njegovi!

ZAHVALA

V 63. letu starosti nas je za vedno
zapustil ljubi mož, ata in stari ata

JOŽE KNEZ

borec Gubčeve brigade
iz Hrastovice 19, Mokronog

Od dragega smo se poslovili 8. novembra. Iskreno se
zahvaljujemo soborcem, sorodnikom, prijateljem in va-
ščanom ter delovnim organizacijam. Njegovo priljublje-
nost ste pokazali z darovanim cvetjem. Zahvaljujemo se
govornikom Jurgliču, Jeriču in Tršinarju ter pevskega
zboru iz Mokronoga in godbi na pihala iz Trebnjega,
organizaciji ZB Mokronog in tov. Kresetu ter vsem, ki ste
nosili prapor za njim. Hvala vsem, ki ste nam izrazili
sožalje in spremili našega očeta k zadnjemu počitku.

Žalujoči: žena Gabrijela, otroci Franc, Vidi, Darko,
Martina in Pavla z družinami

ZAHVALA

V 72. letu starosti nas je nenadoma
za vedno zapustila naša predobra
žena, mama, stara mama in sestra

MARIJA SAMIDA

roj. MAJHEN
iz Občic 1 pri Dol. Toplicah

Iskreno se zahvaljujemo sorodnikom in znancom, ki so nam
pomagali in nam v teh težkih trenutkih izrazili sožalje, darovali
cvetje in vence ter pokojnico pospremili k zadnjemu počitku.
Posebno se zahvaljujemo družini Mežnaršič, pevskega zboru Dol.
Toplice, župniku za opravljeni obred in vsem ostalim. Iskrena
hvala tudi sodelavcem Novolesa ter podjetjem Novoles Straža,
Zdravilišče Dol. Toplice, Ljubljanske mlekarne in SZDL Poljane
za darovane vence.

Žalujoči: mož Avgust, otroci Berta, Albin, Justi, Zofka
in Ervin z družinami

V 42. letu starosti nas je nepričakovano zapustil ljubljeni mož,
oče, brat in stric

ZAHVALA

SLAVKO NADU

iz Vel. Bučne vasi

Iskreno se zahvaljujemo sorodnikom, znancom in sosedom,
posebno Udovčevim, Potočarjevim in Zagorčevim za vso pomoč
v najtežjih trenutkih. Posebna hvala tovarni Novoteks, sodelav-
cem priprave, GD Novoteks in Justinu Kranjčiču za poslovilne
besede in proštu za lepo opravljeni obred. Zahvaljujemo se vsem,
ki ste nam izrekli sožalje, podarili pokojniku vence in cvetje ter ga
spremili na zadnji poti.

Žalujoči: žena Nada, hčerka Dunja, brat Franci z družino
in drugo sorodstvo

V 90. letu starosti nas je nenadoma zapustil naš dobri mož, oče,
brat, stric, stari oče in praded

ZAHVALA

ALOJZ MURN

iz Lašč pri Dvoru

Iskreno se zahvaljujemo sorodnikom in še posebej vaščanom za
nesebično pomoč v teh težkih trenutkih. Posebno zahvalo smo
dolžni župniku iz Žužemberka za lepo opravljeni cerkveni obred
in govor. Prav iskrena hvala podjetju Mercator Dvor in Cestnemu
podjetju Dvor za podarjene vence. Hvala vsem, ki ste pokojnika
spremili k zadnjemu počitku.

Žalujoči: žena Marija, sinovi Janez, Vinko in France,
Lojze, Ciril z družinami, hčerka Zofi z družino, sestri
Jožefa, Ivanka in drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob izgubi našega dragega moža,
očeta, starega očeta, brata in strica

ANTONA KRUHA

z Vrha pri Ljubnu

se zahvaljujemo zdravnikom in strežnemu osebju pljučnega
oddelka novomeške bolnišnice, ki so mu lajšali bolečine, kolek-
tivu Gozdnega gospodarstva in Novolesa za darovano cvetje,
župniku kot tudi vsem znancom in prijateljem, ki so ga spremili
na zadnji poti.

Žalujoči: žena Hedvika, hčerka Hedvika z družino, sin
Tone z družino in drugo sorodstvo

Novo mesto, 6. novembra 1978

ZAHVALA

V 72. letu starosti nas je zapustil naš
dobri in skrbni mož, oče, stari oče,
brat, svak

JOŽE BARBIČ

mlinar in posestnik
iz Šutne 8 pri Podbočju

Zahvaljujemo se vsem sorodnikom, znancom, prijateljem, ki so
nas v težkih trenutkih tolažili, izrekli sožalje. Hvala osebju
bolnice Novo mesto - žilni oddelek, dr. Željku Ostojiču za vso
prizadevnost, sindikatu IMV, sodelavcem DSSS IMV, uslužben-
cem podjetja PTT Zadar/1 za podarjene vence, sosedom s Poti na
Gorjance, Iskrena hvala čast. duhovščini, posebno g. škofu
Leniču za lepo opravljeni obred.

Žalujoči: žena Katarina, sin Stane z ženo, hčerke: Zofka,
Jožica, Vladka, Marjanca z družinami in sestra Karla

Šuštna, Dobrava, Novo mesto, Zadar, Ljubljana, Bregana

IGM „SAVA“ KRŠKO Komisija za delovna razmerja

vabi k sodelovanju

2 SODELAVCA ZA OPRAVLJANJE SPECIFIČ- NIH BETONERSKIH DEL.

Pogoji:

Kandidati morajo imeti kvalifikacijo kvalificiranega zidarja
oz. kvalificiranega betonerja.
Poskusno delo traja 3 mesece.

Pismene prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj
kandidati pošljejo v 15 dneh po objavi na naslov IGM
„SAVA“ KRŠKO, Gasilska 4.
Prijavljene kandidate bomo o izidu izbire obvestili v 30 dneh
po preteku roka za prijavo.

DELOVNA SKUPNOST ZVEZE KULTURNIH ORGANIZACIJ NOVO MESTO

objavlja
prosta dela in naloge

HIŠNIKA

— oskrbnika Doma kulture v
Novem mestu

Pogoji:

— končana poklicna šola,
— trimesečno poskusno delo

Delo se združuje za nedolo-
čen čas s polnim delovnim
časom.

Pismene prijave pošljite na
naslov:

Z VEZA KULTURNIH
ORGANIZACIJ — delovna
skupnost NOVO MESTO,
Prešernov trg 5

Rok prijave je 15 dni po
dnevu objave razpisa. Kandi-
dati bodo o izbiri obveščeni
v 30 dneh po objavi razpisa.

OBVESTILO O DERATIZACIJI (zastrupljanju podgan in miši)

V OBČINI METLIKA

Po odloku o obvezni derati-
zaciji v občini Metlika
(Skupščinski Dolenjski list
št. 15/72) bo Zavod za so-
cialno medicino in higieno
Novo mesto opravil OBVEZ-
NO DERATIZACIJO (na-
stavljanje zastrupljenih vab)
na območju naselij MET-
LIKA, GRADAC in SUHOR
v dneh

od 21. do 27. novembra

Točna navodila in opozorila
bodo objavljena na vidnem
mestu v krajih, kjer bomo
opravljali deratizacijo.

Zavod za socialno medi-
cino in higieno, Novo
mesto Mej vrti 5, telef.
št. 21-253

PIONIR

Več kot veleva dolžnost

Med delovnim časom posloven mož, vodja dobro založene samopostrežne trgovine v Kostanjevici, v prostih urah pa ves predan kulturi. Osebnost Ladka Kukca, letošnjega dobitnika plakete Kostanjevice, šele takrat polno zaživi.

Kukec ne prizna meje med ljubiteljsko in poklicno kulturo, pozna samo kulturo. Četrto stoletja je nastopal z domačo izgralsko družino „Lozje Košak“, triindvajset let pa brez premora opravlja dolžnost podpredsednika Dolenjskega kulturnega festivala. Spremlja ga od zibel naprej, zato je ponosen na sadove, ki jih je ta festival pustil v Kostanjevici in ji dal ime. Ponosen je, da je tudi njihova igralna družina širila sloves Kostanjevice šrom po domovini in zamejstvu.

Oder ga je osvojil pred 25 leti. Začelo se je z „Ljubeznijo treh kraljev“ v režiji Lada Smrekarja. Sledile so nove vloge, nove predstave. Nastopal je v petindvajsetih delih, ki so jih Kostanjevčani pod Smrekarjevim vodstvom uprizorili na trinindesetih odrih od Posavja in Dolenjske do Zagreba in Ljubljane, Trsta, Gorice in Koroške. Služba zaradi tega ni smela trpeti, čeravno so se vaje nič kolikorkrat zavlekle pozno v noč in še dlje do prvega petelinjega petja.

Ladku Kukcu se je najboljši priljubljen Davorin iz Miklove Zale. V lik zaničevanega hlapca je vtil ves svoj igralski žar in ga zares doživeto odigral. Miklova Zala je bila njihova najboljša predstava. Osvojila je celo Ljubljano, predvsem pa zamejce. Vtisi s Koroškega, z uprizoritve v Ločah pri Železni kapli, so še danes nepozabni. Ladko Kukec je prepričan, da si

ni hče ni želel boljšega plačila za trud. Predstava Zale je tudi od njega zahtevala veliko napora in prav take vloge ima rad.

„Za to moraš biti vsaj malo entuziasta, po sili ne gre. Oder človeka tako priklene, da ga je težko pustiti. Ni mi žal za ure, ki sem mu jih posvetil. Bile so mi v posebno zadovoljstvo. Kraju, kjer človek živi, je vsakdo dolžan nekaj dati, nekaj narediti in živeti zanj. Vsak na svojem področju, četudi ne občuti potrebe.“ Kukec je naredil več, kot veleva dolžnost.

Dve, tri leta ne igra več. To je čas, ko je bila Kostanjevica brez odra, zato je tudi igralstvo „zaspalo“. Mesto je bilo brez dramskih prireditev, celo brez kina, ne pa brez siceršnje kulturne živahnosti, ki sodi v okrilje Dolenjskega kulturnega festivala. Ladko Kukec je vedno zraven, povsod pomaga. Zlasti rad ima slikarstvo. Med umetniki, ki so razstavljali v Kostanjevici, so številni njegovi prijatelji. Slike mu delajo družbo tudi doma, v stanovanju, kjer obiskovalec že na prvi pogled spozna, da so njegova ljubezen še knjige, za katere mu vedno znova zmanjkujeta polic. Najbliže so mu slovenski klasiki. Kot Slovenec čuti, da mora spoznati ustvarjalnost lastnega naroda, da mora črpati bogato kulturno izročilo najprej iz lastnih korenin. Če le more, spremlja tudi gledališko in koncertno življenje. Kostanjevica je sicer odmaknjena, vendar ne toliko, da si ne bi oglel vsaj najpomembnejše predstave v Ljubljani, v Zagrebu, v Celju in celo v Mariboru.

JOŽICA TEPPEY

Alojzija Stariha: „Zdaj naredim le sem in tja kakšno drsanko za prijatelje.“

LJUJSKA IZVIRNOST – Edino orodje, ki ga Starihova uporablja pri izdelavi drsank, so stare škarjice. Vsaka drsanka je unikat.

Drsanke – sorodnice pisanic

Alojzija Stariha iz Bušnje vasi je edina izdelovalka drsank, izvernih izvedenk znanih belokranjskih pisanic – Tudi za rojake v Kanadi

Pisanice so sestavni del belokranjskih ljudskih običajev in so jih nekdaž zlasti pred veliko nočjo izdelovali tako rekoč pri vsaki hiši. Dandanes le še kakšna starejša ženska zna to staro domačo obrt, delajo pa jih v glavnem za spominke. Način izdelovanja pisanic je znan in povsod v bistvu enak: na pobarvano trdo kuhano jajce s posebnim črtalom, ki ga pomakajo v stolpjen vosek, nanašajo razne like in podo-be.

Alojzija Stariha iz Bušnje vasi pa menda edina v Beli krajini dela pisanice na drugačen način, ki je dal tem njenim izdelkom tudi ime.

„Jajce skuham v črni ali temno rdeči barvi, potem pa s škarjicami na nekaterih mestih to barvo spraskam, tako da nastanejo razni ornamenti, rože ali druge podobe.“ je povedala Starihova. Tem njenim pisanicam ljudje pravijo praskanke, še pogosteje pa drsanke.

„Kolikor vem, je velikonočna jajca začel tako krasiti neki Željko, in to že pred vojno na Suhorju. To delo mu je šlo zelo od rok, in je lahko naredil, kar si je zamislil.

Menda je po vojni na veliko gosje jajce spraskal Titovo podobo. Moj brat je pogosto hodil k Željku in potem doma sam poskušal, kar je videl pri njem; pa mu je šlo bolj počasi od rok. Zamikalo je tudi mene in kmalu sem bila boljše od brata.“ je pripovedovala Starihova.

„Ze od kar pomnim, imam najraje rože, ki so tudi najbolj pogost moti na mojih drsankah. Za to delo pa je potrebno veliko časa in potrpljenja.

Edino moje orodje so stare odslužene škarjice. Preden se drsanke lotim, si zamislim, kar bi rada naredila; nič si ne morem narisati, vse nastaja sponti. Za eno drsanko porabim najmanj tri ure nepretrganega dela.“

Se pred leti jih je naredila po petdeset in več na leto. Za njeno delo je zvedel tudi dr. Rajko Pavlovec, in kupil od nje precej drsank.

„Nekoč pa je sem pripeljal cel avtobus izletnikov in vsak je za spomin kupil eno drsanko. Sedaj ne morem več toliko delati, ker me muči revma, le še sem in tja naredim kakšno za darilo znancem in sorodnikom.“

Ko je šla na obisk k hčerki v Kanado, je s seboj nesla deset drsank. „Med našimi ljudmi v Kanadi je bilo za drsanke veliko zanimanje.

Vsak je hotel imeti eno, tako da sem jih tam v šestih tednih naredila še sedemnajst.“ je povedala.

Starihova je drsanke letos pokazala na razstavi izdelkov belokranjske domače obrti, ki so jo pripravili

ob drugi razstavi belokranjskih vin v Semiču. Večina obiskovalcev je takrat prvič videla te nenavadne pisanice Alojzije Starihove.

A. B.

POROKE V ZNAMENJU ENICE – Na Martinovo soboto, 11. XI., se je v Dolenjski galeriji prvič poročilo enajst parov in drugi en par. (Par, ki je „da“ izrekel ob enajsti uri, je imel še dve enici več). Skratka: poroke v znamenju enic, kar pa ne bi smelo pomeniti, da bodo ti zakoni ocenjeni z enico.

Med prve zlate pare sta se to jesen zapisala zakonca Frančiška in Janez Hribar iz Družinske vasi, ki sta si ob prisotnosti številne družine po petdesetih letih ponovno nadela svetleča obročka v znak trajne zvestobe. (Foto: J. P.)

Težkih, a lepih 50 let

Zlata poroka Antonije in Janeza Jankoviča iz Tribuč

Na Martinovo sta pred matičarja v Črnoljmu po petdesetih letih zakona spet stopila Antonija in Janez Jankovič, po domače Banova iz Tribuč, in si še enkrat objubila zvestobo. „Če sva toliko časa skupaj preživela, bova tudi ostalo.“ pravita Jankovičeva, 72-letna zakonca, Tribučana, ki že od rojstva živita v tej vasi.

„Za takratne čase sem se poročil dokaj mlad, komaj 22-leten.“ je povedal Janez. „Očeta nisem imel in sem potreboval gospodinjno, pa sem na dom pripeljal Tončko. Nikoli nama ni bilo žal.“

V tistih časih je bilo življenje težko, skopa zemlja ni dajala dovolj in Janez si je dodaten zaslužek poiskal, kjer se je le dalo, največ pa je delal na cesti, da je lahko preživel družino. Žena mu je rodila tri sinove in hčer, en sin jim je letos umrl.

„Vsega je bilo v teh 50 letih,“ se spominja Antonija, „dobrega in hudega“. Pred vojno je bila huda revščina, med vojno pa so živeli v večnem strahu. Vendar sta kljub nevarnosti oba Jankovičeva med vojno sodelovala s partizani, ki so bili v tej belokranjski vasi vedno dobrodošli. Ban je bil vaški zaščitnik, izvolili so ga za odposlanca Kočevskega zbora, bil je predsednik

narodnoosvobodilnega odbora. „Kot vaški zaščitnik sem med drugim skrbel, da je naša vas od 1944 do konca vojne vsak mesec zbrala celih 10 ton hrane za partizane: krompirja, zelja in drugih poljskih pridelkov.“

Vse življenje sta Jankovičeva trdo delala in tega tudi sedaj nista opustila. „Na kmetiji je dela vedno dovolj.“ Ko sta v mislih preletela 50 let skupnega življenja, sta soglašala, da je življenje danes najlepše. „Samo ko bi bila bolj zdrava in mlajša!“

Na Martinje, kot pravijo Belokranjci, pa sta se zares počutila mlajša, saj sta se ponovno poročila, za ženina in nevesto pa ne gre, da bi mislila na starost.

A. B.

V OGRAJO, JAŠEK IN NA TRAVNIK

V soboto ob 23. uri je Darko Topolovšek iz Brestanice, ki je s Senovega precej hitro peljal proti domu, na Senovem zapegljal v desno, zadel v leseno ograjo, nato v betonski jašek, se prevrnil in obstal na travniku. Topolovškovega hudo ranjenega sopotnika Jurija Prosenika iz Rožnega so odpeljali v novomeško bolnišnico. Gmotne škode je za okoli 30.000 din.

PESA IZ VINOGRADA – Ko so Geltarjevi iz Črnoljmi zrgolali vinograd in posejali peso, niso pričakovali, da bo zemlja, ki naj bi gnala v rast trto, dala tudi tako peso, da bi zadostovala za solato v manjši menzi. Izkopali so več primerkov velikanse pese. Najtežja tehta več kot 10 kg, tako da jo je Marjetka komaj dvignila. (Foto: A. B.)

IZKUŠNJE S PODROČJA POČIVANJA

„Na naš razpis za zasedbo delovnega mesta direktorja novozgrajenega doma počitka se je javil samo tovariš Franci Počivalnik.“ je namesto običajnega začetka pričel predsednik odbora za kadre in medsebojna razmerja.

„Naj povem, da tovariš Počivalnik nima zahtevane izobrazbe“ je nadaljeval.

„In kakšne šole ima?“ je zanimalo Klotildo Zračnikovo.

„Osnovno šolo je končal v Belem mestu, nato pa se je šel učiti za kleparja. Vojaščino ima že zdavnaj odsluženo.“ ji je pojasnil predsednik odbora za kadre in medsebojna razmerja.

„Pa moralno-politične kvalitete? Jih ima?“ je zavrtala Neža Sekretarnikova.

„Pred leti je vodil pri mladini recitatorski krožek. Organiziran pa ni. No, vsaj napisal ni ničesar o tem.“

„Pozanimala sem se malo o tem Franciju Počivalniku. Ljudje vedo povedati, da se ga rad naleze, da je dal otroke krstiti, skrivoma seveda, da se je cerkveno poročil, pa še to, da je bil vmešan pri tisti razvpiti kraji kokoši v Kurji vasi,“ je razkrinkavala Počivalnikovo sliko Klotilda Zračnikova, ženska, ki je slovela daleč naokoli po poznavanju ljudi, njihovega dela in zasebnosti.

„Dobro pa je seveda to, da ima svojo hišo in si nam ne bo treba beliti glave zavoljo stanovanja.“ je našla nekaj svetlega Neža Sekretarnikova.

„In koliko let delovnih izkušenj ima tovariš Počivalnik?“ je vprašala Klotilda Zračnikova.

„Petnajst. Mi pa smo v razpisu zahtevali le osem let,“ je odgovoril predsednik odbora za kadre in medsebojna razmerja.

„Kje vse pa je delal?“

„Vseh petnajst let v administraciji,“ je bil kratek predsednik.

„Potem nimamo več kaj razpravljati. Če je delal tovariš Počivalnik vseh petnajst let v administraciji, je kot rojen za direktorja našega doma počitka, saj ima tovariš Počivalnik tako petnajst let izkušenj s področja počivanja,“ je zakoličila Klotilda Zračnikova.

TONI GAŠPERIČ

Pobrali papir in izginili

Občani nasledli „zbiralcem“

Na račun Društva prijateljev mladine v Brežicah si je nekdo grdo privoščil dobro misleče občane. Po hišah in blokovskih stanovanjih so se tik pred občinskim praznikom znašli letaki s takimi besedilom:

„Cijenjeni stanovci! Dne 29. 10. od 10 h do 16 h zbiramo star papir, časopis, revije in slično po vaših hišah. Prosimo vas, da papir prinesete pred vhodna vrata. Papir odvažamo ne glede na vremenske razmere. Sredstva, zbrana iz te akcije, so namenjena DPM Brežice.“

Ljudje so tako kot že večkrat poprej za Rdeči križ pripravili papir v dobri veri, da bodo s tem podprli human namen. Zbiralci so za spremembo prišli ponj v nedeljo, kar doslej ni bil običaj. Občani niso bili posebej pozorni nanje. Med ljudmi je završalo šele potem, ko so zvedeli, da DPM o akciji nič ne ve.

„Podjetni“ zbiralci so si spretno sposodili društveno ime in jo nato s papirjem pobrisali neznano kam. Nekaj tisočakov so si pa le prislužili na lahek način. Zadevo preiskuje milica.

J. T.

ŠPORT OD TU IN TAM

GABRIJELE – V počastitev praznika občine Sevnica so mladi v Gabrijelah pripravili minulo nedeljo turnir v malem nogometu. Po zagriženih in izenačenih bojih so ekipe dosegle naslednjo uvrstitev: 1. Sentjanž, 2. Kamenca, 3. Gabrijele, 4. Polje. Največ zadetkov sta dosegla Repovž (Sentjanž) in Stih (Kamenca). (B. D.)

KRMEJLJ – V počastitev svojega krajevnega praznika so Krmeljčani pripravili športno srečanje v vlačanju vrvi. Udeležili so se ga tekmovalci iz Krmelja, Tržišča in Sentjanža. Vrstni red: 1. Sentjanž, 2. Krmelj, 3. Tržišče. (B. D.)

KRŠKO – Na keglaški reviji je član trebanjskega Mercatorja Niko Goleš podrl 916 kegljev in osvojil lep pokal. Vrstni red: Goleš 916, Pirc (N. mesto) 898, Badovinac (Metlika) 888, D. Badovinac 872, Jarc 871, I. Vesel 868, B. Vesel (vsil Krka) 868 itd. (N. G.)

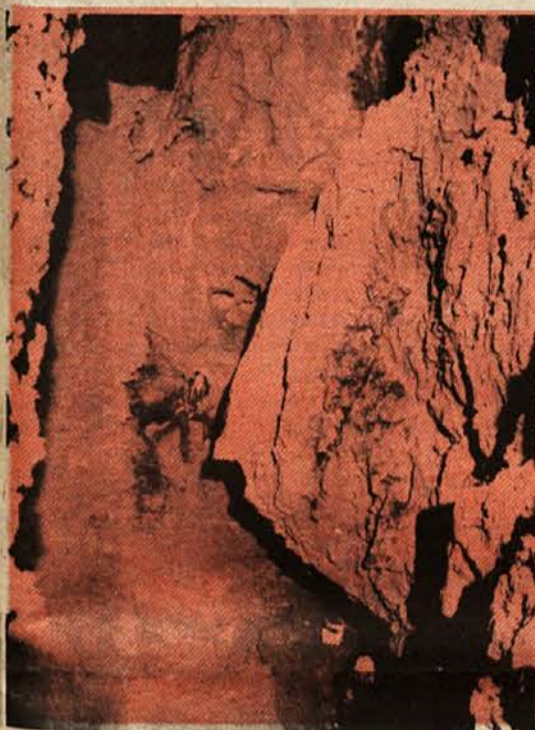
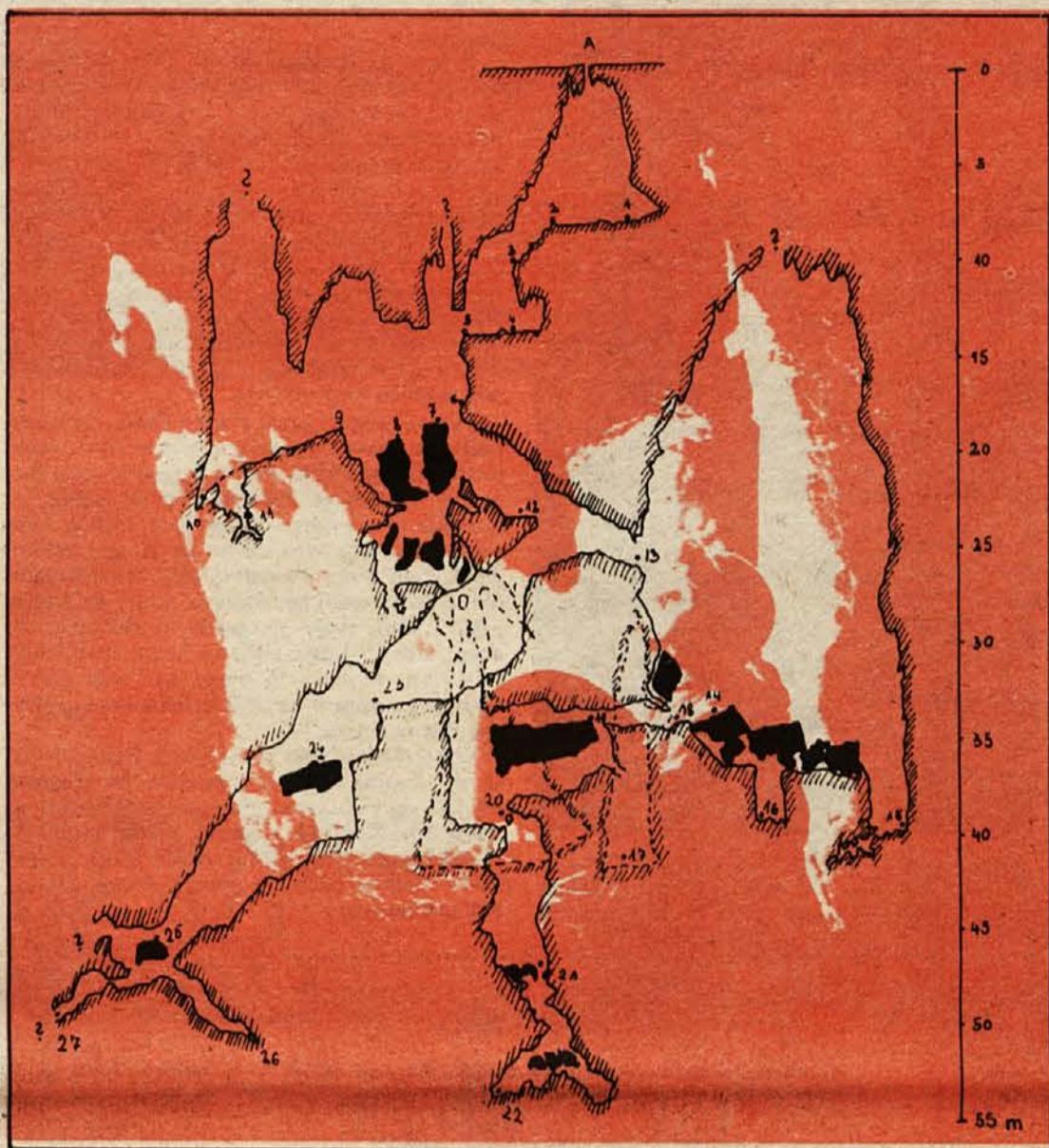
NOVO MESTO – Republiškega srednješolskega prvenstva v šahu so se udeležili tudi ekipe iz Dolenjskega. V Postojni so zelo dobro igrali Kočevci, ki so bili drugi, ženska vrsta novomeške ekonomske šole pa je bila tretja. (. A.)

O ŽIVLJENJU KAPNIKOV

Jamarski klub Vinko Paderšič – Batreja obvešča, da bo v petek, 17. novembra, ob 17. uri na OŠ Katja Rupena v Novem mestu – odprta razstava Življenje kapnikov, ki so jo pripravili strokovnjaki Kraške muzejske zbirke oziroma Inštituta za raziskovanje krasa v Postojni. Odprta bo do 24. novembra, nato pa bo postavljena še v avli doma JLA. Po otvoritvi bo predavanje, spremljano z barvnimi diapozitivi. Vabljeni!

JE TO FIGA ZA LETOŠNJO LETINO? Na vrtu Danice Rauh iz ulice K Roku v Novem mestu se je narava nenavadno čudno poigrala s korenoma Morda pa je ta „enojajčni pešček“ simbol letošnjega priskavega pridelka. (Foto: J. P.)

16.XI.'78
126 PRILOGA

GORJANCI SO RES VOTLI

Slovenski kras slovi po vsem svetu, za dolenskega pa niti Dolenjci ne vemo, da ga imamo. Celó o velikih kraških vodotokih, Temenici, ki kar dvakrat ponikne, in o Krki, ki sprejema še v Novem mestu in niže izdatne kraške pritoke, smo pičlo poučeni. Še manj raziskano pa je dolensko kraško podzemlje. Približno se ve, da je na tem prostoru okoli 250 jam, večina jih še ni raziskanih. Med doslej znanimi jamami jih je največ na ozemlju med Malo goro, Rogom in Krko (kar okoli 130), med Krko in Temenico 50, med Temenico in Savo 60, med Krko in Gorjanci pa le 13. Tako vsaj uradni podatki; kronist Janez Trdina pa je njega dni zapisal, kako „med domačim prebivalstvom zanimanje za kraške posebnosti ni kaj večje“.

To Trdinovo trditev skušajo zdaj popraviti člani od mrtvih vstalega jamarkega kluba „Vinko Padersič-Batreja“ iz Novega mesta. Zdaj jih je že okoli 50, od tega 15 zaresnih jamarjev. Zanimivo je, da je bil njihov zadnji podvig, raziskovanje Gabrske jame, prav v Podgorju, ki po Trdini ni preveč navdušeno za svet teme. Med štirikratnim obiskom Gabrske jame pa se je po drugi strani potrdila ljudska govornica, da so „Gorjanci šuplji, da je vse skupaj ena sama šupljina, v kateri je jezero“. Pod vasjo Gabrje so namreč novomeški jamarji odkrili 55 metrov globoko kraško jamo. Jama sega še globlje v podzemlje, vendar so prehodi, ki vodijo v neznano, tako tesni, da ne more skozi niti najdrobnejši jamar. Jama je kraška ponornica, vanjo se ob deževju zlivajo neizmerne količine

vode. Če pa je vode le prevač, izbruhne presežek na dan v sicer prazni hudourniški strugi, ki brazda Gabrje. Skratka: prenekatera gabrska domačija stoji na votlih tleh, kanalizacijskih cevi pa Gabrci, o tem smo že pisali, ne potrebujejo. Gnojnica se na veliko in rada zliva v podzemlje. O tem smo se lahko prepričali tudi na svoje oči. Bolj pomožna člana zadnje novomeške ekspedicije v gorjansko temo sta bila namreč tudi fotoreporter in novinar Dolenskega lista.

„Ne morem reči, kako globoko bomo prodri,“ pravi vodja jamarjev Lojze Medle, ko stojiva v novem kombinazonu in s čelado na glavi kot ovčki pred temačnim ozkim vhodom v jamo. V temo vodijo lestvice, pa ne kakšne udobne gasilske, Janez bled pripomni, da bi lahko na njih z obema nogama kolikor toliko udobno stal kvečjemu zares podhranjen piščanec. Pa ga fantje navežejo na vrvi in po dveh metrih se Janez zagozdi. V jamo ga komaj spuste, ko dvigne roke, potegne trebuh noter in izdihne sapo. Za njim izgine v temo torba s fotoaparati.

Prvi korak v podzemlje. Stene so blatne, voda, ki ob deževju zalije jamo, prinaša tudi blato. Na spolzkih stenah so črne srage od greznice gabrske kanalizacije. Ponor je stopničast, jama se nikjer ne zravnja. Lestvice plešejo pod nogami, še dobro, da si navezan. Čelada udarja ob stene, luč sega nekaj metrov daleč. Na srečo vsaj ne vidiš, koliko metrov teme je

pod tabo, v največjo dvorano Gabrske jame namreč lahko zlahka postaviš hišo, kakršne so posejane v novomeški „dolini faraonov“.

Vlaga in blato. Vodnik ti dobesedno prestavlja nogo, da ne bi narobe stopil. Gabrska jama velja za grdo, v njej skorajda ni kapnikov. Med blatom so okrogli kamni—prodniki. To pomeni, nas takoj pouče, da se kamenje iz struge potoka nekje vali ali kako drugače prihaja v jamo ali jamski sistem.

Globoko pod nama glasovi in včasih komaj zaznaven pobilsk luči. Tam spodaj so fantje raziskovalne ekipe, ki naju je že zdavnaj prehitela. Štirideset metrov pod nami ugotavljajo, ali se res ne da še globlje.

Pravilo treh točk: če hočeš ostati živ, se moraš vedno nasloniti na tri točke. Dve nogi, ena roka. Roki, ena noga. Tako je oprimek varnejši. Navzdol nikoli s hrptom ob steni, s trebuhom je varneje.

Vse naokoli tema. Karbidovka na čeladi osvetli jamsko živalco. Nekakšen žužek brez oči, zakrnele so, tema jih ne potrebuje. Malo naprej oblike rastlin, plesni, kdo bi vedel. Bledo je, tanko kot nit in visi s stropa. Nova dvorana, ki so jo tlakovali ogromne skale. Kot otoki v temi so te skale v luči naših karbidovk. Kdove kdaj so se v zamolklem bobnenju sprožile s stropa, ki ga samo slutiš. Kosi kamenja po nekaj deset ton. Jih je sprožil potres, ki je bil pred nekaj leti na območju Gorjancev? Jih je premaknila ena od eksplozij, ki so pomagale Gabrcem zvrzati temelje za nove domove?

Koliko ugank samo v eni, celo po jamarkeem mnenju ne preveč lepi jami.

Karbidovke dobe nelojalno konkurenco: jamarji prižgejo v največji dvorani tritisočvatni reflektor, da bi Janez naredil nekaj posnetkov. V hipu pa je spet pratema. Nekje nad nami, 40 ali več metrov daleč, je pregorela varovalka. Eden od jamarjev se kot verveca odpravi navzgor. Slepice spet zagore.

Predori, balkoni, lahko rečeš, da si bil nekje, kamor še nikoli ni stopila človeška noga. V glini bo ostal odtis. Radost odkrivanja. Strah se meša s samopotrjevanjem. Vendarle tudi nekaj jamskih tvorb. Vsaj za nepoznavalca. S stropa se spuščajo tako imenovani „špageti“, kamnite tvorbe, ki se ob dotiku s prstom takoj odlomijo. So namreč bolj iz vode kot iz apnenca.

Od spodaj je vedno bolj slišati glasove raziskovalne ekipe, v daljavi zasveti plamenček, čez nekaj minut so pri nas. Globlje od 55 metrov niso mogli. Zdaj pa nazaj, na zemeljsko površino!

Pomagajo kostanjeviški jamarji, ki so prav pod Gabrjem z novomeškimi zakopali pred leti izkopano bojno sekiro. Sodelovanje spet cvete, kar se bo menda pokazalo ob naslednjem skupnem podvigu. V breznu Pihalnik pri Podturnu. Tam bo treba 109 metrov globoko. Na dnu je podzemsko jezero. No, dober znak za dolensko jamarke sodelovanje pa je že to, da fotoreporterja Janeza med Vleko navzgor niso zagozdili, ali pa je v temi bistveno shujšal. Gorjanci, pa čeprav votli, imajo svojo moč.

NASLIKAL: JANEZ PAVLIN
NAPISAL: MARJAN BAUER

DOBER DAN, DOLENJCI

RADKO POLIČ - RAC

Ko si takole gledava v oči v slovenskim dramskim igralcem Radkom Poličem - Racem in ko ga poslušam, je v njegovih besedah in v

kretnjah nadih melodiozne, barvite belokranjske. V dikciji in izgovorjavi je nekam melanholično igriv kakor stelniki in breze in natanč-

no vem, da mu ta belokranjska govorica veliko pomeni in da je poslušal Župančiča z odprtimi očmi in usti. To je čista, zvočna melodija jezika, ki jo malokdo obvlada tako suvereno.

In ko poskušava ujeti čas med kratkim odmorom na televiziji ali v drami, se samo smehljiva in ponavlja v ljudnostne izraze, da sedaj res ni časa, da je čas hudičeva stvar, ki nama nekako ne leži. Mimogrede pa se smejeva in Rac se smeje, da je veselje, čeprav je utrujen od večnih predstav in večnih žarometov. Toda pravi igralec je kakor cirkuški konj: vedno mora biti pripravljen za vse; to pomeni usodno strastno pripadnost gledališču in filmu. Le tako lahko ostaneš v stalnem odnosu do občinstva, do tiste igralčeve metafore, brez katere igralec nič ne pomeni.

Rac je že živa legenda slovenskega igralca. Nastopal je v vseh mogočih vlogah in prejel za svojo igranje vrsto priznanj, ki ga uvrščajo v sam vrh najbolj ustvarjalnih in angažiranih karakternih igralcev.

In ko ga vprašam, katera vloga mu je v dvajsetletni igralski karieri ostala najbolj v spominu in katera mu je najdražja, pripoveduje o vlogi Baltazarja v Hiengovem Osvajalcu, za katero je prejel nagrado ZSM na Broštnikovem srečanju v Mariboru, in Bobanu v Lebovičevih Padlih angelih pa o Rihardu II., tej nepozabni letošnji dubrovniški uprizoritvi v režiji Mileta Koruna, o najnovejši predstavi Dušana Jovanoviča Osvoboditev Skopja in o filmih: Bitka na Neretvi, Po isti poti se ne vračaj, o Sedmini in Mrtvi ladji pa o vlogi Kačurja v Idealistu, o nepozabni vlogi s soigralko in dolgoletno prijateljico Mileo Zupančičevo.

„Vsaka vloga,“ pravi Radko Polič, „je novo doživetje, je nov spopad s snovjo in vsaka vloga je novo presenečenje. Razen vloge bom igral kar naprej, celo svoje življenje. To je veselje in notranje zadovoljstvo kakor Bela krajina tam okoli Stražnega vrha, samo da je tam veliko lepše. Tam živijo v zidanici moji starši in tam okrog živijo veseli belokranjski ljudje, ki ljubijo pesmi, vino, svoje vinograde in stelnike, ki imajo radi preprosto življenje kakor stare izhrojene poti, kostanje in orehe na Tanči gori.“ Tudi to so vloge in te svoje belokranjske igralce ima Rac še najraje.

Samo pravega časa res ni nikoli. Radko Polič je do konca angažiran umetnik in njegova letošnja osrednja velika vloga je bila Rihard II. v znani Shakespearovi tragediji v dubrovniškem zgodovinskem Lovrijencu. O tej vlogi, ki je imela izjemen odziv, je napisal Andrej Inkret tudi tele besede:

„V tej osrednji igri, ki pripoveduje žalostno prigodo o smrti kralja, dominira Radko Polič. Njegovo igranje je srhljivo. To je čudna magična ‚mešanica‘ obupa in zanosa, sentimentalna, cinizma, agresivnosti in žalostnih tožb, kraljevske pohote in erotične senzibilnosti, patosa in tihih, lirčnih izpovedi, nastopaštva v velikem slogu in predsmrtne zgroženosti, poigravanja z besedami in kretnjami pa spet suverenega zavaračanja vsakršne ‚estetike‘, silaštva in krhke ranljivosti, kraljevske vsemogočnosti in čiste človeške nemoči, oblastniškega terorja in joka nad usodo, ki se piše slehernemu krog njega in najprej njemu samemu, veličastnega paradiranja in zamisljene molčečnosti...“

Vsi ti, na prvi pogled izključujoči se elementi se spremešavajo v Poličevi igri tako rekoč neprenehoma, v mejah enega samega monologa, ene same besede. Njegov Rihard je podoba človeške postave, ki mora prehoditi vso dolgo pot od kralja do mrliča, ki so mu že zaživa sneli krono.

Radko Polič igra strogo po nareku besedila in vendarle uprizarja pred nami dramo, ki je prosta slehernega historicizma. To je človek, sestavljen iz samih skrajnosti, nemara kar nevrotično razpet med subjektivističnim oboževanjem vseporedeljujoče (totalitarne) oblastniške (kraljevske) moči pa groze bitja, padajočega na poslednje dno. Nevrotičen, toda nabit s tako silovito energijo, da je nazadnje, kot bi bil izklesan iz enega samega kamna.

In ko se pogovarjava naprej, se spomni velikih slovenskih igralcev Juvanove, Daničlove, Staneta Severja in svojih dragih profesorjev Pina Mlakarja, Kumbatoviča, Koblarja in mnogih drugih ter časov, ko je končal igralsko akademijo. Za svojo generacijo meni, da še nekaj pomeni, vse to, kar prihaja zdaj, pa je nekam neurjeno in nezrelo.

Radko Polič je človek s popolno odgovornostjo do svojega dela; suverenim obvladanjem svojih vlog je postal dejansko idol mladih in to je za igralca največ kar lahko pričakuje. Navsezadnje ima komaj dobrih šestinideset let in od njega lahko še veliko pričakujemo.

Za konec, ko sva že pristala ob Martinu Kačurju iz Idealista, poslednjega Pretnarjevega filma, kjer je zaigral nepozabno vlogo Cankarjevega razočaranega vaškega učitelja, sva odpotovala spet v njegovo Belo krajino, tja dol pod Stražni vrh, in Radko Polič je rekel: „Ti moji Belokranjci ne morejo brez zidanice in brez vina, radi imajo pesmi. Brez teh stvari pa tudi jaz ne vem, kaj bi počel.“

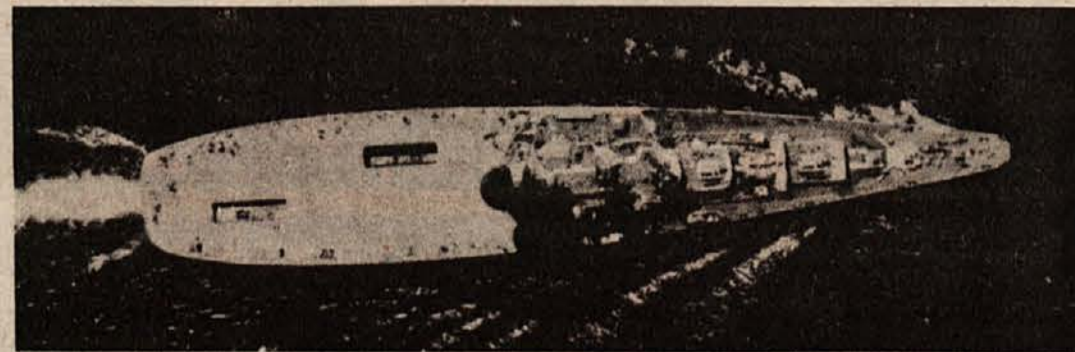
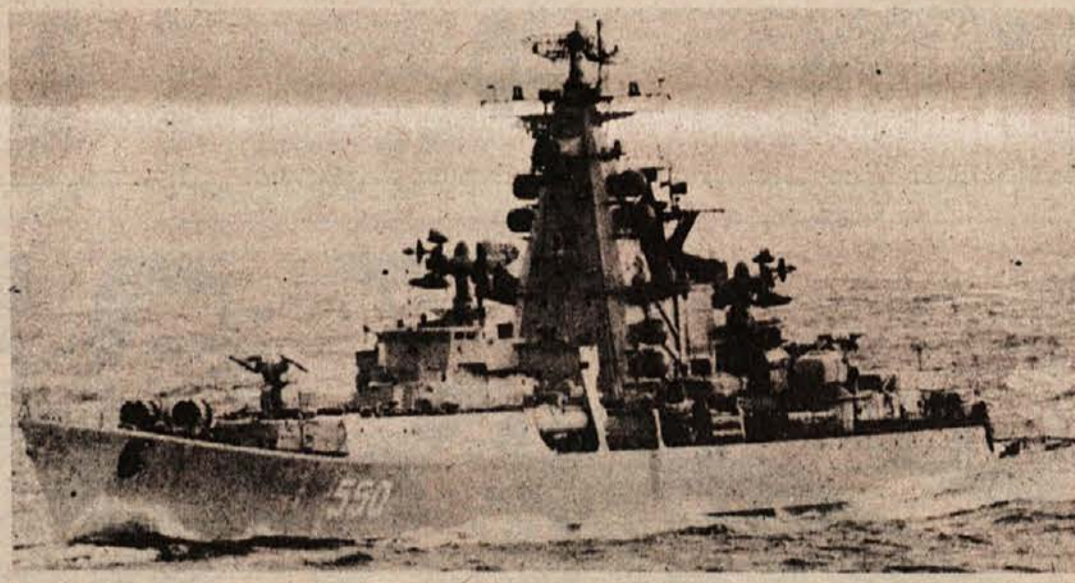
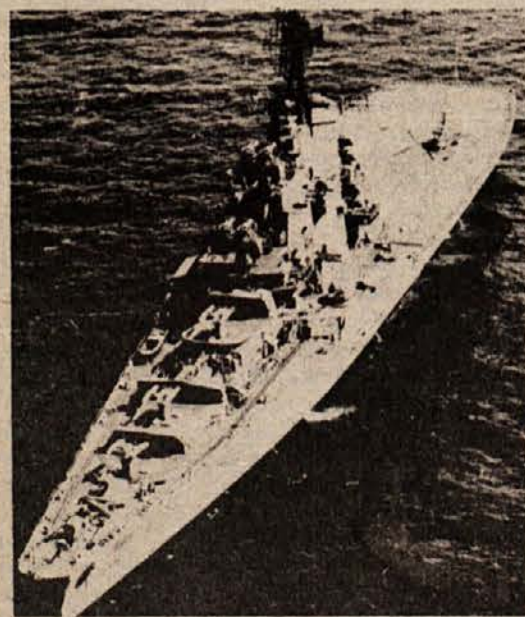
LADISLAV LESAR

VOJAŠKI KOTIČEK

LADJA UMRE PRI DVAJSETIH

Življenje ladje se začne z izdelavo načrtov, katerih tehnične rešitve so praviloma rezultat najsoodobnejših dosežkov tehnične razvitosti ustreznih držav, konča pa se, ko ladjo izločijo iz uporabe. Ko jo torej pošljejo na dno ali v staro železje.

Kljub temu pa življenjska doba ni enaka za vse ladje. Na življenje ladje namreč ne vplivajo samo taktično-tehnični, marveč tudi vojaško-politični, gospodarski in drugi dejavniki. Revnejše države uporabljajo ladje dalj časa, čeprav starejše ladje terjajo večje vzdrževalne stroške. Ladje, ki so jih zgradili v mirnem času, so kvalitetnejše, v vojni grade ladje hitreje, kar pa skoraj praviloma škodi kakovosti. Prav tako ni vseeno ali deluje ladja v zmernem, tropskem ali arktičnem območju. Ne prav nazadnje pa vpliva na življenje ladje izurjenost ali nespretnost njene posadke. Če je ladja v „dobrih rokah“, živi seveda dlje.

Kljub tem načelnim ugotovitvam pa je iz mnogih primerov znano, kako težavno je opredeliti smotrnost in rentabilnost vzdrževanja, popravi in posodabljanja starejših ladij.

Britanska križarka Gambia je prvič zaplula 1942, iz vojne mornarice pa so jo izločili 1968. Tri leta prej rojena križarka Belfast pa je plula vse do leta 1970. Ena ladja je zaradi dobrega vzdrževanja živela pet let več.

Vzdrževanje zastarelih ladij pomeni za mornariške in državne proračune hudo obremenitev. Za primer je ameriška letalonosilka

Midway. Zgradili so jo 1945, zadnja modernizacija pa je bila končana 1970. Ladjo so gradili 24 mesecev, prav toliko časa naj bi po načrtih trajala njena modernizacija. Dejansko pa je bila modernizacija končana po 52 mesecih!

Zgodba ima nadaljevanje. Nova ladja je stala 85.600.000 dolarjev, za modernizacijo pa naj bi odšteli 88.000.000 dolarjev. Ko je ladja Midway spet zaplula, so ugotovili, da je obnova stala ameriške davkoplačevalce več kot 200 milijonov dolarjev.

Kdaj ladje za bojno uporabo zares zastarijo? Menijo, da ladje prehajajo v zrela leta po približno dveh desetletjih potikanj po morju. Največ ladij, ki še niso dosegle dvajsetih pomlad, ima Velika Britanija. Dokaj mlade so tudi sovjetske, francoske in italijanske ladje, ameriške pa so presenetljivo stare, kar pa ne pomeni, da niso modernizirane.

So pa tudi mornarice z večjo starostjo ladij. Tako so na primer španske ladje za bojno uporabo stare povprečno 22 let, tajvanske pa celo več kot 30. Turške in grške ladje za bojno uporabo sicer v povprečju niso tako zelo stare (okrog 16 let), povprečna starost rušilcev teh dveh držav pa je okoli 30 let.

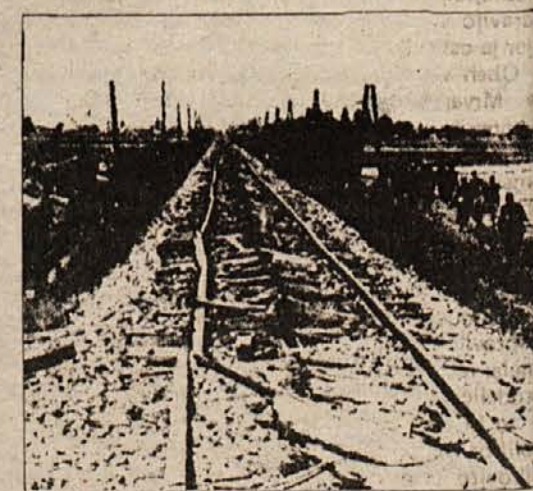
PROGO RAZORJE PLUG

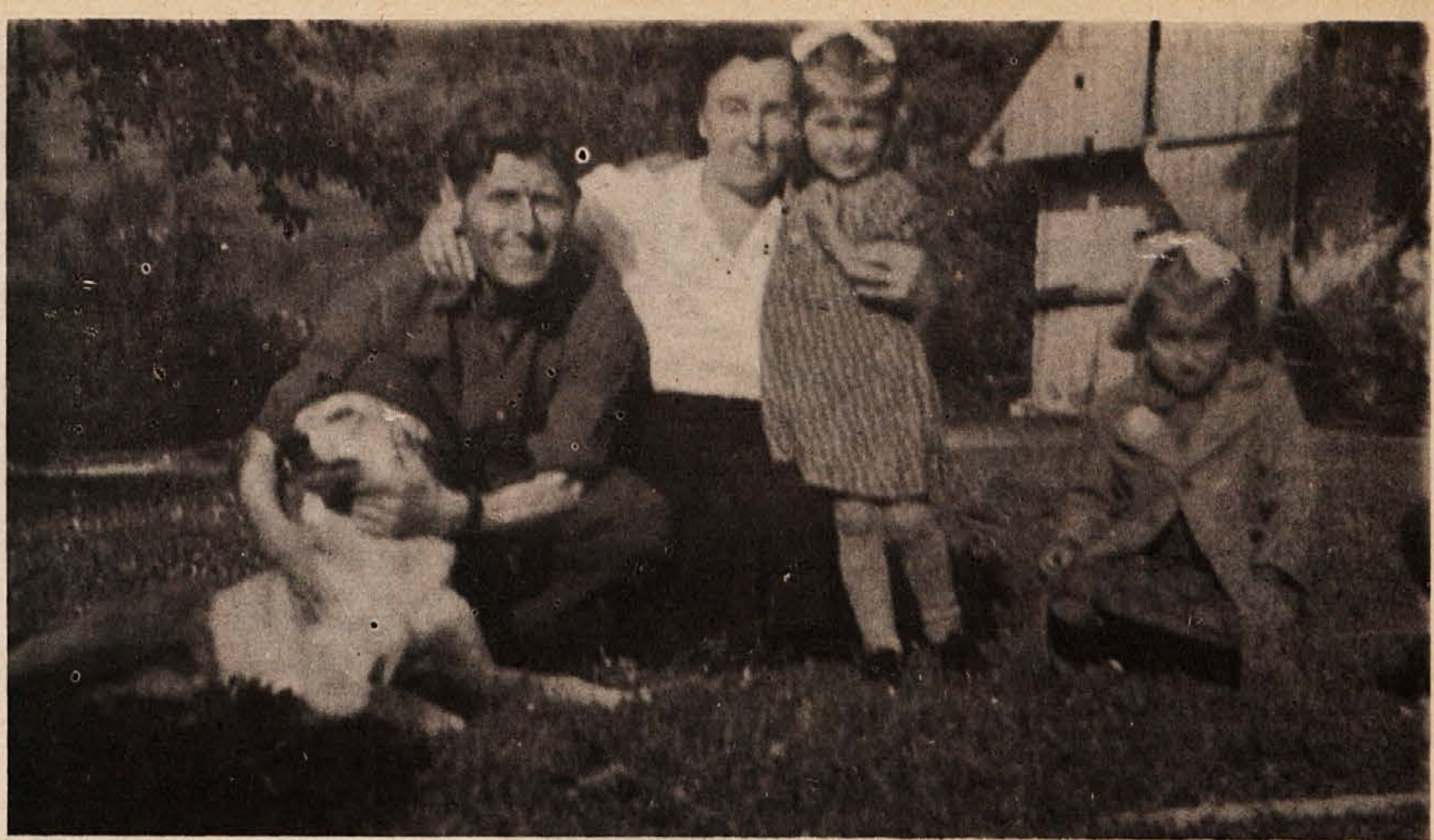
Železniške proge navadno onesposablja z eksplozivom (z miniranjem mostov, viaduktov, tračnic itd.) ali pa z odstranitvijo tračnic, ki jih poprej odvijajo s pragov. Če je na voljo dovolj delovne sile, lahko z drogovi dvignejo in prevrnejo pod železniški nasip tračnice s pragovi vred. Omenjene načine onesposabljanja prog uporabljajo predvsem v nasprotnikovem zaledju.

Znan pa je še en način uničevanja prog. Učinkovitejši od že omenjenih je predvsem v ravninskih predelih, kjer je malo mostov in drugih podobnih ključnih objektov. Uporabljajo ga navadno vojske na umiku, da bi nasprotnika, ki je navezan na oskrbovanje po železniških progah, čimbolj zadrževale in mu otežile preganjanje.

V ta namen uporabljajo posebne železniške „pluge“. To je vozilo na kolesih, na katerega je pritrjeno težko ukrivilno rezilo, ki ga je mogoče z vitlom dvigati ali spuščati. Pri prevozu je rezilo dvignjeno in se ne dotika pragov, med uporabo pa ga spustijo navzdol, da lomi pragove med tračnicami.

Železniški plug za onesposabljanje prog, kakršnega so uporabljali Nemci med drugo svetovno vojno, je tehtal okoli 20 ton, vleklji sta ga dve parni lokomotivi. Njegova delovna hitrost je bila 8 do 10, transportna pa 40 km na uro. Nekateri tipi železniških plugov so imeli še dva žlebova, po katerih so spuščali na tračnice še polkilogramske eksplozivne naboje. Ko so se Nemci umikali iz Jugoslavije, so s takim plugom uničili 100 km dvojnega tira med Zemunom in Novsko.

MRVARCA NE BO NIKOLI UMRLA

Boljšje usluge kot to, da so kmalu po začetku vojne prodali hišo v Starih žagah zakoncema Francu in Tončki Mrvar, Italijani slovenski narodnoosvobodilni vojski res niso mogli narediti. Tako rekoč tisti trenutek, ko sta se Mrvarjeva iz trebanjskega konca vselila v svoj novi dom tik pod varnimi in v svoji mogočni prostranosti kar strašljivimi roškimi gozdovi, so vanjo prišli tudi partizani. Pa ne vsake toliko časa eden ali dva, marveč vsak dan do konca vojne tudi po cela četa hkrati. Včasih resda tudi zato, ker je bila pri Mrvarjevih gostilna, ki je slovela po dobri črnini iz domačih vinogradov, vendar gostilničarja v tistih časih nista gledala na to, če imajo ti fantje lire, dinarje ali kakšen drugačen denar v žepih. Ničkoliko se jih je pri njih zastoj najedlo in odžejala in tega zlasti Mrvarjevi mami do danes niso pozabili.

Mož Franc je kaj kmalu odšel v hosto k partizanom, Tončka pa je z otroki ostala doma, skrbela za kmetijo in gostilno. Dolgčas ji pa res ni bilo nikoli, saj je bila hiša vedno polna.

Do je imelo tudi najvišje slovensko partizansko vodstvo v Mrvarjevo Tončko popolno zaupanje, dovolj zgovorno priča tudi dejstvo, da sta v njeni hiši dalj časa prebivala Franc Leskošek-Luka, prvi komandant slovenske partizanske vojske, in lvan Maček-Matija, komisar in komandant Glavnega štaba NOV in POS. „Luka je prišel konec zime 1942 in bil pri nas kakšne dve leti, Matija je bil pa manj časa, nekako pol leta,“ se spominja Mrvarjeva mama. „Zgoraj sta imela vsak svojo sobo, jaz sem jima pa kuhala, prala, likala, skratka, skrbela sem za njih,“ pravi Mrvarjeva, „sreča, kot je bilo. Seveda sem vedela, kdo in kaj sta. Pred mano niso nič skrivali, name so se po pravici lahko in vsem zanesli. Ko je bil mož pri Dobropoljah ranjen, sem tudi vedela, da ga zdravijo v partizanski bolnišnici na Daleč hribu, kjer je ostal skoraj eno leto.“

Obeh visokih političnih in vojaških voditeljev se Mrvarjeva mama spominja kot resnih, a skromnih mož. „Meso, mast in take stvari so jim prinesli partizani, ostalega, domačega kmečkkega živeža pa je bilo doma dovolj, saj smo pridelali na kmetiji. Ne Luka ne Matija nista bila prav nič izbirčna. Res sem sem sem ter tja vrgla v lonec kakšno kuro, naredila fino juhico in rezance, ampak to je bilo res bolj poredko, samo da sta se malo posladkala. Komaj sta čakala, da sem pripravila žgance in mleko, za večerjo pa sta imela rada ajdove žgance in zelje, potem pa še skodelico mleka. Ne, lačna pri meni pa nista bila – to bi tudi sama potrdila – skrbela sem za njih, kolikor se je takrat le dalo,“ je zgovorno in slikovito pripovedovala v narečju, kakršnega govorijo okoli Brezove rebri, od koder je doma.

Mačka je klicala po njegovem partizanskem imenu Matija, Leskovška pa Luka ali Očka. Seveda so se tikali, saj so bili tako rekoč ena družina.

„Ja, ampak še posebej Luka, ki je bil dalj časa pri meni, je bil tudi resen in včasih strog. To pa res ni čudno, saj je imel tako veliko odgovornost. Če je bilo v hiši veliko ljudi, to pa se je zgodilo kaj pogosto, in sem videla, da prihaja in da ni najbolje razporejen, sem samo zašepetala: ‚Luka gre, Luka gre,‘ pa je vrvež takoj potihnil. Pred njim smo imeli vsi respekt.“

Stare žage so bile ena sama partizanska delavnica. Česa vsega niso tukaj naredili! Tudi minometalce so sami delali. Pri Mrvarjevih so bili puškarji pa čevljarji, v bližini je bila krojaška delavnica. Seveda je v teh delavnicah delalo veliko mladih fantov in deklet. Ti pa so se kljub vojni radi povselili. V gostilni je bila prostorna soba, da so se ob zvokih partizanske harmonike, tega nepogrešljivega spremljevalca vseh pohodov, mitingov, skratka celotnega partizanstva od začetka preko najhujših dni do veselja ob izbojevanji svobodi, radi zavrteli. Veselja do plesa in petja tudi grmenje topov ne more pregnati. Pa tudi ljubezni ne zatre.

Mladi so se tako v gostinski sobi veselili, Luka pa je bil po napornem dnevu utrujen, zvečer je poslušal radijska poročila, skratka, hotel je imeti mir. „Ko ni moje prigovarjanje nič pomagalo, je Luka prišel v vežo, dvakrat s pištolo ustrelil v strop, pa je bila takoj tišina,“ veselo pripoveduje in smeje ob spominu na ta dogodek.

Žal je bilo v tistih časih večkrat kot smešno in veselo žalostno in grozljivo. Pri Mrvarjevih ni bila samo redna postaja za kurirje, borbe, ljudi iz štaba in druge, marveč so bili pogosto pri njih tudi ranjenci, ki so jih od vsepovsod prevažali in prenašali v roške bolnišnice. „Posebno pozimi, ko je zapadel visok sneg, niso mogli ranjencev takoj prenesti v bolnice, pa so tukaj ostali tudi po nekaj dni. Še sreča, da je bila pri meni nečakinja Ančka – sedaj je poročena Blažek – da mi je pomagala pri kuhi in drugem delu. Najhujše pa je bilo, kadar so prišli Italijani ali belogardisti. Vendar smo bili vedno o pravem času obveščeni. Za to je skrbel partizan Sokol, piše se Hrovat.“

Nekoč so bili beli že na bližnjem hribu Zarigeljci. Ranjenci so se že umaknili, jaz pa sem še z lopato pospravljala kri iz veže, saj bi sicer takoj uguanili, kako in kaj...“

Mrvarjeva se spominja, da so Italijani prišli v vas dvakrat, nekajkrat pa tudi belogardisti. Seveda niso nikoli ostali cel dan, saj so dobro vedeli, kakšna nevarnost jim preti tukaj. „Nemcevi pa

nisem nikoli počakala doma, smo jo pred njimi kar v hosto pobrali.“ Enkrat se je umaknila tudi pred Italijani in ti so to dobro izkoristili. „Ko nas je Sokol posvaril, smo se zatekli v Novo goro. V kleti sem imela kakih 700 litrov odlične črnine, pa so hudiči vse spili; kar jim ni šlo po grlu, so pa v čutarice natočili. Niti litra niso pustili! Pa prašiče so zaklali in požrli,“ še danes ne more pozabiti.

Najhujše in najbolj nevarno je bilo, ko so beli prišli od Uršnih sel in od Dolenjskih Toplic. „Ura je bila štiri zjutraj. Najprej sem mislila, da so naši, potem pa sem videla, da je z njimi topliški kaplan. Vrgli so me pokonci, v naročju sem držala hčerkico, pa me je eden z naperjeno brzostrelko gnal ven in sem jim morala vse pokazati, če ni kje skrit kakšen partizan. Ko niso nič našli, je nekdo vprašal: ‚Kaj bomo s to partizansko kurbo?‘ Nekdo je v šentjernejskem naročju surovo odvrnil: ‚Ubiti!‘ Jaz pa otroka v naročju! Rešil me je mlad fant iz Meniške vasi, tudi belogardist. Onega z brzostrelko je odrinil, se obrnil k meni in rekel: ‚Teta, pojediva v hišo, nam boste dali kaj za zajtrk.‘ Ko sem še vedno vsa prestrašena, saj sem bila tik pred smrtjo, pripravljala jed, si je nekaj belih nabasalo v nahrbtnike suhega sadja, ki so mi ga pokradli iz kleti. In spet je tisti iz Meniške vasi zahteval, naj dajo vse nazaj, češ da imam majhne otroke in da bom sadje potrebovala. Kasneje sem zvedela, da je tudi on padel. Ni bil slab človek, čeprav je bil belogardist. Sicer so bili pa belčki hudobni, da je kaj.“

Takrat je že bil pri meni Gustelj Rakoše, mlad fantič iz Straže. Oče je bil v internaciji v Gonarsu, mamo pa so odgnali in ubili belogardisti. Sirotko sem vzela k sebi. Ko so prišli beli, se je fant ustrašil in se skril v dimnik, pa so ga tudi tam prašiči grdi našli in ga privlekli pred hišo pa začeli hudo tepsti,“ se huđuje Mrvarjeva mama. Kot za svojega se je postavila zanj, da so ga pustili pri miru. „Danes je miličnik v Portorožu,“ ganjeno pove. „Sreča, da se beli niso upali pogosto priti v naš konec, sicer me danes ne bi bilo več med živimi...“

Zato so pa toliko več prihajali njeni fantje, partizani. „Joj, tudi ti so bili večkrat reveži: lačni, strgani, prezebli, ušivi. Pri meni je bilo vedno na voljo nekaj starih hlač in drugih oblačil. Ko so fantje prišli, so se najprej okopali, preoblekli, svojo obleko poparili, se podprli in odžejala in si malo odpočili. Večkrat so od samega veselja in ugodja kar vriskali.“

Posebno živo ji je ostal v spominu dan, ko so partizani napadli Žužemberk. „Utrujeni in iz-

mučeni od borbe so se tisti, ki so jih zamenjali spočiti tovariši, vračali mimo nas. Kot da bi bilo včeraj, se spominjam, kako sem tisto jutro začela kuhati otrokom žgance za zajtrk. Pa so prišli lačni, utrujeni, ranjeni in sem, jasno, dala njim.“ Enajstkrat je tisto jutro skuhala žgance v sedem-litrski posodi, pa so njeni štirje otroci ostali brez zajtrka!

„Na travniku so imeli brigadne kuhinje. Na hitro so pripravili neslan in nezabeljen močnik, in ko sem to videla, sem rekla, da takega pa borci že ne bodo jedli. Meni je sestra redno prinašala sol iz mesta, od zadnje partizanske ‚fasenge‘ je bilo pri hiši še nekaj masti. Zabella in solila sem jih tisti močnik in so bili tako veseli, kot bi jim dala potico.“ Tako ni čudno, da poznajo danes Mrvarjevo mamo po vsej naši domovini. Vsak, kdor je bil kdaj v njeni hiši v Starih žagah, in teh res ni malo, se je bo vedno z ljubeznijo in hvaležnostjo spominjal. Naj gre kamorkoli, povsod žive danes njeni fantje. „Večkrat se oglasijo tukaj, veliko se jih sploh ne spominjam več, saj je od takrat preteklo že veliko let, pa tudi preveč jih je bilo, da bi si vse zapomnila, tudi če se v tem času ne bi spremenili,“ pravi. Res so se spremenili, pozabili pa niso.

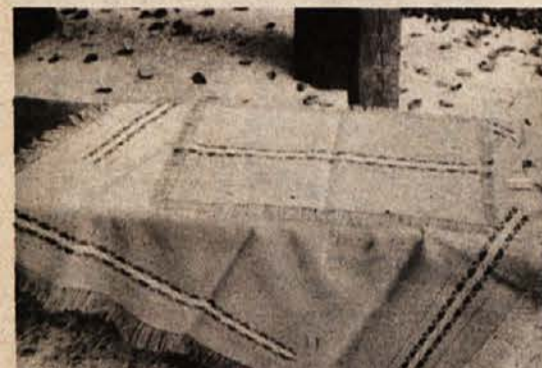
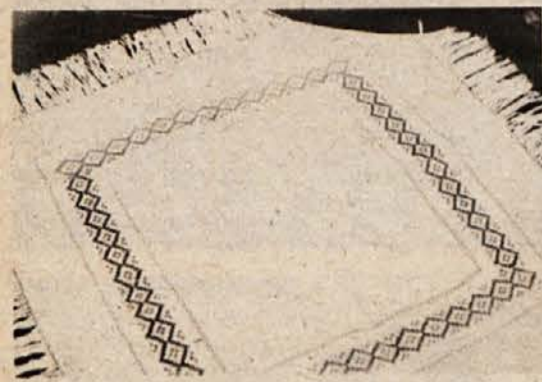
Tudi na otvoritev partizanske magistrale jih je prišlo veliko. „Tako so mi mahali, ko so se peljali mimo hiše na proslavo v Belo krajino! Res je lepo in prav, da smo dobili to partizansko magistralo, cesto, ki zasluži to ime. Zaslužili smo jo tudi prebivalci teh vasi. Tako lepa in ravna je pa prašilo se ne bo več... Sedaj nam je vse tako blizu: Toplice pa Novo mesto in Bela krajina.“

Mrvarjeva sta danes res že v letih, vendar še kar čila. Oče Franc je tistega dne s konji vozil hlode iz gozda, Tončka pa še pridno gospodinji in dela na polju. Oba dobivata zaslužno borčevsko pokojnino. „Meni sta šla za pričo Luka in Matija,“ se pohvali Mrvarjeva. Mož ima tudi več odlikovanj, Tončki pa se zdi za malo, da so nanjo pozabili. „Tudi Luka je rekel, da sem si zaslužila medaljo. Ni mi prav, ko poznam ljudi, ki je niso zaslužili, pa so jo dobili. Vem za žensko, ki je živela na račun partizanov, pa so ji po vojni dali medaljo za hrabrost, pri meni so partizani živeli, pa nisem dobila priznanja,“ je nejevoljna.

Ves čas po vojni Mrvarjevo mamo najbolj redno obiskujeta Leskošek in Maček, ki sta tudi najbolj občutila njeno gostoljubje v tistih težkih časih. „Matija že od daleč kriči: ‚Mrvarca, si še živa?‘“

Je, je, Mrvarca je še živa, Mrvarca in njej podobne ne morejo umreti, take ženske bodo večno živele.

A. BARTELJ

VEZENO IZROČILO

Posamezni vzorci so bili značilni za določena območja, tako da je poznavalec že na prvi pogled lahko povedal, od kod je kateri: iz adleškiškega, viniškega, metliškega konca.

Še pred vojno je znala tkaničiti, raličiti in šepati skoraj vsaka ženska, hiter povojni razvoj pa je to lepo, a danes ne več življenjsko potrebno domačo obrt potisnil v kot, ji dal navdih za vedno izgubljene romantike.

Ena redkih Belokranjk, ki nadaljuje tradicijo svojih prednic, je Črnomaljšanka Slavica Ritoni-ja. Njo bi težko videli, da ne bi imela vsaj en del svoje obleke izvezen v pravem belokranjskem vzorcu na domačem platnu ali tudi kakšni sodobnejši tkanini. Omare v njenem domu pa so dobesedno natlačene z različnimi oblačili, od najmanjših otroških do izvernih večernih oblek in bluz – vse to je sad njenega dolgoletnega dela in ljubezni. Ritoni-jeva je v tem tako bogato založenem „boutiqu“, ki bi ji ga zavidala marsikatera lastnica takih ekskluzivnih trgovin pri nas in v tujini, vse obenem: kreatorka, šivilja in vezilja.

„S tem se resneje ukvarjam kakih osemnajst let,“ je povedala Slavica Ritoni-ja, sicer poštna uslužbenka. „Pri ročnem delu na viniški šoli nas je tkaničenja učila Julka Adamičeva. Tam sem dobila osnovo. Po šoli sem za dalj časa na to pozabila. Če se ne bi poročila in se iz Novega mesta vrnila v Belo krajino, se tega dela gotovo ne bi nikoli lotila.“

Kmalu za tem, ko se je za stalno naselila v Črnomlju, je začela obnavljati v šoli pridobljeno znanje tkaničenja, kot se imenuje značilni belokranjski vez. „V začetku je bilo vmes tudi dejstvo, da takrat ni bilo toliko denarja, vsaka ženska pa želi čim lepše obleči sebe in svojo družino. Res pa je, da sem bila od nekdaj zadovoljna, ker sem vedela, da takega krila, bluze, obleke, kot sem si jih naredila in izvezla jaz, na vsem svetu ne nosi nobena druga,“ prizna tudi delček ženske nečimrnosti pri tem svojem konjičku, ki mu je do sedaj žrtvovala že na tisoče prostih ur.

Vse, kar je Ritoni-jeva kdaj naredila iz belokranjskega platna in lepo izvezla, je služilo praktičnemu namenu, naj bo to obleka ali prt, bogato tkaničena bluza ali lepo okrašena ženska torbica. Kar so otroci prerasli in sploh vse, česar ne uporabljajo več, skrbno spravi. Tudi oba otroka, sina in hčerko, sem naučila tega dela, tako da tkaničenje v naši družini ne bo šlo v pozabo. Danes je, žal, pri nas vse manj žensk, ki še znajo tkaničiti, raličiti ali šepati. Le še stare ženske se s tem ukvarjajo, vendar ne veliko. Za to delo je potrebno veliko časa, potrpljenja pa tudi dobre oči. Vzorca ne narišeš, ampak moraš vsako nitko šteti. Velika težava je tudi z domačim platnom, saj ga skoraj ni več. Jaz si ga izposim pri znancih, ki imajo še staro zalogo. Delam pa tudi na leakril in druge sodobne tkanine; za tkaničenje je dobro vsako platno, samo da je moč šteti nitke.“

oblačila, ga uporabljali za posteljino, prte in še za kaj.

Že od nekdaj so ženske na belo domače platno vezle razne vzorce, si tako v značilni modri in rdeči barvi krasile oblačila in druge predmete, tudi brisače, ki so jim v Beli krajini rekli otirač.

Dandanes skoraj ni kmeta v Beli krajini, ki bi na svoji njivi še sejal lan. Če pa že nameni kakšen konček zemlje za to rastlino, ga bolj v spomin na stare čase, da se ob pogledu na modro cvetoči lan povrne v leta mladosti, ko so še pri vsaki hiši tkali platno, iz katerega so doma krojili tako rekoč vsa

V začetku je sama hodila po vases in iskala stare narodne motive; največ je dobila v adleškiškem koncu. „Leta 1967 je izšla knjiga Narodne vezene na Slovenskem, v kateri je zajeten del posvečen belokranjskim in mi je v veliko pomoč. Veliko narodnih motivov je pred vojno zbral bivši učitelj v Adlešičih Račič, žal pa tega ni nikjer objavil, oziroma izdal v knjižni obliki, kar bi vsem, ki se s tem ukvarjamo, veliko pomagal in olajšalo delo.“

Seveda so izvirne obleke, bluze in drugo, kar je naredila sebi in otrokoma, padlo v oči njenim znankam. „Kljub temu pa si ni nihče mislil, da sem naredila tako veliko. Svoje izdelke sem pred dvema letoma prvič razstavila v Semiču, kjer je bil zbor vseh PTT delavcev novomeškega okrožja. Tudi tisti, ki me poznajo, so bili presenečeni. Niso si mogli misliti, da lahko vse to naredi ženska poleg službe in družine. Lahko pa rečem, da ves svoj prosti čas posvetim tkaničenju. Pri tem delu se ena ura nič ne pozna,“ je povedala.

Kljub tej zavzetosti pa najde čas še za izdelavo gobelinov, zadnji čas, ko je že od pomladi v bolnišnici, pa se poskuša tudi s tapiserijami. „V naši družini smo vsi zelo vneti za razna ročna dela. Mama že od nekdaj veliko kvačka, sestra odlično pleče.“ Po prvi razstavi v Semiču so vabila kar deževala. Tako je svoje izdelke prikazala lani na prvi razstavi belokranjskih vin v Semiču, prav tako letos, ko se je predstavilo kar 34 izdelovalcev belokranjske domače obrti. Za lansko veliko proslavo dneva borcev je svoje izdelke pokazala na Lokvah, letos na otvoritvi razširjene avtomatske telefonske centrale v Črnomlju. Letos spomladi so jo povabili na mednarodni sejem malega gospodarstva v Kranj. Tam so njene bogate in izvirne izdelke opazili tudi tujci. Italijani so jo povabili, naj razstavlja na sejmu v Pordenonu, hkrati pa so predlagali, da bi bili vsi njeni izdelki tam tudi na prodaj. „Na to pa nisem pristala. Svojih izdelkov nisem nikoli prodajala, čeprav so me razni trgovci že večkrat nagovarjali, da bi delala zanje. Prodaš samo enkrat, jaz pa se od nobene svoje stvari ne bi mogla ločiti. Preveč truda in ljubezni sem vložila v vsako. Brez ljubezni pri takem delu ni nič, samo za denar ne bi mogla delati, pa tudi splašalo se ne bi. Za letošnjo razstavo v Semiču sem delala celo zimo. Sem pa tja naredim kaj za kakšno prijateljico, prodajam pa ne.“

Tudi na zadnji razstavi slovenske domače in umetne obrti oktobra v Slovenjgradcu so bili njeni izdelki deležni velike pozornosti. Poleg nje je tam pokazalo prave belokranjske izdelke več izdelovalcev, med njimi njena mama. „Ne smemo dovoliti, da bi bilo staro izročilo prepuščeno pozabi, saj je del naše kulture. Tudi v šolah bi morali mladim vzgajati ljubezen in zanimanje za to značilno belokranjsko domačo obrt.“

A. BARTELJ

MUZEJ ODVRŽENIH PREDMETOV

Zbiranje starin je zadnje čase zelo v modi. Lotevanje se ga ljudje, ki starinskih predmetov ne cenijo, pač zato, ker ima star lonec ali likalnik doma tudi sosed, pa ker s tem po splošnem mnenju izraža dober okus. Pred dvajsetimi in petnajstimi leti, ko se za starino nihče ni zanimal, so pravi zbiralci po kmetijah in polrazpadlih imenitnih hišah z opuščeni gradovi vred lahko nabrali imenitno zbirko.

Resnikov Ivo iz Straže ima imeniten muzejček z okrog štiristo predmeti. Njegova hiša tik Novolesovega skladišča v Straži je sploh pravo čudo. Postavljena je bila resda že 1939, ampak po lvovem mnenju še ni dograjena, zato kar naprej nekaj dozidava, prezidava, spreminja in sploh...

Muzej ima svoj prostor, ki je edinstveno urejen, prav kot je vsa notranjost njegove hiše. Vse namreč dela sam: police za knjige, polaga tapete, teraco, zida, polaga tapisom, dela gobeline, vzgaja rastline... Staro pohištvo spreminja v novo, iz razpadlega stola, v katerem so pri znanцу gnezdile kure, je naredil odlični starinski stol.

Iz gavter, ki so jih hoteli nekje na deželi vzditati v hišo kot železje, je nastal eksponat z zgodovino. To so namreč rešetke iz lukenjskega gradu. Bile so na oknih, kjer so bili aresti. In kdove kateri tlačan je vse ječal za njimi in iskal žarek svetlobe kot poslednje upanje.

Kdove, koliko brhkih deklet in starih ženičk je mlelo koruzo na starinski ročni mlin, ki je zdaj med starinskimi predmeti Resnikovega lva. In ali si lahko predstavljate, kako so se greli naši predniki v mrzli postelji s keramično steklenico, v kateri je bil vroč pesek? Ima lončene posode, zvezane z žico, stare več sto let, rabili pa so jih za kuhinjo. Ima litoželezne lonce pa helebarde kdove katerega Francoza, ki je šaril po naših krajih pred več kot sto leti. Iz francoskih časov ima tudi konjske komate, še starejša pa je po lastnikovem mnenju kovinska blagajna, v kateri so nekdanji tvorili denar.

Trlica za lan, skledniki, kolovrat, star predmet iz mlina, ki mu niti ni znano pravo ime, in drugo ob drugem lepo razporejeno. Ena izmed posebnosti tega zasebnega muzejčka pa je leseno avtomobilsko kolo, ki je prav tako eno prvih, ki se je

kotalilo po prašnih dolenskih cestah in kolovozih.

„Vse to sem nabral postopoma, bodisi slučajno pri znancih ali pa so mi prinesli ljudje, ko so izvedeli, da se za take stvari zanimam. Zdaj ne dobiš nobene stvari več, pred dvajsetimi, petnajstimi leti pa je bilo tega, kolikor je kdo hotel. Še veseli so bili na kmetih, da si odnesel kak pisker, ki se je potikal po podstrešju ali na skednju. Kmalu bi mi plačali, da sem odnesel kak kos razpadlega pohištva ali stol,“ pravi Resnik danes, ko svojim znancem in prijateljem z veseljem kaže zbrane predmete.

Med stanovanjsko hišo in gospodarskim splotjem je nastal ozek prostor, ki ga je spretni lastnik zasteklil, na stene obeh poslopij pa razobesil predmete, tako da je muzejček tudi prostoren.

– Od kod ta zbirateljka žilica?

„Še sam ne vem, kdaj se me je pravzaprav pripelo. Ko sem s tem začel, nisem mogel nehati.“

Še vedno stikam naokrog, le da zdaj zelo težko kaj dobim. Rad imam stare predmete, ker mi prav vsak po svoje govori. Kdo ve, čez koliko rok je že šel in kako so živeli tisti ljudje, ki so imeli z njim opraviti? Vse to me zanima.“

Resnik je sploh znan kot „tavžentroža.“ Ko je kot mlad fant šel v partizane, so mu šle po glavi povsem sodobne stvari. Čez čas je po vojni postal trgovec in je dolga leta vodil Varteksovo prodajalno v Novem mestu. Kasneje si je izmislil rejo piščancev. Imel jih je na tisoče in tudi ta posel mu je cvetel, le da je bil prenaporen.

Vse do boleznij je veliko fizično delal, zdaj se ob sladkorni bolj pazi, vendar nikoli ne miruje. Kot lažje delo si je za konjička omislil specializa-

cijo pri polaganju surovega kamna po stenah, stebrih in za okras. V hiši pa ima tudi več najdobjejših gobelinov, ki jih je prav tako sam naredil. Resda so tudi ženini vmes, ampak Ivo je kot moški pri takem ročnem delu prav gotovo redkost. Izkazal pa se je tudi kot spreten gostinec, saj je več let vodil Pionirjev počitniški dom na Hvaru.

Samo po sebi se mu zdi umevno, da ima na vrtu med cipresami pravi bazen. Kajpak ga je naredil sam in te dni si je ravno izmislil, da ga bo spomladi obložil s ploščicami. Išče poceni material, ga vgradi z ženino in sinovo pomočjo, pa lahko kar naprej nekaj spreminja.

Trenutno iz lastnih modelov vliva betonske stebričke, iz katerih bo naredil novo teraso. Za okrasnim vrtom pa je tudi zelenjavni, na katerem pridelajo vse, kar potrebujejo za ozimnico in sicer za prehrano. Hrušk in jabolk pa ostalega sadja imajo toliko, da razdajajo znancem...

Urejanje starin, notranjosti hiše in vrta mu je hobby, kot je komu drugemu ribolov ali šah. Resnikovemu lvu ne gre za to, da bi si bazenček opazil s ploščicami zaradi ugleda, ampak zato, da dela, da bo morda ploščice položil na svojški način in pri tem užival. „Zmerno telesno delo je najboljšo zdravilo za vse vrste bolezni,“ pravi Resnik, „najslabše pa je, če se upokojenec zabubi med štiri stene in premišlja, kako naglo so zbežala leta in kje vse ga tišči ter ščiplje...“

R. BAČER

kasneje zasenčila nekdanj legendarno in nedosegljivo večkratno svetovno in olimpijsko zmagovalko Čehoslovakinjko Vero Časlavsko, je bila tudi v Strasbourgu najbolj na očeh. Iskali so jo ljubitelji gimnastike, fotoreporterji, filmski snemalci in seveda tudi novinarji.

Malce bolj sproščena, nič več tako vase zaprta Nadia je le postala bolj komunikativna, čez okrogla lička pa ji uide tudi kakšen nasme. Pofeg vsega se je razvila v deklo, ki se že zaveda svojih ženskih čarov. Tako kot zunanji svet ni več ravnodušen do njenih telesnih sprememb, tudi sama doživlja nekakšno notranjo krizo, kar se kaže v njenih gimnastičnih nastopih. Nadia ni več zanesljiva v nastopih kot tedaj, ko je vse to gledala skozi oči otroka.

Kot smo zvedeli iz romunškega telovadnega tabora, so imeli z Nadio precej težav, preden so jo pripravili na svetovno prvenstvo. Po evropskem prvenstvu v Pragi, kjer je prišlo do neljubih scen, je zamenjala trenerja, malce pa je popustila pri svojem špartanskem življenju. Odvečni kilogrami, ki so ji v Franciji delali precejšnje težave, so plod nediscipliniranosti. Kljub velikim notranjim težavam, ki na zunaj niso bile tako vidne, je Nadia upravičila sloves velike športnice. V športno arenjo je stopila z zavrano glavo, čeprav je vedela, da se ta nastop zanjo ne bo končal uspešno. Cela plejada čudežnih sovjetskih deklet — Marija Filatova, Natalija Šapošnikova, Elena Muhina in Nelli Kim — je samo čakala na spodrsrlaj svoje velike nasprotnice. Ni bilo treba dolgo čakati: že prvi nastop Nadie na bradlji je pokopal vse njene upe. Malee nepazljivosti, in že se je znašla na kolenih, to pa je pomenilo začetek konca. Kasnejši razplet dogodkov je pokazal, da simpatična Romunka s svojim programo, ki ga ni nič obogatila, ni sposobna premagati Sovjetinj, čeprav so tudi te imele precej spodrsrlajev, kar velja zlasti za malo Filatovo.

Romunka kasneje tudi ob znatni podpori sodnic, ki so pri njej upoštevale tudi „minulo delo“, ni blestela, tako da je svoje oboževalce razočarala. Čeprav je poraz vzela kot dejstvo, ki se mu v danih okoliščinah ni dalo izogniti, je vseeno potočila nekaj solz.

Ob slovesu od Strasbourga je Nadia dejala svojim konkurentkam: „Na svidenje v Moskvi!“ Če bo Romunka še enkrat uspelo postaviti se noge, bo to ponoven dokaz, da je narodna herojinja Romunije športnica velikega formata.

KAJ JE Z JAPONCI?

Primat prve gimnastične velesile pri moških je bil v Franciji močno ogrožen. Čim bolj se je tekmovalstvo pri moških v ekipni konkurenci približevalo k zaključnemu dejanju, tem bolj je kopnela prednost Japoncev pred Sovjeti. Japonska telovadna vrsta, ki jo sestavljajo trije veterani — Kenomoto, Kasamatsu in Cukuhara — je komaj zdržala napad mlade čete sovjetskih telovadcev s proslavljenim olimpijskim zmagovalcem Nikolajem Andrijanovim na čelu. Starejšim japonskim telovadcem so pohajale moči, kar se je najbolj poznalo v dvanajstertobojju; veliko bolj uspešni pa so bili spet v zaključnih bojih na posameznih orodjih v finalu, kjer so osvojili kar tri zlata odličja, Sovjeti, Američani in Madžari pa po enega. Res, da so Japonci na tem svetovnem prvenstvu že petič segli po najzlahnejšem odličju, vendar to ne pomeni, da bodo tudi še naprej kandidati za najvišji prestol. Rezerve treh proslavljenih asov, ki se jih spominjamo s svetovnega prvenstva v ljubljanskem Tivoliju leta 1970, zaenkrat še niso sposobne zapolniti vrzeli, če seveda na skrivaj doma ne pripravljajo še kakšnega presenečenja. Mislim, da bodo Sovjeti na olimpiadi v Moskvi doživeli v gimnastiki popolno zmagovalstvo, vendar ne po zaslugi sodnikov in sodnic, kakor se v gimnastiki kaj rado dogaja.

KOT STRELA Z JASNEGA NEBA

V kongresni dvorani je udarilo kot strela z jasnega, ko so se na tekmovališču pojavili telovadci in telovadke iz dežele onkraj oceana. Ne glede na to da so ameriški telovadci in telovadke že s svojim sproščenim in prikupnim videzom pritegovali simpatije gledalcev, so se povzru vsega izkazali z domiselnimi nastopi. Na to svetovno prvenstvo so prinesli precej novega vetra, ki bo še dolgo časa pihal v gimnastičnih vrhovih. Menda ni le slučaj, da sta celo dva ameriška telovadca segla po zlato v finalu na posameznih orodjih. Telovadka Marcia Frederick je naredila vajo na bradlji, ki je gimnastični svet menda še ni videl. Seveda je pri tem postavila na kocko tudi svojo lastno varnost; ravno tako pa tudi akrobat Kurt Thomas, ki je premagal v partnerstvu tudi „velikega Nikolaja“. Morda so sodniki in sodnice padli malce pod vpliv gledalcev, ki so si želeli tudi „glave“ velikih telovadcev iz tabora prvih velesil, vendar so imeli tudi prav, da so tako bogato nagradili velik napredek ameriške športne gimnastike. Kako so Amerikanci prišli do tolikšnega števila vrhunskih plavalcev v obdobju zadnjih dveh let, ni lahko odgovoriti. Nekaj podobnega se dogaja tudi v športni gimnastiki, morda pa še v kateri drugi športni panogi. Znanstven pristop, zgodnja selekcija mladine, resno delo in ostalo pripelje do vrhunskih športnih dosežkov.

Ker so pred vrati olimpijske igre, bo prihodnje leto izjemoma 20. svetovno prvenstvo, ki je drugače vsaka štiri leta, ravno v Ameriki (Dallas). Ker je Amerikancem letos generalna v Evropi dobro uspela, smo lahko prepričani, da bodo na domačem terenu zdaj oni delili karte in pobirali adute.

Ves gimnastični svet z veliko nestrpnostjo pričakuje pojav kitajskih telovadcev v mednarodni športni areni. Z veseljem je športna javnost pozdravila sklep mednarodne telovadne organizacije (FIG), da iz svojih vrst izključi Formozo in sprejme Kitajsko. Gimnastika ima na Kitajskem dolgo tradicijo. Pred več leti so Kitajke gostovale tudi v Jugoslaviji in so pokazale telovadbo, ki se jim je ni treba sramovati.

PRIPRAVLJAMO SE NA „MIS 79“

Prihodnje leto bomo Jugoslavniki organizatorji dveh velikih gimnastičnih prireditvev. V Ljubljani bo na vrsti 11. balkanski šampionat v športni gimnastiki za člane in članice, oziroma v sklopu 8. sredozemskih športnih iger v Splitu gimnastično športno tekmovalje, na katerem bodo nastopile ekipe in posamezniki iz Italije, Alžirije, Španije, Francije, Portugalske, Grčije, Turčije, Tunizije in Jugoslavije. Čeprav naši dve telovadki v tako zahtevni mednarodni konkurenci resda nista mogli povsem uspeti, sta si vseeno nabirali izkušnje za dosti bolj pomembnejše tekme v Ljubljani in Splitu. Lahko sta si tudi ogledali nastope svojih bodočih konkurentk v Splitu, kar omogoča pripravo posebne taktike in strategije.

Ob nastopu naših konkurentov smo se lahko prepričali, kako nizko je padla jugoslovanska športna gimnastika, ki je dala tako velika imena, kot Leon Štukelj, Miro Cerar in drugi. Veliki športniki so se dvignili na vrh tedaj, ko nam je bilo to najbolj potrebno, to je v času, ko smo se morali bojevati za priznanje v svetu; za svoj lastni obstoj. S tem ko „pokopavamo“ našo športno gimnastiko, dobi človek nehote občutek, da nam je zelo malo mar za prispevek, ki so ga dali Štukelj, Šumi, Primožič, Cerar in drugi, kot da bi se tega sramovali. Dolžni smo s podporo tej športni panogi hraniti spoštovanje do teh velikih uspehov naših športnikov, ki so zapisani z zlatimi črkami v vseh športnih analih sveta.

Strasbourg bi nam moral odpreti oči. SLAVKO DOKL

IZZA KULIS GIMNASTIČNEGA STRASBOURGA

Stariško in turistično zelo zanimivo francosko obmejno mesto Strasbourg, znano posebno zaradi svoje znane srednjeveške katedrale, visoke 142 metrov, ki so jo gradili menda dve stoletji, zgradili pa še do danes ne, je bilo od 22. do 29. oktobra gostitelj 19. svetovnega prvenstva v športni gimnastiki. Na tekmovališču je nastopilo več kot 300 telovadcev in telovadk iz 33 držav. Med sodelujočimi sta bili tudi dve Jugoslovanki in sicer Novomeščanka Jasna Dokl in Ljubljankica Alenka Zupančič. V Strasbourgu se je zbrala vsa svetovna elita, največje pozornosti pa so bili deležni telovadci in telovadke svetovnih velesil v tej športni panogi — Sovjetske zveze, Japonske, Romunije in Združenih držav Amerike, ki so bili najbolj prijetno presenečenje svetovnega prvenstva.

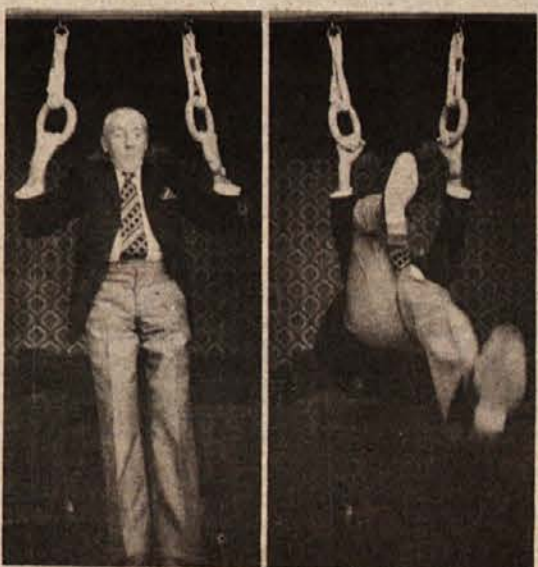
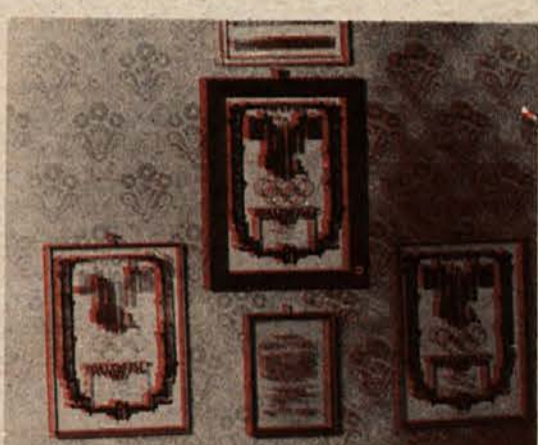
KONGRESNA DVORANA PRETESNA

Velika kongresna dvorana v Strasbourgu, ki lahko sprejme blizu 9.000 gledalcev, je bila vse tekmovalne dni polna do zadnjega kotička. Celotni potek tekmovanja je vse dni prenašala francoska televizija na dveh kanalih.

Publika je bila športno zelo izobražena, kar izpričuje, da je šport v Franciji močno upoštevan. V splet športnih dogajanj se vpletajo najrazličnejši politični motivi, ki jih v zadnjih letih tudi na športnih prireditvah ne manjka, kar seveda meče senco na tako kakovostne športne predstave. V mislih imam vsakodnevne protestne pohode francoske mladine, ki je izražala svoj odpor do francoskega ministra za šport (ta je skrčil fond ur telesne vzgoje v šolah in s tem ukrepom postavil na cesto 8.000 prosvetnih delavcev). Mladi si zaradi budnosti policije zunaj niso mogli dati duška, zato pa so toliko bolj prišli do veljave v športni dvorani, kjer so ministru uprizorili večminutni žvižgalni koncert. Podobnega je bil deležen tudi predsednik „FIG“, nekdanji znani sovjetski telovadec Jurij Titov. Na zaključni prireditvi so mladi z žvižganjem preglasili tudi igranje francoske himne. V nenavadnem okolju ni bilo lahko tekmovali, napeto vzdušje je marsikateremu tekmovalcu motilo.

VSE OČI IŠČEJO NADIO

17-letna Nadia Comaneci, ki je s svojimi neponovljivimi nastopi v Montrealu na olimpijskih igrah 1976 in

„TELOVADBA JE MOJE ZDRAVJE IN KREPOST“

Ves čil in zdrav je v nedeljo, 12. novembra, na Kersnikovi 1 v Mariboru v krogu domačih slavil 80-letnico življenja najuspešnejši jugoslovanski olimpijec, Novomeščan Leon Štukelj, legenda slovenske orodne telovadbe.

Čestitk ni bilo ne konca ne kraja. Na vrata v drugem nadstropju stanovanjske hiše sredi Maribora so v teh dneh trkali na vrata novinarji, vsak pred veliko nalogo: predstaviti jubilanta, zmagovalca na treh olimpijadah — v Parizu, Amsterdamu in Berlinu ter dobitnika šestih olimpijskih odličij ter zmagovalca na svetovnih prvenstvih.

Še posebej se je razveselil Novomeščanov, ki so mu v petek prinesli pozdrave in voščila vseh, tudi najstarejših meščanov, s katerimi je v Novem mestu začel telovaditi kot član naprednega Sokola. „Veliko plaketo Novega mesta“ mu je v imenu delegacije izročil predsednik občinske skupščine Marjan Simič, cvetje pa mlada novomeška telovadka, udeleženka letošnjega svetovnega prvenstva v orodni telovadbi v Strasbourgu, Jasna Dokl.

Leon Štukelj ni osemdesetletnik, poln starostnih tegob in šibkega zdravja, nasprotno: vitalen je, da je kaj. Od tedaj, ko se je pred sedemdesetimi leti na Vindišarjevem vrtu v Novem mestu prvič zavrzel okoli droga, se je zapisal telovadbi in ji ostal zvest do danes. Vsak dan še vadi na krogih, njegovem najljubšem orodju, na katerem je 1926. leta izvedel tako vajo, da so sodniki onemeli, vstali in mu čestitali. Tedaj je bila tudi najvišja ocena premalo.

Vsak dan vsaj enkrat pohiti na bližnji hrib „Piramido“ in si med razgibanjem napolni pljuča. Spočit se potem loti pravniških vprašanj, saj honorarno še vedno opravlja svoj pravniški poklic, za katerega je diplomiral pred 54 leti! Dvakrat na teden se vozi na delo v Celje.

„Telovadba je moje zdravje in krepost“, se pohvali, rekoč, da ga bolnišnica še ni videla (in ga takega, kot je danes, še dolgo ne bo).

JANEZ PAVLIN

ropotarnica

O POLJUBU

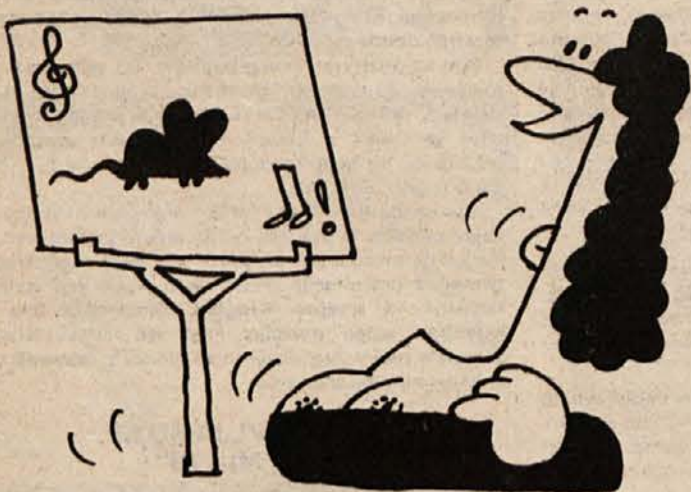
— Visoke pete si je izmislila ženska, ki so jo poljubljali na čelo

CH. MORLEY

— Ženskam se s poljubi dogaja tako kot nam s kozarci vina: eden pa še eden, dokler ne podležemo.

— Ljudje se poljubljajo, da se jim ni treba pripraviti.

SARTRE

O TREH STVAREH

— Treh stvari ne moremo poučevati: plemenitosti, poezije in petja.

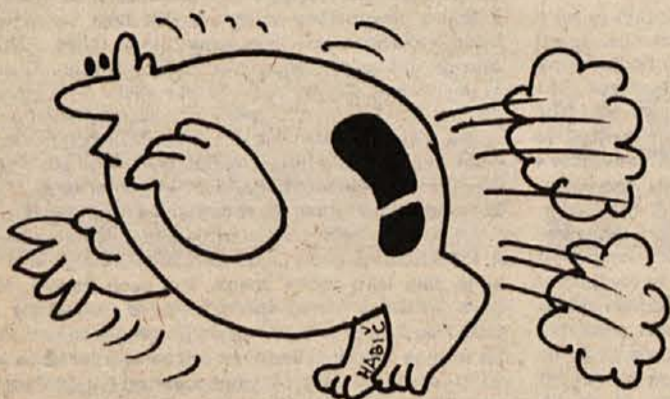
IRSKI PREGOVOR

— V življenju se je treba varovati treh stvari: v mladosti — pregrehe, v zrelosti — boja, v starosti — lakomnosti.

KONFUCIJ

— Da bi bil človek srečen, potrebuje troje: omejenost, samoljubje in močno zdravje. Toda če mu manjka prvo, je vse izgubljeno.

FLAUBERT

O AMBICIJI

— Dobro je znano, da se ambicija lahko plazi prav tako, kot zna leteti.

BURKE

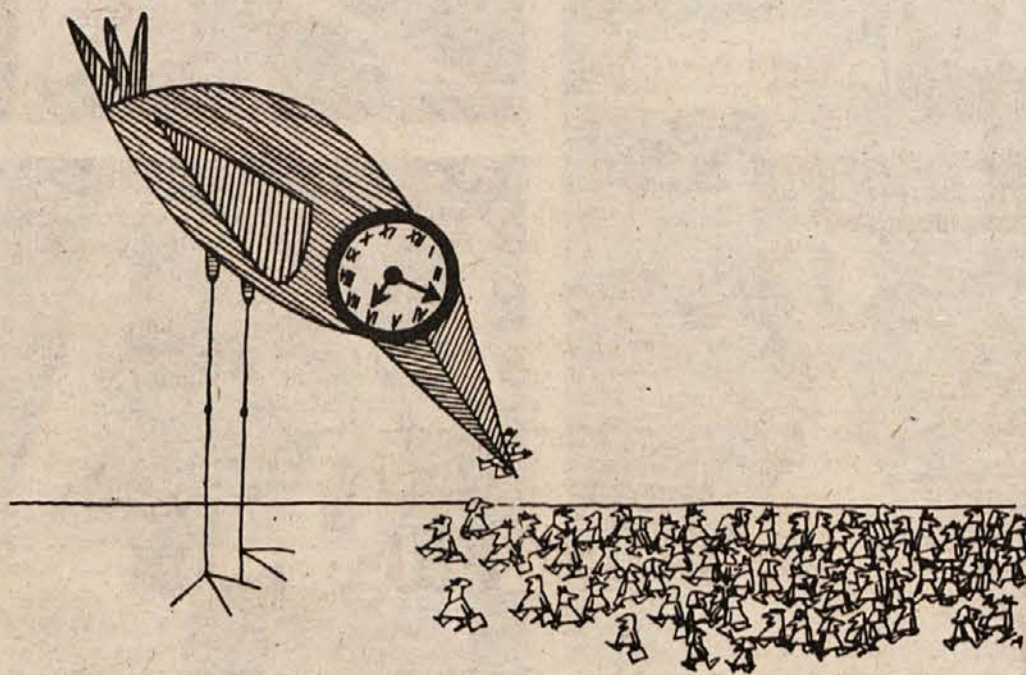
— Človek se prebija; dokler je mlad. Kasneje pazi, da se mladi ne prebijejo.

P. KANIŽAJ

— Večina ljudi bi uspela v majhnih rečeh, če jih ne bi ovirale velike ambicije.

LONGFELLOW

brez besed

GEORGI ANASTASOV
BOLGARIJA

ZVONIMIR DELAČ
JUGOSLAVIJA

v sezoni prireditev

Če je za letošnjo dnevno modo značilno, da je udobna, športna, da ženskam nadeva kravate in na ramena epotele, je ob večerih izrazito ženska. Romantična, frfotajoča, bleščeča in nežna. Na bolj ali manj svečane obleke že začnejo misliti tisti, ki se pripravljajo na novoletne plesne in prireditve, kakršnih ne manjka ves december in trajajo še čez pust.

Morda ne veste, da letos za izrazito svečano dolgo večerno obleko najbolj poudarjajo živo rdečo barvo pa črno in

šele potem vse ostale, tudi pastelne tone. Tkanine so po kvaliteti zelo različne: od svilenega žameta do tankega organdija, muslina, svilenega jerseyja, ki se leskeče, čipk in tako naprej.

Večerna obleka z golimi rameni je na lepi postavi zelo lepa, ni pa za vsak lokal, razen tega je potrebno še primerno oblačilo povrh. S starim in barvno neustreznim pletom, na katerega največkrat pomislimo, lahko vse pokvarimo. Prav zato se veliko žensk odloča za obleke z rokavi, ki

so prav tako lahko po najnovejši modi in zavoljo praktičnosti kar za krila in svečane bluze.

Dolge hlače iz satena, ki so spodaj zelo ozke, so na primer v letošnji prireditveni sezoni na vrhu modne lestvice. Pač pa se nosi čez hlače obleka — tunika iz bleščečega blaga, navadno z ruskim ovratnikom. Obvezne so visoke in zelo špičaste pete na sandalih ali salonarjih pa večerna pričeska, pod katero včasih niti znanka znanke ne spozna.

R. BAČER

domaća lekarna ptičji dresen

Ptičji zato, ker uporabljajo seme te rastline za hrano ptičem, sicer pa je to komaj do 15 cm visoka enoletna rastlina iz družine ščavnic. Naseli se po najskromnejši, najbolj suhi in nerodovitni zemlji, kjer ima dolgo, z mnogimi vlakni poraslo koželjasto korenino.

Steblo je golo in nitasto, podolgovato in od veje do veje je zverženo, listi so raztreseni jajčasti ali črtalastosuličasti, kratkoplečjati in celorobi. Obdajajo steblo s kožnato in na krpice nacepljeno nožnico.

Pomešanega s preslico pa s pridom uporabljajo pri zdravljenju ledvičnih kamnov, pri kamnih v mehuru, revmi, protinu, zlati žili, belem toku.

Ptičji dresen, pomešan s sporišem in poprovo meto, pa je odlično zdravilo pri žolčnih kamnih. Iz njega pripravljajo čaj (2 do 7 gr na skodelico vode) in dajo bolniku piti trikrat na dan. Zunanje pa je ptičji dresen uporabljen zmečkan kot obkladek na rane. Z vodo, v kateri se je rastlina kuhala, izmivajo čire, gnojne in krvaveče rane.

V listnih pazduhah sedijo v pakobule zbrani drobni zelenkasto beli ali rožnati cveti. Iz plodnice se razvije triroba, črna, z listi obdana rožka.

Ptičji dresen cvete od julija do septembra. Rastlino nabiramo v tem času, vendar čim pozneje, tem bolje. Vsebuje čreslovino, hlapno olje, smolo, kremenčevo kislino, cink in še druge snovi. Prav zaradi kremenčeve kisline je ptičji dresen odlično domače zdravilo pri krvavenju. Priporočajo ga pri krvavenju v želodcu, črevesju in pri driski.

pečeni odojek

Pavlina Štok

„Ko zaradi mraza pečenje na ražnju odneha, si lahko odojka prav tako slastno pripravimo v pečici,“ je izjavila Pavlina Štok, kvalificirana kuharica iz gostišča na Loki v Novem mestu. Prav v tem lokalni je pečeni odojek jed, ki jo gostje sproti pojedjo, in tudi večje družbe ga rade naroča-

jo. Kot je rekla kuharica, je priprava povsem enostavna: „Na osebo potrebujemo 25 dkg odojka. Mesa ne operemo, pač pa ga z vseh strani nasolimo. Pečico grejemo že prej, in ko je v njej približno 180 stopinj C lahko damo vanjo odojka. Tega položimo v pekač, rjato polijemo z

oljem. Odojka pečemo približno eno uro, medtem pa ga večkrat obračamo in polivamo z lastnim sokom. Bolj ga polivamo, bolj je sočen. Ko je pečen, ga na deski razrežemo na lepe kose in serviramo na krožniku. Zraven ponudimo ajvar, čebulo in paradiznik ter črn ali ajdov kruh.“

obzorja

recenzija

Friderik Gagern
LJUDSTVO

V zbirki Zgodovinski roman je Cankarjeva založba izdala tudi roman „Ljudstvo“ avstrijskega pisatelja Gagerna.

Literarna zapuščina nekdanjega mokriškega graščaka Friedricha von Gagerna (umrl je leto dni po koncu zadnje vojne, star 65 let), sicer ni obsežna, saj obsega le dva romana, poljudno knjigo o Indijancih ter nekaj krajših spisov, vendar pa je za našega bralca zanimiva predvsem zaradi tega, ker piše o naših ljudeh. Kot graščaka in tučja ga je od slovenskega in hrvaškega ljudstva ločila dvojna pregrada, zato lahko nad romanom „Ljudstvo“ postavimo velik vprašaj. Ali je v Gagernovem pisanju kaj resnične podobe življenja naših ljudi?

Branje nam odkrije presenetljivo dejstvo: Gagern je znal pogledati ljudstvu pod kožo, znal je prisluhniti njegovi govoricu, videti njegove običaje, slediti vzgibom ljudskega duha. Nekatera mesta v romanu so napisana naravnost mojstrsko, da bi se jih ne sramoval noben odlični pisatelj, kot celota pa roman le ni dovolj prečiščen.

Kljub realističnim opisom je Gagernova podoba ljudstva zavita v romantično meglico. Gagern išče v ljudstvu odraz prvobitnosti romantično pojmovane narave, ki je v osnovi dobra in pravična. Zaradi kvarnega vpliva civilizacije se vzgoin v posamezniku, človeku ljudstva, izrojevajo. Nič presenetljivega torej, da je Marko, junak romana „Ljudstvo“, odpadnik. V eni osebi združuje roparja in narodnega junaka, kar je zelo blizu junakom romantičnega romana.

Vendar Gagernov junak ne doživi zmagovitega konca: zla dejanja ga vodijo do tragičnega

konca. Zlom doživi v trenutku, ko tudi v očeh ljudstva ni več junak, ampak le še ropar. Preobrazbe, ki ga čaka po smrti, ne ugleda. Po tej pripovedni zasnovi je Gagern ostal zvest načelom evropskega romana, hkrati pa prestopil ozke meje romantične zgodovinske povesti.

M. MARKEJ

prebrali smo golo leto

Ruski književnik Boris Piljnjak (s pravim imenom Boris A. Vogau, 1894–1937) velja za pomembno ime med pripovedniki tega stoletja, čeprav njegovih del v SZ že desetletja ne tiskajo več. Bil je namreč proglašen za „sopotnika“, nasprotnika revolucije, in v času staliniških čistk ustreljen kot domnevni japonski vohun. Na Slovenskem je skoraj neznan, zato je izid (v zbirki

„Krog“ pri Mladinski knjigi) njegovega romana „Golo leto“ pomenljiv dogodek. Delo je poslovenil Drago Bajt, ki je napisal tudi krajšo spremno besedo o pisatelju.

Kar je moč reči za Piljnjakovo prozo v celoti, to drži tudi za pričujoči roman. Ne gre za delo, ki bi bilo enotno, bodisi po vsebinski ali oblikovni plati, pač pa za zbir kratkih besedil. Ta govorijo o več junakih, združena po načelih filmske montaže pa nenehno menjavajo čas in kraj dogajanja. „Golo leto“ je t.i. montažni roman, med besedili, ki ga sestavljajo, so nekatera že prej izšla kot samostojne novele. Vsebinsko je roman razdeljen na več tematskih sklopov, gre za pripovedi o izrojeni plemiški rodbini, o anarhistični komuni pa o boljševikih, zato hlem okoliju starega trgovskega predela Moskve ali o zaostalosti na ruskem podeželju, kjer ima končno besedo vera.

Oblikovno in vsebinsko daje roman videz neurejenosti, podrobnejši raziskovalci so ga poimenovali „metež besed“ ali „stilsko vezenje“ in „vrtinec misli“, tak pa je dokajšen odsev zmede po oktobrski revoluciji, v državljanski vojni. Omenimo naj še, da je Piljnjak pri pisanju brez zadržkov uporabil npr. resnični napis na izvesku trgovine, naslov knjige, izvleček iz mestne kronike, zapisnik, uradno listino, časopisni članek, govor, odlomek iz znanstvene razprave in še kaj. Tako dokumentarno gradivo je prisotno tudi v „Golem letu“, romanu, ki je z uvodom, vsebino in zaključkom zgrajen ko kakšna znanstvena razprava. To pa literarnosti dela ni v škodo, poudarja njegovo prepričljivost. D. R.

knjige temeljni deli

„Martin Krpan z Vrha“ in „Popotovanje iz Litije do Čateža“ sta že od izida 1858 naprej temeljni deli slovenske književnosti. Pripoved o Krpanu, narodnem simbolu, je prva umetniško dognana povest, s potopisno zastavljenim „Popotovanjem...“ pa je Fran Levstik kritično pretehtal dosežke slovenskega pripovedništva, priznal njegovo revščino in zgrešenost ter leposlovju začrtal kratke programske smernice. O širšem pomenu teh del so se

desetletja dolgo kresala mnenja literarnih zgodovinarjev in teoretikov, z vsakim ponovnim izidom pa sta si Levstikova spisa pridobila vrsto novih bralcev. Za srednješolsko rabo ju je Mladinska knjiga izdala pred skoraj dvema desetletjema v zbirki „Kondor“; pred kratkim je izšel ponatis s spremno besedo in opombami Blaža Tomaževića, knjigo pa dopolnjuje trinajst ilustracij Martina Krpana, ki jih je 1917 izdelal Hinko Smrekar.

PRESTAVJAMO VAM

Nedolgo tega je Mladinska knjiga slavila majhen praznik. Na trg je poslala štiri knjige (eno v sodelovanju z Delavsko enotnostjo) z družboslovno tematiko: Franeta Jermana „Iz filozofije znanosti“, Andreja Kirna „Marxovo razumevanje znanosti in tehnike“, Cvete Mlakarjeve „Ekonomske problemi naše graditve socializma“ in Jožeta Volfanda „Odmevi“. Dogodek ni pomemben samo zato, ker je družboslovna literatura sorazmerno slabo zastopana v naši knjižgotrski mreži, ampak predvsem, ker gre za dela domačih avtorjev.

Pred leti bi založba verjetno ne zmogla podobnega dejanja, saj nismo imeli tolikšnega števila sposobnih mladih strokovnjakov, ki bi bili poleg tega še toliko pisarni. Danes je položaj neprimerno bolj. Slovenci imamo dober potencial intelektualcev, hkrati pa ustvarjamo zelo specifično družbeno ureditev, o kateri morajo izrekati besede naši ljudje. Vprašanje je seveda, ali bo zapolnjevanju dosedanje praznine v založniški dejavnosti sledilo ustrezno polnjenje praznine v vrstah porabnikov te literature, se pravi, ali bodo po teh knjigah segli tisti, katerim so namenjene. Prav od tega odziva je v bodoče precej odvisna tako cena podobnih knjig, kot volja založb po izdajanju tovrstne literature. Štiri nove slovenske strokovne knjige torej trkajo na številna vrata.

Kirnova študija „Marxovo pojmovanje znanosti in tehnike“ je prvi celoviti prikaz Marxovega pogleda na znanost in tehniko. Utemeljitelj marksizma sam ni zapustil nobenega dela, v katerem bi znanost sistematično obdelal, pač pa je misli o tem področju človekovega

zgodovinskega delovanja raztresel po svojih znanih in manj znanih delih. Kim je s sintezo teh misli opraviil pionirsko delo. Vendar ni ostal le pri tem. Historično analizo je privedel do sedanje vrednosti Marxovega mišljenja ter pokazal vrednote, ki so veljavne še danes. Zanimiva je morda predvsem misel, da znanost naloge sicer uspešno rešuje, ne predvidi pa vseh posledic. Dandanašnji, ko postaja razvoj tehnike in znanosti usoden za človeštvo, je ta Marxova misel prav preoško pomembna, saj kliče k premisleku.

Sicer drobna po vsebini, a zato bogata po vsebini je knjiga „Iz filozofije znanosti“ Franeta Jermana. Čeprav je ugledala beli dan v zbirki Družboslovje za mladino, to ne pomeni, da je namenjena samo mladini. Zaradi jasnosti pisanja, zgoščenega prikaza razvoja znanstvene misli ter hkratnega opozarjanja na nerešena vprašanja bo delo primerno branje za vsakogar. „Moj namen je bil pokazati, kako je današnja znanost dedič antične misli,“ je na tiskovni konferenci avtor na kratko opredelil knjigo.

„Odmevi“ Jožeta Volfanda so primer dokaj hitrega odziva založbe na publicistično pisanje. V tej knjigi so namreč zbrani nekateri publicistični zapisi, ki so nastajali pod Volfandovim peresom v zadnjih štirih letih (zadnji je bil napisan februarja letos!). Kot pove podnaslov knjige, gre za vprašanja kulture v samoupravni družbi. Morda je dal avtor malce preveč poudarka filmu, vendar pa je tudi skozi to plast kulturnega delovanja in organiziranja prikazal številna živa vprašanja, s katerimi se srečuje naša samoupravna praksa na področju kulture.

Knjiga Cvete Mlakarjeve „Ekonomske problemi naše graditve socializma“ je sicer prišla na knjižni trg dva meseca pred ostalimi tremi knjigami, vendar sodi mednje. Knjiga je rezultat dolgoletnega dela in vrste raziskav našega ekonomskega sistema. Teoretično analizo ekonomskih problemov je avtorica povezala z gospodarsko prakso ter le-to kritično obdelala. Čeprav je knjiga po svojem osnovnem namenu univerzitetni učbenik, bo zanimiva za širši krog bralcev, vsaj vseh tistih, ki se s podobno problematiko v praksi srečujejo iz dneva v dan.

M. MARKEJ

PETER IN LUČKA

Izvrsten prevod (delo pokojnega Ceneta Vipotnika) poetične novele „Peter in Lučka“ francoskega pisatelja in Nobelovega nagrajenca Romaina Rollanda je Mladinska knjiga izdala v zbirki „Odisej“. Delo je nastalo v zadnjem letu prve svetovne vojne in je hkrati pripoved o globoki ljubezni dveh mladih ljudi, ki sta se v brezupni osamljenosti zatekla drug k drugemu, ter upor zoper vojno

morijo, ki ljudi razčloveči, jim vcepi pohlep po krvi in razpihuje sovraštvo. Zakaj, ko pa so ljudje ustvarjeni tudi za ljubezen? To sredi vojne ni važno, zato brez vsakega smisla umreta tudi Peter in Lučka, človeški drobšč v rokah razsipnih kolovodij vojne. Z ilustracijami je knjigo opremil Karel Hrovatin.

NAŠE MAČKE

Priročnih knjig o zdravnih, sobnih in vrtnih rastlinah pa o gobah ali psih je na slovenskem knjižnem trgu že razmeroma veliko, dokajšnje praznino, ki so jo čutili zlasti prijatelji domačih živali, pa je pred kratkim zapolnila knjiga „Naše mačke“. Za izdajo pri Kmečkem glasu sta jo napisala Boris Leskovic in Boris Slavec.

Prva slovenska knjiga o mačkah prinaša vrsto zanimivih podatkov o izvoru, razvoju in značilnih predstavnikih mačke družine, v glavnem pa je sestavljena kot priročnik za pravilno zrejo domačih, bodisi nepasemskih ali pasemskih mačk. Na

voljo so podatki o zgradbi mačjega telesa, podrobno so opisane značilnosti dolgoglakih in kratkoglakih mačk in njihov značaj, v knjigi je moč najti napotke za vzgojo, nego in prehrano mačk, opisano je njihovo razmnoževanje, zelo poučno je zlasti poglavje o mačjih boleznih, lastnikom teh domačih živali pa bodo prišli prav tudi napotki o razstavah pasemskih mačk in o tem, kako naj bodo urejena zrejališča za mačke.

IVAN ANDOLJŠEK NAŠ ZAČETNI BRALNI POUK

TEHTNO DELO

Ko berem obsežno, temeljito in z veliko poštrevovalnostjo ustvarjeno delo profesorja Ivana Andoljškega „Naš začetni bralni pouk in učbeniki zanj“, plod več ko dvajsetletnega raziskovanja, se mi nehote vračajo v spomin prva povojna leta, ko je avtor služboval na novomeški gimnaziji in se z vso vnemo pripravjal tudi na pouk slovensčine. Tedaj mu je njegov starejši

stanovski kolega jezikoslovec Košťial, ki se mu je življenje nagibalo v zaton, večkrat z grenkobo v srcu svetoval: „Pustite vendar papirje in študij! Pojdite rajši v naravo; ta daje večje zadovoljstvo kakor vse drugo. Jaz sem to, žal, vse prepozno spoznal.“

Andoljšek pa ga ni poslušal, ampak je poleg poklicnega dela kar naprej nekaj snoval. Tako je v pomoč učitelstvu izdal „Kratek pregled slovenske književnosti“ (1948), za starše in mladi rod publikacijo „Abeceda naša mladini“ (1953) ter sodeloval s članki o področja mladinske psihologije in metode slovenskega jezika pri Sodobni pedagogiki, Mladem svetu, Dolenjskem listu in drugod.

1954 je nastopil službo bibliotekarja v novomeški študijski knjižnici. To dejstvo je bilo za njegovo znanstveno pot zelo pomembno. Dve leti kasneje je namreč pripravil obsežno razstavo učnih knjig za slovenski jezik, ki je bila iz Novega mesta prenesena še v Maribor. Prav ta razstava je nekaj zametek obsežne monografije, katere prvi del je izšel leta 1960 in ki je zdaj v celoti pred nami (prvi del popravljen, dopolnjen, s slikami, razmeščenimi ne na koncu kot v prvi izdaji, ampak med besedilom). Študija je nastala na podlagi zamudnega zbiranja gradiva po arhivih in knjižnicah v raznih krajih od Trsta in Gorice do Ljubljane, Novega mesta, Celja in Ptujja, pa tudi na podlagi obstoječe obsežne literature. Vse to gradivo je prof. Andoljšek pretehtal, o vrednotil, dopolnil, na novo osvetlil in podal v treh zajetnih knjigah, ki obsegajo skupno nad 800 strani besedila, opomb, pregledov, znanstveno natančnih opisov knjig in zaznambo njihovega nahajališča ter vso drugo dokumentacijo. Razprava je bogato ilustrirana s faksimili obravnanih del (nad 200 slik), ki bodo prišli prav zlasti bibliografu. To delo je terjalo prav tako veliko truda, pa tudi potov in iznajdljivosti.

Vsebinsko je razporejena takole: v I. knjigi so obdelane učne knjige in druga pomagala za bralni pouk v osnovni

šoli od prve slovenske knjige (1550) do sprejetja avstrijskega osnovnošolskega zakona leta 1869; druga knjiga zajema obdobje do 1918, to je do razpada Avstro-Ogrske, tretja pa od 1918 do 1945, to je do konca narodnoosvobodilnega boja. Snov je v vseh treh knjigah načrtno razporejena in obravnana na enak način: splošnemu orisu političnih in kulturnih ter še posebej šolskih razmer sledi podroben opis učnih knjig in drugih pomagal za bralni pouk, to je abecednih tabel, abecednikov, slovenskih in nemških katekizmov ter beril, čitank in mladinske literature. Medtem ko je za posamezne avtorje v prvi knjigi prispeval kratke orise pokojni Pavel Flere, je za drugo in tretjo knjigo podobne orise, vendar izčrpnije, napisal Andoljšek sam. Pri tem je šel v svoji akribiji po podatke tudi do prvih virov, če jih ni našel drugod (na primer za Ločniškarja in Moederdorferja), kar tudi potrjuje avtorjevo prizadevanost.

Teško je na tem mestu naštetni vse, kar prinaša Andoljšekova monografija, pač pa naj omenim, da vsako knjigo (obrnjavanih je nad 300 učbenikov, pri čemer ponatisi niso vštetni) pretehsa vsebinsko, metodično in glede na estetsko vrednost. Da bi se videlo, kako se od učbenika do učbenika, iz dobe v dobo sestavki ponavljajo, oziroma varirajo, navaja celo njih vsebine, ocenjuje pa ne samo avtorje knjig, ampak tudi delo tiskarjev in založnikov. Uporabljeno zedavno literaturo (Ilešič, Kidrič, Glaser, Štebinger, Grafenauer idr.) uporablja s potrebno mero kritičnosti, jo na podlagi številnih lastnih odkritij dopolnjuje, korigira in osvetljuje s svojih vidikov. Zdi se, da je v tem pogledu druga izdaja prve knjige strokovno še zlasti dognana. Samo mimogrede naj omenim, da je avtor precej redkih knjig in celo unikatov dobil na voljo prav v novomeški študijski knjižnici.

S posebno zavzetostjo je avtor pisal poglavja, ki obravnavajo šolske razmere našega zamejstva, to je Korošcev, Primorcev in Prekmurcev, ter šolstvo v času

NOB. Osebnata zavzetost do teh stvari ni očitna le v razpravi sami, ampak zlasti v posvetilih k II. in III. knjigi. Prav tu je Andoljšek marsikaj zaoral prve brazde.

In končno naj navedem še, da je avtor zbral obsežne podatke o sestavljalcih učnih knjig, dodal za lažje iskanje razna kazala in povzetke ter — na žalost samo za prvo knjigo — imensko kazalo. Pristaviti pa moram, da zlasti zadnji dve knjigi močno kazajo številne, preštevilne tiskovne pomote, kar je pač svojevrstna značilnost našega današnjega tiska, ne pa krivda pisatelja...

Naj sklenem. Monografija Ivana Andoljškega ni lahko branje — je pa branja v resnici vredna. V njej je namreč na svojevrsten način podana ne samo zgodovina slovenskega šolstva in metode pouka slovensčine, marveč v nekem smislu zgodovina vsega našega naroda — to in onstran meje, od časa, ko smo bili tlačani, pa do narodnoosvobodilnega boja. Prihodnja znanos. bo to delo nemara v marsičem dopolnila, vendar pa noben znanstvenik, ki bo raziskoval podobno snov, posej ne bo mogel iti mimo Andoljškeve temeljnega dela, pa naj bo to raziskovalec literature, zgodovinar šolstva ali pa bibliograf. S tem pa seveda ni rečeno, da bi moral Andoljšekovo delo brati samo pedagog ali pa znanstvenik.

KAROL BAČER

¹ Ivan Andoljšek: Naš začetni bralni pouk in učbeniki zanj. Izdala in založila Dopisna delavska univerza Univerzum. I. knjiga (2. predelana izdaja), Maribor 1978. 358 str. — II. knjiga, Ljubljana 1976. 224 str. — III. knjiga, Ljubljana 1978. 238 str. — Vse tri knjige opremljive ščibice.

² „Žrtvam, ki so darovale življenje za svobodo slovenske besede, slovenskim skupnostim v zamejstvu v spodbudo pri iskanju pravic materinemu jeziku.“

LADISLAV LESAR OBRAZI

ŽIVLJENJE, KAKRŠNO JE

Gledal sem polne avtobuse veselih, nasmejanih obrazov. Sijalo je sonce in po vijugavi cesti proti Dražgošam je bilo slišati pesem in harmoniko, da je bilo še bolj veselo. Veselo pa je bilo tudi zato, ker je bil to za preko dvesto invalidov iz cele Slovenije naj srečnejši dan v letu. Prišli so od vsepovsod, iz najbolj oddaljenih krajev, da bi se srečali in pogovorili med seboj, da bi bilo tudi zanje kakor druge zdrave ljudi v tem jesenskem dnevu pozabljeno gorje, ki so ga morali preživeti in ga morajo še zmerom prenašati.

V naši deželi in v naši socialistični ustavi je na prvem mestu človek. Človeku je posvečena izkušnja najtežjih dni v naši zgodovini. Ta izkušnja je bila silno draga. Jugoslavija je zgubila v zadnji vojni milijon sedemsto tisoč ljudi. Na tisoče pa je tudi invalidov. Ti ljudje so darovali in zastavili svoje življenje in vemo, da se na to ne sme nikoli pozabiti.

Toda invalidnost in bolezen prideta lahko tudi drugače. Vsak hip smo izpostavljeni nevarnostim na cesti, na delovnem mestu. Lahko pa pride kar tako iznenada, da se niti ne zavedamo kdaj. Po statistiki invalidnost zaradi raznih boleznih v Sloveniji narašča, zato je skrb za te ljudi še toliko potrebnejša. Skrb je naša zaveza in naš humanizem. Čeprav velikokrat namerno ali nenamerno pozabljamo, smo v načelu vendarle sprejeli solidarnostno razumevanje in smo pripravljene tudi pomagati.

Med humanimi akcijami je na enem prvih mest akcija Nedeljskega dnevnika, ki je najširša v naši republiki, če ne celo v Jugoslaviji. Zato je prav, da jo vsi podpremo. Največjo hvaležnost za vsakoletno srečanje pa izpričujejo invalidi v pismih in javnih zahvalah.

V koloni osmih polnih avtobusov so se pripeljali tudi Dolenjci in Belokranjci, in čeprav je bilo med njimi precej težkih invalidov, je bilo vduhje nepopisno veselo. O svojih boleznih in težavah so pripovedovali z nekim olajšanjem. Pripovedovali so dov tipe, avtobus pa je drsel po asfaltnih vijugah do veličastnega spomenika na začetku Dražgoš, kjer je bila v začetku leta 1941 huda bitka med Cankarjevimi bataljonom in veliko močnejšimi nemškimi kolonami.

Berto Gimpel ima sklerozo multipleks že štirinajst let. Rodil se je v Jurki vasi, zdaj pa živi v Novem mestu. Partizan je bil od 1942 in ima partizansko pokojnino. Bil je gubčevac in pozneje v komandi mesta Trst. V partizanih je dobil TBC in v teh štirinajstih letih, odkar je na postelji, je strašno trpel. „Toda ne gre obupati,“ pravi in se oprime svoje žene Marije. Imata tudi sina in na takšno življenje so se navadili.

Ivan Seljak iz Dolenjskih Toplic je dobil paralizo pred osemnajstimi leti. Je težek invalid na vozičku. Bolezen je prišla nenadoma, in ko je ohromel, je začel pisati ljudem, ki imajo podobne težave. Njegova pisma so hudomušna in polna vedrine. Življenje je potrebno vzeti takšno, kakršno je. To je njegovo zlato pravilo. Tega pravila se z vsjo silo drži.

Tudi Jože Jereb z Dolnje Prekope je težek invalid. Pri rojstvu se je pojavila krvavitev v možganih. Zdaj se vozi v vozičku, pomaga pa si tudi z berglami. Od socialnega dobiiva 90 tisoč za strežbo. Streže pa mu triinosemdesetletna mati, ki je tudi sama potrebna pomoči.

Pogovarjal sem se z Marijo Pečaver iz Stranske vasi pri Semiču. Imela je deset sinov. Kadar pridejo domov v Stransko vas, je mama najbolj srečen človek na svetu, čeprav se le s težavo premika z berglami. Marija ima priznana partizanska leta. V njihovi hiši je bil štab. To so bili časi, ko je še z lahkoto pomagala partizanom.

Alojz Cigler iz Leskovca pri Krškem je imel nesrečo, ko je padel in si zlomil hrbtenico. Petkrat je bil operiran, vendar je ostal veder in hoče živeti.

Še in še bi lahko naštevali. Dobre volje je bilo na pretek in tu in tam skrb, kako bo spet jutri. Bil je nepozaben dan v Dražgošah in v Škofji Loki. Takih dni bi moralo biti še več.

NAŠI ZAKLADI

MARTIN IN NJEGOVA GOS

V izročilu in zavesti našega ljudstva je pojedina na Martinovo nekakšen jesenski pust. V novembru so pogani našega podnebne pasu obhajali nekak praznik v zahvalo za letino, obhajali so koline, pastirji so imeli obredna slavja. Zahvaliti se je bilo treba za uspešno pašo, razredčenim čredam je bilo treba izprositi nov blagoslov. K tem slavjem so prihajali tudi duhovi prednikov.

Ko so začeli pogane, med njimi so bili tudi naši predniki, prekrščevati, se je Cerkev držala starega pravila. Ne zametuj starih navad, če jih ni mogoče povsem zatreti, raje postavi novega zaščitnika – svetnika, ki bo služil isti stvari.

Sv. Martin je tako zavzel mesto nekega keltskega božanstva, o čemer priča dejstvo, da je bilo ali je še njegovo čaščenje najbolj razširjeno v nekdanjih keltskih deželah – torej tudi na Slovenskem. Sv. Martinu je na slovenskem ozemlju posvečenih 121 cerkva! Martin, o katerem je govor, je zares živel. Rodil se je oktobra leta 316 v Sabariji na Orgskem. Vojak je bil, že kot deček kristjan. Sledel je vojaško suknjo, postal mašnik in nato puščavnik. Galski škof Hilarij ga je dal poiskati in poklicati v Poitiers. K strogemu življenju nagnjen Martin je postal škof v mestu Tours, še prej pa je v kraju Liguge ustanovil prvi samostan na francoskih tleh. Umrl je v visoki starosti. Seveda nima ogrski Martin s praznovanjem Martinovega nobene zveze. Še slutil ni, da mu bomo po smrti namenili vlogo zaščitnika „nagnusnih“ poganskih keltskih običajev.

V današnjem predstavnem svetu našega ljudstva živi sv. Martin predvsem v legendi, tako kot usmiljen vojščak z mečem reže svoj plašč, da bo dal polovico golemu siromaku. Zelo znana pa je tudi legenda o gosteh. Martin, ki je bil ponižen in ne k čistem nagnjen mož, se je skrtil h goskam, da ga ne bi našli in mu sporočili, da je izvoljen za škofa v Toursu. Pa je gosi nekdo navdihnil, izdale so Martina, ki je potem hoče nočeš moral sprejeti škofsko pastirsko palico.

Legenda seveda nima nobene zgodovinske osnove, Cerkev je z njo samo spretno vzela za svoje dejstvo, da so Kelti ob jesenskem zahvalnem prazniku nadvse radi in slastno uživali gosi in tudi ostalo perjad. Je pa gos najbolj pogosta, kar pomeni, da je bila po vsej verjetnosti daritvena žival pri poganskih jesenskih pojedinah. To po svoje dokazuje tudi vedeževanje s pomočjo gosje prsne kosti, ki je bilo d pred kratkim ohranjeno tudi na Slovenskem. Če je prsna kost Martinove gosi rjava; bo zelo mrzla zima, če pa je bela, bo veliko snega.

Kjer gosi na Slovenskem ne redijo, nadomešča gosko puran (haloški ftič), ali pa petelin, ki ga pozna na Martinje tudi Bela krajina. V Vavti vasi na Dolenjskem so, če ni bilo gosi, zaklali kokoš – v starih časih pa so menda ob tem času celo vole klali, meso pa dali v sušilnico ali dimnik.

Najbrž pa Martinovo kljub pečenim volom, kopunom, suhi svinjini, poticam, racam in navsezadnje duhtečim gosem na Slovenskem ne bi bilo niti približno tako priljubljeno, če ne bi na ta dan mošt postal vino. Sv. Martin je po legendi vodo spremenil v vino. Kakor Kristus v galilejski Kani. Za Slovence, pa o Dolenjcih in Belokranjcih niti ne govorimo, pa je to veliko dejanje. Kdor kaj takega zmore, je zares zaslužen svetnik. Na Dolenjskem, v kostanjeviški okolici, zvečer pred Martinovim praznikom, „da jim bo nekdo ves mošt pokral, vino pa pustil“. V Semiču pa kot da bi vedeli, da je bil sv. Martin zmeren v jedi in pijači, saj pravijo: „Pršu je, pršu sveti Martin, on ga je krstil, jest ga bom pil“.

Po stari poganski veri so prihajali na nekatera pomembna slavja naših prednikov tudi duhovi njihovih prednikov. Zahtevali so svoj delež in ga tudi dobili. Tak praznik je

bil tudi jesensko zahvalno slavje. Da je Martinova pojedina naslednica poganskih zahvalnih slavij, dokazuje tudi navada iz Bele krajine. Ko gostje odidejo, puste na mizi v zidanici majoliko, napolnjeno z vinom in pa kozarce, da bi tudi verne duše v vicah bile deležne martinovanja, če bi po naključju prifotale v zidanico. Zanimiva je tudi ljudska trditve iz okolice Šentjerneja, da so vinske mušice tiste verne duše iz vic. Največ pa je vinskih mušic ravno pred Martinovim, kar je popolnoma razumljivo.

V krajih, kjer so se ukvarjali z živinorejo, pa je bil sv. Martin tudi zaščitnik živine in pastirjev. Indoevropska pastirska ljudstva, mednje spadamo tudi Slovenci, so namreč v času poganstva, ki se jim je treba v času, ko bo šla živina zdrava v hlev ali pa pod nož, zahvaliti. Pastirji so se z daritvami oddolžili za doslej izkazane dobrote, hkrati pa prosili za varstvo in uspeh vnaprej. Zasluge in naloge je moral za starimi božanstvi prevzeti na svoja ramena sv. Martin.

S tem v zvezi so imeli na Štajerskem, v Meziški dolini, na Gorenjskem in še ponekod o Martinovem tudi posebne „pastirske“ maše. Pastirji so dajali vbogajme, da bi svetnik prihodnje leto živino obvaroval boleznih.

Da je Martinovo res naslednik nekdanjega poganskega praznika jesenskih zahvalnih daritev, priča tudi navada, ki je bila posebno razširjena na Štajerskem. Z Martinovim so začeli poravnati najemnine in druge dajatve. Kdaj pa jih bo kmet (tlačan) poravnal, če ne v času, ko so kašče in kleti polne? Je pa tak dogodek tudi velika priložnost za pojedino.

Z Martinovim je povezanih tudi veliko vremenskih rekov. Če sv. Martin oblake vreganja, nestanovitno zimo napravlja. Če Martinova gos po ledu plazi, o božiču ponavadi po blatu gazi. Če se o sv. Martinu (vinska) buča z zelenim perjem zamaši, bo drugo leto dobra vinska letina. Ta vremenska prerokovanja temelje na stoletnih opazovanjih. Je pa med njimi tudi nekaj vraž. Kot na primer tista iz Vinice v Beli krajini, kjer so verovali, da bodo prašiči suhi, če se Martinje na petek.

Skratka: nikakor se ne da trditi, da niso naše narodne blago tudi običaji na Martinovo. Segajo celo v začetke civilizacije. Nismo torej ljudstvo brez preteklosti. Zato z letošnjim vinom na zdravje Martinovi gosi, ki jo bomo dali iz perja tudi prihodnje leto!

M. B.

